

НЕДЕЛЪА
СВЕТЕ ПЕДЕСЕТНИЦЕ

НЕДЕЉА
СВЕТЕ ПЕДЕСЕТНИЦЕ

НЕДЕЉА
СВЕТЕ ПЕДЕСЕТНИЦЕ

ПРАЗНИЧНЕ СЛУЖБЕ

С ГРЧКОГ ПРЕВЕО
ИРИНЕЈ
СРП. ПРАВОСЛ. ЕПИСКОП БАЧКИ

УПРАВА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

КЊИГА ИЗИШЛА ИЗ ПТАМПЕ 1942

ОБЈАШЊЕЊА ЗНАКОВА И СКРАЋЕНИЦА
У ОВОМ ПРЕВОДУ НА КРАЈУ СУ КЊИГЕ

ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА ЉУБОМИРА БОГДАНОВА, УЈВИДЕК

1. ДЕВЕТИ ЧАС.

Пре сунчаногa заласка у дан суботњи долази параклисијарх^а, а то је палитељ кандила, настојатељу и чини му поклон^б, означајући својим доласком време звоњењу^в. Када прими благослов, излази и звони^в у мало звоно^з. А када се браћа^д скупе у притвор, свештеник чини почетак:

Благословен Бог^ђ наш свагда, сада и увек, и у векове векова^е.

Постављени чатац говори: Амин.

Слава теби, Боже наш, слава теби!

Царе небески^ж, Утешитељу^з, Душе истини^и, који си свуда и све испуњаваш, ризнице добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Свети Боже^ј, свети крепки^к, свети бесмртни^л, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^љ; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^љ.

Господи, помилуј^м. Трипут.

а Помоћник старешине храма (црквењак). б Т. ј. поклони се. в Цсл.: клепању... клепа. г Цсл.: камиан. д Монаси. ђ Или: Благословен је (или: да је) Бог; Еф. 1 ³ 1 Пет. 1 ³. е Филб. 4 ²⁰ 1 Тим. 1 ¹⁷ 2 Тим. 4 ¹⁹ Откр. 1 ⁶ 22 ⁵. ж Дан. 4 ³⁴ (српски ³⁷) по грч. (Теод.) и цсл. преводу. з Јов. 14 ²⁶ 15 ²⁶. и Јов. 15 ²⁶. ј Пс. 98 (99) ³. к Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. л 1 Тим. 6 ¹⁸. љ Пс. 78 (79) ⁹. м Тако старински по цсл.; српски: Господе, смилуј се.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. **Амин.**

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје;
да дође царство твоје; да буде воља твоја и на
земљи као на небу. Хлеб наш потребни^а дај нам данас;
и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо
дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но
избави нас од опакога^б.

Свештеник оглас:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина
и светога Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: **Амин.**

И чита девети час по обичају.

Господи, помилуј. **12 пута.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. **Амин.**

**Ходите, поклонимо се^в и припаднимо^г цару нашему
Богу.**

**Ходите, поклонимо се и припаднимо^в Христу, цару
нашем у Богу.**

**Ходите, поклонимо се и припаднимо њему^в, Христу,
цару и Богу нашем у.**

Псалам 83 (84).

Како су љупки шатори твоји, Господе над силама!
³Жели и гине душа моја за дворима Господњим^д.
Срце моје и тело моје обрадова се Богу живому. ⁴Јер

^а Грчка реч ἐπιούσιος, која се може извести од глагола биши и од глагола
пићи, различито се тумачи; напр. стари сирски превод (пишиша): *за нашу
појаребу*; стари латински (нишала): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за
биће* (за живот); *за дан који јест* (овај); *за дан који настаје, долази*.
^б Од онога што је опако, или: од опакога бића (ђавола). в Пс. 94 (95) б.
^г Нема у цсл. **д** ^ж: *Божјим*.

птица^а нађе себи дом, и грлица гнездо себи^б, где ће метнути тиће своје: олтаре твоје, Госпode над силама, царе мој и Боже мој. ⁵Благо онима^в који живе у дому твојем! Хвалиће те у векове векова^г. ⁶Благо човеку^д којему је обрана његова код тебе^ђ; ⁷одреди^е у срцу својем да иде горе^ж ⁸кроз долину плачевну^з, на место које постави^и. Јер благослове^ј даће законодавац^к; ⁹поћи ће од силе к сили^л; јавиће се Бог богова у Сиону. ¹⁰Госпode Боже над силама, ¹¹услиши молитву моју, чуј, Боже Јаковљев! ¹²Заштитниче наш, Боже, види, и погледај на лице помазаника својега. ¹³Јер је боље један дан у дворима твојим од тисуће. Већма волим да сам бачен у дому Бога својега, него да живим у шаторима грешничким. ¹⁴Јер милост и истину љуби Господ, Бог ће благодат и славу дати. Господ неће лишити добра оне који ходе у безазлености. ¹⁵Госпode Боже над силама, благо човеку^д који се узда у тебе!

Псалам 84 (85).

Заволео си, Госпode, земљу своју, повратио си^а робље Јаковљево; ²отпустио си безакоње народу својему, покрио си све^и грехе њихове. ³Укrotио си сав^и гнев свој, вратио си се од гнева јарости своје. ⁴Врати нас, Боже спасења нашега^и, и одврати гнев свој од нас. ⁵Еда ли ћеш се кроз векове^и гневити на нас, или ћеш протегнути гнев свој од колена до колена? ⁶Боже,

а Тако цсл.; иначе: *вбраца*. *б* Нема у *Н**. *в* В: *сви*ма; дословце: *Блажени су они (сви)*. *г* R: *ва век века*. *д* Дословце: *Блажен је човек*. *ђ* В још: *Госпode*. *е* Науми (дословце: *распореди*). *ж* Досл.: *узплажења* (путовање горе, у свети град Јерусалим, на поклоњење; у пренесеном смислу: науми да се духовно уздигне). *з* Тегобе на путу, затим: духовне тегобе (досл.: *у долину плачевну*, или: *у долини плачевној*, као што је и написано у В и у петроградском Псалтиру 1903). *и* Које узе за мету (Јерусалим). *ј* Цсл: *благослов*. *к* Бог. *л* Напредовање од снаге коју имају до веће снаге. *м* R још: *Боже*. *н* Нема у В. *и* Досл.: *спасења наших* (честих спасавања). *и* В *Н** с.в. *vid* R: *довека*.

обративши се ти ћеш нас оживити, и народ твој веселиће се са тебе. ⁸Покажи нам, Господе, милост своју, и спасење своје^а дај нам. ⁹Саслушаћу шта ће прозборити у мени Господ Бог, јер ће прозборити мир за народ свој и преподобне своје, и за оне који му окрећу срце^б. ¹⁰Ипак спасење његово близу је онима који га се боје, да се настани слава у земљи нашој. ¹¹Милост и истина среташе се, правда и мир пољубише се; ¹²истина пониче из земље, а правда се с неба помоли. ¹³Јер Господ ће дати благост, а земља наша даће плод свој. ¹⁴Правда ће испред њега ићи^в, и метнуће на пут кораке своје.

Псалам 85 (86).

Приклони, Господе, ухо своје и љуслиши ме, јер сам ништ и убог ја. ²Сачувај душу моју, јер сам преподобан; спаси слугу својега, Боже мој, који се узда у тебе. ³Смилуј се на ме, Господе, јер ћу к теби викаати цео дан. ⁴Развесели душу слуге својега, јер к теби^г подигох душу своју^д. ⁵Јер си ти, Господе, благ и кротак, и много милостиван свима који те призивају. ⁶Чуј, Господе, молитву моју, и запази глас мољења мојега. ⁷У дан невоље своје повиках к теби, јер ме љуслиши. ⁸Нема равна теби међу боговима, Господе, и нема дела према твојима. ⁹Сви народи које си створио доћи ће и поклониће се пред тобом, Господе, и прославиће име твоје. ¹⁰Јер си велик ти и чиниш чуда, ти си Бог једини^ђ. ¹¹Упути ме Господе на пут свој, и ходићу у истини твојој; нека се развесели срце моје да се боји имена твојега. ¹²Признаћу^е те, Господе Боже мој^ж, свим срцем својим, и прославићу име твоје до века. ¹³Јер је милост твоја велика на мени, и изба-

^а В још: Господе. б Цсл.: срца. в А: иде. г В још: Господе. д ^ж још: Боже. ђ В још: велики. е Или: Исиоведићу, прославићу. ж Нема у Р.

вио си душу моју од ада најдоњег. ¹⁴Боже, преступници закона усташе на мене, и збор моћних^а потражи душу моју, а не метнуше тебе пред собом. ¹⁵А ти, Господе Боже мој^б, жалостиви и милостиви, стрпљиви и много милостивни и истинити, ¹⁶погледај на ме и смилуј се на ме; дај моћ своју^в момку својему, и спаси сина слушкиње своје. ¹⁷Учини са мном знамење на добро^г, те нека виде који ме^д мрзе, и нека се застиде, јер ме ти, Господе, поможе и ўтеши ме.

И опет:

¹⁷Учини са мном знамење на добро^г, те нека виде који ме^д мрзе, и нека се застиде, јер ме ти, Господе, поможе и ўтеши ме.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже. **Трипут.**

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И тропар тога дана, глас 8.

Дубином мудрости све уређујеш с љубављу к човеку, и свима удељујеш што је корисно, једини градителу! Зато, Господе, упокој душе слуга својих; јер у тебе наду поставише^ж, у творца и саздатеља и Бога нашега.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Богородични, глас 8.

Нас ради ти се роди од Девојке, и распеће претрпе, о добри; смрт полюби смрћу^е и васкрсење показа као Бог. Не презри зато нас које сазда руком својом^ж; покажи човекољубље своје, о милостиви! Прими Бо-

^а ^ж* само: моћних (без збор). ^б Нема у В. ^в Нема у В. ^г Учини знамење по коме ће се видети твоја доброта. ^д В: те. ^ђ Пс. 72 (73) ^з 77 (78) ^з. ^е Јевр. 2 ^и. ^ж Пс. 137 (138) ^г.

городицу која те роди: она се моли за нас; и спаси. Спасе наш, свој народ очајни.

Или богородични дана, глас исти.

У теби имамо и бедем и пристаниште, и молитвеницу радо примљену код Бога, којега си родила, Богородице безневесна, вернима спасење!

Затим одмах:

Не предај нас до краја имена ради својега *светога*^а и не разори завета својега, и не заустави милости своје од нас, ради Аврама, теби љубазнога, и Исака слуге својега и Израиља свеца својега^б.

Трисвето.

Свети Боже^в, свети крепки^г, свети бесмртни^д, смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^ж; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^з.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

^а Нема у цсл. ^б Дан. 3 ³⁴ ³⁵, грч. цсл.; нема у срп. ^в Пс. 98 (99) ^г. ^д Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: (39) ¹⁸. ^е 1 Тим. 6 ¹⁶. ^ж Пс. 78 (79) ^г.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, и сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

Кондак тога дана, (субота уочи св. Педесетнице), по црквенословенском, глас 8.

Са светима упокој, Христе, душе слуга својих, тамо где нема бола, ни туге, ни уздисаја, него је живот без краја.

Место тога, у грчким књигама овај кондак, глас 8.

Усели у шаторе избраника и с праведнима упокој, Спаситељу бесмртни, оне који се преставише од нас из пролазнога света. Јер ако згрешише на земљи као људи, али зато што си ти, Господе, без греха, а посредује Богородица која те је родила, отпусти им што падоше хотимице и нехотице, да складно кличемо њих ради: алилуја!

Господи, помилуј. 40 пута.

У свако време и у сваки час, на небу и на земљи, све се теби клања и слави те, Христе Боже наш, стрпљиви, много милостивни^а, много милосрдни, који праведнике љубиш и грешнике милујеш, све позиваш ка спасењу^б обећањем будућих добара^в. Ти Господе, прими и наше молбе у овај час, и исправи живот наш према својим заповестима. Душе наше освети, тела очисти, размишљања управи, умовања пречисти и избави нас од сваке невоље^г, ода зла и бола. Огради нас светим својим анђелима, да нас њихов убојни ред чува и упућује тако, да стигнемо до јединства у вери^д и познања неприступне славе твоје, јер си благословен у векове векова^ђ. Амин.

^а Пс. 102 (103) 8. ^б 1 Тим. 2 4. ^в Јевр. 9 11 10 11. ^г Пс. 53 (54) 9. ^д Еф. 4 13. ^ђ Рим. 1 25 9 5.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада у увек, и у векове векова. **Амин.**

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Именом Господњим благослови, оче.

Свештеник:

Боже, пожали нас, благослови нас, просветли нас лицем својим и смилуј се на нас^в.

Чатац: **Амин.**

МОЛИТВА ВАСИЛИЈА ВЕЛИКОГА.

Господару, Господе Исусе Христе, Боже наш, који задуго поднесе наша сагрешења, и доведе нас све до овога часа, у који си висио на животворном дрвету, те начинио пут и улаз у рај^з благоразумному разбојнику, и смрћу уништио смрт!^д Очисти нас грешне^е и недостојне слуге своје, јер сагрешисмо, безакоње учинисмо^е и нисмо достојни да подигнемо очи своје и погледамо у висину небеску; јер остависмо пут правде твоје и ходисмо по вољи срдаца својих^ж. Али преклињемо твоју доброту којој нема равне: поштеди нас, Господе, по мноштву милости своје^з, и спаси нас имена ради својега светог^а, јер у таштини ишчезоше дани наши^ј. Истргни нас из руке противникове, отпусти нам грешења и умртви наше телесно мудровање^к, да одбацимо старога^н човека, да се обучемо у новог^а, да теби поживимо, нашему господару и старатељу, и идући тако по твојим наређењима, да стиг-

а Управо: да се ни поредиши не може. *б* Грчки: (тебе) записна Богородицу. *в* Пс. 65 (67) ^{1.} *г* Лк. 23 ^{43.} *д* Јевр. 2 ^{14.} *е* Пс. 78 (79) ^{9.} *ж* Дан. 3 ²⁹ (грч. и цсл.; нема у срп.). *з* Јер. 7 ²⁴ 9 ^{14.} *и* Пс. 5 ^{8.} *н* Пс. 78 (79) ^{9.} *ј* Пс. 77 (78) ^{33.} *к* Рим. 8 ^{6.} *л* Кол. 3 ^{9.} *м* Кол. 3 ^{10.}

немо у вечни покој, где је стан свију који се веселе. Јер ти си, заиста, истинито весеље и радост оних који те љубе, Христе Боже наш, и славу шаљемо теби с Оцем твојим, којему нема почетка, и са светим и добрим и животворним Духом твојим, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Господи, помилуј. Трипут.

Благослови!

Свештеник отпуст:

Христос, истинити Бог наш, молитвама пречисте своје матере, преподобних и богоносних отаца наших и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Треба знати да се на Атонској Гори и у осталим манастирима девети час говори у притвору^а.

Када се сврши девети час, после отпуста улазимо у храм и сваки стане на своје место.

Ако се девети час говори у храму, тада не бива отпуст деветога часа, него свештеник одмах почиње говорећи: Благословен Бог наш, а чатац говори: Ходите, поклонимо се, трипут, и вечерњи псалам^б: Благослови, душо моја, Господа, тихо и кротким гласом^в.

Крај деветога часа.

^а Напомена у цсл. Часловцу. ^б Пс 103 (104). ^в Упутство из цсл. Устава.

2. ЧИН МАЛОГА ВЕЧЕРЊА.

Свештеник говори:

Благословен Бог^а наш свагда, сада и увек, и у векове векова^б.

Збор: Амин.

А постављени чатац, или настојатељ, почиње читати уводни^в псалм говорећи овако^г:

Ходите, поклонимо се^д и припаднимо^ђ цару нашем Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо^л Христу, цару нашем Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо њему^д, Христу, цару и Богу нашему.

УВОДНИ^в (ВЕЧЕРЊИ) ПСАЛАМ.

Пс. 103 (104).

Благосиљај, душо моја, Господа! Господе^е Боже мој, узвисио си се^ж веома. У признање^з и лепоту вељу^и обукао си се, ²одеваш се светлошћу као хаљином. Разпиње небо као шатор^ј — ³он који покрива водама спратове своје; полаже облаке за ступање своје, хода на крилима ветрним; ⁴чини анђеле своје духове, и слуге своје пламен огњени; ⁵оснива^к земљу на становитости њеној: неће се нагнути^л ва век века. ⁶Бездан,

а Или: Благословен је (или: да је) Бог; Еф. 1, 3. 1 Пет. 1, 3. *б* Филб. 4, 20. 1 Тим. 1, 17. 2 Тим. 4, 18. Откр. 1, 6. 22, 5. *в* Или: похвални. *г* Из грч. Часловца. *д* Пс. 94 (95). *е* *ђ* Нема у цел. *е* У В двапут Господе. *ж* Управо: узвеличао си се; В: како си се узвисио (узвеличао). *з* Или: исповедање, слављење. *и* В: лепошу дивну. *ј* Дословце: кожу за шатор. *к* В: основа. *л* А: уздрмати.

као хаљина^а је његов огртач^б, на горама настаће воде. ⁷Побећи ће од претње твоје, препашће се од гласа грома твојега^в. ⁸Уздижу се горе и слежу се поља на место које им ти основа^г. ⁹Поставио си међу коју неће прећи, нити ће се вратити да покрију земљу. ¹⁰Он је који шаље изворе по долинама, између гора проћи ће воде. ¹¹Напајаће све звери пољске, примиће^д дивљи осли у жеђи својој. ¹²На њих ће слетати птице небеске, између стена даваће глас. ¹³Напаја горе са справа својих; од плодова руку твојих наситиће се земља. ¹⁴Он је који даје те расте трава стоци, и зелен на службу људима, да изведе хлеб из земље; ¹⁵и вино весели срце човеку, да се обасја^ђ лице уљем, а хлеб срце човеку крепи. ¹⁶Наситиће се дрвета пољска, кедри ливански које си посадио. ¹⁷Тамо ће птице^е вити гнезда, предводи их станак чапљин. ¹⁸Високе су горе јеленима, стена — прибежиште зечевима^ж. ¹⁹Створио је месец за времена, сунце позна запад свој. ²⁰Метнуо си таму и би ноћ, по њој ће се разићи све звери шумске, ²¹лавићи који ричу да уграбе, и потраже од Бога хране себи. ²²Грану сунце, и покупише се^з, и лећи ће у ложе своје. ²³Изићи ће човек на дело своје, и на делање своје до вечера. ²⁴Како се узвисише^и дела твоја, Господе, све си с мудрошћу створио, напуни се земља твоје твари: ²⁵ово море велико и широко, тамо гмизавци којима нема броја, животиње мале с великима. ²⁶Тамо лађе плове преко^ј, аждаха ова коју сазда^к да се игра^л у њему. ²⁷Све тебе чека да им даш^ь пићу у погодно време; ²⁸кад им даш, покупиће. Кад отвориш руку своју, све ће се напунити доброте; ²⁹одвратиш ли лице

а Земљи. *б* Његова вода. *в* Нема у В. *г* Тако у В и цсл.; иначе: на којем их ти основа *д* Цсл.: чекају. *ђ* Цсл.: да се намаже. *е* Тако цсл.; иначе: врапци. *ж* В: јежевима (по другима: скочимшевима). *з* В: покупиће се. и Управо: како се узвеличаше. *ј* Тога полустиха нема у В. *к* R: посади. *л* Цсл.: руга. *ь* Тако В, цсл.; иначе: да даш њихову.

своје, помешће се. Одузећеш им дух и ишчезнуће, и у прах свој повратиће се. ³⁰Послаћеш Духа^а својега и биће саздани, и поновићеш лице земљи. ³¹Да буде слава Господња у векове^б! Веселиће се Господ за дела своја, ³²он који погледá на земљу и чини да се тресе, који се дотиче гора и диме се. ³³Певаћу Господу за живота својега, појаћу Богу својему докле год будем. ³⁴Нека му се ослáди беседа моја, а ја ћу се веселити о Господу. ³⁵Нека ишчезну грешници са земље, и безаконици, тако да их не буде. Благосиљај душо моја, Господа!

И опет:

¹⁹Сунце позна запад свој. Метнуо си таму и би ноћ.

²⁴Како се узвисише^в дела твоја, Господе, све си с мудрошћу створио.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже! Трипут.

А свештеник не говори јектеније, него чатац говори:

Господи помилуј^г. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

И одмах: Господе, викнух, и постављамо 4 стиха, и појемо 3 самогласне стихире 1 гласа, понављајући прву.

Псалам 140 (141).

Господе, викнух к теби, ўслиши ме. Ћслиши ме, Господе.

^а Тако цсл.; или: дах (дух). ^б В: на век века. ^в Управо: како се узвеличаше. ^г Тако старински по цсл.; српски: Господе, смилуј се.

¹Господе, викнух к теби, љслиши ме. Запази глас мољења мојега када вичем к теби. Њслиши ме, Господе.

Други збор:

²Нека се усправи молитва моја као кад пред тобом, подизање руку^а мојих као жртва вечерња. Њслиши ме, Господе.

И стихове по реду^б.

³Постави, Господе, стражу устима мојим, и врата с оградом^в код усана мојих.

⁴Не нагни срца мојега на опаке речи^г, да се изговара изговорима за грехе,

С људима који чине безакоње^д, и нећу се удружити с избраницима њиховим.

⁵Казниће ме^ђ праведник с милошћу^е и покараће ме, али^ж уље грешниково да не намаже главе моје!

Јер је још^з и молитва моја против онога што они воле. ⁶Прогутани бише крај стене судије^и њихове.

⁷Чуће се речи моје, јер бише зачињене^ј. ⁸Као што се разби земљина грудa на земљи, разметоше се кости њихове^к код ада.

⁹Јер су у тебе, Господе, Господе^л, очи моје, у тебе се поуздах, не одузми душе моје.

¹⁰Сачувај ме од замке коју ми метнуше, и од саблазни оних који чине безакоње.

а Знак молитве. б Тако у цсл. Часловцу. в Дословце: *враша ограде*, *ограђена*, *утврђена врата*. г Тако љ R*; иначе: *речи опачине* (тако цсл.). д Овај полустих може се узети као наставак претходнога стиха: не нагни срца... да се изговара... с људима који нтд.; или се може схватити као недовршена реченица: С људима који чине безакоње — с њима нећу имати посла. ђ Т: *Нека ме казни... покара*. е Нема у R*. ж Нема у љ*. з Или: *онеш*; В: *ојеш* и *ојеш*. и В: *моћни*; песник већ види пропаст њихову. ј Досл.: *заслађене*, пријатне (због пропасти моћних грешника); В, цсл.: *поставише јаке*, *громке*. к В: *наше*. л Нема у љ* А* Т*.

¹⁰Пашће у мрежу своју^а грешници; ја сам сâм док не прођем^б.

Псалам 141 (142).

²Гласом својим ка Господу викнух, гласом својим Господу^в помолих се².

³Излићу пред њим мољење своје, невољу^д ћу своју пред њим исказати^ђ.

⁴Када нестајаше^е дух мој из мене, а ти, *ши* пѝзна стазе моје.

На путу овом којим ходих сакрише ми замку.

⁵Мотрах на десно и гледах, и^ж не беше *никога* ко ме познаје.

Пропаде ми умицање, и нема^з ко да мари^и за душу моју.

⁶Викнух к теби, Господе; рекох: ти си надање моје, део^ј мој си^к у земљи живих.

⁷Припази на мољење моје, јер се понизих веома. Избави ме од оних који ме гоне, јер бише моћнији од мене.

⁸Изведи из тамнице душу моју, да исповедам^л име твоје^љ.

Мене ће чекати праведници докле ми не узвратиш.

Псалам 129 (130).

¹Из дубинâ^и викнух к теби, Господе; Господе, ўслиши глас^и мој.

²Да буду уши твоје пажљиве на глас мољења мојега.

³Ако безакоња замотриш, Господе, Господе, ко ће се одржати? Јер је у тебе очишћење.

а В: његову (Божју). б Т. ј. кроз опасност. в АТ: Богу, R: Богу својему. г А још: и ўслиши ме. д Цсл.: шугу. ђ R: јављам. е X: нешта. ж В: јер. з R: не беше (никога). и Дословце: испражује. ј Имање, богатство моје. к Нема у В. л Или: иринам, прославим. љ В још: Господе. м Цсл.: Из дубине. н А: молитву.

^аИмена ради твојега почеках те^б, Госпoде; почека душа моја реч твоју^в. Поузда се душа моја у Госпoда.

На 4 стиха.

“Од страже јутарње до ноћи, од страже јутарње, да се поузда Израил у Госпoда^г.”

Педесетницу празнујемо^д и долазак Духа, и рок обећању и испуњење наде. Колика тајна, како ли велика и часна^б! Вичемо ти зато: градитељу свега, Госпoде, слава теби!

“Јер је у Госпoда милост и много је у њега избављење^е, и он ће избавити^ж Израилџа од свију безакоња његових.

Педесетницу празнујемо^д и долазак Духа, и рок обећању и испуњење наде. Колика тајна, како ли велика и часна^б! Вичемо ти зато: градитељу свега, Госпoде, слава теби!

Хвалите Госпoда, сви народи, похвалите^з га сви људи^и.

Туђим си језицима^ј, Христе, поновио ученике своје да њима објаве да си ти бесмртна Реч и Бог, који душама нашим даје велику милост.

Јер се утврди милост његова на нама, и истина Господња пребива довека^к.

Све дарива Дух свети: точи пророчанства, савршује^л свештенике, неукџе научи мудрости, у рибарима^б показа богослове, опрема сав поредак^м црквени. Утешитељу, који си истоветнога биђа с Оцем и Сином и на истом престоу, слава теби!

а R: Законџа. б Нема у В. в В: закон његов; ж с. а: реч његову. г Тако ART, цсл; у В има само: Од страже јутарње до ноћи, а у ж с. а: само тога нема. д Цсл.: празнујмо. ђ Део стихире дотле узет из беседе св. Григорија Богсл. на Педесетницу. е Или: ошкура. ж Или: ошкуиши. з В: нека похвале. и Пс. 116 (117) 1. ј Дел. ап. 2 2 6. к Пс. 116 (117) 2. л Постаљџа (Дел. ап. 20 28). љ Т. ј. апостоле. м Цсл.: скупљџа сав сабор.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. Амин.

Глас 8.

Апостоли сеђаху^а, Господе, а ти посла Духа својега. То гледаху тада јеврејски синови и задивише се чудом^б. Јер их слушаху где кличу другим, туђим језицима^в, као што им Дух даваше^г. Они, простаци^д, бише умудрени, те уловише^е народе у веру, и бесеђаху ствари божанствене. Зато и ми вичемо к теби: Господе, који се показа на земљи и спасе нас од заблуда, слава теби!

СВЕТИЛНИЧНА^е БЛАГОДАРНОСТ,^ж

дело Софронија, Патријарха Јерусалимскога (633-638).
*Старо дело, за које неки говоре да је мученика
Атиногена^з.*

Светлости^и тиха^ј свете славе бесмртнога Оца небескога, светог, блаженога^к, Исусе Христе! Дођосмо на запад сунца, видесмо светлост вечерњу, те појемо Оца, Сина и светог Духа, Бога. Достојно^л је да те у сва времена поју гласови преподобних^м, Сине Божји који живот дајеш^н. Зато слави тебе свет.

Свештеник:

Припазимо! Мир свима! Мудрост! Припазимо^и!

^а Дел. ап. 2 ². ^б Дел. ап. 2 ⁷ 12 4 ¹³. ^в Дел. ап. 2 ² 6. ^г Дел. ап. 2 ⁴.
^д Дел. ап. 4 ¹³. ^ђ Лк. 5 ¹⁰. ^е Т. ј. уз светилнике, светљак (при осветљењу), вечерња. ^ж Тај назив већ код св. Василија Вел. (проповед о св. Духу, гл. 29); по грч. Часловцу 1845 (код 11 марта: св. Софроније) беше и назив *Тројицна песма*. ^з Таки натпис у грч. Часл. 1845; св. Вас. Вел. (проп. о св. Духу) спомиње да неки сматрају мученика Атиногена за писца молитве; мисли се да је патр. Софроније допунио молитву. ^и Јов. 8 ¹². ^ј Тако цсл.; иначе: *радосна, ведро*. ^к 1 Тим. 1 ¹¹ 6 ¹⁵. ^л Цсл.: *Достојан си*. ^м Тако цсл.; у грч.: *гласовима у добри час*. ^н Јов. 6 ³³ 10 ²⁸.
^и Нема у цсл. Уставу на малом вечерњу, него на великом (у грч. без последњег: *Припазимо!*)

И појемо прокимен, глас 6.

Псалам 92 (93) 1

Господ се зацари, у лепоту се обуче.

Стих 1. Обуче се Господу у силу и опасу се. **И опет:**
Господ се зацари, у лепоту се обуче.

Стих 2^а. Јер утврди васиљену, која се неће уздрмати.
Господ се зацари, у лепоту се обуче.

Тада:

Удостој, Господе, да се овога вечера сачувамо од греха. Благословен си, Господе Боже отаца наших, и за хвалу је и прослављено име твоје у векове^б. Амин.

Да буде, Господе, милост твоја на нама као што се уздасмо^в у тебе. Благословен си, Господе, научи^г ме наредбама својим. Благословен си, Господару, уразуми^д ме наредбама својим. Благословен си, Свети, просветли ме наредбама својим.

Господе, милост је твоја довека^ђ: не презри дела руку твојих^е. Теби приликује хвала^ж, теби приликује песма, теби слава приликује, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Затим одмах појемо самогласне стихире на стихове, глас 2.

Видесмо светлост истиниту^з, примисмо Духа^и небескога, нађосмо истинску веру: клањамо се неразделивој Тројици, јер нас је она спасла.

Срце чисто сздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој^ј.

Кроз пророке си нам навестио пут спасења^к, а

^а Тако у грч. Часловцу; у цсл. Уставу за мало вечерње, ни у Часл. ни у Служб., нема тога стиха. ^б Дан. 3 ²⁶ (LXX). ^в Пс. 32 (32) ²². ^г Пс. 118 (119) ¹². ^д Пс. 118 (118) ²⁷. ^ђ Пс. 99 (100) ⁵ 105 (106) ¹. ^е Пс. 137 (138) ⁸. ^ж Пс. 64 (65) ¹. ^з Јов. 1 ⁹. ^и 1 Кор. 2 ¹². ^ј Пс. 50 (51) ¹². ^к 1 Пет. 1 ¹⁰.

кроз апостоле, Спасе наш, засја благодат Духа твојега. Ти си Бог први^а, ти си и после тога, и у векове ти си Бог наш.

Не одвргни ме од лица својега, и Духа својега светог не одузми од мене^б.

У твојим дворима^в појаћу тебе, Спасе света, преклонићу колена^г и поклониху се твојој непобедној сили. Увече, изјутра и у подне^д, и у свако време благосиљаћу^е те, Господе.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Глас исти.

Песмом ћемо славити Тројицу истоветнога бића, Оца и Сина са Духом светим; јер тако објавише сви пророци^е и апостоли^ж с мученицима.

Затим

Лк. 2 ^{29-32.}

Сад отпушташ с миром слугу својега, Господару, по речи својој; јер видеше очи моје спасење твоје^з, које си уготовио пред лицем свију народа^и, светлост да се открије незнабошцима^ј, и славу народа твојега Израиља^к.

Трисвето.

Свети Боже^л, свети крепки^б, свети бесмртни^м, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^н; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^н.

^а Откр. 1 ^{10 17} 2 ⁸ 22 ^{13.} ^б Пс. 50 (51) ^{13.} и Пс. 134 (135) ^{2.} ^г Ис. 45 ^{23.} ^д Пс. 54 (55) ^{19.} ^е Пс. 33 (34) ^{2.} ^ж Дел. ап. 3 ^{18.} ^з Еф. 3 ^{5.} ^и Ис. 40 ⁵ (LXX). и Ис. 52 ^{10.} ^ј Ис. 42 ⁶ 49 ^{6.} ^к Ис. 46 ^{13.} ^л Пс. 98 (99) ^{9.} ^м Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ^{18.} ^н 1 Тим. 6 ^{16.} и Пс. 78 (79) ^{9.}

Господи, помилуј^а. Трипут.

Слава Оцу и Сину светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни^б дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^в.

Свештеник оглас:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Затим отпусни тропар, глас 8.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^з показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^д васиљену. Човекољупче, слава теби!

Затим свештеник говори малу јектенију:

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој^б, молимо ти се, љслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј^а. Трипут.

Још се молимо за владара по чину нашега по имену, и за сав владарски дом.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

^а Тако старински по цел.; српски: *Господе, смилуј се*. ^б Грчка реч ἐπιούσιος, која се може извести од глагола биши и од глагола њи, различито се тумачи; напр.: стари сирски превод (ѡеишиа): *за нашу потребу*; стари латински (ишала): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јеси* (овај); *за дан који настаје, долази*. ^в Од онога што је опакo, или: од онакога бића, (ђавола). ^з У апостолима, Мт. 4 ¹⁹ Мк. 1 ¹⁸. ^д Лк. 5 ¹⁰. ^ђ Пс. 50 (51) ^з.

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега по имену.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за сву браћу и за све хришћане.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Свештеник оглас:

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Свештеник: Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби!

Чатац: Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Господи, помилуј. Трипут.

Благослови!

Свештеник отпуст:

Христос, истинити Бог наш, молитвама пречисте своје матере, преподобних и богоносних отаца наших и свију светих, да помилује^а и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Збор многолетије.

Амин.

Спаси, Христе Боже, и помилуј^а владара по чину нашега по имену; преосвештенога архијереја нашега по имену; ктиторе и приложнике свете обитељи ове (или: светог храма овога), и све православне хришћане, и сачувај их на много лета.

^а Или: смилује се (владару, итд.).

МОЛИТВА У ТРПЕЗИ ПРЕ ВЕЧЕРЕ^а.

Отишавши у трпезу говоримо:

Јешће убоги и наситиће се, и хвалиће Господа који га траже. Жива ће бити срца њихова^б ва век века^в.

С лава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. А мин.

Господи, помилуј. Трипут.

Благослови!

А свештеник благосиља трпезу:

Христе Боже, благослови јело и пиће слугама својим, јер си свет^г свагда, сада и увек, и у векове векова. А мин.

А од онога што нам је постављено једемо помање, да не бисмо отежали за бдење.

А после јела:

С лава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и свагда, и у векове векова. А мин.

И уздиже Пресвету^д.

Подиже је мало крајњим прстима руку и говори високим гласом:

Велико је име.

А ми: Свете Тројице.

Тада он чинећи крст: Пресвета Богородице, помажи нам.

А ми: Њеним молитвама, Боже, смилуј се и спаси нас.

Твоја утроба поста света трпеза с небеским хлебом^ђ, Христом, Богом нашим: ко год једе од њега

^а Натпис из грч. Часловца. ^б У: живо... срце њихово. ^в Пс. 21 (22) 27. ^г Пс. 98 (99) 9. ^д Тако у грч. Часл., по без описа чина; чин је овде изложен према изобразителној служби; ни у цел. Часл. ни у Уставу тај се чин не спомиње на овом месту. ^ђ Јов. 6 31-33.

не умире^а, као што рече, богородитељко, хранитељ свију.

Учини нас достојне дарова твојих, Богородице Девојко, не гледај на наша сагрешења и пружај лекове онима који с вером примају благослов твој, Пречиста^б.

Тада појемо:

Достојно је, и колико! заиста, блажену те славити Богородицу, увек блажену и пренепорочну, и матер Бога нашега.

Часнија си од херувима и неизмерно^в славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^г, тебе величамо.

Затим:

Развеселио си нас, Господе, оним што си створио, и делима руку твојих зарадоваћемо се^д. Светлост лица твојега поста знамење на нама, Господе. Дао си ми у срце весеље. Од плода пшенице, вина и уља својега умножише се^ђ. У миру ћу лећи и заспати^е у исти мах, јер ме ти, Господе, самога настани у нади^ж.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Господи, помилуј. Трипут.

Благослови!

Свештеник:

С нама је Бог својом благодаћу и човекољубљем^з, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Амин.

^а Јов. 6 ⁵¹. ^б Те молбе нема у цсл. в Управо: да се ни поредниш не може.
^г Грчки: (тебе) заиста Богородицу. д Пс. 91 (92) ^е. Ђ Т. ј. од богатства својега раширише се (синови људски који траже лаж, види ст. 3 истога, 5 псалма). ^е Иако се богати лажљивци шире, песник мирно леже и спава ж Пс. 4 ⁷ ⁹. з Тит. 3 ⁴.

3. ЧИН ВЕЛИКОГА ВЕЧЕРЊА.

то јест свеноћнога бдења с јутрењем.

Када сунце мало зађе, палитељ кандила иде и чини поклон^а настојатељу, затим одлази горе, удара у велико звоно, не брзо, и поје непорочне^б или говори псалам 50 тихо, 12 пута. После тога уђе, пали кандила и спрема кадионицу. Онда опет изиђе и звони^в у сва звона. Вративши се у цркву, запали свећу на светњаку и ставља је према царским вратима. Тада чини поклон свештенику којег је чреда^г.

Свештеник^д устаје, чини поклон настојатељу^ђ, па оде и чини три поклона пред светим дверима^е и пред једним и другим збором. За то време сва браћа^ж седе. Потом уђе у свети олтар и меће на себе епитрахил^з целивавши крст врх њега, прими кадионицу, стане пред свету трпезу и меће кад^и говорећи молитву за кадионицу тајно^ј:

Приносимо ти кад^и, Христe Боже наш, за мирис благовођња^к духовнога. Прими га у свој жртвеник изнад небеса и зато пошљи нам благодат пресветога Духа својега.

Тада у облику крста кади свету трпезу унаоколо и сав жртвеник^л; отвори свете двери и излази. А па-

а Т. ј. поклони се. б Тропаре. в Цсл: *клеѣа*. г Читавога овога упутства нема у уставу грч. Евхологиона. д Грч. Евхл.: с *ѣаконо*. ђ Грчки Евхл. не спомиње поклон настојатељу. е Исто што и напред споменута царска врата; грч. Евхл.: *пред иконом Госѣодара Христа, исто тако три поклона пред иконом Божје Матере, и према средини један*. ж Монаси. з Грч. Евхл.: и *фелон*. и Тамјан. ј Т. ј. тихо. к Пост. 8²¹ Лев. 1⁹, нтд. Филб. 14¹⁸. л Олтар.

литељ кандила^а узме светњак што стоји наред цркве и изговори великим гласом:

Устаните!^б

Светњак с упаљеном свећом држи у руци. Тада сви устају. Свештеник изишавши на свете двери^в чини кадионицом крст пред светим дверима дижући је усправно и попреко. Затим иде и кади по реду свете иконе на десној и на левој страни; онда настојатеља, оба збора по њихову реду, а параклисијарх^г иде пред њим са светњаком. Када свештеник кадионицом чини крст и мало се поклони, поклони се с њим и параклисијарх. Излази и у притвор и кади по реду и браћу која су тамо. Када се врати^д у цркву, стане између оба збора и обележава кадионицом крст гледајући на исток и казује веома гласно^е:

Господе, благослови!

И одмах кади лик Спаса Христа и Богородичин, и настојатеља на његову месту^ж. Ушавши у олтар *кроз свеше двери*^ж и ставши пред свету трпезу, обележава кадионицом крст трипут, затим казује овако:

Слава светој и животворној и нераздељивој Тројици истоветнога бића, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Тада почиње настојатељ или еклисијарх^з: Амин.

Онда ниским и тихим гласом:

Ходите, поклонимо се^и и *припаднимо*^ј, цару, на-
шему Богу.

Затим друго, мало више:

^а Грч. Евхологион: *чашац* или *редар* (благочинний). ^б Грчки: *Заповедише!* (у смислу: молим, изволите!) ^в Царска врата. ^г Помоћник старешине храма (црквењак), а то је и палитељ кандила. ^д Грч. Евхл.: *Окадивши* (притвор), *улази кроз красна врата*. ^е Место *веома гласно*, грч. Евхол.: *с напевом*. ^ж Грч. Евхл. не спомиње настојатеља. ^з Тако у грч. Евхл. ^и Старешина храма; грч. Евхл.: *послављени монах*. ^ј Пс. 94 (95) ^в.
^ј Нема у цсл.

Ходите, поклонимо се и припаднимо^а Христу, цару
нашему Богу.

Онда треће још вишим гласом овако:

Ходите, поклонимо се и припаднимо^а њему, Христу,
цару и Богу нашему.

Напоследку засебито:

Ходите, поклонимо се и припаднимо^а њему^б.

И настојатељ, или еклисијарх, одмах почиње ви-
шим гласом, на глас 8:

Благослови, душо моја, Господа,
не брзо, са слатким појањем, а с њим поју и остала
браћа, и припев:

Благословен си, Господе.

Тада други појац деснога збора:

Господе Боже мој, узвисио си се веома,

Благословен си, Господе,

лагано, таким гласом да и остала браћа буду у складу
с њима.

А свештеник^в и параклисијарх^г изиђу из светог
олтара, учине три поклона пред светим дверима, окрену
се и чине поклон настојатељу, затим једному и дру-
гом збору по једанпут, те оду и стану на своја места^д.
А када почну појати:

Све си с мудрошћу створио^б, и припев:

Слава ти, Господе, који све створи,

^а Пс 94 (95) 6. ^б Место упутства о појању *Ходише поклонимо се*, у грч. Евхологиону само: *Свештеник затвори свеше двери и стоји унутри у светом олшару*. ^в Грч. Евхл.: *Свештеник затвори свеше двери и стоји у олшару*. ^г У грч. Евхл. место тога: *канонарх*, монах који води бригу о читању и појању, канона, итд. ^д У цсл. Уставу, гл. 2, овде има ова напомена: *У саборним и парохіјским храмовима свештеник све то (т. ј. кађење храма) врши у фелону, а ђакон у стихару*. ^ђ Грч. Евхл.: *А када почну појати: Кад отвориш руку, ... свештеник излази с канонархом, чине један поклон на средини, те свештеник оде на своје место, а канонарх стоји на средини храма и говори стихове* (т. ј. псалма 103).

тада свештеник у епитрахилу долази пред царске двери и стојећи гологлав говори светилничне^а молитве.

Напомена из Устава о великом вечерњу када нема бдења.

Треба знати да се у малим обитељима и саборним и парохијским храмовима, где не бивају свеноћне службе, или настојатељ не усхте, велико вечерње и јутрење поју у своје време овако. У суботу увече, после отпуста деветога часа, улази у цркву настојатељ и чредни свештеник и сви. Узевши благослов од настојатеља, свештеник одлази пред царска врата и чини поклона три. Узима затим епитрахил, благосиља га и целивавши га у врху где је нацртан крст, меће га себи о врат и говори:

Благословен Бог наш, свагда, сада и увек, и у векове векова,
а отвара и унутрашњу завесу, удешену тафтом^б или какогод друкчије. А настојатељ говори: Ходите покло-
нимо се..., затим уводни псалам^в. Ако се настојатељ не деси тамо, говори други неко од старијих свештеника. Чредни свештеник пак стоји пред царским вратима и тајно говори светилничне молитве стојећи гологлав.

ПОЧЕТАК БДЕЊА.

Свештеник:

Слава светој и животворној и нераздељивој Тројици истоветнога бића, свагда, сада и увек, и у векове векова^г.

Збор: Амин.

^а Т. ј. уз светилнике, светљаке (при осветљењу), вечерње. ^б Тако у цсл. Уставу; по цсл. Речнику Ђаченка то је танка свила. Овде тако значење не одговара. ^в Т. ј. пс. 103 (104). ^г Филб. 4 ²⁰ 1 Тим. 1 ¹⁷ 2 Тим. 4 ¹⁸ Откр. 1 ⁶ 22 ³.

И почиње настојатељ или еклисидарх:

Ходите, поклонимо се^а и припаднимо^б цару, нашему Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо^а Христу, цару нашему Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо њему^а, Христу, цару и Богу нашему.

Ходите, поклонимо се и припаднимо њему^а.

Псалам 103 (104)^в.

¹Благосиљај, душо моја, Господа!

Припев: Благословен си, Господе.

Господе^г Боже мој, узвисио си се^д веома.

Припев: Благословен си, Господе.

У признање^б и лепоту вељу^е обукао си се, ²одеваш се светлошћу као хаћином.

Припев: Благословен си, Господе.

Разапиње небо као шатор^ж — ³он који покрива водама спратове своје.

Припев: Благословен си, Господе.

Полаже облаке за ступање своје, хода на крилима ветрним.

Припев: Благословен си, Господе.

⁴Чини анђеле своје духове, и слуге своје пламен огњени.

Припев: Благословен си, Господе.

⁵Оснива^з земљу на становитости њеној: неће се нагнути^и ва век века.

^а Пс. 94 (95) г. ^б Нема у цсл. ^в Псалам је овде подељен у стихове за појање онако како су стихови штампани у грч. Часловцу 1845; поједини припеви почињу код оних стихова код којих се поју у руским црквама. ^г У В двапут *Господе*; у руским црквама пред овим полустихом поје се и први: *Благосиљај, душо моја, Господа!* И у грч. Часл. 1845 исписана су прва два полустиха заједно; овде по упутству цсл. Устава (види овде стр. 29) наводи се сваки за себе. ^д Управо: *узвеличао си се*; В: *како си се узвисио* (узвеличао). ^е Или: *исповедање, слављење*. ^е В: *лепошћу дивну*. ^ж Дословце: *кожу за шатор*. ^з В: *основа*. ^и А: *уздравиши*.

Припев: Благословен си, Госпoде.

⁶Бездан, као хаљина^а је његов огртач^б, на горама настаће воде.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде^в.

⁷Побећи ће од претње твоје, препашће се од гласа грома твојега^з.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

⁸Уздижу се горе и слежу се поља на место које им ти основа^д.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

⁹Поставио си међу коју неће прећи, нити ће се вратити да покрију земљу.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

¹⁰Он је који шаље изворе по долинама, између гора проћи ће воде.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

¹¹Напајаће све звери пољске, примиће^ђ дивљи осли у жеђи својој.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

¹²На њих ће слетати птице небеске, између стена даваће глас.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

¹³Напаја горе са спратова својих; од плодова руку твојих наситиће се земља.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

¹⁴Он је који даје те расте трава стоци, и зелен на службу људима.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

Да изведе хлеб из земље; ¹⁵и вино весели срце човеку.

Припев: Дивна су дела твоја, Госпoде.

а Земљи. *б* Његова вода. *в* Овај припев не наводи се у цсл. Уставу, али се редовно поје у руским црквама после стиха: *На горама настаће воде.* *з* Нема у В. *д* Тако у В и цсл., иначе: *на којем их ши основа.* *ђ* Цсл.: *чекају.*

Да се обасја^а лице уљем, а хлеб срце човеку крепи.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

¹⁶Наситиће се дрвета пољска, кедр ливански које си посадио.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

¹⁷Тамо ће птице^б вити гнезда, предводи их станак чапљин.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

¹⁸Високе су горе јеленима, стена — уточиште зечевима^в.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

¹⁹Створио је месец за времена, сунце позна запад свој.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

²⁰Метнуо си таму и би ноћ, по њој ће се разићи све звери шумске.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

²¹Лавићи који ричу да уграбе, и потраже од Бога хране себи.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

²²Грану сунце, и покупише се^г, и лећи ће у ложе своје.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

²³Изићи ће човек на дело своје, и на делање своје до вечера.

Припев: Дивна су дела твоја, Господе.

²⁴Како се узвисише^д дела твоја, Господе, све си с мудрошћу створио, напуни се земља твоје твари.

Припев: Слава ти, Господе, који све створи.

²⁵Ово море велико и широко, тамо гмизавци којима нема броја, животиње мале с великима.

Припев: Слава ти, Господе, који све створи.

а Цсл.: да се намаже. б Тако цсл., иначе: врайци. в В: јежевима (по другима: скочимишевима). г В: покуйиће се. д Управо: како се узвеличаше.

²⁶Тамо лађе плове преко^а, аждаха ова коју сазда^б да се игра^в у њему.

Припев: Слава ти, Господе, који све створи!

²⁷Све тебе чека да им даш^г пићу у погодно време;
²⁸кад им даш, покупиће.

Припев: Слава ти, Господе, који све створи!

Даље припеви по Аниксантарију^д Теодора Фокејца.

Кад отвориш руку своју, све ће се напунити до-
броте; ²⁹одвратиш ли лице своје, помешће се.

Припев: Слава ти, Боже! Алилуја.

Одузећеш им дух и ишчезнуће, и у прах свој по-
вратиће се.

Припев: Слава ти, Боже! Алилуја.

³⁰Послаћеш Духа^б својега и биће саздани, и по-
новићеш лице земљи.

Припев: Слава ти, Оче, слава ти Сине, слава ти,
Душе свети! Слава ти, Боже! Алилуја.

³¹Да буде слава Господња у векове! Веселиће се
Господ за дела своја.

Припев: Слава ти, свети, слава ти, Господе, слава
ти, царе небески! Слава ти, Боже! Алилуја.

³²Он који погледа на земљу и чини да се тресе,
који се дотиче гора и диме се.

Припев: Слава ти, свети, слава ти, Господе, слава
ти, царе небески, слава ти, Душе свети! Слава ти,
Боже! Алилуја.

³³Певаћу Господу за живота својега, појаћу Богу
својему докле год будем.

Припев: Слава ти, троипостасно божанство, Оче,
Сине и Душе! Теби се клањамо и славимо те. Слава
ти, Боже! Алилуја.

а Тога полустиха нема у В. *б* R: посадн. *в* Цсл.: руга. *г* Тако В, цсл.;
иначе: да даш њихову. *д* По речи аниксаншос (кад отвориш) у 28 ст.
читав завршни отсек овога псалма, који се нарочито свечано поје, зове
се аниксантариј. *ђ* Тако цсл.; или: дах (дух). *е* В: ва век века.

³⁴Нека му се оследи беседа моја, а ја ћу се веселити о Господу.

Припев: Слава ти, Оче, који си без почетка; слава ти, Сине, и ти без почетка; слава ти, Душе истоветнога бића и престола. Тројице света, слава ти! Слава ти, Боже! Алилуја.

³⁵Нека ишчезну грешници са земље, и безаконици, тако да их не буде.

Припев: Слава ти, Оче, слава ти, Сине, слава ти, Душе свети! Тројице света, слава ти! Слава ти, Боже! Алилуја.

¹Благосиљај, душо моја, Господа! ¹⁹Сунце позна запад свој. ²⁰Метнуо си таму и би ноћ.

Припев: Слава ти, царе небески, слава ти, Сведржитељу, са Сином и Духом. Слава ти, Боже! Алилуја.

²⁴Како се узвисише^а дела твоја, Господе, све си с мудрошћу створио.

Припев: Слава ти, Оче нерођени, слава ти, Сине рођени, слава ти, Душе свети, који од Оца исходиш и у Сину почиваш. Тројице света, слава ти! Слава ти, Боже! Алилуја.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже! Алилуја.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже! Алилуја.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже наш, слава теби!

Док се поје или чита (види напомену на стр. 30), овај ислам, чредни свештеник стане гологлав пред свете двери и чита светилничне^б молитве.

^а Управо: како се узвеличаше. ^б Т. ј. уз светилничке, светљачке (при осветљењу), печерње.

СВЕТИЛНИЧНЕ МОЛИТВЕ.

Молитва 1.

Господе жалостиви и милостиви, стрпљиви и много милостивни^а, чуј молитву нашу и запази глас мољења^б нашега. Учини с нама знамење на добро^в. Упути нас на свој пут^г да ходимо у истини^д твојој. Развесели срца наша да се бојимо имена^е твојега светог. Јер ти си велик и твориш чудеса, ти си Бог^е једини, и нема равна теби међу боговима^ж, Господе. Силан си у милости и добар у крепости, да помажеш и тешиш^з и спасаваш све који се уздају у твоје име свето^н.

Јер теби приликује^ј свака слава, част^к и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 2.

Господе, не покарај нас јарошћу својом, нити нас казни гневом својим^л, него учини с нама по кротости^б својој, лечнице и исцелитељу душа наших. Упути нас у пристаниште своје воље^н. Просветли очи^в срцаца наших да сазнамо истину^в твоју, и даруј нам да остатак овога дана и све време нашега живота буде у миру и без греха, молбама Богородице и свију светих.

Јер је твоја моћ^о и твоје је царство, и сила и слава^а, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 3.

Господе Боже наш, сети се нас грешних и залудних слуга^п својих када призивамо свето име^с твоје, и не застиди нас када чекамо^ш милост твоју; него нам

а Пс. 144 (145) ^в. *б* Пс. 142 (143) ^г. *в* Пс. 85 (86) ^д; учини знамење по коме ће се видети твоја доброта. *г* Пс. 85 (86) ^е. *д* Тов. 1 ^ж. *е* Пс. 85 (86) ^з. *ж* Пс. 85 (86) ^з. *з* Пс. 85 (86) ^и. *и* Пс. 32 (33) ^ј. *ј* Пс. 64 (65) ^к. *к* 1 Тим. 1 ^л. *л* Пс. 37 (38) ^л. *л* Дан. 3 ^м (LXX); *м* ^н *н* Пс. 106 (107) ^н. *н* Пс. 12 (13) ^о 1 (цел., грч. 2) ^п *п* ^п *п* 1 Тим. 2 ^р 4 2 Тим. 2 ^р 25. *о* Откр. 1 ^с 1 Пет. 4 ^с 11. *и* Мт. 6 ^с 13. *р* Лк. 7 ^с 10. *с* Јон. 2 ^с 32 Рим. 10 ^с 13 1 Кор. 1 ^с 2. *ш* Пс. 118 (119) ^с 116.

подари, Господе, све што просимо за спасење, и удостој нас да те љубимо и да те се бојимо од свега срца својега^а, и да у свему чинимо твоју вољу^б.

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 4.

У песмама које неће замукнути и славословљем без престанка поју тебе свете силе^в. Напуни и наша уста твојом хвалом^г, да одамо величанство имену твојему светому^д. И дај нам део и наслеђе^е са свима који те се боје^е у истини и који држе заповести твоје^ж, молбама Богородице и свију светих твојих.

Јер теби приликује^з свака слава, част^и и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 5.

Господе, Господе, који све држиш^ј на чистом длану својем; који си стрпљив за све нас и кајеш се за злоће наше!^к Сети се сажалења својега и милости своје^л; посети нас^ь у својој доброти, дај нам да твојом благодаћу^м до краја овога дана избегнемо различита лукавства опакога духа, и сачувај живот наш од подмуклости, благодаћу Духа својега,

Милошћу и човекољубљем јединороднога Сина својега, с којим си благословен с пресветим и животворним Духом својим, сада и увек, и у векове векова. Амин.

^а Мт. 22 ³⁷. ^б Дел. ап. 13 ²². ^в Јов 38 ⁷ (LXX). Пс. 148 ². ^г Пс. 70 (71) ^д Ис. Сир. 39 ¹³. ^е Поц. зак. 18 ^с Пс. 60 (61) ³. ^ж Пс. 118 (119) ⁶³. ^з Пс. 64 (65) ². ^и 1 Тим. 1 ¹⁷. ^ј Пс. 94 (95) ⁴. ^к Јона 4 ². ^л Пс. 24 (25) ⁶. ^ь Пс. 105 (106) ⁴. ^м Нема у грч.

Молитва 6.

Боже велики и чудни, који неисказаном доброто^ам и богатим промислом управљаш све; који нам даде и блага овога света и зајемчи нам обећано царство већ поклоњеним^а добрима; који учини^б те избегосмо и свако зло у минулим часовима овога дана! Дај да и остатак завршимо без порока пред светом славом твојом, појући теби јединому доброму^в Богу нашему, човекољупцу.

Јер си ти Бог наш^г и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.
Амин.

Молитва 7.

Боже велики и вишњи^а, који сам имаш бесмртност и живиш у светлости неприступној^б; који с мудрошћу сагради читав свет^в, растави светлост од таме, те сунце постави да влада дању, а месец и звезде да владају ноћу^ж; који удостоји нас грешнике да и овога часа ступимо пред лице твоје с признањем^з и да вечерње славословље теби принесемо! Ти, дакле, *Господоде*^и човекољупче, усправи молитву нашу као кад пред собом^ј, и прими је као мирис благовоња^к. Дај да нам мирно буде вече ово и ноћ што долази; обуци нас у оружје светлости^л; избави нас од страха у ноћи и од сваке ствари што ноћу наилази^љ; и дај да *нам*^н сан, који си даровао за одмор слабости нашој, буде без икакве ђаволје маштаније. Јест, Господару *свега*^н, који дајеш оно што је добро: да се и ноћу скрушени на постељама^м својим, сећамо имена твојега, и да се обасјамо размишљањем о твојим заповестима, те да

а Цсл.: обећаним. *б* Цсл.: учини нам пуш те... в Мт. 19 ¹⁷. *г* Пс. 76 (77) ¹⁴. В Јер. 3 ²². *д* Лк. 8 ²⁸. *ђ* 1 Тим. 6 ¹⁸. *е* Пс. 103 (104) ²⁴. *ж* Пост. 1 ¹⁶. *з* Или: исповедањем, прослављањем; ис. 94 (95) 2. *и* Нема у цсл. *ј* Пс. 140 (141) 2. *к* Лев. 1 ⁹ 2. *л* Рим. 13 ¹². *љ* Пс. 90 (91) 5 *а*.

устанемо с радошћу у души и казујемо славу твојој доброти, и да приносимо твојему милосрђу мољења и преклињања за грехе своје и свију људи твојих, које молбама свете Богородице милостиво погледај.

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. *Амин.*

Када се псалам сврши, свештеник или *ђакон*, ставивши на обичном месцу^а говори велику јектенију.

У миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј^б.

За мир одозго и за спасење душа наших, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За мир свега света, за постојанство светих Божјих Црква и за уједињење свију, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За овај свети храм и за оне који улазе у њ с вером, побожношћу и страхом Божјим, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За преосвештенога архијереја нашега по имену, за часно презвитерство^в, у Христу *ђаконство*, за сав причат^г и народ, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За владара по чину нашега по имену, за сав двор и војску његову, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да му помогне у боју и покори под ноге његове свакога непријатеља и противника, Господу се помолимо^д.

^а Напомене о *ђакону* нема у цсл. Уставу. ^б Тако старински по цсл.; српски: *Господе, смилуј се*. ^в Дословце: *старешинство* (свештенство). ^г То су сви који су постављени да служе у једном храму. ^д Ове молбе нема у грч. Евхологиону 1885 (има у 1761).

Збор: Господи, помилуј.

За свету обитељ ову (**или:** град овај), за сваки град, крај, и за оне који с вером живе у њима, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За погодан ваздух, изобиље плодова земаљских и за времена мирна, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За оне који плове, путују, болују, страдају^а; за заробљене и за спасење њихово, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да се избавимо од сваке невоље, гнева, *опасности*^б и тегобе, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^в пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

После јектеније оглас:

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Затим говоримо стихове Псалтира на глас 8, прву катизму: Благо човеку, први антифон. Други и трећи антифон појемо по гласу тога дана. После свакога антифона мала јектенија и оглас.

^а Тако цсл.; или: *напрежу се*. ^б Нема у цсл. ^в Или: *Сиоменимо пресвешу* итд.

КАТИЗМА ПРВА.

АНТИФОН ПРВИ, ГЛАС 8.

Псалам 1.

Благо човеку^а који не оде на савет безбожнички, и не ста^б на пут грешнички, и не седе на седиште неваљалих^в.

^гНего је у закону Господњем воља^д његова, и о закону његову размишљаће дан и ноћ.

^еИ биће као дрво усађено крај излаза водених, које ће донети^ж плод свој у време своје, и којему лист неће отпасти, и све што узради напредоваће.

^зНеће тако безбожници, неће тако, него као прах који расипа ветар с лица земљина.

^иЗато неће устати^и безбожници на суд, нити грешници на савет праведнички.

^лЈер зна Господ пут праведнички, а пут безбожнички пропашће.

Псалам 2.

^аЗашто се побунише народи, и људи смислише којешта?

^бУсташе цареви земаљски, и кнезови се скупише заједно на Господа и на Христа^в његова.

^г„Растргнимо^ж свеже њихове, и збацимо^ж са себе јарам њихов“.

^дКоји живи на небесима насмејаће им се, и Господ ће наругати се њима.

^еОнда ће им говорити у гневу својем, и у јарости својој помешће их.

^а Дословце: Блажен је човек. ^б Место не сиа R: љије. в Досл.: куге. г Воли и хоће оно што је у Закону Господњем. д Досл.: даши. е Неће отстојати на суду (неће издржати суђење), нити ће бити у збору праведничком; по другом тумачењу: неће устати или јавити се на суд; као велики кривци биће одмах осуђени. з Тако цел.: Христос значи помазаник. ж У цел. издањима има и: *расстргнућемо . . . збацићемо.*

⁶А ја сам постављен од њега за цара^а на Сиону, светој гори његовој.

⁷И објављујем^б наредбу Господњу; Господ рече мени: Син мој си ти, ја те данас родих.

⁸Заишти од мене и даћу ти народе у наследство твоје, и теби у државу крајеве земаљске.

⁹Гвозденом палицом пашћеш их, разбићеш их као посуђе^в лончарско.

¹⁰А сада, цареви, оразумите се, научите се сви који судите земљи.

¹¹Служите Господу са страхом, и радујте му се с трепетом.

¹²Примите поуку, да се једном не разгневи Господ, и не изгинете с пута праведничкога, када се јарост његова убрзо разгори. Благо свима^з који се у њ уздају.

Псалам 3.

²Господе, што се намножише који ме притискују? Многи устају^д на мене.

³Многи говоре души мојој: нема њему^ђ спаса у Бога његова.

⁴Али ти си, Господе^е, бранич мој, слава моја и који ми узвишује главу.

⁵Гласом својим Господу повиках, и услиши ме са свете горе своје.

⁶Ја легох и заспах, пробудих се, јер ће ме Господ одбрани^ж.

⁷Нећу се бојати десетина тисућа људи, који унаоколо нападају^з на мене.

⁸У стани, Господе, спаси ме, Боже мој, јер ти поби све који ми злобе узалуд, разби зубе грешницима.

а Нема у В, има у АР; јевр. *б* А: објавих. *в* АР: суд. *г* Дословце: Бла-
жени су сви. *д* *ж* с. *а*: устајаху; А: усташе. *ђ* Нема у В. *е* Нема у А.
ж *ж**: јер ме одбрани. *з* АР: заједно нападају.

⁹Господње је спасење, и на народу твојем благослов је твој.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже! **Трипут.**

Мала јектенија.

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^а пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Оглас:

Јер је твоја моћ и твоје је царство, и сила и слава, Оца и Сина и светога Духа, сада и увек, и у векове векова^б.

Збор: **Амин.**

КАТИЗМА ПРВА.

АНТИФОН ДРУГИ, ГЛАС 7.

Псалам 4.

²Када викнух, ти ме љуслиши, Боже^в правде моје; у невољи ти ми даде простор. Пожали ме и љуслиши молитву моју.

³Синови човечји, докле тврда срца? Што љубите таштину^г и тражите лаж?

^а Или: *Споменимо пресвешту* итд. ^б По грч. Евхологиону и цсл. Службенику овај оглас бива после прве катизме; али из цсл. Устава види се да је то оглас после првога антифона те катизме, и да има још два огласа. ^в Тако грч. Часл. 1761; В и цсл.: *љуслиши ме Бог правде моје.* ^г А: *таштинне.*

⁴Али разумите да Господ дивно учини с преподобним својим. Господ ће ме љслишити када га призовем.

⁵Гневите се, али не грешите, о оном што говорите у срцима^а својим^б, на постељама својим растужите се.

⁶Принесите жртву од правде, и уздајте се у Господа.

⁷Многи говоре: ко ће нам показати *што је* добро? Светлост лица твојега поста знамење на нама, Господе.

⁸Дао си ми у срце весеље. Од плода пшенице, вина и уља својега умножише се^а.

⁹У миру ћу лећи и заспати^з у исти мах, јер ме ти, Господе, самога настани у нади.

Псалам 5.

¹Чуј, Господе, речи моје, викање моје разуми.

²Запази глас мољења мојега, царе мој и Боже мој, јер ћу се теби помолити, Господе.

³Зајутра љслиши глас мој, зајутра ћу стати пред тебе и спазићеш ме^д.

⁴Јер ти ниси Бог што хоће безакоње, неће се настанити код тебе злочинац.

⁵Нити ће остати безаконици пред очима твојима. Ти омрзну^б на све који делају безакоње.

⁶Погубићеш све који зборе лаж; човека у крви и лукава гнуша се Господ.

⁷А ја ћу по мноштву милости твоје ући у дом твој, поклониху се храму светому твојему у страху твојем.

⁸Господе, поведи ме у правди својој^е ради непријатеља мојих, поравни^ж пред собом пут мој^з.

а В: у срцу. б Нема у В. в Т. ј. од богатства својега раширише се (сипови људски који траже лаж, види ст. 3 истога, 5 псалма). г Иако се богати лажљивци шире, песник мирно леже и спава. д Тако цел.; В: и бићу опажен. ђ В још: Господе. е ж: мојој. ж Или: уирави. з ж*: твој. и В још: са шебе.*

¹⁰Јер нема истине у устима њиховим, таште је срце њихово; њихово је грло гроб отворен, језицима својима вараху.

¹¹Осуди их, Боже, нека отпадно од намисли својих, за много безбоштво њихово отисни их, јер те огорчише, Господе.

¹²А да се развеселе^а сви који се у тебе уздају; довека ће се радовати и настанићеш се међу њима, и хвалиће се тобом сви^б који љубе име твоје.

¹³Јер ти ћеш благословити праведника, Господе. Ти нас овенча као оружјем добре воље^в.

Псалам 6.

²Господе, не покарај ме у јарости својој, нити ме у гневу својем казни.

³Смилуј се на ме, Господе, јер сам немоћан; исцели ме, Господе^г, јер се пометоше кости моје.

⁴И душа се моја помете веома, а ти, Господе, докле?

⁵Обрати се, Господе, избави душу моју, спаси ме ради милости своје.

⁶Јер нема кога да те у смрти спомиње, а у аду ко ће те исповедати^д?

⁷Утрудих се уздисањем својим; омиваћу сваке ноћи одар свој, сузама ћу својим постељу своју натапати.

⁸Помути се од јарости око моје, извештах међу свима непријатељима својим.

⁹Отступите од мене, сви који делате безакоње, јер Господ љслиши глас плача мојега^в.

¹⁰Љслиши Господ мољење моје, Господ молитву моју прими.

а В још: са тебе. *б* Нема у *ж* ни у *цсл*. *в* Оружјем, које нам дајеш имајући добру вољу за нас, стичемо победни венац; друго тумачење: овенча значи *опаса*. *г* Нема у В. *д* Или: признаши, прославити. *д* У *ж** нема: глас плача мојега, *услиши мољење моје, Г*.

"Нека се постиде и смету^а сви непријатељи моји, нека се врате^б и постиде веома убрзо.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже! Трипут.

Мала јектенија.

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^в пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Госпode.

Оглас:

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

КАТИЗМА ПРВА.

АНТИФОН ТРЕЋИ, ГЛАС 7.

Псалам 7.

²Госпode Боже мој, у тебе се поуздах, спаси ме од свију који ме гоне, и избави ме.

³Да ми ко не би зграбио душу као лав, а нема кога да избави² ни да спасе.

^а В још: веома. б љ А још: напраз. в Или: Споменимо пресвешу итд.
² Нема у љ*.

⁴Господе Боже мој, ако то учиних: ако је не-
правда у рукама мојима,

⁵Ако узвратих онима који ми зло чине, онда залудан да пропаднем од непријатеља својих;

⁶Да погони непријатељ душу моју и стигне, и да згази на земљу живот мој, и славу моју у прах да усели.

⁷Устани, Господе^а, у гневу својем, дигни се у међама непријатеља твојих^б, и устани^в, Господе Боже мој, по наређењу које си заповедио^г.

⁸И збор народа слећи ће се око тебе^д, и над њим се у висину врати.

⁹Господ ће судити народима. Пресуди ми, Господе, по правди мојој, и по безазлености мојој у мени.

¹⁰Та нека престане опачина грешничка, и управићеш праведника, Боже који испитујеш срца и утробе праведно.

¹¹Помоћ је моја од Бога^б, који спасава праве срцем.

¹²Бог је судија праведан и крепак, и стрпљив и не наводи гнев сваки дан.

¹³Ако се не обратите, заблистаће мачем својим^г; натегну лук свој и приправи га.

¹⁴И у њему опреми оруђа смртна, стреле своје изгради онима који горе^ж.

¹⁵Гле, заболе неправдом^з, заче труд и роди безакоње^и.

¹⁶Рупу изри и ископа је, и пашће у јаму коју начини.

¹⁷Вратиће се труд^и му на главу његову, и на теме његово неправда ће му сићи.

^а Нема у **В***. ^б В: *мојих*. ^в Тако цсл.; дословце: *пробуди се*. ^г Господ је заповедио да верне треба судом спасавати, дакле и псалмопевца који без кривице страда. ^д Када се Г. покаже као праведни судија, многи ће се пародии обратити к њему (по другима: када Г. дође на суд, свеци ће се слећи око њега). ^ђ R: *Господе*. ^е Цсл.: *очистиће мач*. ^ж Т. ј. пламте гневом (или: грехом). ^з В: *безакоњем*. ^и Цсл.: *бол или болест*.

¹⁸Признаваћу^а Господа по правди његовој, и појаћу имену Господа вишњега.

Псалам 8.

²Господе, ти Господе наш! Како је чудно име твоје по свој земљи. Јер лепота веља твоја подиже се изнад небеса.

³Из уста дечице и која сисају удесио си себи хвалу ради непријатеља својих, да разрушиш непријатеља и осветника.

⁴Јер ћу погледати небеса, дела прста твојих, месец и звезде које ти основа.

⁵Шта је човек, те га се опомињеш, или син човечји, те га посећујеш?

⁶Учинио си га нешто мањега од анђела, славом и чашћу венчао си га.

⁷И поставио си га над делима руку својих, све си покорио под ноге његове.

⁸Овце и волове све, а још и скот пољски.

⁹Птице небеске и рибе^б морске, што год пролази морским стазама.

¹⁰Господе, ти Господе наш! Како је чудно име твоје по свој земљи!

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже. Трипут.

Треба знати ово^в. Ако се ђакон не обуче у почетку вечерња^г, облачи се за време појања трећег антифона из Псалтира. Облачи се овако. Одлази и учини поклон настојатељу, те улази са стране у свети

^а Или: *псиоведићу*, *прославићу*. ^б Нема у R. ^в Ово читаво упутство је из грч. Евхологијона. ^г У нел. не говори се о облачењу ђакона у почетку вечерња.

олтар. Тамо затече чреднога свештеника где већ стоји, јер он улази пре ђакон^а. Ђакон узме свој стихар с ораром и приступи свештенику с речима: Благослови, господару, стихар с ораром. А свештеник благосиља једно и друго говорећи: Благословен Господ, сада и увек, и у векове векова. Примивши од свештеника благослов, ђакон му целива десницу и облачи стихар по обичају. Када се стихологија сврши, излази тако обучен на северне двери^б и стаје на обично место, те говори последњу јектенију.

Мала јектенија.

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^в пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник оглас:

Јер си ти Бог наш, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Када се сврши стихологија, канонарх^г учини метанију и гласно објави глас стихира, а ми појемо Господе, викнух по том гласу. Свештеник дотле стоји на обичном месту. Када почну појати Господе, викнух,

^а У цсл. Уставу: с њим улази и чредин свештеник. ^б Тако у цсл. Службенику. ^в Или Споменимо пресвету итд. ^г Монах који води брнгу о читању и појању, канона, итд.

свештеник или ђакон, како је обичај, кади^а чинећи поклон настојатељу. Када рекнемо стих: Јер се утврди милост његова на нама, а то поју оба збора заједно, свештеник учини поклон настојатељу, уђе^б у свети олтар, метне на себе епитрахил и обуче фелон када рекнемо: Слава, И сада.

А ми на Господе, викнух поставимо 10 стихова и појемо 3 стихире самогласне 1 гласа, понављајући прву; затим 5 стихира 2 гласа, понављајући прву.

Канонарх: Господе, викнух, глас први.

Псалам 140 (141).

Господе, викнух к теби, љслиши ме. Ђслиши ме, Господе.

¹Господе, викнух к теби, љслиши ме. Запази глас мољења мојега када вичем к теби. Ђслиши ме, Господи.

Други збор:

²Нека се усправи молитва моја као кѡд пред тобом, подизање руку^в мојих као жртва вечерња. Ђслиши ме, Господи.

И стихове по реду^г:

³Постави, Господе, стражу устима мојим, и врата с оградом^д код усана мојих.

⁴Не нагни срца мојега на опаке речи^ђ, да се изговара изговорима за грехе.

а Грч. Евхологикон: Док се шо (Господе, викнух) поје, ђакон узме кадионицу и мешнувши кѡд прилази свештенику који је и сам у олару, велећи: Благослови господару, кадионицу. Свештеник је благосиља говорећи: Благословен Бог наш, свагда, сада и увек, итд. Ђакон кади свештилиште и сав храм. Врашнини се, оставља кадионицу и чека шамо.
б По грч, Евхл. улази на Слава (међутим већ је речено да је ушао). в Знак молитве. г Тако у цсл. Часловцу. д Дословце: враша ограде, ограђена утврђена врата. ђ Тако ѧ* R; иначе: речи онакне (тако цсл.).

С људима који чине безакоње^а, и нећу се удружити с избраницима њиховим.

⁵Казниће ме^б праведник с милошћу^в и покараће ме, али^г уље грешниково да не намаже главе моје!

Јер је још^д и молитва моја против онога што они воле. ⁶Прогутани бише крај стене судије^е њихове.

⁷Чуће се речи моје, јер бише зачињене^е. ⁷Као што се разби земљина грудa на земљи, разметаше се кости њихове^ж код ада.

⁸Јер су у тебе, Господе, Господе^з, очи моје; у тебе се поуздах, не одузми душе моје.

⁹Сачувај ме од замке коју ми метнуше, и од саблазни^и оних који чине безакоње.

¹⁰Пашће у мрежу своју^и грешници; ја сам сам док не прођем^ј

Псалам 141 (142).

²Гласом својим ка Господу викнух, гласом својим Господу^к помолих се^л.

³Излићу пред њим мољење своје, невољу^б ћу своју пред њим исказати^и.

⁴Када нестајаше^и дух мој из мене, а ти, *ти* позна стазе моје.

На путу овом којим ходих сакрише ми замку.

⁵Мотрах на десно и гледах, и^б не беше *никога* ко ме познаје.

Пропаде ми умицање, и нема^о ко да мари^и за душу моју.

а Овај полустих може се узети као наставак претходнога стиха: не нагни срца ... да се изговара ... с људима који итд.; или се може схватити као недовршена реченица: С људима који чине безакоње — с њима нећу имати посла. б Т: Нека ме казни ... покара в Нема у R*. г Нема у N*. д Или: опет; В: опет и опет. е В: моћни; песник већ види пропаст њихову. е Дословце: *заслађене*, пријатне (због пропасти моћних грешника); В, цсл.: *посташе јаке*, громке. ж В: *наше*. з Нема у N* A* T.* и В: *његову* (Божју). ј Т. ј. кроз опасност. к АТ: *Богу*, R: *Богу својему*. л А још: и *јс-* *лиши ме*. љ Цсл.: *шугу*. м R: *јављам*. н N: *неста*. њ В: *јер*. о R: не беше (никога) п Досл.: *истиражује*.

⁶Викнух к теби, Господе; рекох: ти си надање моје, део^а мој си^б у земљи живих.

⁷Припази на мољење моје, јер се понизих веома. Избави ме од оних који ме гоне, јер бише моћнији од мене.

На 10. Стихире, глас 1.

⁸Изведи из тамнице душу моју, да исповедам^в име твоје^з.

Педесетницу празнујемо^з и долазак Духа, и рок обећању и испуњење наде. Колика тајна, како ли велика и часна^б! Вичемо ти зато: градитељу свега, Господе, слава теби!

Мене ће чекати праведници докле ми не узвратиш.

Педесетницу празнујемо^д и долазак Духа, и рок обећању и испуњење наде. Колика тајна, како ли велика и часна^б! Вичемо ти зато: градитељу свега Господе, слава теби!

На 8.

Псалам 129 (130).

¹Из дубина^е викнух к теби, Господе; Господе, услиши глас^ж мој.

Туђим си језицима^з, Христе, поновио ученике своје да њима објаве да си ти бесмртна Реч и Бог, који душама нашим даје велику милост.

²Да буду уши твоје пажљиве на глас мољења мојега.

Све дарива Дух свети: точи пророчанства, савршује^в свештенике, неуке научи мудрости, у рибарима^г показа богослове, опрема сав поредак^к црквени. Уте-

а Имање, богатство моје. *б* Нема у В. в Или: *прианам*, прославим. *з* В још: *Господе*. *д* Цсл.: *празнујмо*. *б* Део стихире дотле узет из беседе св. Григорија Богосл. на Педесетницу. *е* Цсл.: *Из дубине*. *ж* А: *молишву*. *з* Дел. ап. 2 2 6. и Поставља (Дел. ап. 20 28). *ј* Т. ј. апостоле. *к* Цсл.: *скупља сав сабор*.

шитељу, који си истоветнога бића с Оцем и Сином и на истом престолу, слава теби!

На 6. Стихире, глас 2.

³Ако безакоња замотриш, Господе, Господе, ко ће се одржати? Јер је у тебе очишћење.

Видесмо светлост истиниту^а, примисмо Духа^б небескога, нађосмо истинску веру: клањамо се неразделивој Троици, јер нас је она спасла.

⁴Имена^в ради твојега почеках те^з, Господе; почека душа моја реч твоју^д. Поузда се душа моја у Господа.

Видесмо светлост истиниту^а, примисмо Духа^б небескога, нађосмо истинску веру: клањамо се неразделивој Троици, јер нас је она спасла. На 4.

⁵Од страже јутарње до ноћи, од страже јутарње, да се поузда Израил у Господа^б.

Кроз пророке си нам навестио пут спасења^е, а кроз апостоле, Спасе наш, засја благодат Духа твојега. Ти си Бог први^ж, ти си и после тога, и у векове ти си Бог наш.

⁶Јер је у Господа милост и много је у њега избављење^з, и он ће избавити^и Израил^а од свију безакоња његових.

У твојим дворима^ј појаћу тебе, Спасе света, преклонићу колена^к и поклониху се твојој непобедној сили. Увече, изјутра и у подне^л, и у свако време благосиљаћу^ь те, Господе.

Хвалите Господа, сви народи, похвалите га сви људи^м.

а Јов. 1⁹. б 1 Кор. 2¹². в R: Закона. г Нема у В. д В: Закон његов. Ѕ с н: реч његову. ђ Тако ART, цел; у В има само: Од страже јутарње до ноћи, а у Ѕ с. а само тога нема. е 1 Пет. 1¹⁰. ж Откр. 1^{10 17} 2² 22¹³; з Или: ошкун. и Или: ошкунши. ј Пс. 134 (135)²³. к Ис. 45²³. л Пс. 54 (55)¹⁸. љ Пс. 33 (34)². м Пс. 116 (117)¹.

У твојим дворима^а, Госпoде, сависмо верни колeнo^б душе и тела, и појeмo тебе Oца без пoчeткa, и Сина, кoји је без пoчeткa с тобoм, и прeсвeтoгa Духa, с тобoм зајeднички вeчнoгa, кoји прoсвeтљујe и oсвeћујe душе^в нашe.

Јер сe утврди милост њeгoвa на нaмa, и истинa Госпoдњa прeбивa дoвeкa^г.

Пeсмoм ћeмo славити Трoјицу истoвeтнoгa бићa, Oца и Сина сa Духoм свeтим. Јер тaкo oбјaвишe сви прoрoци и aпoстoли с мучeницимa.

Слaвa Oцу и Сину и свeтoму Духу.

И сaдa и увeк, и у вeкoвe вeкoвa. А мин.

Глас 8, од Лaвa Госпoдaрa^д.

Хoдитe, нaрoди, пoклoнимo сe трoипoстаснoму бoжaнству: Сину у Oцу сa свeтим Духoм. Јер Oтaц вaн вeмeнa рoди Сина, вeчнa с њим и с њим нa прeстoлу. И Дух свeти бeшe у Oцу, слављeн сa Сином. Јeднa је силa, јeднo бићe, јeднo бoжaнствo. Клaњaмo сe прeд њим и вeлимo сви: свeти Бoжe, кoји сe сaгрaди крoз сина дeлaњeм свeтoгa Духa; свeти Силни, кoјим пoзнaсмo Oца и Дух свeти дoђe у свeт; свeти бeсмртни, Душe Утeшитeљу, кoји исхoдиш oд Oца и у Сину пoчивaш. Трoјицe свeтa, слaвa тeби!

А кaдa рeкнeмo Слaвa, И сaдa, свeштeник и ђaкoн oдмaх чинe улaзaк. Тaдa ђaкoн узмe кaдиoницy, мeтнe у њу кaд, зaмoли блaгoслoв кaо штo рeкoсмo^б, и излaзи зaјeднo сa свeштeникoм сeврeнoм стрaнoм^в, a свeтe двeри су oтврeнe. Првo идy двa чaцa сa свeтњaцимa, зa њимa ђaкoн с кaдиoницoм, a зaтим излaзи и свeштeник успрaвнo^ж, сa спуштeним фeлoнoм. Тaкo oдлaзe нa oбичнo мeстo. Ту чaци oстaвљaју ручнe

а Пс. 134 (135) ². б Ис. 45 ²³. в Рим. 15 ¹⁶. г Пс. 116 (117) ². д Визaнтијски цaр Лaв Мудри (886—911). е Види нaпoмeну пoд а, стр. 50). в Тaкo у грч. Евхoлoгиoну. ж Нeмa у грч. Евхл.

светњаке на средини храма с једне и друге стране^а, а свештеник стаје сасвим наспрам двери. Стаје и ђакон десно од свештеника, мало у страну, сагнувши се мало а држи и свој орар трима прстима десне руке. Тада говори тајно, колико тек да чује свештеник:

Господу се помолимо.

МОЛИТВА О УЛАЗУ.

Свештеник говори тајно:

Увече, изјутра и у подне^б хвалимо те, благосиљамо, благодаримо ти и молимо ти се, Господару свију, *човекољудче Господе^в*. Усправи молитву нашу као кад пред собом^г, и не нагни срдаца наших на опаке речи или помисли^д, него нас избави од свију који лове душе наше^е. Јер су у тебе, Господе, Господе, очи наше^е, у тебе се поуздасмо^ж: не застиди нас^з, Боже наш.

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

После молитве се управе. Ђакон, показујући на исток ораром који држи трима прстима десне руке, говори свештенику:

Благослови, господару, свети улазак.

Свештеник благосиља према истоку говорећи:

Благословен је улазак светих твојих^и, Господе.

Затим ђакон одлази и кади свету икону која је на месту настојатељеву, и самога настојатеља, и опет стаје где је пре тога стајао, те чека да се сврши стих.

^а Тако у грч. Евхл. ^б Пс. 54 (55) ¹⁸. ^в Нема у цсл. ^г Пс. 140 (141) ². ^д Пс. 140 (141) ⁴. ^е Пс. 93 (94) ²¹. ^ж Пс. 140 (141) ⁸. ^з Пс. 32 (33) ²³. ^и Дан. 3 ⁴² (LXX). ^и Тако се обично преводи; по према Јевр. 10 ¹⁹, одакле су речи узете, могло би се превести: *улазак у свештеништво* (дословце: у свеше, т. ј. просторије); могло би се превести и: *међу свеше* (свеце).

А када се стих сврши, ђакон долази на средину и оцртавши кадионицом крст говори гласно:

Мудрост! Усправно!

А ми^а појемо Светлости тиха, дело Софронија, Патријарха Јерусалимскога (633—638); *старо дело, за које неки говоре да је мученика Ашиногена^б.*

СВЕТИЛНИЧНА^в БЛАГОДАРНОСТ^г.

Светлости^д тиха^б свете славе бесмртнога Оца небескога, светог блаженога^е, Исусе Христе! Дођосмо на запад сунца, видесмо светлост вечерњу, те појемо Оца, Сина и светог Духа, Бога. Достојно^ж је да те у сва времена поју гласови преподобних^з, Сине Божји који живот дајеш^и. Зато слави тебе свет.

Чаци опет узму светњаке те одлазе напред до светих двери. Ђакон уђе у олтар и кади свету трпезу. Свештеник се поклони пред светим дверима, целива их и улази, а свете двери се затварају.

Када се заврши Светлости тиха, говори ђакон:

Припазимо! Свештеник: Мир свима.

Ђакон: Мудрост! Припазимо!

Канонарх, учинивши поклон настојатељу, казује прокимен и стихове, а клирици поју прокимен на глас 6.

^а У грч. Евхл.: *настојашељ или послављени монах*. ^б Таки патрис у грч. Часл. 1845; св. Василије Вел. (проповед о св. Духу) спомиње да неки сматрају мученика Атиногена за иницијатора молитве; мисли се да је патр. Софроније допунио молитву. ^в Т. ј. уз светилнике, светњаке (при осветљењу), вечерања. ^г Тај назив већ код св. Вас. Вел. (проповед о св. Духу, гл. 29); по грч. Часловцу 1845 (код 11 марта: св. Софроније) беше и назив *Тројична песма*. ^д Јов. 8₁₂. ^е Тако цсл.; иначе: *радосна, ведре*. ^ж 1 Тим. 1₁₁ 6₁₅. ^з Цсл.: *Достојан си*. ^и Тако цсл.; у грч.: *гласовима у добри час*. ^и Јов. 6₃₃ 10₂₈. ^ј У грч. Евхл.: *Када се заврши Светлости тиха, поје се прокимен; када се прокимен сврши, ако има читања, говори ђакон: Припазимо! и опет он: Мудрост! Припазимо!*

Псалам 92 (93) 1 а

Господ се зацари, у лепоту се обуче.

Стих 1. Обуче се Господ у силу и опаса се.

Господ се зацари, у лепоту се обуче.

Стих 2. Јер утврди васиљену, која се неће уздрмати.

Господ се зацари, у лепоту се обуче.

Стих 3а. Дому твојему приликује светиња, Господе, за дуго дана^б. **И опет:**

Господ се зацари, у лепоту се обуче.

Свештеник, окренувши се западу, стоји с рукама унакрст и чека да се сврши прокимен. Затим чини поклон и одлази на своје место^в.

Ђакон: Мудрост!

Чатац: Читање из Бројева, // 16–17 24–29.

Ђакон: Припазимо! Чатац:

Рече Господ Мојсију: Сабери ми седамдесет људи од старешина^а Израиљевих^д, које ти сам знаш да су они старешине народу и књижници^б њихови, па ћеш их довести к сеници^в од сведочанства и ту ће стати с тобом. ¹⁷И сићи ћу и говорићу тамо с тобом, и одузећу од духа који је на теби и метнућу на њих, те ће и они сносити с тобом навалу народа, и нећеш га ти сам водити^ж... ²⁴И сабра Мојсије седамдесет људи од старешина народних и постави их око сенице. ²⁵И Господ сиђе у облаку и говори Мојсију^з, и узе од

^а Тако цсл.; у грч. Часл. тога стиха нема. ^б Дословце: у дужину дана. ^в Тако у грч. Евхологиону и цсл. Служебнику; у цсл. Уставу чатац место свештеник; нема окренувши се западу; чатац стоји на средишњем храма, с рукама унакрст на грудима. ^г Цсл.: синараца. ^д Тако В, цсл. Библи., цсл. Пентикостар; грч. Пентк.: народних. ^е Тако цсл. Пентикостар; цсл. Библија: књигозаци. ^ж Цсл. Библија: скипиди. ^з Тако цсл. Пентк.; цсл. Библи.: подносиши. ^и Тако грч. и цсл. Пентк.; В, цсл. Библи.: к њему (у А још: Господ).

духа на њему и метну на оних седамдесет људи старешина. А када почину дух на њима, тада запророковаше у околу^а и више не наставише. ²⁶А два човека осташе у околу; једном беше име Елдад, а Молад беше име другом. И почину дух на њима. То беху од оних записаних^б, и не дођоше у сеницу, него пророковаху у околу. ²⁷И дотрча момак те јави Мојсију и рече му говорећи: Елдад и Молад пророкују у околу. ²⁸А Исус син Навинов, који служаше Мојсију, изабраник његов^в, проговоривши рече: Господине^г Мојсије, забрани им. ²⁹А Мојсије му рече: Да не завидиш можда због мене? О да би ко дао да сав народ Господњи буде пророк, када Господ да духа својега на њих.

Ђакон: Мудрост!

Чатац: Читање пророчанства Јоилева, 2 ²³⁻³².

Ђакон: Припазимо! Чатац:

Овако говори Господ: ²³Чеда Сионова, радујте се и веселите се о Господу Богу својем, јер вам даде храну^д по правди, и спустиће вам дажд рани и позни као и пређ. ²⁴И гумна ваша^е напуниће се пшенице, а каце ће се прелити вином и уљем. ²⁵И накнадићу^ж вам за године које изједе скакавац^з и шашка^и, и хрушт^л и гусеница^к, сила моја велика, коју послах на вас; ²⁶и јешћете и најешћете се^л и наситићете се. И захвалићете име Господа Бога својега, који учини чудеса с

а Цсл. Пентк.: *стан*, цсл. Библи.: *пук (пукови)*. *б* Мисли се на старешине, од којих, беху изабрани седамдесеторица. *в* Нема у В. *г* АФ, цсл. Библи.: *мој*. *д* Цсл. Пентк.: *јела*. *ђ* Нема у В ни у цсл. Пентк. *е* Само у цсл. Библи. *ж* Тако у А, цсл; В: *накнадиће*. *з* Или: *пруг* (цсл. у множини). *и* Цсл. Библи.: *мишца* (мушница?), цсл. Пентк.: *гусеница*. *ј* Или: *медљика*; цсл. Пентк.: *рђа*, цсл. Библи.: *сипеле* (?). *к* Цсл. Библи.: *гусенице*, цсл. Пентк.: *хрушци*; у Q има са стране објашњење: Мисирци, Вавилонци, Асирци, Јелини, Римљани. *л* Дословце: *и јешћете једући*.

вама^а, и народ мој неће се постидети довека. ²⁷И разумећете да сам ја усред Израиља, а ја сам Господ Бог ваш и нема другога осим мене, народ мој^б више се неће постидети довека. ²⁸И биће после тога: излићу од духа својега на свако тело, и пророковаће синови ваши и кћери ваше, и старци ваши сањаће сне, и младићи ваши видеће утвари. ²⁹Јер у оне дане ћу на слуге своје^в и слушкиње своје^г излити од духа својега и запророковаће. ³⁰И даћу чудеса на небу горе^д и знамења^д на земљи доле^д: крв и огањ и димљење дима. ³¹Сунце ће се претворити у таму и месец у крв пре него што дође дан Господњи велики и пресветли^б. ³²И биће: сваки који призове име Господње спашиће се.

Ђакон: Мудрост!

Чатац: Читање пророчанства Језекиљева, 36²⁴⁻²⁸.

Ђакон: Припазимо! Чатац:

Овако говори Господ: ²⁴Узећу вас из на́ро́да и сабраћу вас из свих земаља^в, и увешћу вас у вашу земљу, ²⁵и покروпићу вас водом чистом, и очистићете се од свих нечистота својих и од свих идола^ж својих, и очистићу вас. ²⁶И даћу вам ново срце и нов дух даћу вам, и извадићу камено срце из тела вашег и даћу вам срце од меса. И дух свој даћу у вас, ²⁷и учинићу да ходите у мојим наредбама^з, и да сачувате моје одлуке и учините их^н. ²⁸И наставаћете у земљи коју сам дао оцима вашим, и бићете ми народ, а ја ћу вам бити Бог.

а Тако грч. Пентк.; В: *оно што учини с вама за дивљење*; цсл. Библи.: *чудеса која учини са вама*; цсл. Пентк.: *који учини чудеса одозго*. б АQ још: *сав*. в Нема у Q*. г Нема у В. д Тако грч., цсл. Пентк.; нема у В, цсл. Библи. ђ Цсл. Пентк.: *спрашни*. е Цсл. Пентк.: *на́ро́да* (Q: *свештих*). ж Тако у цсл.: Пентк.; цсл. Библи.: *кумира*. з Цсл. Библи.: *заповестима*. н Нема у В, ни у грч., цсл. Пентк.

После паримије ђакон излази северном страном^а и ставши на обично место^б говори јектенију, (а свештеник стоји унутри у олтару пред светом трпезом^в).

Рецимо сви од све душе и од свега разума^г својега рецимо.

Збор: Господи, помилуј^д.

Господе Сведржитељу, Боже отаца наших^ђ, молимо ти се, ўслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј.

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој^е, молимо ти се, ўслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за **владара по чину** нашега **по имену**, и за сав **владарски** дом; за моћ, победу, одржање, мир здравље, спасење његово, и да му Господ Бог наш нарочито да напредак и потпору у свему, и да му покори под ноге свакога непријатеља и противника^ж.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега **по имену** и за сву у Христу браћу нашу^з.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за блажене и вечне у успомени саздатеље свете обитељи ове (**или:** светог храма овога) и за све оце и браћу нашу који раније починуше, који овде и свуда у православљу^и леже.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за милост, живот, мир, здравље, спасење, посету, опроштење и отпуштење греха слуга Божјих, браће свете обитељи ове (**или:** светог храма овога).

^а Тако цел. Службеник. ^б Тако грч. Евхологон. ^в Тако цел. Служб. ^г Мк. 12 ^{зо}. ^д У грч.: Трипути. ^ђ 2 Дп. 20 г. ^е Пс. 50 (51) з. ^ж У грч. Евхл. 1845 место за владара има молба за благочастиве и православне хришћане. ^з У грч. Евхл. 1885 засебно је молба за архијереја, а засебно: за браћу нашу, свештенике, јеромонахе, јерођаконе и монахе, и за све у Христу браћство наше. ^и У неким грч. издањима још: благочасниво.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за оне који доносе плодове и чине добро у овом светом и свечасном храму, за оне који се труде, који поју, и за народ који овде стоји и очекује од тебе велику и богату милост.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Свештеник оглас:

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо: Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

После огласа говори настојатељ или постављени чатац^а:

У достој, Господе, да се овога вечера сачувамо од греха. Благословен си, Господе Боже отаца наших, и за хвалу је и прослављено име твоје у векове^б. **Амин.**

Да буде, Господе, милост твоја на нама као што се уздасмо у тебе^в. Благословен си, Господе, научи^г ме наредбама својим. Благословен си, Господару, уразуми^д ме наредбама својим. Благословен си, Свети, просветли ме наредбама својим.

Господе, милост је твоја довека^ђ: не презри дела руку својих^ж. Теби приликује хвала, теби приликује песма^е, теби слава приликује, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

И опет ђакон:

Допунимо своју вечерњу молитву Господу.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

^а У грч. чатац се не спомиње. ^б Дан. 3²⁶ (LXX). ^в Пс. 32 (33)²². ^г Пс. 118 (119)¹². ^д Пс. 118 (119)²⁷. ^ђ Пс. 137 (138)⁸. ^е Пс. 64 (65)⁹.

Збор: Господи, помилуј.

Да све ово вече буде савршено, свето, мирно и безгрешно, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Анђела мирна, верна наставника^а, хранитеља^б душа и тела наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Опроштење и отпуштење греха и погрешака наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Што је добро и корисно душама нашим и мира свету, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да преостало време живота својега свршимо у миру и покајању, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да хришћански крај живота нашега буде без бола, без срамоте, миран, и да добро одговоримо на страховном судишту Христову, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Сетимо се пресвете^в, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник огласом:

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Свештеник: Мир свима.

Збор: И духу твојему.

а Или: чуствовају. б Или: чунара. в Или: Споменимо пресвету итд.

Ћакон: Главе своје Господу приклонимо.

Збор: Теби, Господе.

МОЛИТВА ПРИ САГИБАЊУ ГЛАВЕ.

Свештеник говори тајно^а.

Господе, Боже наш, који си савио небеса и сишао^б на спасење рода човечјега, погледај на слуге своје и на достојање своје. Јер твоје слуге приклонише главе своје и потчинише вратове своје теби, страшном и човекољубивом судији, а не чекају помоћи од људи, него ишчекују твоју милост и очекују од тебе спасење. Сачувај их у свако доба и у ово вече, и у ноћи која долази, од свакога непријатеља и од свакога противничкога делања ђавољега, и празних размишљања и опаких смерања^в.

Затим свештеник говори огласом:

Да буде благословена и прослављена моћ царства^с твојега, Оца и Сина и светогa Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

После огласа поју се стихире на литији. За време тога појања ђакон уђе и узме кадионицу, те метнувши кѡд, замоли благослов по обичају^д. И излазимо у притвор чинећи литију. Свештеник и ђакон с кадионицом заједно излазе северном страном. Ми идемо за њима. Напред иду два светњака. Свете двери су затворене^е. Када свештеник и ђакон прођу кроз красна врата^е, стану у притвору. Браћа поју, а ђакон све кади по обичају^ж (свете иконе и настојатеља, и зборове по реду^з).

^а Натпис из Евхологиона (прва половина има у цсл. Служб., друга у цсл. Уставу). ^б Пс. 17 (18) ¹⁰. ^в Цсл.: *успоменѡ*. ^г Јдт. 2 ¹². ^д Дотле упутство из грч. Евхологиона. ^е Упутство из грч. Евхл. и цсл. Служб.; (*Ми идемо* итд. из цсл. Устава). ^ж Из грч. Евхл. Красна врата су на зиду који дели храм од притвора; у парохијским црквама нестало је тога зида, али често има обична преграда, а понекад у средини на њој и лук који претставља врата. ^з Из грч. Евхл. ^и Из цсл. Устава.

На литији стихире самогласне 3, глас 2.

Кроз пророке си нам навестио пут спасења^а, а кроз апостоле, Спасе наш, засја благодат Духа твојега. Ти си Бог први^б, ти си и после тога, и у векове ти си Бог наш.

У твојим дворима^в појаћу тебе, Спасе света, преклонићу колено^г и поклонићу се твојој непобедној сили. Увече, изјутра и у подне^д, и у свако време благосиљаћу^е те, Господе.

У твојим дворима^в, Господе, преклонисмо верни колено^г душе и тела, и појемо тебе Оца без почетка и Сина, који је без почетка с тобом, и пресветога Духа, заједнички вечнога, који просветљује и освећује^е душе наше.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Апостоли сеђаху^ж, Господе, а ти посла Духа својега. То гледаху тада јеврејски синови и задивише се чудом^з. Јер их слушаху где кличу другим, туђим језицима^а, као што им Дух даваше^и. Они, простаки^к, бише умудрени, те уловише^л народе у веру, и бесеђаху ствари божанствене. Зато и ми вичемо к теби: Господе, који се показа на земљи и спасе нас од заблуда, слава теби!

Када се стихире сврше, ђакон (ако га има, иначе свештеник) стане на обично место и говори ову молитву тако да сви чују:

Спаси, Боже, народ свој, и благослови достојање своје^б; посети свет свој у милости и сажалењу; узвиси ро^м хришћана православних, и пошљи на нас

а 1 Пет 1 10. б Откр. 1 10 17 2 8 22 13. в Пс. 134 (135) 1. г Ис. 45 23. д Пс. 54 (55) 18. ђ Пс. 33 (34) 2. е Рим. 15 16. ж Дел. ап. 2 2. з Дел. ап. 2 7 12 4 13. и Дел. ап. 2 2 6. ј Дел. ап. 2 4. к Дел. 4 13. л Лк 5 10. љ Пс. 27 (28) 9. м Т. ј. снагу, 1 Цар. 2 10 Пс. 148 14.

своје богате милости молитвама свепречисте госпође наше Богородице и увек девојке Марије; силом часнога и животворнога крста; заступништвом часних небеских сила бестелесних; часнога, славнога пророка, Претече и Крститеља Јована; светих славних и сваке хвале достојних апостола; међу светима отаца наших и васиљенских великих учитеља и светитеља^а: Василија Великога, Григорија Богослова и Јована Златоуста; међу светима оца нашега Николаја, архиепископа Мира Ликийских, чудотворца; светих, апостолима равних, Методија и Кирила, учитеља словенских; светих српских просветитеља и учитеља: Симеона Мироточивога, светитеља Саве, Арсенија и Максима; светих славних и дивних победника мученика; преподобних и богоносних отаца наших; светих и праведних богоотаца Јоакима и Ане; светога **којега је обитељ или храм**, и свију **швојих**^б светих; молимо те, много милостиви Господе љслиши нас грешне који ти се молимо, и смилуј се на нас.

Збор: Господи, помилуј. 40 пута^в.

Још се молимо за **владара по чину** нашега **по имену**, и за сав **владарски** дом; за моћ, победу, одржање, мир, здравље, спасење његово, и да му Господ Бог наш нарочито да напредак и потпору у свему, и да му покори под ноге свакога непријатеља и противника.

Збор: Господи, помилуј. 30 пута^в.

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега **по имену**, (**ако је обитељ**: за архимандрита нашега **по имену**^г) и за све у Христу братство наше, и за сваку душу хришћанску невољну и изнурену, милости и помоћи Божје потребиту; за заштиту свете обитељи ове (**или**: града овога), и оних који живе у њој (**или**:

^а Грч.: *јерараха* (свештеноначелника). ^б Нема у цсл. в Грч. Епхологон: *Трипуш*. ^г Тако цсл.; у грч. архимандрит се не спомиње.

у њему); за мир и сталност свега света, за постојанство светих Божјих Цркава, за спасење и помоћ оцима и браћи нашој који се вредно и са страхом Божјим труде и служе; за оне који су изостали и који су на путу; за исцељење оних који леже у немоћи; за почивање, отпуштење^а, блажену успомену и опроштење греха свију отаца и браће наше, који *благочастиво*^б преминуше, што леже овде и свуда у православљу; за ослобођење заробљених, и за браћу нашу која су на службама, и за све који служе или послужише у светој обитељи овој (*или*: свечасном храму овом), рецимо.

Збор: Господи, помилуј. 50 пута^в.

После тога спомиње живе и умрле које хоће^г; затим:

Још се молимо да се сачува ова света обитељ (*или*: град овај) и сваки град и крај, од глади, куге, труса, потопа, огња, мача, навале туђинске и међусобнога рата; да буде милостив, добре воље и *помирљив*^д добри и човекољубиви Бог наш; да одврати сваки гнев^ђ који се диже на нас; да се избавимо од спремљене за нас и праведне претње његове, и да се смилује на нас.

Збор: Господи, помилуј. Трипут^е.

Још се молимо и да ўслиши Господ Бог глас мољења нас грешника, и да се смилује на нас.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Затим свештеник огласом:

Ўслиши нас, Боже, спаситељу наш, надање свих крајева земаљских и оних на мору далеко^ж, и мило-

^а У грч. место *почивање*, *опишување* једна реч (можда двоструко преведена у нсл.). ^б Нема у нсл. ^в Грч. Евхологион: *Трипуш*. ^г У нсл. ово је на крају јектеније с додатком: *тајно* (тихо). ^д Нема у нсл. ^ђ Пс. 105 (106) ^з Јона 3 ^з. ^е Грч. Евхл.: *40 пута*. ^ж Пс. 64 (65) ^з.

стив, милостив^а буди, Господару, због греха наших, и смилуј се на нас.

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо: Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Затим говори: Мир свима^б.

Бакон: Главе своје Господу приклонимо.

Збор: Теби, Господе^в.

И када сви погну главе и сагну се према земљи, свештеник^г, којему с десне стране стоји ђакон држећи и ора^др трима прстима своје десне руке^д, окренут западу^б чита ову молитву великим гласом:

Господару, много милостиви Господе Исусе Христе, Боже наш, молитвама свепречисте госпође наше Богородице и увек девојке Марије; силом часнога и животворнога крста; заступништвом часних небеских сила бестелесних; часнога, славнога пророка, Претече и Крститеља Јована; светих славних и сваке хвале достојних апостола; светих славних и дивних победника мученика; преподобних и богоносних отаца наших; међу светима отаца наших и васиљенских великих учитеља и светитеља^е: Василија Великога, Григорија Богослова и Јована Златоуста; међу светима оца нашега Николаја, архиепископа Мира Ликијских, чудотворца; светих, апостолима равних, Методија и Кирила, учитеља словенских, светих српских просветитеља и учитеља: Симеона Мироточивога, светитеља Саве, Арсенија и Максима; светих и праведних бого-

^а 3 Цар. 8 ³⁴ ³⁶. ^б Обично после тога: *И духу твојему*, али тога нема ни у грч., ни у цсл., ни у бугарском Служебнику. ^в Ово само у бугарском Служб. ^г Из грч. Евхологиона и цсл. Служб. ^д Нема у цсл. Служб. ^ђ О окретању западу само у грч. Евхл. и цсл. Уставу кијевског издања; у притвору иза свештеника беху покајници, зато се окреће западу. ^е Грч.: *јерараха* (свештеноначелника).

отаца Јоакима и Ане, и светогa којега је обитељ или храм, и свију твојих светих; учини молитву нашу да буде радо примљена; даруј нам отпуштење сагрешења^а наших; заклони нас заклоном крила својих^б; одагнај од нас свакога непријатеља и противника; умири живот наш, Господе, смилуј се на нас и на свет свој, и спаси душе наше, јер си добар и човекољубац.

Када се молитва сврши, ми: Амин^в.

Тада подигнемо главе^г и почињемо појати стихире на стихове. Појући их сви улазимо у храм, светњаци напред. Ручни светњаци се стављају с једне и друге стране сточића, који келарит^д унапред лепо спреми, и на којем лежи здела са пшеницом и пет хлебова, што по обичају доносимо у цркву^е. С обе стране зделе су по један суд, нарочито начињен: један пун најбољега вина од плода, а други уља с лозе^е. Вино стоји с леве, а уље с десне стране. Свештеник с ђаконом стоји унутра од красних врата.

На стихове стихире самогласне, глас 6.

Не знађаху народи силу светогa Духа који би у апостолима, Господе. Зато када променише језике, држаху их да су пијани^ж. А ми које они утврдише непрестано овако говоримо: Духа светогa својега не одузми^з од нас, молимо те, човекољупче.

Срце чисто саздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој^и.

Господе, када најђе свети Дух, испуни твоје апостоле и спреми их да говоре другим језицима^ј. Зато у тој чудној ствари неверници гледаху пијанство^ж, а

^а Еф. 1 7. ^б Пс. 16 (17) 8 60 (61) 5. ^в Тако цсл. Устав; нема у грч. Евхологиону ни у цсл. Служебнику. ^г Цсл. Устав. ^д Тако у грч. Евхл.; келарш (дословце: подрумар) зове се манастирски брат који се стара о храни; цсл.: келар. ^е Тако цсл. Устав; грч. Евхл.: од којих једемо у призеи. ^ж Тако цсл. Служб., иначе ово упутство у главном по грч. Евхл. ^и Дел. ап. 2 13. ^ј Пс. 50 (51) 13. ^з Пс. 50 (51) 12. ^и Дел. ап. 2 4.

који верују — средство за спасење. Удостој и нас да нас просветли, молимо те, човекољупче.

Не одвргни ме од лица својега, и Духа својега светог не одузми од мене^а.

Царе небески^б, Утешитељу^в, Душе истини^з, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Глас 8.

Некада језици бише помешани због дрскога грађења куле^д; а данас језици мудро забеседише славе ради познања Бога. Тамо Бог осуди злочасте због греха њихова; овде Христос просветли рибаре^е Духом. Тада се створи несагласност за казну; сада се обнавља сагласност на спасење душа наших.

Затим говори настојатељ

Лк. 2 ²⁹⁻³²:

Сад отпушташ с миром слугу својега, Господару, по речи својој; јер видеше очи моје спасење твоје^е, које си уготовио пред лицем свију народа^ж, светлост да се открије незнабошцима^з, и славу народа твојега Израиља^н.

Чатац трисвето:

Свети Боже^ј, свети крепки^к, свети бесмртни^л, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова^б. Амин.

^а Пс. 50 (51) ¹³. ^б Дан. 4 ³⁴ (српски ³⁷) по грч., (Теод.) и цсл. преводу. ^в Јов. 14 ²⁶ Јов. 15 ²⁶. ^г Јов. 15 ²⁶. ^д Пост. 11 ⁴ 7. ^е Апостоле, Мт. 4 ¹⁸ Мк. 1 ¹⁶. ^ж Ис. 40 ⁵ (LXX). ^з Ис. 42 ⁶ 49 ⁶. ^и Ис. 46 ¹³. ^ј Пс. 98 (99) ⁸. ^к Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. ^л 1 Тим. 6 ¹⁶. ^м Филб. 4 ²⁰ 1 Тим. 1 ¹⁷ 2 Тим. 4 ¹⁸ Откр. 1 ⁸ 22 ⁵.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^а; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^а.

Господи, помилуј^б. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Мш. 6 9-13.

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни^в дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^г.

Свештеник оглас:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светога Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

И отпусни тропар, глас 8.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^д показа мудраце, кад им посла Духа светога и њима улови^е васиљену. Човекољупче, слава теби. Трипут.

Док се отпусни тропар поје трећи пут, лагано и великим гласом, ђакон прво замоли и прими од свештеника благослов за кадионицу, те у знаку крста

^а Пс.78 (79) ^з. ^б Тако старински по цсл.; српски: *Господе, смилуј се*. ^в Грчка реч ἐπιούριος која се може извести од глагола биши и од глагола ићи, различито се тумачи; напр. стари сирски превод (*иениша*): *за нашу потребу*, стари латински (*ишала*): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јеси* (овај); *за дан који настаје, долази*. ^г Од онога што је опако, или од опакога бића (ђавола). ^д Апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк. 1 ¹⁶. ^е Лк. 5 ¹⁰.

кади хлебове унаоколо, затим настојатеља само на његову месту^а и свештеника, и опет хлебове однапред само. Затим дође ближе свештенику, стане му с десне стране држећи левом руком кадионицу, а трима прстима десне руке ораp. Када се отпусни тропар сврши, показује ораpом на пет хлебова и говори^б:

Господу се помолимо^в.

Тада настојатељ^а или свештеник узме један хлеб у руке и њим унакрст обележи остале, па веома гласно чита ову молитву:

Госпoде Исусе Христe, Боже наш, који си благословио пет хлебова у *пустини*^г и пет тисућа наситио! Ти благослови хлебове ове, пшеницу, вино и уље, и умножи их у светој обитељи овој (*или*: у граду овом), и у свем свету својем, и освети верне који од њих једу. Јер ти си онај који све благосиља и освећује, Христe, Боже наш, и теби славу шаљемо, и Оцу твојему, који је с тобом без почетка, и светом и добром и животворном Духу твојему, сада и увек, и у векове векова.

Када говори: хлебове ове, показује десницом; исто тако и: пшеницу, вино и уље.

Када се молитва сврши, појемо: Амин^а.

Затим одмах:

Да буде име Господње благословено^д од сада и довека. Трипут.

Затим говоримо псалам 33 (34): Благословићу Господа у свако време, а говоримо га до: неће се лишити никаква добра, (стих 1-11).

^а Тако цсл. Устав. ^б Све ово упутство по грч. Евхологону. ^в Очекује се: *Господи, помилуј*, али нема ни у грч. ни у цсл. ^г Нема у цсл. ^д Јов 1 21.

Благословићу Господа у свако време, вазда је хвала његова у устима мојим. ³Господом ће се похвалити душа моја; нека чују кротки и нека се развеселе. ⁴Узвеличајте Господа са мношвом, и узвисимо^а име његово заједно. ⁵Потражих Господа и љути ме, и свих невоља^б мојих опрости ме. ⁶Приступите к њему и просветлите се, и лица се ваша неће застидети. ⁷Овај сиромашак завика, и Господ га^в љути, и од свих невоља његових спасе^г га. ⁸С околостан ће стати анђео Господњи^д око оних који га се боје, и избавиће их^е. ⁹Окусите и видите да је благ Господ, благо човеку^ж који се нада^ж у њ. ¹⁰Бојте се Господа, сви^з свети његови, јер нема оскудице онима који га се боје. ¹¹Богати осиромашеше и огладнеше, а који траже Господа неће се лишити никаква добра.

Свештеник одлази и стаје испред царских двери, окренут западу^и. Када се псалом сврши, говори:

Благослов Господњи *да дође*^ј на вас, његовом благодаћу и човекољубљем, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

И одмах бива читање, стр. 75.

ПАЗИ!

Ако нема бдења, отиусти бива овако.

Ђакон стаје с поља пред лик Спаса Христа, затим говори огласом:

Мудрост^к!

Збор: Благослови!

а У: узвисише. *б* В: поштуцања (управо: живљења у туђини). *в* **Ж*** *Р*: их. *г* У: избави. *д* А: његов. *е* А: га. *е* Дословце: Блажен је човек. *ж* У: надахте. *з* Нема у **Ж*** с. п. и Тако цсл. Устав и Служб.; по грч. Евхл. свештеник с ђаконом улази у олтар, одакле после псалма говори благослов. *ј* Нема у цсл. *к* У грч.: *Благослови!* (место збора).

Свештеник говори изнутра:

Онај који јест^а благословен је, Христос, Бог наш, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Затим се поје:

Утврди, Боже, владара по чину нашега по имену, свету православну веру, православне хришћане, у векове векова.

Тада свештеник говори тихим гласом:

Пресвета Богородице, спаси нас.

Браћа: Часнија си од херувима и неизмерно^б славија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^в, тебе величамо.

И опет свештеник:

Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби!

А браћа^г говоре:

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Господи, помилуј^д. Трипут.

Господе^б, благослови!

Ђакон стоји споља десно и по обичају држи ора^р. Свештеник отвори царске двери и спутивши фелон говори овај отпуст:

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика с неба посла пресветога Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пресвете своје матере, светих славних и сваке хвале достојних апостола, све-

^а Изл. 3 ¹⁴ Јер. 1 ⁸ 14 ¹³ 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁷. ^б Управо: да се ни поредиши не може. в Грчки: (тебе) заисаа Богородицу. ^г Тако грч. Евхологион; цсл. Устав: збор. ^д Нема у грч. ^ђ Нема у цсл.

тога чији је храм, светих праведних богоотаца Јоакима и Ане, и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Затим многолетије^а:

Спаси, Христе Боже, и помилуј владара по чину нашега по имену, преосвештенога архијереја нашега по имену, ктиторе и приложнике свете обитељи ове (или: светотога храма овога), и све православне хришћане, и са-чувај их на много лета.

После отпуста ђакон узима кадионицу и заједно са свештеником излази у притвор, а светњаци иду напред. Тамо без промене бива онако како је напред написано о литији на великом вечерњу^б.

Пошто браћа вечерају, црквењак^в опет узима благослов од настојатеља, ако је ту; ако није, од свештеника чија је чреда, и звони у мало звоно или клепа у ручно клепало по обичају. И када се браћа скупе у притвор, чредни свештеник чини почетак, и појемо мало повечерје с каноном, као што је обичај^г.

Мало повечерје види у 4 делу ове књиге, стр. 86.

Свештеник и ђакон скидају свештене одежде и излазе. И тако сви седну, сваки на своје место.

А келар^д узме од благословених хлебова, раздоби их на здели и раздаје браћи. Још наспе по чашу вина, свима једнако: од настојатеља до последњега у обитељи. (Но сада овај чин сасвим преста у црквама).

А када келар разда браћи хлебове и по чашу вина труда ради од бдења, као што од почетка примисмо од светих отаца, тада заједно с онима који су

^а Многолетија нема у грч. ^б Тако по грч. Евхологиону, т. ј. када нема бдења, литија се служи после вечерњи у притвору. ^в Тако цсл. Устав (гл. 7); то је свакако превод речи *параеклисијарх*, употребљене у 2 гл. Устава: помоћник старешине храма. ^г Ово упутство узето је из 7 гл. цсл. Устава. ^д Грч.: *келарши* (дословце: подрумар) зове се манастирски брат који се стара о храни.

послуживали с њим оде, те два и два у ред, чине поклон пред царским дверима, и сваком збору по један, па излазе.

Од часа када се тога вечера прими хлеб и узме вино, нико да се не усуди још што окусити после тога, ради причешћа светих пречистих Христових тајана.

Благословени хлебови имају различите дарове, а то су: заустављају грозницу онима који пију с водом, отклањају дрхтавицу и исцељују сваки недуг и сваку болест. Осим тога терају и мишеве од жита и друге штеточиње^а.

Долази на ред читање Дела светих апостола, од главе 25, стих 13, до краја књиге, т. ј. до краја 28 главе.

Чатац:

Читање из Дела светих апостола. Оче свети, благослови!

Свештеник:

Молитвама светих апостола, Господе Исусе Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

Чатац:

Дел. ап. 25 ¹³⁻²⁷.

Пошто прође неколико дана, Агрипа цар^б и Верни-кија^в сиђоше у Ћесарију да поздраве Фиста. ^чИ будући да онде много дана осташе, каза Фист цару

^а Све ове напомене о келару и његовим помоћницима, о раздавању хлеба и вина, узете су из цсл. Устава, гл. 2. По том упутству раздавање бива: „Од првога дана месеца септембра до 25 дана марта. За летњих бдења хлебове раздајемо у трпези и једемо их пре јела“. Св. Педесетница увек пада после 25 марта, дакле, на бдењу нема раздавања хлеба и вина. Овде је напомена о том ипак унесена ради упознавања манастирског обичаја. ^бАгрипа II, праунук Ирода Вел., године 53 постављен од цара Клавдија за владара Переје и Итуреје. ^в Удова сестра цара Агрипе.

за Павла. „Човека једнога, рече, оставио је Филикс сужња, ¹⁵којега, када бејаш у Јерусалиму, тужише ми главари свештенички и старешине јудејске молећи да га судим^а. ¹⁶Ја им одговорих да није обичај у Римљана да се пре преда какав човек на смрт^б док се оптужени не суочи с онима који га туже, и не пружи му се прилика^в да одговара за своју кривицу. ¹⁷А када се они овде² састаше, никаквога одлагања не учиних, и сутрадан седавши на судијнску столицу заповедих да доведу човека. ¹⁸А око њега ставши супарници, ни једне кривице^д које ја мишљах не изнесоше. ¹⁹Него имаху против њега некаква питања о својој вери^ђ, и о некаквом Исусу, који је умро па Павле говораше да је жив. ²⁰А ја у недоумици о том питању рекох би ли хтео ићи у Јерусалим и онамо да му се суди^е за ово. ²¹А када Павле^ж рече да га чувамо до суда Августова^з, заповедих да га чувају докле га пошљем к ћесару⁴. ²²А Агрипа рече“ Фисту: „И ја бих рад чути тога човека“. А он рече: „Сутра ћеш га чути“.

Сутрадан пак Агрипа и Верникија дођоше с великим поносом и уђоше у судницу^и с војводама^к и градским људима по избору. Тада заповеди Фист, те доведоше Павла. ²⁴И рече Фист: „Агрипа царе, и сви^н који сте с нама! Видите овога за којега ми све мноштво Јудеја досађиваше и у Јерусалиму и овде, вичући да не ваља да он више живи.²⁵ Али ја разумевши^{лб} да ништа није учинио што заслужије смрт, а и он сам при-

а Варијанта: осудим. *б* Тако грч. званични и цсл.; нема WH ни у Nest. в Дословце: док не прими меспо. *г* Варијанта без онде. *д* Варијанта још: за опака дела. *ђ* Или: празноверици; цсл.: о својој различитој вери. *е* Цсл.: да прими суд. *ж* Тачније: призна, уложи призн, апелату. *з* Август (тако у цсл.) је на латинском царска титула, дакле Његово Величанство; ап. Павле апелује на суд Њег. Величанства. *и* Има варијанта без те речи. *ј* Цсл.: судску палату. *к* Дословце: шисућницима. *л* Грчки и цсл. још: људи. *лб* WH: разумех.

жива Севаста^а одлучих да га^б пошљем. ²⁶За њега немам шта поузданог написати господару. Зато га и доведох пред вас, а особито преда те, Агрипа царе, да бих, пошто буде испитивање, имао шта написати. ²⁷Јер ми се чини лудо сужња послати, а кривице његове не јавити“.

Гл. 26.

¹ **А**грипа рече Павлу: „Допушта^в ти се да говориш сам за се“. Онда Павле пруживши руку^з одговара^д: ²„За срећу своју држим, царе Агрипа, што ћу данас пред тобом одговорати^д за све што ме потварају Јудеји, ³а највише што знам да^ђ ти познајеш све јудејске обичаје и препирања. Зато те молим да ме послушаш стрпљиво. ⁴Моје, дакле, живљење од младости, које је испрва било међу народом мојим у Јерусалиму, знају сви Јудеји, ⁵који ме одавно знају, ако хоће посведочити, да по најстрожој заједници^е наше вере живех као фарисеј. ⁶И сада стојим пред судом за надање обећања које Бог обрече оцима нашим, ⁷до којега се дванаест колена наших једнако дан и ноћ служећи надају ди ће доћи. За ово надање оптужен сам, царе Агрипа^ж, од Јудеја. ⁸Зашто^з мислите да се не може веровати да Бог мртве подиже?

⁹ **И** ја, дакле, мишљах да ми ваља многа зла чинити против имена Исуса Назарећанина, ¹⁰као што и учиних у Јерусалиму; и многе од светих ја затворих у тамнице, примивши власт од главара свештеничких; и кад убијаху, дадох глас“. ¹¹И по свим зборницама мучећи их често, нагоњах да хуле, и у превеликом

^а Тако у цсл. место *Августа* као у ст. 21; *Севаст* је на грчком царска титула, дакле: Његово Величанство. ^б WH нема. ^в Цсл.: *заповеда*.

^з Говорнички покрет у оно време. ^д Данашњим судским језиком: *даваше свој исказ* (или: *одбрану*). ^ђ Тако цсл.; у грч. нема *знам да*. ^е Слободнији превод: *странци*. ^ж WH нема. ^з Цсл.: *Шта? Мислите ли...*

^и Т. ј. пристах и ја; цсл.: *прилагах савети*.

бесу на њих гоњак их шта више и до туђих градова. ¹²Ради тога идући у Дамаск с влашћу и заповешћу од главару свештеничких, ¹³у по дана, царе, видех на путу светлост с неба већу од сијања сунчаног, која обасја мене и оне што иђаху са мнош. ¹⁴А када ми сви падосмо на земљу, чух глас где збори^а мени и говори^б јеврејским језиком: Савле, Савле! Зашто ме гониш? Тешко ти је противу бодила праћати се. ¹⁵А ја рекох: ко си Господе? А он^в рече: Ја сам Исус, којег ти гониш, ¹⁶него устани и стани на ноге своје; јер ти се зато јавих да те учиним слугом и сведоком овоме што си видео^г и што ћу ти се још показати, ¹⁷избављајући те од народа јудејског^д и од незнабожаца, којима ћу те послати, ¹⁸да им отвориш очи да се обрате од таме светлости и од области сотонине к Богу, да приме отпуштење греха и достојање међу освећенима^ђ вером у мене.

¹⁹**З**ато, царе Агрипа, не бих непокоран небеском виђењу; ²⁰него најпре онима који су у Дамаску и у Јерусалиму, и по свој земљи јудејској, и незнабошцима проповедам да се покају, и да се обрате к Богу чинећи дела достојна покајања. ²¹Зато ме Јудеји ухватише у храму и хтедоше да ме раскину. ²²Али добивши помоћ Божју стојим до самога овога дана, и сведочим и малом и великом, не казујући ништа осим што пророци зборише да ће бити, и Мојсије: ²³да ће Христос пострадаати, да ће бити први из васкрсенија мртвих и проповедати светлост народу (јудејском^е) и незнабошцима“.

²⁴**А** када он тако одговараше, рече Фист великим гласом: „Јеси ли луд, Павле? Многе те књиге доводе до лудила“. ²⁵А он^ж рече: „Нисам луд, честити Фисте, него казујем истините и трезвене речи. ²⁶Јер

а Тако грчки званични; цсл.: *говори*. *б* Тако грчки званични; цсл.: *збори*; *WH* нема *збори мени* и ... *в* *WH* *Господ*. *г* *WH*: *о оном у чему си ме видео*. *д* Тако у цсл.; нема у грчком. *ђ* Цсл.: *свећенима*. *е* Нема у грч.; у цсл. у загради. *ж* *WH*: *Павле*.

за ово зна цар, којему и зборим слободно; јер не верујем да му је шта од овога непознато, јер ово није било у углу. ²⁷Верујеш ли, царе Агрипа, пророцима? Знам да верујеш“. ²⁸А Агрипа рече^а Павлу: „Замало^б, наговараш ме да будем хришћанин^в.“ ²⁹А Павле рече^а: „Молио бих Бога и за мало и за много^г да би не само ти него и сви који ме слушају данас били такви као и ја што сам, осим окова ових“. ³⁰А кад он ово рече^а, уста цар и намесник и Верникија, и који сеђаху с њима, ³¹и отишавши разговараху се међу собом говорећи: овај човек није учинио ништа што заслужује смрт или окове. ³²А Агрипа рече Фисту: „Да не рече да хоће к ћесару овај човек могаше бити пуштен“. И тако намесник одлучи да га пошље к ћесару^д.

Гл. 27.

И кад би одређено да пловимо у Италију, предаше и Павла и друге неке сужње капетану, по имену Јулију, од чете Севастове^ђ. ²И кад уђосмо у лађу адрамитску да пловимо у азијска места, отискосмо се; а с нама беше Аристарх, маћедонац из Солуна. ³И други дан дођосмо у Сидон. И Јулије, који пријатељски држаше^е Павла, допусти му да оде к својим пријатељима да се побрину за њ. ⁴И оданде одвезавши се запловисмо под Кипар, јер ветрови беху противни. ⁵И препловивши пучину кликијску и памфилијску дођосмо у Мире Ликијске. ⁶И онде нашавши капетан лађу александријску која плови у Италију, метну нас у њу. ⁷И пловивши много дана споро једва дођосмо према Книду, јер нам ветар не даваше. Зато запловисмо под Крит

а Нема у WH. б Или: Украшко. в Тако грч. званични текст и цсл.; старији рукописи место глагола да будем имају глагол учиниши, те превод гласи: Замало, па си уверен да си мене учинио хришћанина. г WH: велико. д Тако у цсл.; у грч. нема. ђ Т. ј Његова Величанства. е Дословце: човекољубно држаше; цсл.: човекољубље чиниаше.

код Салмоне. ⁸И једва се возећи поред краја, дођосмо на једно место које се зове Добра Пристаништа, код којегу близу беше град Ласеја.

⁹**А** пошто прође много времена, и већ пловљење не беше без страха, јер и пост^а беше прошао, световаше Павле ¹⁰говорећи им: „Људи! Видим да ће пловљење бити с муком и великом штетом не само товара и лађе него и душа наших“. ¹¹Али капетан послуша већма крмара и господара од лађе него ли Павлове речи. ¹²А не будући пристаниште згодно за зимовник, светова већина да се одвезу оданде, не би ли како могли доћи до Финика, и онде да зимују у пристаништу критском, које гледа према јужном и северо-источном ветру^б. ¹³И када дуну југ, мишљаху да им се намера испуни, те подигоше једра^в и пловљаху покрај Крита.

¹⁴**А** ли не за дуго потом дуну на супрот њему вихор ветар који се зове Евроклидон^г. ¹⁵И када захвати лађу тако да се не могаше ветру противити, предодосмо се валовима^д и ношаху нас. ¹⁶А када прођосмо мимо једно острвце које се зове Клавдије^ђ, једва могосмо уздржати чамац, ¹⁷који извукавши испомагаху се потпасујући лађу^е; а бојећи се да не насадне на Сирту^ж, спустише једра, и тако се плављасмо. ¹⁸А када нам веома досађиваше бура, сутрадан избациваху товари. ¹⁹И у трећи дан својима рукама избацисмо оруђе лађарско^з. ²⁰И када се ни сунце ни звезде за

а Строги пост за очишћење (Лев. 16 ²⁹ итд., 23 ²⁷ итд.) крајем септембра; после тога беше опасно путовање морем. *б* Грч. и цсл.: *према ливу и хору*; *липс* (други падеж: *ливос*) и *хор* називи су ветрова и врло се различито преводје. *в* У цсл. нема *једра*; грч. глагол (*подигоше*) и сам значи *кретуше се*. *г* Тако грч. званични и у цсл.; *WH*: *Евракилон*. *д* Нема у грч. *ђ* Тачније: *Куда*. *е* Цсл.: *сваким начином помагаху да уштрде лађу*. *ж* Цсл. у напомени: *плишка места*. *з* Сав прибор на лађи; неки мисле на дрвену котву, која се спусти да успорана ход.

много дана не показаше, и бура не мала навалила, беше напоследку пропао сав над да ћемо се избавити.

²¹**И** када се за дуго није јело, онда Павле ставши на средину рече: „Требаше, дакле, о људи, послушати мене, и не отискивати се од Крита, и не имати ове муке и штете. ²²И ево сада вас молим да будете добре воље: јер ни једна душа од вас неће пропасти осим лађе; ²³јер ову ноћ стаде преда ме анђео Бога којег сам ја и којему служим, ²⁴говорећи: Не бој се, Павле, ваља ти доћи пред ћесара; ево ти дарова Бог све који се возе с тобом. ²⁵Зато се не бојте, људи; јер верујем Богу да ће тако бити као што ми би речено. ²⁶Али ваља нам доћи на једно острво“.

²⁷**А** када би четрнаеста ноћ, и ми се плављасмо по Адријанској пучини^а, око поноћи помислише лађари да се приближују к некаквој земљи. ²⁸И измеривши дубину^б, нађоше двадесет хвати; и прошавши мало опет измерише, и нађоше петнаест хвати. ²⁹Онда бојећи се да како не ударе^в на стеновита^г места, бацише са стражњег краја^д лађе четири котве, па се мољасмо^ђ да сване. ³⁰А када лађари гледаху да побегну из лађе, и спустише чамац у море, изговарајући се као да хоће с предњег краја да спусте котве, ³¹рече Павле капетану и војницима: „Ако ови не остану у лађи, ви се не можете спасти“. ³²Тада војници одрезаше ужа на чамцу и спустише га те паде.

³³**А** када хтеде да сване, мољаше Павле све да једу говорећи: „Четрнаести је дан данас како чекате и не једући живите ништа не окусивши. ³⁴Зато вас молим да једете, јер је то за ваше здравље. А ни једном од вас длака с главе неће отпасти“. ³⁵И рекавши ово, узе хлеб и даде хвалу Богу пред свима, и пре-

^а Нема у грч. ^б Нема у грчком ишти у цел. у истом стиху мало даље. ^в Грч.: ударило. ^г Цсл.: прудовита. ^д Цсл.: с носа. ^ђ Грч.: мољаху.

ломивши стаде јести. ³⁶Онда се сви развеселише и они једоше. ³⁷А у лађи беше нас^а душа свега двеста^б и седамдесет и шест. ³⁸И наситивши се јела, облакшаше лађу избацивши пшеницу у море.

³⁹**А** када би дан, не распознаше ону земљу; него угледаше некакав залив са жалом^в, на који се договорише, ако буде могуће, да извуку лађу. ⁴⁰Подигнувши^г, дакле, котве, вожаху се по мору^д, и одрешивши у исти мах ужа на крмама, и раширивши мало једро према ветрићу^ђ који духаше, возасмо^е се жалуж. ⁴¹А ударивши на спрудно^з место у мору, насука се лађа. И предњи крај, који се насади, оста тако да се не може помакнути, а крма се разбијаше од силе валова^и.

⁴²**А** војници се договорише да побију сужње, да који не исплива и не утече. ⁴³Али капетан, желећи да сачува Павла, забрани њихов договор, и заповеди онима који знају пливати да искоче најпре и да изиђу на земљу^ј; ⁴⁴а остали, једни на даскама, а једни на чему од лађе. И тако сви бише спасени на земљу.

Гл. 28.

¹**И** када се спасоше из лађе^к они који беху с Павлом^л. Тада дознадоше^м да се острво зове Мелит^н. ²А дивљаци чињаху им не малу љубав, јер наложише огањ, и примише нас све због дажда који иђаше, и због^и зиме. ³А Павле зграбивши гомилу грања, наложи

а У цсл. без нас. *б* Тако у грч. званичном и цсл.; WH: } око седамдесет и шест; са стране: двеста... *в* Цсл.: с неском, у напомени: с обалом. *г* Цсл.: скупивши; други преводе: опсекавши. *д* Други преводе: отсекавши котве, пустише у море. *ђ* Нема у грч. *е* Тако цсл.; грч.: вожаху. *ж* Цсл.: ка крају, у напомени: обали. *з* Цсл.: испино. *и* Тако грч. званични и цсл.; у WH нема. *ј* Цсл.: на крај, т. ј. на обалу. *к* Тако цсл.; у напомени: од аливања. *л* Нема у грчком. *м* Тако цсл.; грч. званични: и када се спасоше, тада дознадоше; WH: и када се спасосмо, тада дознадосмо. *н* Данашња Малта. *и* Нема у цсл.

на огањ, и изишавши змија од врућине скочи му на руку. ⁴И када видеше дивљаци змију^а где виси о руци његовој, говораху један другому: јамачно је овај човек крвник, којега избављена од мора суд Божји^б не остави да живи. ⁵А он отресавши змију^а у огањ, не би му ништа зло. ⁶А они чекаху да он отече или уједанпут да падне мртав. А када задуго чекаху, и видевши да му не би ништа необично^в променише се и говораху да је он бог.

⁷**А** наоколо око онога места беху земље првака на острву по имену Поплија, који нас прими и угости љубазно три дана. ⁸А догоди се да отац Поплијев лежаše од грознице и од срдобоље, којему ушавши Павле помоли се Богу и метну руке своје на њ и исцели га. ⁹А када то би, долажаху и други који беху болесни на острву онеме, и исцељиваху се. ¹⁰И поштоваху нас великим частима, и када пођосмо, спремише нам што је од потребе.

¹¹**А** после три месеца одвезосмо се на лађи александријској, која је била презимила на острву, и беху на њој написани Диоскури^г; ¹²и допловивши у Сиракузу, остасмо онде три дана. ¹³А оданде заобиђосмо уз обалу и дођосмо у Ригију; и после једнога дана када дуну југ, дођосмо други дан у Потиоле. ¹⁴Онде нађемо браћу, и они нас замоле те останемо код њих седам дана; и тако дођосмо у Рим. ¹⁵И оданде чувши браћа за нас, изиђоше нам на сусрет све до Апијева Трга и Три Крчме. И кад их виде Павле, даде хвалу Богу и охрабри се. ¹⁶А када дођосмо у Рим, капетан предаде сужње војводи. А Павлу се допусти да живи за себе с војником који га чуваше.

^а Тако цсл.; грчки: *животињу*. ^б Нема у грч.; грчка реч *дики* (цсл.: *суд Божји*) значи *суд* и име је богиње правде. ^в Цсл.: *зло*. ^г Близанци Кастор и Полидекис (латински: Полукс) у грчкој митологији.

¹⁷**И** би после три дана, Павле сазва прваке јудејске. И када се они скупише, говораше им: „Људи браћо! Ја ништа не учиних противно народу или обичајима отачким; и јерусалимљани предаше ме сужња у руке Римљана, ¹⁸који извидеше за мене и хтедоше да ме пусте, јер се не нађе на мени ни једна смртна кривица. ¹⁹Али када Јудеји говораху на супрот, натера ме невоља да се иштем пред ћесара, не као да бих свој народ имао што тужити. ²⁰Тога ради узрока замолих вас да се видимо и да се разговоримо; јер нађа ради Израилјева окован сам у ово гвожђе“.

²¹**О**ни му рекоше: „Ми нити примисмо писма за те из Јудеје; нити дође ко од браће да јави или да говори што зло за тебе. ²²Него молимо да чујемо од тебе шта мислиш; јер нам је познато за ову јерес^а да јој се свуда на супрот говори“. ²³И одредивши му дан, дође их повише к њему у гостионицу. Он им казиваше и сведочаше царство Божје, и од јутра до вечера увераваше их за Исуса из Закона Мојсијева и из Пророка ²⁴И једни вероваху ономе што говораше, а једни не вероваху. ²⁵И будући несложни међу собом, одлажаху, а Павле им рече једну реч: „Добро каза Дух свети преко пророка Исаије оцима нашим^б ²⁶говорећи: Иди к народу овоме и кажи: ушима^в ћете чути и нећете разумети; и очима^г ћете гледати и нећете видети. ²⁷Јер одрвени^д срце овога народа, и ушима тешко чуше, и очима својим зажмурише, да како не виде очима, и ушима не чују, и срцем не разумеју, и да се не обрете да их исцелим. ²⁸Да вам је, дакле, на знање да се незнабошцима посла спасење Божје,

^а Грчку реч *јерес* исл. у напмени тумачи: *о том учењу*; иста грчка реч у Дел. ап. 26 ^з у овој књизи преведена је речју *заједница*, види стр. 77.

^б Тако грч. званични и исл.; WH: *нашими*. в Дословце: *слухом*. ^г Досл.: *гледајући*. ^д Досл.: *одебља, отупе*.

они ће чути“.²⁹(И кад он ово рече, отидоше Јудеји много се препирући међу собом^а).³⁰А Павле оста пуне две године о свом трошку^б, и дочекиваше све који му долажаху,³¹проповедајући царство Божје, и учећи о Господу нашем Исусу Христу сасвим смело без сметње.

После тога на бдењу одмах почиње чишање шестойсалмија; види у 6 делу ове књиге, стр. 127.

а WH нема овога стиха. *б* Тако се обично преводи, тако и у цсл.; по другом тумачењу: у најмљеном стану.

4. МАЛО ПОВЕЧЕРЈЕ.

Свештеник:

Благословен Бог^а наш свагда, сада и увек, и у векове векова^б.

Чатац: Амин.

Слава теби, Боже наш, слава теби!

Царе небески^в, Утешитељу^г, Душе истини^д, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Свети Боже^ђ, свети крепки^е, свети бесмртни^ж, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^з; Господару опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^з.

Господи, помилуј^и. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Мш. 6 9-13.

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја

а Или: Благословен је (или: да је) Бог; Еф. 1 3 1 Пет. 1 3. б Филб. 4 20 1 Тим. 1 17 2 Тим. 4 18 Откр. 1 6 22 5. в Дан 4 34 (српски 37), по грч. (Тс-од.) и цсл. преводу. г Јов. 14 26 15 28. д Јов. 15 26. ђ Пс. 98 (99) 9. е Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) 18. ж 1 Тим. 6 16. з Пс. 78 (79) 9. и Тако старински по цсл.; српски: Господе смилуј се.

и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни^а дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^б.

Свештеник:

Јер је твоје царство, и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

Господи, помилуј. **12 пута.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Ходите, поклонимо се^в и *припаднимо*^г цару нашем Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо*^в Христу, цару нашем Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо* њему^в, Христу, цару и Богу нашему.

И одмах псалам 50 (51).

Смилуј се на ме, Боже, по великој милости својој, и по многом сажалењу својем избриши безакоње моје. ⁴Још више опери ме од безакоња мојега, и од греха мојега очисти ме. ⁵Јер безакоње своје ја знам, и грех мој преда мном је једнако. ⁶Теби јединому згреших, и што је опako пред тобом учиних, да се оправдаш у речима^а својим, и победиш када се будеш судио^ђ.

^а Грчка реч *ἐπιούσιος*, која се може извести од глагола *бити* и од глагола *ићи*, различито се тумачи; напр. стари сирски превод (*пешишта*): *за нашу попребу*; стари латински (*ипшала*): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јест* (овај); *за дан који настаје, долази*. ^б Од онога што је опako, или: од опакога бића (ђавола). в Пс. 94 (95) ^в. ^г Нема у усл. ^д Када грешник признаје своју кривицу, даје за право Богу, оправдава његову пресуду („речи“). ^ђ Када грешник правда себе, оптужује и осуђује Бога; али греси се откривају, и Бог опет добива за право („побеђује“ када се суди).

Гле, у безакоњима зачет бих, и у гресима роди ме
мати моја. ⁸Јер, гле, истину си заволео, што је незнано
и скривено у мудрости твојој открио си ми. ⁹Покро-
пићеш ме исопом и очистићу се, опраћеш ме, и од
снега већма забелићу се. ¹⁰Даћеш да чујем^а радост и
веселе, обрадоваће се кости поништене. ¹¹Одврати лице
своје од греха мојих, и сва безакоња моја избриши.
¹²Срце чисто сздај у мени, Боже, и дух прави понови
у утроби мојој. ¹³Не одвргни ме од лица својега, и
Духа својега светог не одузми од мене. ¹⁴Врати ми
радост спасења твојега, и духом владалачким^б поткрепи
ме. ¹⁵Научићу безаконике путима твојим, и безбожници
к теби ће се обратити. ¹⁶Избави ме од крви, Боже,
Боже спасења мојега, обрадоваће се језик мој правди
твојој. ¹⁷Господе, усне ћеш моје отворити, и уста моја
разгласиће хвалу твоју. ¹⁸Јер да си хтео жртву, био
бих ти дао; спаљенице нећеш волети. ¹⁹Жртва је Богу
дух скрушен, срца скрушена и поништена Бог неће
презрети. ²⁰Учини добро, Господе, по доброти својој,
Сиону, и нека се сазидају зидови јерусалимски. ²¹Тада
ћеш волети жртве правде, принос и спаљенице; тада
ће метнути на жртвеник твој теоце.

Псалам 69 (70).

Боже, у помоћ ми погледај, Господе, да ми помогнеш
похитај^а. ³Нека се постиде и посраме који траже
душу моју. Нека се врате натраг, и нека се осрамоте
који ми хоће зла^г. ⁴Нека се врате одмах осрамоћени
који ми говоре: тако, тако! ⁵Нека се обрадују и раз-
веселе о теби сви који те траже, Боже^д. И нека јед-
нако говоре: нека се завелича Господ^ђ, који љубе
спасење твоје. ⁶А ја сам ништ и убог, Боже, помози^е

а Дословце: Даћеш слуху мојему. *б* Племенитим. *в* Нема у В: Г., да ми
помогнеш похитијај; место похитијај, *ж**: буди пољан. *г* R: који ми смиш-
љају зло. *д* Нема у В; *ж*^{с. а.} R: Господе. *ђ* В: Бог. *е* R: могајај.

ми. Помоћник мој и избавитељ^а мој си ти, Господе, не закасни.

Псалам 142 (143).

Господе, љслиши молитву моју, саслушај мољење моје у истини својој, љслиши ме у правди својој, ²и не пођи на суд са слугом својим^б, јер се неће оправдати пред тобом нико жив. ³Јер погна непријатељ душу моју^в, понизи до земље живот мој, посади^г ме у таму^д као мртваце од века. ⁴И клону у мени дух мој, у мени се помете срце моје. ⁵Сетих се дана старих, бавих се о свима делима твојим, и о творењима руку твојих бављах се. ⁶Раширих руке своје к теби, душа ти је моја као земља без воде. ⁷Брзо ме љслиши, Господе, ишчезе дух мој. Не одврати лица својега од мене, а то ћу личити онима што силазе у раку. ⁸Учини ми да чујем ујутру милост твоју, јер се у тебе уздах. Покажи ми, Господе, пут којим ћу ићи, јер к теби^ж подигох душу своју. ⁹Ослободи ме од непријатеља мојих, Господе, јер^з к теби притекох. ¹⁰Научи ме творити вољу твоју, јер си ти Бог мој. Дух твој добри^ж упутиће ме на земљу^з праву. ¹¹Имена ради својега, Господе, оживићеш ме. Правдом својом извешћеш из невоље душу моју, ¹²и милошћу својом истребићеш непријатеље моје, и погубићеш све који притискују душу моју, јер ја сам слуга твој.

СЛАВОСЛОВЉЕ.

Слава на висинама Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља^и. Хвалимо^ј те, благосиљамо те, клањамо ти се, славимо те славом, благодаримо ти ради велике славе^к твоје. Господе, царе небески^л, Боже

^а R: заштитник. ^б N*: са слугама својим. ^в Нема у В овога полустиха. ^г N R: посадиш. ^д Дословце: у тамна (места). ^ж N с. а још: Господе. ^з Нема у N с. а Г. ^ж В: свени. ^з Нема у грч. и Лк. 2¹⁴; други превод: на људима добра воља (Божја). ^ј Тако цел.; грчки: појемо. ^к Пс. 20 (21) ^л 137 (138) ^з. ^и Дан. 4 ³⁴ (српски ³⁷) по грч. (Теод.) и цел. преводу.

Оче Сведржитељу^а, Господе Сине јединородни^б, Исусе Христе и свети Душе; Господе Боже, јагње Божје^в, Сине Очев, који узимаш грех свету^в, смилуј се на нас; ти који узимаш грехе свету^в, прими молитву нашу, који седиш с десне стране^г Оцу, и^д смилуј се на нас. Јер си ти једин свет, ти си једин Господ^б, Исус Христос на славу Бога Оца^е, амин. Сваку ћу те ноћ благосиљати, и хвалићу име твоје довека и ва век века^ж.

Господе, прибежиште био си нам од колена до колена^з. Ја рекох: Господе, смилуј се на ме, исцели душу моју, јер ти сагреших^и. Господе, к теби притекох, научи ме творити вољу твоју, јер си ти Бог мој^ј; јер је у тебе извор животу, у твојој светлости видећемо светлост. Рашири милост твоју на оне који те знају^к.

Удостој, Господе, да се овога вечера сачувамо од греха. Благословен си, Господе Боже отаца наших, и за хвалу је и прослављено име твоје у векове^л. **Амин.**

Да буде, Господе, милост твоја на нама као што се уздасмо у тебе^љ. Благословен си, Господе, научи^м ме наредбама својим. Благословен^н си, Господару, уразуми^н ме наредбама својим. Благословен си, Свети, просветли ме наредбама својим.

Господе, милост је твоја довека^о: не презри дела руку својих^о. Теби приликује хвала, теби приликује песма^о, теби слава приликује, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Затим говоримо:

Верујем у једнога Бога Оца, Сведржитеља, творца неба и земље, и свега што се види и не види. И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјега једино-

^а Амос 4 ¹³ 5 ¹⁴ и чешће. ^б Јов. 1 ¹⁹ 3 ¹⁸ 18 ¹ Јов. 4 ⁹. ^в Јов. 1 ²⁰ 36. ^г Кол. 3 и чешће. ^д Нема у нсл. ^ђ Нем. 9 ⁶ Дан. 3 ⁴⁵. ^е Филб. 2 ¹¹. ^ж Пс. 144 (145) ². ^з Пс. 89 (90) ². ^и Пс. 40 (41) ⁵. ^ј Пс. 142 (143) ⁹ 10. ^к Пс. 35 (36) ¹⁰ 11. ^л Дан. 3 ²⁰ (LXX). ^љ Пс. 32 (33) ²². ^м Пс. 118 (119) ¹². ^н Пс. 118 (119) ²⁷. ^њ Пс. 137 (138) ⁸. ^о Пс. 64 (65) ².

роднога, од Оца рођенога пре свију векова; светлост од светлости, Бога истинитога од Бога истинитога, рођенога, не створенога, по бићу с Оцем истоветнога, кроз којег све постаде; који ради нас људи и нашега спасења ради сиђе с небеса и прими тело од Духа светог и Марије Девојке, и поста човек. И би распет нас ради за Понтија Пилата, пострада и би погребен; и васкрсну трећи дан по Писму, и уздиже се на небеса и седи с десне стране Оцу; и који ће опет доћи са славом да суди живима и мртвима; и његову царству неће бити краја. И у Духа светог, Господа, животног, који од Оца исходи, с Оцем и Сином заједно се поклоњењем поштује и слави; који говораше кроз пророке. У једну, свету, саборну и апостолску Цркву. Исповедам једно крштење за отпуштење греха. Чекам васкрсење мртвих и живот будућег века. **А** мин.

КАНОН ПРЕСВЕТОЈ БОГОРОДИЦИ^а, ГЛАС 7.

ПЕСМА ПРВА.

Ирмос. Оном који сломи ратове^б мишицом својом^в и потопи коњике главаре^г, њему појмо као избавитељу^д нашему Богу, јер се прослави.

Пресвета Богородице, спасе нас.

Као најлепше појање^е и предивну^е песму благодарности приносимо ти на дар оно: „Радуј се^ж“ сада, чиста, јер од туге си нам радост дала.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Никада нећемо прећутати благодати твоје милости и тврђу заклона, Девојко пречиста, јер си нас спасла од љутих беда.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

^а Овога канона нема у грч. ^б Изл. 15 ^в Пс. 135 (136) ^г Изл. 15 ^д Пс. 14 (15) ^е Дословце: *Као украс (свиња) појањима*. ^ж Досл.: *како Богу приликује*; цсл.: *божански лепу*. ^з Лк. 1 ^{зг}.

Избависмо се од свакојаких беда и невоља матерњим твојим молитвама, пречиста, те сви складно и топло појемо теби речи благодарности.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Окитила си се врлинама као златним везом, и благодатима Духа украсила си се као невеста Очева, о пречиста. Тако си се показала заиста мати Божја.

ПЕСМА ТРЕЋА.

Ирмос. Утврдио си у почетку небеса свесилном својом речју^а и сву силу њихову свестваралачким и божанским духом^б. Господе Спасе, утврди и мене на непоколебљивом камену исповедања^в твојега.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Зато што је она од почетка наше весеље, вредно приносимо речима благодарности величину божанске радости^г, и поштујемо њу као заступницу своју.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Сви који се тобом избависмо од беда и тебе ради радост примисмо, о мати безневесна, прослављамо тебе као добру дароватељку и бранитељку достојну хвале.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Божанском молитвом твојом, мати Христа Бога, примамо опроштење од сагрешења и напасти. Зато благодарним гласовима појемо верно тебе, од које дође добро.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Мати Христа Бога извор је бесмртне радости и увек точи струје, и све спасава она. То је њено добродетелство нама, увек живо.

ПЕСМА ЧЕТВРТА.

Ирмос. Врлина неисказане мудрости твоје, Христе

^а Пост. 1, Пс. 32 (33) ^б Јов. 1, 7. ^в Пс. 32 (33) ^г в Илм: признања.
^г Божанска радост овде значи поздрав арханђела Гаврила: Радуј се, благодатна; тим поздравом ми казујемо своју благодарност пресв. Богородици.

Боже наш, покри небеса^а по твојој уредби, човекољупче.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Достојну песму радости приносимо ти с весељем, чиста Девојко, што се избависмо од беда твојим молитвама.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Душевним рукама благодарно доносимо појање теби, Девојко чиста, и играмо уз божанске песме, што се избависмо од туге многе.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Страсни греси подигоше на нас беде многе; али нас избави, о чиста, својим божанским заклоном.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Заиста, благо онима који те поштују, Богородице пречиста, јер се тобом избависмо од беде и туге.

ПЕСМА ПЕТА.

Ирмос. Ноћ није светла невернима, Христе, а вернима је просветљење у радости^б речи твојих. Зато к теби раним^в и појем твоје божанство.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Родила си, Девојко, Христа, греха искоренитеља, који спасе свет од искушења и болести. Зато и ми који се избависмо од туге кличемо: радуј се^г!

Пресвета Богородице, спаси нас.

Када нас обујмише свакојака искушења, чиста госпођо, и туга и невоља, и љуте неприлике, када очајасмо без весеља, нађосмо у теби наду.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Ти си скривница спасења за нас слуге твоје, чиста, те од нас гониш напасти и чуваш нас непо-

^а Ав. 3 г: *врлина* (или: *извршеност*) његове неисказане мудрости обухвата све небо (види канон 7 гласа, суб. повечерје, понед. јут.). ^б Пс. 138 (139) ¹¹.
^в Ис. 26 г. ^г Лк. 1 г²⁸.

вређене. Зато ми деоничари многих твојих добара, благодаримо ти песмама.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Благодаримо ти, пречиста госпођо, што се тобом избависмо од греха многих, и од немоћи и болести и недуга љутих; јер си ти чврста нада твојим верним слугама.

ПЕСМА ШЕСТА.

Ирмос. **У** дубину греховну падох, о добри, те као Јона из кита вапијем теби: изведи из пропасти живот мој^а и спаси ме, човекољупче.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Анђелски језици, о чиста, не могу ти достојно запевати хвале, а ми сада као слуге преузесмо и приносимо ти Гаврилово: Радуј се^џ!

Пресвета Богородице, спаси нас.

У дубину туге и неприлике упадосмо са својих греха; али се тобом избависмо од невоље и напасти, Девојко Богородице чиста.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Сав свет се нађе дужан, о чиста, да ти благодари и да благочастиво хвали и слави благодат твоју. Јер тобом бисмо избављени од беда и туге.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Ми који те верно славом славимо, пречиста Девојко, дању и ноћу, јавно и тајно бежимо под твој заклон.

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

а Јона 2 7. *б* Лк. 1 28; дословце: *Гаврилово радовање.*

Седалан, глас 7.

Господе, ми смо твој народ и овце твоје паше^а.
Залутасмо, обрати нас као пастир. Трулеж нас расу,
покупи нас. Смилуј се на стадо своје, смилуј се на
народ свој, молитвама Богородице, једини безгрешни.

ПЕСМА СЕДМА.

Ирмос. Побожни младићи, када их бацише у пећ
огњену^б, претворише огањ у росу^в, и певаху и клицаху
овако: Благословен си, Господе Боже отаца наших^г.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Благодарну радост приносимо ти, Мати Божја, јер
се заиста тобом избависмо од свакога зла дела, те
складно појемо теби: благословена си.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Синоћ се нађосмо дома у плачу и тузи и очеки-
вању зла. Али нас, ти Девојко, обоготвори предивним^д
заклоном својим, те јутрос нађосмо радост, јер си
нас спасла.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Сви стекосмо у теби заклон код Бога као бо-
жанствено прибежиште. Зато у напастима, гоњењима
и гресима теби прибегавамо, и тобом добивамо опро-
штење, о пречиста.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Устима и духом објављујемо благодат молитве
твоје, о чиста, јер тебе ради, о славна, сви се изба-
висмо од напасти и буре, и тешке туге и греха од
страсти.

ПЕСМА ОСМА.

Ирмос. Створитеља света, страшнога херувимима и

^а Пс. 73 (74), ^в Пс. 78 (79) ¹³. ^б Дан. 3 ²¹. ^в Дан. 3 ²⁴. ^г Дан. 3 ²⁶. ^д Дос-
ловце: *какав Богу приликује; цсл.: божански леши.*

чуднога серафимима, свештеници и слуге и дуси праведнички, појте, благословите и преузносите га у векове^а.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Избависмо се од буре греховне и од страсти и напасти твојим молитвама, добра Богородице; зато кличемо теби благодарним гласом: радуј се! Јер тобом из туге пређосмо у радост.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Не презри, о добра, оних које држе болести и напасти. Но љслиши молитву худу и ослободи нас од беда великих, да верно појемо, чиста, молитву теби.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Ти си учинила да се униште сагрешења; ти подигни сада нас из туге и људских страсти и искушења неподобна, и твојим божанским молитвама избави нас, Богородице, од њих преславно.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Заиста, благодаћу и молбама оне која те роди, милости твоје, Христе, једнако се шаљу свима, јер од тебе ми хришћани примамо милост твоју, Спасе милостиви.

ПЕСМА ДЕВЕТА.

Ирмос. Богородицу, која је мимо природу мати, а по природи девојка, једину међу женама благословену^б, величајмо, верни, у песмама.

Пресвета Богородице, спаси нас.

С анђелом Гаврилом, како се достоји, уз гласно клицање приносимо ти, Девојко, сада радосни поздрав^в, јер се избависмо од свакојаким искушења, Богородице, твојим молитвама.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Умножи нам се радост и весеље Божје, и радо-

^а Дан. 3 24-26 (LXX). ^б Лк. 1 28. ^в Речи арханђелове: *Радуј се* (Лк. 1 28).

вање божанствено, Девојко која мужа не искуси, јер који љуто плакасмо радујемо се твојим молитвама.

Пресвета Богородице, спаси нас.

Жртвоваћу жртву за хвалу^а, и језиком и гласом вредно ти приносим песму благодарну, Девојко, да се теби молим и тобом избавим у дан туге.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

С добрим поштовањем скупа радовањемо се твојему породу, пречиста, јер си нам радост источила од напасти и туга. Зато ти и ми благодарно песму чинимо и певамо ти верно.

Затим:

Достојно је, и колико! заиста, блажену те славити Богородицу, увек блажену и пренепорочну, и матер Бога нашега.

Часнија си од херувима и неизмерно^б славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^в, тебе величамо.

После тога:

Свети Боже^г, свети крепки^д, свети бесмртни^ђ, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^е; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^е.

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

^а Пс. 49 (50) ¹⁴ ²³ 115 ^в (116 ¹⁷); Лев. 7 ¹² ¹³ ¹³ (срп.: жртва захвална).

^б Управо: да се ни поредити не може. ^в Грчки: (тебе) заиста Богородицу. ^г Пс. 98 (99) ⁹. ^д Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. ^ђ 1 Тим. 6 ¹⁶.

^е Пс. 78 (79) ⁹.

Мш. 6 9-13.

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Затим кондак^а празнику, глас 8.

Када Вишњи сиђе и помете језике^б, растављаше народе^в. Када раздаде огњене језике^г, све људе позва да се уједине. Тако сложено славимо светог Духа.

Чатац: Господи, помилуј. 40 пута.

У свако време и у сваки час, на небу и на земљи, све се теби клања и слави те, Христе Боже наш, стрпљиви, много милостивни^д, много милосрдни, који праведнике љубиш и грешнике милујеш, све позиваш ка спасењу^е обећањем будућих добара^е. Ти Господе, прими и наше молбе у овај час, и исправи живот наш према својим заповестима. Душе наше освети, тела очисти, размишљања управи, умовања пречисти, и избави нас од сваке невоље^ж, ода зла и бола. Огради нас светим својим анђелима, да нас њихов убојни ред чува и упућује тако, да стигнемо до јединства у вери^з и познања неприступне славе твоје, јер си благословен у векове^и векова. Амин.

^а У грч Часловцу: *Зашим пронар свецу шога дана* (у цсл.: још: и храма) или (у цсл.: и) ове; но у цсл.: Часл. има још додатак у загради: *[Ако је празник, говори само кондак празнику]*; зато је овде преведен кондак.
^б Пост. 11 7 9. ^в Пос. 11 8. ^г Дел. ап. 2 3. ^д Пс. 102 (103) 8. ^е 1 Тим. 2 4. 2 Пет. 3 9. ^ж Јевр. 9 11 10 11. ^з Пс. 53 (54) 9. ^и Еф. 4 13. ^и Рим. 1 25 9 5.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и
у векове векова. **Амин.**

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од се-
рафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си
Богородица^б, тебе величамо.

Именом Господњим благослови, оче.

Свештеник:

Молитвама светих отаца наших, Господе Исусе
Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

Чатац: Амин. Затим:

МОЛИТВА ПРЕСВЕТОЈ БОГОРОДИЦИ,

Павла Монаха обитељи евергидске, т. ј. добротворке^в.

Неоскврњена, неокаљана, непокварена, пречиста, чиста
Девојко, богоневесто; госпођо, која си својим чуд-
ним рођењем сјединила с људима Бога Реч, и спојила
с небом одбачену природу рода нашега; једина надо
оних који су без наде и помоћнице нападнутима; спремна
обрано оних који ти притичу, и прибежиште свију
хришћана! Не гнушај се мене грешника, кривца^г који
свега себе непотребна начини прљавим размишљањима
и речима и делима, те са лакомислености намерно и
постах роб сластима^д у животу. Али ти си мати чо-
векољупца Бога, у љубави к човеку сажали се мени
грешном и блудном, и прими мољење моје које ти
приносим с оскврњених усана. С материнском сме-
лошћу моли сина својега, а нашега господара и Го-
спода, да и мени отвори човеку љубазно срце доброте
своје; да не погледа моја безбројна пропадања, него
да ме обрати к покајању и начини искушана творца

^а Управо: да се ни предниш не може. ^б Грч.: (тебе) заиста Богородицу.
^в То је превод грчке речи евергидске. ^г Цсл.: прљавога. ^д Тит. 3.

својих заповести. И буди свагда уз мене као милостива, милосрдна и доброљубива. У овом животу буди ми топла заступница и помоћница: одбијај нападаје противника, води ме на пут спасења, и у час одласка мојега чувај моју душу и терај далеко од ње тамне утваре опаких беса. А у страшни дан суда избављај ме од вечне муке и учини да будем наследник неискане славе сина твојега и Бога нашега. О да ми допадне та слава, госпођо моја, пресвета Богородице, твојим посредништвом и обраном, а благодаћу и човекољубљем јединороднога сина твојега, Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа. Њему приликује свака слава, част и поклоњење, и његову Оцу који нема почетка, и пресветом и добром и животворном његову Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

МОЛИТВА ДРУГА, ГОСПОДУ НАШЕМ ИСУСУ ХРИСТУ,

Антиоха Монаха и Пандекта.

И дај, Господару, нама који идемо да спавамо покој телу и души, и сачувај нас од тамнога сна греховног и од сваке мрачне и ноћне слатке страсти. Украти навалу страсти, угаси распаљене стреле опакога^а, које мучки пушта на нас. Заустави буне нашега тела, и успавај свако земаљско и тварно мудровање наше. И подари нам, Боже, бодар ум, чедно размишљање, трезвено срце, лак сан и чист од сваке сатанске маштаније. А у молитвени час подигни нас учвршћене у твојим заповестима, да непрекидно имамо на уму твоја суђења. Подари нам свеноћно славословље твоје, да појемо и блгосиљамо и славимо свечасно и лепоте веље име твоје, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. Амин.

^а Еф. 6 16.

Преславна, увек девојко, Мати Христа Бога^а, прinesi нашу молитву сину твојему и Богу нашему, и моли да тобом спасе душе наше.

МОЛИТВА ДРУГА,
светога Јоаникија.

Надање је моје Отац, прибежиште моје Син, заклон ми је Дух свети. Тројице света, слава теби.

Све надање своје на тебе мећем, Мати Божја, сачувај ме у заклону својем^б.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Господи, помилуј. Трипут^в.

Благослови!

Свештеник на глас:

Мир свима! Главе своје Господу приклоните^г.

Када се ми сагнемо, одмах говори:

Господару, много милостиви Госпode Исусе Христе, Боже наш, молитвама свепречисте госпође наше Богородице и увек девојке Марије; силом часнога и животворнога крста; заступништвом часних небеских сила бестелесних; часнога, славнога пророка, Претече и Крститеља Јована; светих, славних и сваке хвале достојних апостола; светих, славних и дивних победника мученика; преподобних и богоносних отаца наших; светих и праведних богоотаца Јоакима и Ане, и свију твојих светих; учини молитву нашу да буде радо примљена; даруј нам отпуштење сагрешења^д наших; заклони нас заклоном крила својих^б; одагнај од нас свакога непријатеља и

^а Тако цсл.; грч.: *благословена Богородице*. ^б Тако у грч. Часловцу 1845; нема у цсл. III у грч. Часл.: 1761. ^в У грч. II цсл. Часл. још: *и опустити*, цсл. још: *и бива опроштење од свештеника; све што тражи на крају вел. повечерја* (одакле је овде и узето). ^г Тако у грч. Часл. 1845 (вел. повечерје); нема у цсл. III у грч. Часл. 1761. ^д Еф. I 7. ^е Пс. 16 (17) 8.

противника; умири живот наш; Господе, смилуј се на нас и на свет свој, и спаси душе наше, јер си добар и човекољубац.

Затим настојатељ учини поклон до земље и говори браћи^а:

Благословите, оци свети, опростите ми грешнику.

А браћа:

Бог да ти опрости, оче свети^б.

Тада браћа од једног и другог збора почињу чинити то исто, двоје по двоје по чину, моле и добивају опрост^в. Настојатељ стоји напред цркве, а они говоре^г: Благослови, оче свети, и опрости ми грешнику, итд., док се сви не изређају.

Свештеник говори, (а ми непрестано одговарамо: Господи, помилуј^д):

Помолимо се за мир у свету^б.

За владара по чину нашега по имену, и за сав владарски дом.

За преосвештеног архијереја нашега по имену.

За напредак и јачање христољубиве војске.

За оца нашега^е по имену и сву у Христу браћу нашу.

За оце и браћу нашу који изостах^ж.

За оне који нас мрзе и који нас љубе.

За оне који су милостиви с нама и служе нам^з.

За оне који нама недостојнима заповедише да се молимо за њих.

За ослобођење заробљених^и.

а Монасима. *б* После овога по цсл. Часловцу одмах јектенија: *Помолимо се за мир...* (види мало даље). *в* По цсл. Часл. и Уставу ово бива на крају јектеније, после отпуста: *Моливама св. оцаца*, и то прво браћа моле опрост, *један по један* (по грч., и цсл. Уставу: *двоје по двоје*), а затим настојатељ од њих. *г* Ово о настојатељу напред цркве само у цсл. Часл. *д* Тако у грч. Часл.; у цсл.: *а ми Господи, помилуј на сваки стих*. *ђ* Нема у цсл., ни у грч. Часл. 1761. *е* Нема у грч. *ж* Нема у цсл. *з* У грч. ова молба гласи: *За оне који нам служе и који нам послужилише*. *и* Види напомену под *в* на стр. 103.

За оне који плове^а морем.

За оне који леже у немоћи.

Помолимо се и за обиље земаљских плодова.

И за сваку душу хришћана православних.

За блаженство благочастивих царева^б.

Православних архијереја и оснивалаца свете обитељи ове^в.

Родитеља наших^б и свију отаца и браће наше, који раније преминуше^в и леже овде и свуда у православљу.

Настојатељ:

Рецимо и за саме себе^з:

Господи, помилуј. Трипут.

Напоследку говори настојатељ:

Молитвама светих отаца наших, Господе Исусе Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

И када сви примимо опрост од настојатеља, одлазимо у своје ћелије, где говоримо ову молитву, (коју говори и сваки човек)^д:

Опрости, Господе, човекољупче^ђ, онима који нас мрзе и чине нам неправду. Учини добро онима који нам чине добро. Браћи нашој и сродницима даруј оно што моле за спасење и живот вечни. Немоћне посети и даруј им исцељење. Буди крмар онима који су на мору. Путуј с онима који путују. Бори се уз владара по чину. Подари опрост греха онима који нам служе и који су милостивни с нама. По великој милости својој смилуј се на оне који заповедише нама недостојнима да се молимо за њих. Опомени се, Боже, отаца и браће наше који пре нас уснуше и упокој их

^а У грч. добро плове (за оне на мору да добро плове?). ^б Нема у грч. ^в У цсл. слична молба има и после молбе за заробљене. ^з У цсл. има погрешно: за њих (у новијим издањима исправљено). ^д Додатак у цсл. ^ђ Нема у грч.

тамо где светлост лица твојега надгледа. Опомени се, Господе, заробљене браће наше и ослободи их од сваке неприлике. Опомени се, Господе, оних који доносе плодове и добро чине светим твојим црквама, и подај им што моле за спасење и живот вечни. Опомени се, Господе, и нас смирених, грешних и недостојних слуга својих, и просветли нам ум светлошћу разума твојега^а, и поведи нас по стази заповести твојих^б, молитвама свепречисте матере твоје, госпође наше Богородице и увек девојке Марије, и свију светих твојих, јер си благословен у векове векова. Амин.

Праштање се говори овако:

Опрости ми, оче свети, и благослови, што год згреших у све дане живота својега. И овога дана безбројно сагреших душом и телом, сном и лењошћу, помрачењем бесовским, у мислима нечистим, у забравности ума, и у осуђивању. Згреших срцем и свима својим чулима, слухом и видом, хотимице и нехотице, и нема греха којега не учиних. Али се за све кајем. Опрости ми, оче свети, и благослови, и помоли се за мене грешнога^в.

^а Исп. Еф. 1 18; ове молбе нема у грч. Часловцу. ^б Пс. 118 (119) 35. ^в Ове молбе за праштање нема у грч. Часл.

5. ПОЛУНОЋНИЦА.

Ако уочи празника нема бдења, служи се ујутру полуноћница^а.

Параеклисијарх^б звони по обичају у звоно и у било, а браћа се скупљају у притвору^в.

Свештеник чини почетак:

Благословен Бог^г наш свагда, сада и увек, и у векове векова^д.

Чатац одмах говори: Амин.

Слава теби, Боже наш, слава теби!

Царе небески^ђ, Утешитељу^е, Душе истини^ж, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Свети Боже^з, свети крепки^и, свети бесмртни^ј, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^к; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^к.

Господи, помилуј^л. Трипут.

а У грч. Евхологиону вели се: Ако нема бдења, а недеља је, поје се тројични канон, а на свршешку Достојно је, и колико! запста. *б* Помоћник старешине храма (црквењак). *в* Из цсл. Устава. *г* Или: Благословен је (или: да је) Бог; Еф. 1 ^з 1 Пет. 1 ^з. *д* Филб. 4 ²⁰ 1 Тим. 1 ¹⁷ 2 Тим. 4 ¹⁹ Откр. 1 ⁶ 22 ⁵. *ђ* Дан. 4 ³⁴ (српски ³⁷) по грч., (Теод.) и цсл. преводу. *е* Јов 14 ²⁶ 15 ²⁶. *ж* Јов. 15 ²⁶. *з* Пс. 98 (99) ⁹. и Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. *ј* 1 Тим. 6 ¹⁶. *к* Пс. 78 (79) ⁹. *л* Тако старински по цсл.; српски: Господе, смилуј се.

Мт. 6 9-13.

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни^а дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^б.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

Господи, помилуј. 12 пута.

Ходите, поклонимо се^в и припаднимо^с цару нашем Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо^в Христу, цару нашем Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо њему^с, Христу, цару и Богу нашему.

Псалам 50 (51).

Смилуј се на ме, Боже, по великој милости својој, и по многом сажалењу својем избриши безакоње моје. ¹Још више опери ме од безакоња мојега, и од греха мојега очисти ме. ²Јер безакоње своје ја знам, и грех мој преда мном је једнако. ³Теби јединому згреших, и што је опako пред тобом учиних, да се оправдаш у речима^д својим, и победиш када се будеш судио^б. ⁷Гле, у безакоњима зачет бих, и у гресима роди

^а Грчка реч ἐπιούσιος, која се може извести од глагола биши и од глагола ићи, различито се тумачи; напр. стари сирски превод (иешиша): за нашу пошребу; стари латински (ишала): свакидашњи; новији преводи: хлеб за биће (за живот); за дан који јест (овај); за дан који наснаје, долази. ^б Од онаких дела, или: од онокога бића (ђавола). в Пс 94 (95) 6. г Нема у усл. д Када грешник признаје своју кривицу, даје за право Богу, оправдава његову пресуду („речи“). ђ Када грешник правда себе, оптужује и осуђује Бога; али греси се откривају, и Бог опет добија за право („побеђује“ када се суди).

ме мати моја. ⁸Јер, гле, истину си заволео, што је незнано и скривено у мудрости твојој открио си ми. ⁹Покропићеш ме исопом и очистићу се, опраћеш ме, и од снега већма забелићу се. ¹⁰Даћеш да чујем^а радост и весеље, обрадоваће се кости поништене. ¹¹Одврати лице своје од греха мојих, и сва безакоња моја избриши. ¹²Срце чисто саздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој. ¹³Не одвргни ме од лица својега, и Духа својега светог не одузми од мене. ¹⁴Врати ми радост спасења твојега, и духом владалачким^б поткрепи ме. ¹⁵Научићу безаконике путима твојим, и безбожници к теби ће се обратити. ¹⁶Избави ме од крви, Боже, Боже спасења мојега, обрадоваће се језик мој правди твојој. ¹⁷Господе, усне ћеш моје отворити, и уста моја разгласиће хвалу твоју. ¹⁸Јер да си хтео жртву, био бих ти дао; спаљенице нећеш волети. ¹⁹Жртва је Богу дух скрушен, срца скрушена и поништена Бог неће презрети. ²⁰Учини добро, Господе, по доброти својој, Сиону, и нека се сазидају зидови јерусалимски. ²¹Тада ћеш волети жртве правде, принос и спаљенице; тада ће метнути на жртвеник твој теоце.

Затим се одмах^в с побожношћу и скрушеношћу^з поје тројични канон 7 гласа, који у *грчком* има акростих^д: Хвалим, Тројице, тебе, самовладалачку природу.

ПЕСМА ПРВА.

Ирмос. На твој миг природа воде, дотле течне, претвори се у земљан облик^е, Господе. Зато Израил прође непоквашен, певајући теби песму победничку^с.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

^а Дословце: *даћеш слуху мојему*. ^б Племенитим. ^в Тако у Часл. ^г Тако у цсл. Уставу. ^д „Ивични стих“; слона којима у грчком почињу ирмоси и тропари дају горе наведени стих: *Хвалим, Тројице*. ^е Изл. 14 ^ж Изл. 14 ^з Изл. 14 ^и Изл. 15 ^с Изл. 18.

Отвори ми мисаона уста срца и тварне усне да те хвалим, једино божанство свега света, троструко светло, да ти појем песму благодарну, светлости делатељу.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Да покажеш изобиље своје благодати^а, Тројице неизмерно силна, ти изваја човека, само блатну^б слику^в твојега владалачког господства, вајару.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Ум^г којему нема почетка роди Реч, вечну с њим, и Духа израчи који је заједнички без почетка. Тако нас удостоји да се клањамо једному Богу по бићу, троипостасном, а заједничкога обличја.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

У купини ти се показа Мојсију^д, Божја Речи^б, као огањ који чисти, али никако не спаљује^д. Тако ти унапред изобрази своје ваплоћење од Девојке^е, којим си поново уобличио људе^ж.

ПЕСМА ТРЕЋА.

Ирмос. Утврдио си у почетку небеса свесилном својом Речју^з, и сву силу њихову свестваралачким и божанским Духом^и, Господе Спасе. Утврди и мене на непоколебљивом камену исповедања^ј твојега.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Појемо тебе јединственог и троструко сјајнога Господара, делатеља свега, и молимо те да се избавимо од греха и искушења, неизмерно силни Боже. Не презри, дакле, нас који с вером славимо доброту твоју.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

^а Рим. 2, 4; Еф. 7. ^б Т. ј. од земље. ^в Пост. 1, 27; 2, 7. ^г Т. ј. Бог Отац. ^д Изл. 3, 2, 4. ^е Јов. 1, 1; Откр. 19, 13. ^ж Као купина у огњу (Изл. 3, 2), тако пресв. Марија при порођају оста неповређена (девојка). ^з Човек је створен по облику Божјем, које ја изгубио грехом; рођењем Спаситељевим поново га је стекао, „уобличио се“. ^и Пост. 1, 3; Пс. 32 (33) ^ј Јов. 1, 3. ^к Пост. 1, 2; Пс. 32 (33) ^л Јили: признања.

Ти, Бог Реч, појави се од Оца којему нема почетка као шибљика од корена^а, а равне силе с Духом божанственим и заједничарем по бићу^б. Зато ми верни славимо једно господство, тројствено у лицима.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Сви ми верни прослављамо тебе, неодељиво, а разговетно, троипостасну природу^в исте славе и заједничкога бића^б, самовладачку Тројицу, и клањамо се и молимо опрост сагрешења.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Божја Речи^г, ти јасно произиђе из чисте Неве^д, непроменљиво у свему поста једнака с људима. И свему свету показа јединствено по бићу, троструко сјајно божанствено владалаштво непроменљивих ипостаси.

Господи, помилуј. Трипут.

Тројични седалан, глас 7, подобан оном: Који мене ради.

Смилуј се, света Тројице, на слуге своје које згрешише. Милосрдна, прими нас који се кајемо и удостој нас опрштења. **Богородичан.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада увек, у векове векова. **Амин.**

Учини добро душама нашим које греси злоставише, пречиста Богородице, и избави од пропадања нас који те појемо, богоневесто.

ПЕСМА ЧЕТВРТА.

Ирмос. Христe Боже, који ниси оставио отачко

^а Иф. 11 . ^б Заједничарем по бићу, дословце: срашћеним, по природи спојеним. ^в Божанска природа је неодељиво троипостасна, јер јој се ипостаси не могу одељивати; она је разговетно (дословце: раздељиво) троипостасна, јер се јасно појављују све три ипостаси. ^г Јов. 1 , Откр. 19,^д д Песнички назив пресв. девојке Марије.

наручје^а када сиђе на земљу^б! Ја чух тајну твоје уредбе^в и прославих тебе, једини човекољупче.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Троструко светла, заједничка Јединице, која божанствено владалачки све спасаваш, огради сада нас појце твоје и спаси нас од невоље, страсти и свакога зла.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Не достају нам праве речи за твоје троструко светло божанство, које се не да разумети. Али те појемо, човекољупче, и славимо твоју силу.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

На земљи као на небесима са зборовима бестелесних сила неодољиво те делимо^г, Јединице и Тројице, и славимо с љубављу, јер господариш свему што је на свету.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Од Очеве славе отступио ниси, када си у худост сишао нашу од добре воље и ваплотио си се, ти који си изнад бића^д. Све си узвисио к божанској слави, јер си милосрдан.

ПЕСМА ПЕТА.

Ирмос^ж. Ранимо^е, о Речи, у славу твоју и хвалу, и непрестано појемо изображење крста твојега, који нам даде за оружје у помоћ.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

^а Јов. 1 ¹⁸. ^б Еф. 4 ⁹; као Бог остао је с Оцем и када је сишао на земљу као човек. ^в Песник, угледајући се на пророка Авакума (3 ¹), вели да је чуо, сазнао, тајну Христове уредбе, т. ј. намеру, дуго време не објављену (тајну), да спасе човечанство од греха. ^г Јединство божанства утолико делимо уколико у њему познајемо тројство ипостаси (лица); то дељење је неодољиво, јер признајемо да су све три ипостаси једно и исто биће. ^д Сва бића су од Бога, дакле, и од Христа; зато је он изнад бића. ^ж Ирмос што долази узет је из грчких књига; у цсл. Осмогласнику је овде исти ирмос као у петој песми на повечерју (Нок није свешла, стр. 93). ^е По сећању на речи пророка Исаије у 26 ⁹.

Природо која си извор светлости, Тројице по облику, а Јединице по смерању, по слави и части! Утврди нас у својој љубави.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Природо која си извор светлости, Тројице по облику, а Јединице по смерању, по слави и части! Утврди нас у својој љубави.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Ми славимо Ум и Реч и Духа, једно божанствено владалаштво, природу трострука сунца, и молимо да се избавимо од искушења и свих туга.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Божја Речи, ти доби облик људске природе од свете Девојке, и нас научи да појемо Тројицу у Јединици заједничког облика на истом престолу.

ПЕСМА ШЕСТА.

Ирмос. Мука ми је^а на валима брига о животу; потапају ме греси што плове^б са мнош, бацају ме к звери што душу губи. А ја, Христе, тебе вичем као Јона: извуци ме из дубине смртоносне.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Самовладалачко божанствено владалаштво славимо, у којег су три ипостаси неизменљиве једна с другом, с моћи исте части^в, које имају само разлику по својству што је у сваке^г.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Самовладалачко божанствено владалаштво славимо, у којег су три ипостаси неизменљиве једна с другом,

а Место тога цсл.: Мене који пливам, и даље све у четвртом падежу: којега потапају... бацају. *б* У цсл. та реченица гласи: мене с лађом потапају греси што плове итд. *в* По цсл. смисао је оваки: Моћ исте части, самовладалачко... владалаштво славимо,... три ипостаси неизменљиве једна с другом, које... *г* Својства појединих ипостаси: нерођеност у Оца, рођеност у Сина, исхођење у Духа; (по грч. овај тронар се понавља).

с моћи исте части^а, које имају само разлику по својству што је у сваке^б.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Мисаони редови анђеоских чета^в хвале тебе самовладалаштво трострука сунца. С њима и ми певамо блатним^г уснама и верно славимо тебе, Јединицу што све створи.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Исказати се речју не да како се пре векова од сунца Оца роди Реч, друго сунце, и напоследку засја од Девојке, и научи нас да једноставни Бог, умом недокучљиви, има три ипостаси.

Господи, помилуј. Трипут.

Седалан, глас 7, подобан оном: Светлији од огња.

Тројице истоветнога бића, Јединице троипостасна, смилуј се на нас које изваја, о бесмртна! Спаљуј злоће нас грешника и просветљуј срца нас који појемо милосрђе твоје. Боже наш, слава теби!

Богородичан. Подобан.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Од огња је сјајнија и од светлости силнија милост твоје благодати, госпођо. Она спаљује грехе људима, а роси размишљања оних који поју твоје величине, Богородице свенепорочна^д.

ПЕСМА СЕДМА.

Ирмос. Побожни момци, кад их бацише у пећ огњену^ђ, претворише огањ у росу^е, и певаху и клицаху овако: благословен си, Господе, Боже отаца наших^ж.

^а По цсл. смисао је оваки: *Моћ исте часни, самовладалачко... влада-лаштво славимо...*, *три ипостаси нејменљиве једна с другом. које...*

^б Својства појединних ипостаси: *нерођеност у Оца, рођеност у Сина, исхођење у Духа.* в Цсл.: *красѡиѡ* (грч. реч има и то значење). ^г Зато што је човек од земље. ^д У атинском издању Осмогласника 1929 место *свенепорочностоји: пошљи доле*, свакако погрешком, јер се не добива добар смисао. ^ђ Дан. 3²¹⁻²³. ^е Дан. 3⁵⁰. (LXX; нема у срп.). ^ж Дан. 3²⁶ (LXX; нема у срп.).

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Послушни беседама божанских пророка, славимо тебе, Бога свега света, јединога, а у три обличја, и овако кличемо: благословен си, Господе, Боже отаца наших^а.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Послушни беседама божанских пророка, славимо тебе, Бога свега света, јединога, а у три обличја, и овако кличемо: благословен си, Господе, Боже отаца наших^б.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Уснама од праха^в, заједно с нетварним редовима^г у песмама певамо теби, света Тројице у Јединици бића, и кличемо: благословен си, Господе, Боже отаца наших^а.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Онај који изваја Адама јасно поста човек од тебе, пречиста, да га опет поново изваја и обоготвори људе, који овако кличу: благословен је, пречиста, плод утробе твоје^д.

ПЕСМА ОСМА.

Ирмос. Купина на Синају, када је пламен обузе, али не опали, Бога откри Мојсију^б мутава језика и нескладна гласа^в. А ревност о Богу, показа да три момка^ж огњу не подлежу, него певају: Сва дела Господња Господа појте, и преузносите у све векове^г.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Све је у твојој моћи, о троструко и јединствено Господње владалаштво којему почетка нема, и управљаш небо и земљу. Зато сачувај мене којег свагда

^а Дан. 3²⁸ (LXX; нема у срп.). ^б Овај тропар је овде поновљен по напосмени грч. Октоиха 1761. ^в Зато што је човек од земље. ^г С анђелима. ^д Лк. 1⁴². ^ж Изл. 3² в. ^е Изл. 4¹⁰. ^ж Седрах, Мисах и Авденаго, Дан. 3³⁴ (LXX; срп.: 26). ^д Дан. 3³⁷ (LXX; нема у срп.).

привлачи твоја милошта да ти појем: сва дела Господња, Господа појте и преузносите у све векове^а.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Тројице Јединице, удостој срца нас појаца твојих да их обасјају луче троструко сјајнога сунца, и подари свагда да већ сада гледамо твоју лепоту сви који с пуном вером појемо твоју величину у све векове^б.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Добротворе човекољупче, учини од мене храм своје троструко светле зоре и заједнице и деоничарства с тобом. И не дај, Господару, самовладаоче Боже мој и Господе славе, да доспеју до њега невидљиви непријатељи и телесне страсти, како бих те славом славио у све векове.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Светлост божанствено владалачка сину из утробе твоје, Девојко и мати чиста, и обасја цео свет светлошћу трострука сунца, и учини да је земља друго небо, те поје: сва дела Господња, Господа појте и преузносите у све векове^а.

ПЕСМА ДЕВЕТА.

Ирмос. Мати Божја и девојка, породилца и ипак девојка! То није дело од природе, већ од Божјега снисхођења. Зато свагда величамо тебе, о чиста, што се једина удостоји божанских чудеса.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Ми људи од блата немамо снаге да достојно узвишавамо и појемо тебе којег на висинама непрестано поју серафими. Али ипак усуђујемо се да те величамо као господара свега света и човеку веома љубазнога Бога.

^а Дан. 3⁵⁷ (LXX; нема у срп.). ^б По цсл. овај тропар долази одмах после ирмоса.

Пресвета Тројице, Боже наш, слава теби!

Избави од телесна бола и душевна страдања нас појце твоје, јединствена Тројице нераздељива, и удостој да се сачувамо неповређени од свих искушења у животу.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Божанствено владалаштво троструке светлости, равно по сили и у којег је моћ^а, неизменљива лепото суштаствене^б доброте! Дај нам слугама својим да се избавимо од пропадања и ослободимо од искушења и страсти.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Ум и душу и смесу телесну Бог Реч доби из твоје пречисте материце. Тако се појави као човек заиста, и јасно показа да је човек заједничар божанскога бића.

После канона одмах појемо ове

ТРОЈИЧНЕ ПРИПЕВЕ

Григорија Синаита^в, на глас 2^с.

Достојно је, и колико! заиста, појати пребожанствену Тројицу: Оца и делаатеља свега, којему нема почешка; Реч која је заједнички без почешка, рођену пре векова без одлива^д, и светогга Духа који ван времена од Оца исходи^ђ.

Достојно је, и колико! заиста, славити тебе Бога Реч, од којег стрепе и дрхте херувими, и којег славом славе небеске силе. Њега који тродневн васкрсе из гроба, Христа, даваоца живота, са страхом прославимо.

Запевајмо сви предивно^е божанственим песмама Оцу и Сину и Духу божанском, троипостасној моћи, једному царству и господству.

а Тако цел.; по грч.: *моћи која све надмаша*. б Или: *бишине*, праве; у атинском издању 1929 има: *твоје* суштаствене..., али свакако погрешно (*сис* — твоје, место члана *шис*). в Ови тројични тропари зову се „припевн Григорија Синаита“ у Осмогласнику; у цсл. Уставу (гл. 7) зову се *тројично величање*. г Тако у бугарском Часловцу; у српском појању је такођер други глас. д Рађањем отачко биће није ништа изгубило. ђ Нема у цсл. е Дословце: како Богу приликује; цсл.: *божански лепо*.

Тебе коју поју сви на земљи рођени и славом славе силе небеске, јединицу по бићу, а троипостасну, којој се све верно клања^а.

Господствено владалачки вишу од херувима и божанствено владалачки неизмерно вишу од серафима, нераздељиву Тројицу у Јединици, суште божанствено владалаштво величамо.

Оцу којему нема почетка и Богу, Речи која је заједнички без почетка, и Духу се клањам. Тому неразлучному јединому сједињеном^б бићу, тробројној Јединици пошту учинимо^в.

Својим муњама светлих луча сини ми, Боже мој, троипостасни делатељу свега, и покажи да сам дом твоје недостижне славе, светао и светлости пун и неизменљив^в.

Њега, од којег стрепе и дрхте херувими и којег славом славе анђеоске војске, од Девојке неисказано рођенога, Христа, даваоца живота, прославимо са страхом^г.

Неисказане радости испуни се саздање када виде како твој син, пречиста Девојко, предивно^д васкрсе из мртвих. Зато тебе и њега славом слави и поштује^б.

Затим:

Свети Боже^е, свети крепки^ж, свети бесмртни^з, смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^и; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^и.

^а Овога припева, у цсл. подељеног у два стиха, нема у грч. ^б Цсл. дословце: *које се сједињује*. ^в Овога припева нема у грч. ^г Ово је завршни богородични припев, место којег у грч. има други. ^д Досл.: *Како Богу приликује*; цсл.: *божански лено*. ^б Овога припева нема у цсл.; то је варијанта завршнога богородичнога припева место онога у цсл. ^е Пс. 78 (79) ^ж Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ^з 1 Тим. 6 ^и Пс. 78 (79) ^и.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Мш. 6 9-13.

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и опрости нам дугове наше као и ми што опраштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: **Амин.**

Затим полијелејни седалан, глас 8.

Подобан оном: **Што би заповеђено тајно.**

Кад уста, Христe, из гроба, и када се божански вазнесе у висину небеску, ти милосрдан посла тада боговицима^а славу своју, духа правога обнови^б ученицима. Зато тајанствено, као звучне^в гусле под божанским гудалом, свима јасно забрујаше, Спасе, звуцима о теби и твојем управљању.

Господи, помилуј. 40 пута.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Часнија си од херувима и неизмерно^г славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^д, тебе величамо.

Именом Господњим благослови, оче!

^а Т.ј. апостолима. ^б Пс. 50 (51) 12. ^в Дословце: музичке (музичарева). ^г У-право: да се ни поредиши не може. ^д Грчки: (Тебе) заиста Богородицу.

Свештеник:

Боже, пожали нас, благослови нас, обасјај лицем својим нас, и смилуј се на нас^а.

Чатац: Амин^б.

Свештеник говори^в

МОЛИТВУ ПРЕСВЕТОЈ ТРОЈИЦИ,
(састав Марка Монаха).

Свемогућа и животворна света Тројице, изворе светлости, која си једино по доброти извела из небића све што је створено на свету и нада светом, и о том се стараш и то одржаваш. Ти си нам, осим осталих твојих добротинастава земаљском роду, даровала и покајање због телесних слабости до смрти. Не допусти да јадници умremo у својим опаких делима, нити да будемо потсмех зметнику зла, завидљивцу и упропаститељу. Јер видиш, милосрдна, колико је подмукао и непријатељ нама, а колико је и наше лутање и слабост и немарење. Али који те свакога дана и часа гневимо и преступамо часне и животворне заповести, ми те молимо: учини нам по доброти својој која не оскудева. Отпусти нам, дакле, и опрости све што згрешисмо у целом својем животу, досада и до овога часа, делима и разговорима и мислима. Удостој нас да остатак живота свршимо у покајању и скрушености и чувању твојих светих наредаба. Ако нас прѣвари сладост те згрешисмо на многе начине, или проживесмо обманути мрским пожудама, некорисним и штетним; ако растужисмо којега брата својега потстакнути неразумним гневом и јарошћу; ако због језика упадосмо у неизбежне замршене и јаке мреже; ако се безумно спотакосмо којим од својих чула или свима,

^а Пс. 66 (67) 1. ^б У грч. Часл. овде има: *Слава, И сада, Господи, помилуј, трипут. И отпуст.* (Види то на стр. 119). ^в Тако у цсл. *Успаву*, гл. 7. ^г У цсл. преводу та се молитва налази у великом Псалтиру, у васкрсној служби 6 гласа (полуношница), с нетачним натписом: *Богородици, место Тројици*; у грч. књигама, употребљеним за овај превод нема те молитве.

било хотимице или нехотице, у знању или незнању, од заноса или после размишљања; ако оскврнависмо савест злим и таштим мислима; ако на који други начин згрешисмо што нас на то наведе зао подухват и обичај, опрости нам и све отпусти, прежалостиви, предобри и много милостиви. И дај нам од сада храброст и снагу да чинимо твоју добру, угодну и савршену вољу; да се недостојни ослободимо од ноћнога и мрачнога зла покајањем светла вида, и да ходимо поштено по дану^а, те се очишћени јавимо твојему човекољубљу, појући и величајући тебе у векове.

Чатац: Амин. Затим:

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Господи, помилуј. Трипут.

Свештеник:

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика^б с небеса посла пресветога Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пречисте своје Матере, преподобних и богоносних отаца наших, и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

И обично праштање^в.

Настојатељ учини поклон до земље и говори браћи:

Благословите, оци свети, опростите ми грешнику.

А браћа:

Бог да ти опрости, оче свети^г.

Тада браћа од једнога и другог збора почињу чинити то исто, двоје по двоје по чину, моле и до-

^а Рим. 13 ¹³. ^б Дел. ап. 2 ³. ^в У цсл. Часл. описано је на крају великога повечерја. ^г После овога одговора браће, по цсл. Часловцу долази одмах јектенија: Помолимо се за мир у свешу (види стр. 120).

бивају опрост^а. (Настојатељ стоји насред цркве, а они говоре^б: Благослови, оче свети, и опрости ми грешнику, итд.), док се сви не изређају.

Свештеник говори, (а ми непрестано одговарамо: Господи, помилуј^в):

Помолимо се за мир у свешту^г.

За владара по чину нашега по имену и за сав владарски дом.

За преосвештенога архијереја нашега по имену.

За напредак и јачање христољубиве војске.

За оца^д нашега по имену и сву у Христу браћу нашу.

За оце и браћу нашу која изосташе^ђ.

За оне који нас мрзе и љубе.

За оне који су милостиви с нама и служе нам^е.

За оне који нама недостојнима заповедише да се молимо за њих.

За ослобођење заробљених^ж.

За оне који плове^з морем.

За оне који леже у немоћи.

Помолимо се и за обиље земаљских плодова.

И за сваку душу хришћана православних.

За блаженство благочастивих царева^и.

Православних архијереја и оснивалаца свете обитељи ове^и.

Родитеља наших^и и свију отаца и браће наше који раније преминуше^ј и леже овде и свуда у православљу.

^а По исл. Часловцу и Уставу ово бива тек на крају јектеније, после отпуста: Молишвама св. отаца наших, и то прво браћа моле опрост од настојатеља, један по један (као у грч., и исл. Уставу), а затим он чини поклон и моли и сам опростај. ^б Те напомене нема у грч. ^в Тако у грч. Часл.; у исл. Часл.: а ми: Господи помилуј, на сваки спих. ^г Нема у исл. ни у грч. Часл. 1761. ^д Нема у грч. ^ђ Нема у исл. ^е У грч. ова молба гласи: за оне који нам служе и који нам послужилише. ^ж Види напомену под ј. ^з У грч.: добро плове (за оне на мору да добро плове?). ^и Нема у грч. ^ј У исл. слична молба има и после молбе за заробљене.

Настојатељ:

Рецимо и за саме себе:
Господи, помилуј. Трипут.

Напоследку говори настојатељ:

Молитвама светих отаца наших, Господе Исусе
Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

Амин.

И после отпуста улазимо у храм.

а У цсл. има погрешно: *за њих* (у новијим издањима исправљено); на стр. 120 и 121 наведена јектенија у грч. и цсл. Часл. налази се на крају сваки-
дашње полуноћнице.

6. ЈУТРЕЊЕ.

Ако нема бдења, јутрење почиње овако.

Свештеник уђе у свети олтар, метне на себе епитрахилъ, *отвори царске двери^а*, и метне кâд у кадионицу, коју је спремио црквени послужитељ. Говори и обичну молитву за кâд^б. Онда стојећи пред светом трпезом оцртава крст кадионицом и говори:

Благословен Бог^в наш свагда, сада и увек, и у векове векова^г.

Пре тога отвара завесу удешену тафтом,^д која је унутра иза царских двери. И поје се *трисвето^е* и обични псалми; док се поју^е, кади свету трпезу унаоколо и сав жртвеник, па излази северном страном и кади свете иконе и настојатеља, и све по обичају^ж.

А чатац после Благословен Бог наш говори Амин. Ходите поклонимо се, и обичне псалме. Ове псалме говоре у манастирима лагано, јер свештеник кади сву браћу.

Свештеник:

Благословен Бог наш свагда, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

^а Нема у цел. ^б Види стр. 27. ^в Или: Благословен је (или: да је) Бог; Еф. 1 ^з 1 Пет. 1 ^з 2 Филб. 4 ²⁰ 1 Тим. 1 ¹⁷ 2 Тим. 4 ¹⁸ Откр. 1 ⁶ 22 ^з. ^д Види напомену под ^б стр. 30. ^ђ Тако у упут. грч. Евхологиона; нема у грч. и цел. Часловцу, ни у цел. Уставу. ^е Тако о трисветом и псалмима у упут. грч. Евхл. ^ж У упут. грч. Евхл. још: *А на два трисвешта оглашује н: Јер је твоје царство после Оченаша.*

Ходите, поклонимо се^а и *припаднимо*^б цару нашашему Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо*^а, Христу, цару нашему Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо* њему^а, Христу, цару и Богу нашему.

Псалам 19 (20).

Да те љслиши Господ у дан невоље, да те заштити име Бога Јаковљева; ³да ти пошље помоћ од све-тога^в, и са Сиона да те одбрани; ⁴да се опомене сваке жртве твоје, и спаљеница твоја да буде претила. ⁵Да ти да Господ^г по срцу твојему, и сав савет твој да испуни^д. ⁶Обрадоваћемо се за спасење твоје, и у име Господа^г Бога својега величаћемо се. Да испуни^д Господ све молбе твоје! ⁷Сада сазнах да Господ спасе помазаника својега, љслишиће га са светог неба својега, у моћи^б је спасење деснице његове. ⁸Ови у кола, а они у коње, но ми у име Господа Бога својега при-зваћемо^е. ⁹Они се спотакоше и падоше, а ми устасмо и усправисмо се. ¹⁰Господе, спаси цара^ж, и љслиши нас у који год те дан призовемо.

Псалам 20 (21).

Господе, с твоје ће се силе развеселити цар, и спа-сењу твојему обрадоваће се веома. ³Дао си му жељу срца^г његова, и ниси му одбио што хоће усне његове^и. ⁴Јер си га претекао благословима од блакости, метнуо си му на главу венац од драгога камена. ⁵Жи-вота је заискао од тебе^ј, и даде му за дуге дане^к ва век^л века. ⁶Велика је слава његова спасењем твојим,

^а Пс. 94 (95) ^б Нема у цсл. ^в Храма. ^г Нема у В. ^д AR: испуниће. ^е Дословце: у моћима; његова десница је моћна да спасе. ^ж В: величаћемо се; ^з N*: радоваћемо се. ^ж В још: својега. ^з В: душе. ^и Досл.: вољу (В: молбу) усана његових. ^ј Нема у R*. ^к Досл.: дужину дана. ^л N*: још: и ва век.

славу и лепоту вељу метнућеш на њега. ⁷Јер ћеш му дати^а благослов ва век^б века, развеселићеш га радошћу с лица својега. ⁸Јер се цар нада у Господа, и милошћу вишњег неће се поколебати^в. ⁹Нека се нађе рука твоја на свима непријатељима твојим, десница твоја да нађе све који те мрзе. ¹⁰Јер^г ћеш их метнути као пећ^д огњену у време лица^б својега. Господ ће их гневом својим помести^е, и прождреће их огањ. ¹¹Род њихов истребићеш са земље, и семе њихово између синова човечјих. ¹²Јер нагнуше зло на тебе, смислише замисли које неће моћи испунити. ¹³Јер ћеш их положити на леђа^ж, заостацама својим опремићеш^з лице њихово. ¹⁴Узвиси се, Господе, силом својом, запојаћемо и појаћемо о свој моћи твојој^и.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Трисвето.

Свети Боже^ј, свети крепки^к, свети бесмртни^л, смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова^н. **Амин.**

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^м; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^м.

а У грч. Часл. 1761 и 1845 глагол је у оптативу доцнијег облика, који је можда побркан с конјунктивом аориста, а тај се може превести будућим временом. б *ж* још: и ва век. в *ж** има аог. сој. место fut.; смисао остаје исти. г Нема у В. д У њима ће буктити пламен страдања. ђ У време појаве твоје (твојега личнога доласка). е В: Господе, ... ђо мешћеш их. ж Или: начинићеш их да буду леђа; слика није сасвим јасна (оборићеш их на леђа? или: натераћеш их у бегство, да окрену леђа). з Смисао није сасвим јасан; (можда овако: преосталим стрелама стрелаћеш у лице њихово?). и Дословце: о моћима својим. ј Пс. 98 (99) г. к Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ₁₆. л 1 Тим. 6 ₁₆. љ Филб. 4 ₂₀ 1 Тим. 1 ₁₇ 2 Тим. 4 ₁₈ Откр. 1 ₂₂ ₅. м Пс. 78 (79) г.

Господи, помилуј^а. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. Амин.

Мт. 6⁹⁻¹³

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје;
да дође царство твоје; да буде воља твоја и на
земљи као на небу. Хлеб наш потребни^б дај нам данас;
и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо
дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но
избави нас од опакога^в.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина
и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

И који поју и који кади дужни су пазити да свеш-
теник, када говори оглас Јер је твоје царство, буде
пред иконом Христовом.

Затим ове тропаре:

Спаси, Господе, народ свој, и благослови досто-
јање своје^г. Даруј победе над противницима **владару по**
чину нашему **по имену**, и крстом својим чувај на-
сеље своје.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

На крст си уздигнут по својој вољи, а ми смо
твоје насеље ново које се по теби зове. Подари нам

^а Тако старински по исл.; српски: *Господе, смилуј се*. ^б Грчка реч ἐπιούσιος, која се може извести од глагола *биши* и од глагола *ићи*, различито се тумачи; тако напр. стари српски превод (*испити*): *за нашу потребу*; стари латински (*ишала*): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јеси*, (овај); *за дан који нас шаје, долази*. ^в Од онога што је опако, или: од опакога бића (ђавола). ^г Пс. 27 (28) ⁹.

зато сажалење своје, Христе Боже. Развесели силом својом **владара по чину** нашега **по имену**, победу му даруј над противницима. Нека буде с њим помоћ твоја, оружје мира, непобедна победа.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Заступнице страшна и неварљива, не презри молитава наших, добра, свуда слављена Богородице. Утврди насеље православних, спаси **владара по чину** нашега **по имену**, којег си позвала да влада, и даруј му победу с неба, једина благословена.

А свештеник опет окади настојатеља и свете иконе, и улази у свети олтар јужном страном; стоји пред светом трпезом с кадионицом и говори јектенију:

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој^а, молимо ти се, љслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за владара по чину нашега **по имену**, и за сав **владарски** дом.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега **по имену.**

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за сву браћу и за све хришћане.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Оглас:

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. И одмах:

Именом Господњим благослови, оче.

А свештеник оцртава кадионицом крст пред светом трпезом и говори гласно:

Слава светој, и животворној и неразделивој Тројици истоветнога бића, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

И почињемо шестопсалмије, и слушамо потпуно ћутећи и скрушено.

Свештеник оставља кадионицу на место, излази из олтара и стоји на свом обичном месту.

А постављени брат, или настојатељ, говори с побожношћу и страхом Божјим^а: Слава на висинама Богу, итд.

ПАЗИ!

Ако има бдење, после великога читања Дела святих апостола излази параклисијарх^б и звони у велико и остала звона. А настојатељ устане и сва браћа с њим, и одмах почиње шестопсалмије кротким и тихим гласом^в, са сваком пажњом и страхом Божјим, као да је невидљиво сабеседник сам Христос Бог наш^г.

Настојатељ: Амин.

Слава на висинама Богу и на земљи мир, међу људима добра воља^д. Трипут.

Господе, усне ћеш моје отворити, и уста моја разгласиће хвалу твоју^е. Двапут.

Псалам 3.

Господе, што се намножише који ме притискују? Многи устају на мене, ³многи говоре души мојој: нема њему^в спаса у Бога његова. ⁴Али ти си, Господе^ж, бранич мој, слава моја и који ми узвишује главу. ⁵Гласом својим Господу повиках, и ^услиши ме са свете

^а Тако цсл. Часл. ^б Помоћник старешине храма (црквењак). ^в Цсл. Устав, гл. 2. ^г Цсл. Служб. ^д Лк. 2 ¹⁴; други превод: на људима добра воља (Божја). ^е Пс. 50 (51) ¹⁷. ^ж Нема у В. ^з Нема у А.

горе своје. ⁶Ја легох и заспах, пробудих се, јер ће ме Господ одбрани^а. ⁷Нећу се бојати десетина тисућа људи који унаоколо нападају^б на мене. ⁸Устани, Господе, спаси ме, Боже мој, јер ти поби све који ми злобе узалуд, рāзби зубе грешницима. ⁹Господње је спасење и на народу твојем благослов је твој. **И опет:**

⁶Ја легох и заспах, пробудих се, јер ће ме Господ одбрани^а.

Псалам 37 (38).

Господе, немој ме карати у јарости својој, нити ме наказати у гневу својем. ³Јер ме стреле твоје устрелише, ти ме притисну руком својом. ⁴Нема лека телу мојему због гнева твојега, нема мира у костима мојима због греха мојих. ⁵Јер безакоња моја изиђоше врх главе моје, као тешко^в бреме притиснуше ме. ⁶Усмрдеше се и загнојише ране моје од безумља^г мојега. ⁷Напрегох се и погурих се сасвим, вас дан сетан ходах. ⁸Јер се стегна моја напунише^д поруга, и нема лека за тело моје. ⁹Зло ме стиже и бих понижен веома, риках од уздисања срца својега. ¹⁰Господе^ђ, пред тобом је сва жеља моја, и уздисање моје од тебе се не сакри. ¹¹Срце ми се помете, остави ме снага моја, и светлост очију мојих, ни она^е није са мном. ¹²Другови моји и ближњи моји приближише се спрођу мене и засташе, ¹³и најближи моји из далека сташе. И наваљиваху^ж који траже душу моју, и који су ми злу ради заговорише којешта, и о преварама^з вас дан намислише. ¹⁴А ја као глух не слушах, и као нем који не отвара уста својих. ¹⁵И бих као човек који не слуша, и који нема у устима својим прекора. ¹⁶Јер^и,

а А: јер ме Г. одбрани. б ⲬAR, грч. Часл.: заједнички нападају. *в* Нема у А. *г* Дословце: од лица безумља. *д* В: душа (Ⲭ с. а: душе) моја напуни се. *ђ* Нема у В. *е* В нема ни она. *ж* В: навалише. *з* Ⲭ*: прѣвари. *и* Нема у Ⲭ.

Господе, у тебе се уздах, ти ћеш услишити, Господе Боже мој. ¹⁷Јер рекох: да ми се какогод не зарадују непријатељи моји^а! Јер када се спотакоше ноге моје, заговорише на мене тешке речи. ¹⁸Јер ја сам готов на шибе, и мука моја свагда је^б преда мно^м. ¹⁹Јер безакоње своје ја^б ћу разгласити^в, и забринућу се због греха својих. ²⁰А непријатељи моји живе и посташе моћнији од мене, и намножише се који ме мрзе на правди. ²¹Који ми^б узвраћају зло^з за добро опадаху^д ме, зато што пристајох^ђ за добрим^е. ²²Не остави ме, Господе Боже мој, не отиди од мене. Припази у помоћ мени, Господе спасења мојега. **И опет:**

²²Не остави ме, Господе Боже мој, не отиди од мене.

Припази у помоћ мени, Господе спасења мојега.

Псалам 62 (63).

Боже, Боже мој, к теби раним. Ожедне за тобом душа моја, колико пута тело моје за тобом, у земљи пустој, непролазној и без воде! ³Тако се у свetišћу јавих теби, да видим силу твоју и славу твоју. ⁴Јер је боља милост твоја од живото^а. Усне ће моје хвалити тебе. ⁵Тако ћу те благословити у животу својем, у име твоје подићи ћу руке своје. ⁶Да се као салом и машћу напуни^ж душа моја! и уснама радости хвалиће уста моја^з. ⁷Ако се опомињах тебе на постељи својој, јутром^и размишљах о теби. ⁸Јер ти поста помоћник мој, и у заклону крила твојих радоваћу се. ⁹Приону душа моја уз тебе, а мене прихвати десница твоја. ¹⁰Они узалуд потражише душу моју; ући ће у дубине земљине, ¹¹биће предани мачу у руке^ј, залобаји

а **Н*** нема непријатељи моји. *б* Нема у В. *в* **Н:** разгласијем. *з* **Р*** опако. *д* Цсл.: лагаху. *ђ* Дословце: гоњих (јурих за...). *е* В: правдом. *ж* **Р:** Као сала и масти напуни се... *з* **Р:** хвалиће име твоје. *и* В: у јутру својем. *ј* Овога полустиха нема у **Н***.

лисицама биће. ¹²А цар ће се веселити о Богу^а, хвалиће се сваки који се заклиње њим. Јер затиснуће се уста оних који говоре што је неправедно. **И опет:**

¹Јутром размишљах о теби, ⁸јер ти поста помоћник мој.

Приону душа моја уз тебе, а мене прихвати десница твоја.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби, Боже. **Трипут. Без поклона.**

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Када почне Госпoде Боже спасења мојега, одлази свештеник пред царске двери гологлав, поклони се, метне епитрахил (понегде фелон^б), и говори јутарње молитве тајно. *Те јутарње молитве види у овој књизи одмах иза шестоисалмија, стр. 133—139.*

Псалам 87 (88).

Госпoде Боже спасења мојега, дању завиках^в и ноћу пред тобом. ³Нека изиђе преда те молитва моја, пригни ухо своје к мољењу мојему^г. ⁴Јер се напуни зла душа моја, и живот мој аду се примаче. ⁵Убројише ме у оне који силазе у раку, постах као човек без помоћи, ⁶међу мртвима слободан; као рањеници^д који спавају у гробу, којих се ти не сети више, а то су који одбачени бише од твоје руке. ⁷Метнуше^б ме у раку најдоњу, у таму и сен самртну. ⁸На мени се утврди јарост твоја, и све вале своје наведе на мене.

^а **Ж***: Господу. ^б Тако у цсл. Уставу; нема у грч. ^в **А**: вичем. ^г **В** још: Госпoде. ^д **В** још: избачени. ^б **Ж***: мешну.

⁹Удаљио си од мене познанике моје, начинише ме одвратна себи. Предан бејах и не излажах, ¹⁰очи моје изнемогоше од сиромаштва. Завиках теби, Господе, вас дан, пружих к теби^а руке своје. ¹¹Еда ли ћеш мртвима чинити чудеса? Или ће их леџници подићи да исповедају^б тебе? ¹²Еда ли ће неко у гробу казивати милост твоју, и истину твоју у пропасти? ¹³Еда ли ће се у тами познати чудеса твоја, и правда твоја у земљи заборављеној? ¹⁴А ја к теби, Господе, завиках, и ујутру молитва ће моја претећи те. ¹⁵Зашто, Господе, одбацујеш душу^в моју, одвраћаш лице своје од мене? ¹⁶Убог сам ја и у напрезању од младости своје, и пошто ме узвисише, понизише ме и изнемогох^г. ¹⁷Нада мноме пређе гнев твој^д, застрашивања твоја пометоше ме, ¹⁸оптекоше ме као вода, за вас дан ме обузеше скупа. ¹⁹Удаљио си од мене друга и ближњега^ђ, и познанике моје због напора^е. **И опет:**

Господе Боже спасења мојега, дању завиках и ноћу пред тобом.

Нека изиђе преда те молитва моја, пригни ухо своје мољењу мојему.

Псалам 102 (103).

Благосиљај, душо моја, Господа, и све што је у мени, име свето његово. ²Благосиљај, душо моја, Господа, и не заборављај ни једнога уздарја^ж његова. ³Он чисти сва безакоња твоја, исцељује све недуге твоје. ⁴Избавља од пропадљивости живот твој, венчава те милошћу и сажалењем; ⁵испуњава жељу твоју оним што је добро, обновиће се као у орла младост твоја. ⁶Милостињу твори Господ, и суд свима којима се криво твори. ⁷Показа путе своје Мојсију,

а Нема у В. *б* Или: признају, славе. *в* В: молишву. *г* Нема у А*. *д* Дословце: гнева твоји. *ђ* Нема у В. *е* Досл.: од напора. *ж* В: хвале.

синовима Израилевим вољу своју. ⁸Жалостив је и милостив Господ, дуго трпи и много је милостиван^а. ⁹Неће се до краја гневити, нити ће се до века љутити. ¹⁰Не учини нама по безакоњима нашим, нити по гресима нашим узврати нама. ¹¹Јер колико је небо високо од земље, утврдио је Господ милост своју^б онима који га се боје. ¹²Колико је исток далеко од запада, удаљио је од нас безакоња^в наша. ¹³Како отац жали синове, пожали^г Господ оне који га се боје. ¹⁴Јер он позна грађу нашу, опомену^д се да смо прах. ¹⁵Човек, дани су му као трава, као цвет у пољу, тако ће прецветати. ¹⁶Јер дух прође у њему и неће бити, и неће више познати места својега. ¹⁷А милост је Господња од века и до века на онима који га се боје. ¹⁸И правда је његова на синовима синова, на онима који чувају завет његов, и памте заповести његове да их творе. ¹⁹Господ на небесима уготова престо свој, и царство његово свим влада. ²⁰Благосиљајте Господа, сви анђели његови крепосту силни, који творите реч његову, да чујете глас речи његових. ²¹Благосиљајте Господа, све силе његове, служитељи његови који творите вољу његову^ђ. ²²Благосиљајте Господа, сва дела његова, на сваком месту владања^е његова. Благосиљај, душо моја, Господа. И опет:

²²На сваком месту владања^е његова благосиљај, душо моја, Господа.

Псалам 142 (143).

Господе, љслиши молитву моју, саслушај мољење моје у истини својој, љслиши ме у правди својој, ²и не пођи на суђење са слугом својим^ж, јер се неће оправдати пред тобом нико жив. ³Јер погна непријатељ душу моју^з, понизи до земље живот мој, посади^и ме

а А а? тв јон: и истиниш. б Нема у R. в R: грехе. г R* јон: тако д В: опомену се; R* јон: Господе. ђ В: воље његове. е В: моћи. ж R*: са слугама својим. з Овога полустиха нема у В. и R: посадише.*

у таму^а као мртваце од века. ⁴И клону у мени дух мој, у мени се помете срце моје. ⁵Сетих се^б дана старих, бавих се о свима делима твојим, и о творењима руку твојих бављах се. ⁶Раширих руке своје к теби, душа ти је моја као земља без воде. ⁷Брзо ме љулиши, Господе, ишчезе дух мој. Не одврати лица својега од мене, а то ћу личити онима што силазе у раку. ⁸Учини ми да чујем ујутру милост твоју, јер се у тебе уздах. Покажи ми, Господе, пут којим ћу ићи, јер к теби^в подигох душу своју. ⁹Ослободи ме од непријатеља мојих, Господе, јер^з к теби притекох. ¹⁰Научи ме творити вољу твоју, јер си ти Бог мој. Дух твој добри^д упутиће ме на земљу^ђ праву. ¹¹Имена ради својега, Господе, оживићеш ме^е. Правдом својом извешћеш из невоље душу моју, ¹²и милошћу својом истребићеш непријатеље моје, и погубићеш све који притискују душу моју, јер ја сам слуга твој. **И опет:**

Љулиши ме, Господе, у правди својој, и не поћи на суђење са слугом својим. **Двапут.** **Затим:**

¹⁰Дух твој добри упутиће ме на земљу праву.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби, Боже. Трипут.

ЈУТАРЊЕ МОЛИТВЕ,

које свештеник чита тајно и после прва три псалма у шестоисалмију.

Молитва 1.

Благодаримо ти, Господе Боже наш, који нас подиже са постеља наших и метну у уста наша реч хвале, да ти се клањамо и призивамо име твоје^ж свето.

^а Дословце: у тамна (места). ^б R: сени се (срце?). ^в N с. а има још: Господе. ^з Нема у N с. а Г. ^д В: свети. ^ђ Нема у грч., али смисао остаје исти. ^е В овамо додаје и речи што долазе: правдом својом. ^ж Пс. 74 (75) 1.

И молимо се твојему сажалењу, које си свагда примењивао на наш живот. Пошљи и сада помоћ своју онима који стоје пред лицем свете славе твоје^а и очекују од тебе богату милост^б. И подај им да ти свагда служе са страхом и љубављу, да те хвале, поју, да се клањају неисказаној твојој доброти.

Јер теби приликује, свака слава, част и поклоњење, Оца и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 2.

Од ноћи рани дух наш к теби, Боже наш, јер светлост су наређења твоја на земљи^в. Уразуми^г нас да правду и светињу свршавамо у страху^д твојем. Јер тебе славимо који си заиста Бог наш. Пригни ухо своје и ўслиши^е нас, и сети се, Господе, поименце свију оних који су овде с нама и с нама се моле, и спаси их силом својом. Благослови народ свој и освети достојање своје^е. Мир подари свету својему, Црквама својим, свештеницима, **владару по чину** нашем у свему народу својему.

Јер се благосиља и прослави се свечасно и предивно^ж име твоје, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 3.

Од ноћи рани дух наш к теби, Боже, јер светлост су наређења твоја^в. Научи нас, Боже, правди својој, заповестима својима и наредбама својима^г. Прo-светли очи умовања наших, да не бисмо какогод у греху заспали у смрт^д. Одагнај сваки мрак од срцаца наших; подари нам сунце правде, и печатом светог Духа својега сачувај живот наш од искушења. Управи стопе наше^е на путу мира. Дај нам да видимо ово

^а Јер. 23 ^г. ^б Еф. 2 ^д. ^в Ис. 26 ^г. ^г Пс. 118 (119) ^д. ^д 2 Кор. 7 ^е Пс. 16 (17) ^ж 85 (86) ^з. ^е Пс. 27 (28) ^г. ^ж Дословце: *лепше неће*. ^з Пс. 118 (119) ^д ^е 124. ^и Пс. 12 (13) ^д. ^ј Пс. 118 (119) ^з.

јутро и овај дан у радости, да ти шаљемо јутарње молитве.

Јер је твоја моћ и твоје је царство, и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 4.

Господару Боже, свети и недокучљиви, који рече да светлост засветли из таме^а, који нам даде ове ноћи одмор сном и подиже нас да славом славимо и молимо твоју доброту! Тронут самим својим милосрђем, прими и сада нас који ти се клањамо и благодаримо ти колико можемо, и даруј нам све што просимо за спасење. Покажи да смо синови светлости^б и дајна, и наследници вечних твојих добара. Сети се, Господе^в, по многим сажалењу^г својем, и свега народа својега, оних који су овде с нама и с нама се моле, и све браће наше на земљи, на мору и на било којем месту владања^д твојега, којима је потребно твоје човекољубље и помоћ. Удели свима своју велику милост да пребивамо свагда спасени душом и телом, и да смело славимо чудно и благословено име твоје, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Јер ти си Бог милости и сажалења и човекољубља, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова^ж. **Амин.**

Молитва 5.

Ризнице блага, изворе који вазда тече, Оче свети, чудотворче, свесилни и Сведржитељу, сви се теби клањамо и молимо ти се призивајући сву твоју милост у помоћ и обрану нашој смирености. Сети се,

^а Пост. 1 ^б Јов. 37 ^в Јов. 12 ^г Пс. 88 (89) ^д Пс. 50 (51) ^ж 68 (69) ^з 17. ^д Пс. 102 (103) ^ж Овога огласа нема у грч.

Господе, својих слугу, прими јутарње молитве свију нас као кад пред собом^а; не дај да ико од нас буде неваљан, него све нас одржи милосрђем својим. Сети се, Господе, оних који бдију и певају у славу твоју и твојега јединороднога Сина и Бога нашега, и светога Духа твојега. Буди њихов помоћник и бранич. Прими њихове молбе у наднебески и мисаони жртвеник свој.

Јер ти си Бог наш и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 6.

Благодаримо ти, Господе Боже спасења наших, јер све чиниш за доброчинство живота наших, да једнако у тебе гледамо, спаситеља и добротвора душа наших. Јер ти нам даде одмор преко целе^б минуле ноћи, подиже нас с постеља наших и постави нас да се клањамо часному имену твојему. Зато се молимо теби, Господе, дај нам благодат и силу да се удостојимо да ти појемо разумно и да се молимо непрестано, градећи спасење своје са страхом и дрхтањем^в обра-
ном Христа твојега. Сети се, Господе, и оних који ти у ноћи вичу, услиши их и смилуј се, и скрши под ноге њихове невидљиве и убојне непријатеље.

Јер ти си цар мира^г и спаситељ душа наших, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 7.

Боже и Оче Господа нашег Исуса Христа који нас подиже с постеља наших и сабра у овај час молитвени, дај нам благодат да се отворе уста наша

^а Пс. 140 (141) 2. ^б Дословце: у мери (исл.: броју) минуле ноћи. ^в Фил. 2 12. ^г Јевр. 7 2.

и прими наша благодарења према моћи нашој. Научи нас наредбама својим^а, јер не знамо молити се како треба, ако нас ти, Господе, не упутиш Духом својим светим. Зато ти се молимо: ако згрешисмо што до овога часа речју, делом или помишљу, хотимице или нехотице, остави, отпусти, опрости. Јер ако на безакоња замотриш, Господе, Господе, ко ће се одржати! Јер у тебе је избављење^б. Једино ти си свет, помоћник, моћни заштитник живота нашега, и о теби појемо свагда.

Нека буде моћ царства твојега благословена и прослављена, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 8.

Господе Боже наш, који одагна од нас тромост сна и призва нас звањем светим^в да и у ноћи подигнемо руке своје и тебе исповедамо за судове правде твоје! Прими мољења наша, молбе, исповедања, ноћне службе, и подари нам, Боже, веру која се неће постидети, наду тврду, љубав недволичну^г. Благослови улазе и излазе^д наше, дела, радње, речи, помисли. И дај да стигнемо на почетак дана хвалећи, појући, благосиљајући доброту твоје неисказане благодати.

Јер се благослови свесвето твоје име и прослави се твоје царство, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 9.

Засветли у срцима нашим^ђ, човекољупче, Господару, чисту светлост својега божанскога познања, и отвори очи^е нашега разумевања да разумемо твоја

^а Пс. 118 (119) ²⁶. ^б Пс. 129 (130) ³; (тако у грч. и цсл. Служби; у цсл. Псалтиру: *очишћење*). ^в 2 Тим. 1 ⁹. ^г Рим. 12 ⁹ 1 Пет. 1 ²². ^д Пс. 120 (121) ⁸; *улази и излази* значе свакидашњи живот. ^ђ 2 Кор. 4 ⁶. ^е Еф. 1 ¹⁸.

јеванђелска проглашења. Метни у нас и страх од твојих блажених заповести, да згазивши све телесне пожуде^а дођемо у духовно живљење, и да мислимо и чинимо све што је теби угодно.

Јер ти си просветљење^б наше, Христе Боже, и теби славу шаљемо, заједно и Оцу твојему којему нема почетка, и свесветому доброму и животворному Духу твојему, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 10.

Господе Боже наш, који си подарио људима отпуштење покајањем и у покајању Давида пророка показао нам пример сазнања греха и признања; ти Господару, смилуј се по великој својој милости, и по многим сажалењу својем избриши безакоња нас^в који падосмо са многих и великих сагрешења. Јер теби згрешисмо^з, Господе, који знаш и што је јавно и што је тајно^з у срцу човечјем, и једини имаш власт да отпушташ грехе. Ти сазда срце чисто^б у нама, и утврди нас духом владалачким, и објави нам радост спасења твојега^е. Не одби нас, дакле, од лица својега^ж, него будући добар и човекољубац, буди вољан да ти до последњег издисаја приносимо жртву правде и принос^з на светим твојим жртвеницима.

Милошћу и сажалењем и човекољубљем једино-роднога твојега Сина, с којим си благословен, са пресветим, добрим и животворним твојим Духом, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Молитва 11.

Боже, Боже наш, који си својом вољом поставио мисаоне силе, теби се молимо и тебе преклињемо: прими према моћи нашој славославље наше и свију

^а 1 Пет. 2¹¹. ^б Тако цсл.: грчки: *освећење*. в Пс. 50 (51) ^з. ^г Пс. 50 (51) ^г. д Пс. 50 (51) ^г. ^б Пс. 50 (51) ¹². ^е Пс. 50 (51) ¹¹. ^ж Пс. 50 (51) ¹³. ^з Пс. 50 (51) ²¹.

твојих твари и пошљи за то богате дарове своје доброте. Јер пред тобом се савија свако колено оних који су на небу и на земљи и под земљом^а, и свако дишање^б поје твоју недокучљиву славу. Јер само си ти Бог истинит и много милостив.

Јер тебе хвале све силе небеске и шаљу славу теби, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 12.

Хвалимо^в *ше*, певамо, благосиљамо и благодаримо ти, Боже отаца наших^г, што одведе сен ноћи и опет нам показа светлост дана. Али молимо твоју доброту: очисти грехе наше^д и прими мољење наше у великом милосрђу својем, јер к теби притичемо, к милостивом и свесилном Богу. Засветли у срцима нашим^е истинито сунце правде своје. Просветли ум наш и сачувај сва осећања, да као по дану поштено ходимо^ж по путу твојих заповести^з, те да достигнемо до живота вечнога, јер је у тебе извор животу^и; и да се удостојимо да се наслађујемо у недостижној светлости^ј.

Јер си ти Бог наш и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Када се сврши шестопсалмије, Слава, И сада, свештеник говори велику јектенију:

У миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За мир одозго и за спасење душа наших, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

^а Филб. 2 ¹⁰. ^б Пс. 150 ^г. ^в Тако цсл.; грчки: *појемо*. ^г Дан. 3 ⁵² (LXX; нема у срп.). ^д Пс. 78 (79) ^е. ^ж 2 Кор. 4 ⁸. ^з Мал. 4 ² (јевр. 3 ²⁰) Лк. 1 ⁷⁻⁸. ^и Рим. 13 ¹³ 1 Сол. 4 ¹¹. ^ј Пс. 118 (119) ³². ^к Пс. 35 (36) ^{10 11}. ^л 1 Тим. 6 ¹⁶.

За мир свега света, за постојанство светих Божјих Цркава и за уједињење свију, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За овај свети храм и за оне који улазе у њ с вером, побожношћу и страхом Божјим, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За преосвештенога архијереја нашега по имену, за часно презвитерство^а, у Христу ђаконство, за сав причат^б и народ, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За владара по чину нашега по имену, за сав двор и војску његову, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да му помогне у боју и покори под ноге његове свакога непријатеља и противника, Господу се помолимо^в.

Збор: Господи, помилуј.

За свету обитељ ову (или: град овај), за сваки град, крај, и за оне који с вером живе у њима, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За погодан ваздух, изобиље плодова земаљских и за времена мирна, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За оне који плове, путују, болују, страдају^г; за заробљене и за спасење њихово, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да се избавимо од сваке невоље, гнева, опасности^д и тегобе, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

^а Дословце: *сшарешинство* (свештенство). ^б То су сви који су постављени да служе у једном храму. ^в Ове молбе нема у грч. Еихологону 1885 (има у 1761). ^г Тако цсл. или: *напрежу се*. ^д Нема у цсл.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^а пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Оглас:

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

После огласа свештеник одлази и стаје на своје место. Постављени канонарх^б, који говори прокимене на вечерњу, учини поклон настојатељу, одлази и стаје гологлав наред храма и гласно^в говори Бог је Господ и стихове његове^г, глас 8.

Бог је Господ и појави нам се^д; благословен је који долази у име Господње^ђ.

Појци исто.

Стих: Признајте^е Господа, јер је добар, јер је до века милост његова^ж.

Бог је Господ и појави нам се^д; благословен је који долази у име Господње^ђ.

Стих: Опколивши опколише ме, и именом Господњим противих се њима^з.

Бог је Господ и појави нам се^д; благословен је који долази у име Господње^ђ.

Стих: Нећу умрети, него ћу жив бити, и казаћу дела Господња^и.

Бог је Господ и појави нам се^д; благословен је који долази у име Господње^ђ.

а Или: Сиоменимо пресвешту, итд. б Монах који води бригу о читању и појању канона, итд. в Тако у цел. Уставу; у цел. Часл.: анхо. г У грч. нема о канонарху. д Пс. 117 (118) 27. ђ Пс. 117 (118) 26. е Или: Исповедајте, прославите ж Пс. 135 (136) 1. з Пс. 117 (118) 11. и Пс. 117 (118) 17.

Стих: Камен који занемарише зидари, тај би у узглавље угла; од Господа би он, и диван је у очима нашим^а.

ПАЗИ!

Место овде наведених стихова, који су узети по црквенословенском шексшу, у грчким књигама налазе се ови:

Стих 1. Признајте^б Господа, и призивајте име свето његово^в.

Стих 2. Сви ме народи опколише, и именом Господњим противих се њима^г.

Стих 3. Од Господа би он, и диван је у очима нашим^а.

Чатац стоји док појци не почну тропар по трећи пут. Тада се поклони на месту где је, затим се окрене и поклони једном и другом збору^д.

Појемо тропар, глас 8.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^ђ показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^е васиљену. Човекољупче, слава теби! Трипут.

И одмах збор говори:

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Чатац:

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Затим говори стихове друге катизме из Псалтира.

^а Пс. 117 (118) ^{22 23.} ^б Или: исповедајше, прославите. ^в Пс. 104 ^{1.} ^г Пс. 117 (118) ^{10.} ^д Тако у цсл. Служб. ^ђ У апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк. 1 ^{18.} ^е Лк. 5 ^{10.}

КАТИЗМА ДРУГА.

АНТИФОН ПРВИ.

Псалам 9^а.

Признаћу^б те, Господе, свим срцем својим, казиваћу сва чудеса твоја^в. ³Развеселићу се и обрадовати о теби, појаћу имену твојему, Вишњи. ⁴Када се врати непријатељ мој натраг, они ће изнемоћи и пропасти испред лица твојега. ⁵Јер си учинио суд мој и распру моју, сео си на престо, који судиш правду. ⁶Запретио си народима и пропаде безбожник, име си му^з избрисао довека и ва век века. ⁷Неста непријатељу мачева за свагда, градове си развалио и погибе спомен његов^д с хуком. ⁸А Господ увек пребива; опремио је^ђ за суд престо свој. ⁹И судиће он васиљеној по правди^е, судиће народима по правци^е. ¹⁰И би Господ прибежиште убогому, помоћник за времена у невољама. ¹¹И нека се поуздају у тебе који^ж знају име твоје, јер ниси оставио^з оне који те траже, Господе. ¹²Запојте Господу који живи у Сиону, објавите по народима чињења његова. ¹³Јер који тражи крв^и њих се сетио, није заборавио вике^ј убогих. ¹⁴Смилуј се на ме, Господе, види понижење моје од непријатеља мојих, ти који ме подижеш од врата смртних^к, ¹⁵да објавим све хвале твоје на вратима кћери Сионове^л. Обрадоваћемо се^љ спасењу твојему. ¹⁶Заглавише се народи у пропасти коју учинише, у замку ову коју скрише ухвати се нога њихова. ¹⁷Познаје се Господ да суђење чини, у дело руку

а По јеврејском рачунању 9 (1-21) и 10 (22-39), а грчки 10 пс. у јевр. је 11, итд. до 146. б Или: исповедићу, прославићу. в Овога полустиха нема у N*. г В: њихово. д Тако цсл. и Чсл. 1761; В: њихов. ђ Часл. 1761: сл. е R по правци... по љравди (R*). ж А: сви који. з R: не остављаш. и Господ који тражи кривце за проливену крв. ј В: мољења, А: гласа. к Врата која воде у смрт; опасност од смрти. л Кћи Синова је град Сион (град је у јевр. именица женског рода); на градским вратима беху тргови, где је био у пуном јеку јавни живот; зато песник објављује хвале на вратима кћери Синове. љ В: обрадоваћу се.

својих ухвати се грешник. ¹⁸Нека се врате грешници у ад, сви народи који заборављају Бога. ¹⁹Јер неће до краја заборављен бити ништи, трпљење убогих неће пропасти до краја^а. ²⁰Устани, Господе, да се не посили човек, нека се пресуде народи пред тобом. ²¹Постави, Господе, законодавца^б над њима, нека сазнају народи да су људи^в. ²²Зашто стојиш, Господе, издалека, не гледаш за времена у невољама^г? ²³Када се размеће безбожник загори^д сиромаш; хватају се^е у замисли које измишљају. ²⁴Јер се хвали грешник пожудама душе своје, и који чини неправду благосиља себе. ²⁵Раздражи Господа грешник, по многим гневу својем неће тражити^е: нема Бога пред њим. ²⁶Погани су путеви његови у свако време, уклањају се судови твоји од лица његова^ж. Загосподариће над свима непријатељима својима. ²⁷Јер рече у срцу својем: нећу посрнути од колена до колена, *будући* без зла. ²⁸Уста његова пуна су му клетве, и горчина и преваре, под језиком његовим је терет и изнурење^з. ²⁹Седи у заседи с богатима, у потаји да убије недужна, очи његове мотре на убога. ³⁰Вреба у потаји као лав у огради својој, вреба да зграби сиромаша, да зграби сиромаша када га повуче у мрежи својој^и. Обориће^ј га: ³¹погнуће се и пасти када савлада сиромаше. ³²Јер рече у срцу својем: заборадио је Бог, одвратио лице своје да не види до краја. ³³Ускрсни, Господе Боже мој^к, нека се подигне рука твоја, не заборави убогих својих до краја^к, ³⁴Чега ради разљути^л безбожник Бога? Јер рече у срцу својем: неће истражити^б. ³⁵Видиш, јер ти гледаш^м изну-

а В: ва век. б Различито се тумачи: владара, или мудра учитеља; Христа итд. *в* Немоћни пред Богом. *г В: пашњи. д* Занали се, страда; *Р*: загореће се. ђ* Безбожници. *е* Неће грешник питати да ли је Богу по вољи што чини. *ж* Далеко је од грешника помисао на Божји суд. *з* Обесне речи његове су терет и изнурење другима. *и* Тако исл.; у грч. још и реч која је на реду: у мрежи својој *обориће га.* *ј* Дословце: *попизнће.* *к* Нема у В. *л ж: разгнепи;* тако у исл. *љ В: итражиши.* *м В: ши неш гледаши.*

рење^а и јарост, да предан^б буде у руке твоје. Теби је^в предан ништи, сирочету ти беше помоћник. ³⁶Сатри мишицу грешному и опакому, тражиће се грех његов, али се неће наћи^г. ³⁷Господ је цар^д довека и ва век века. Пропашћете, незнабошци, са земље његове. ³⁸Жељу убогих, љуслишио си^ђ, Господе, ухо твоје^е запази спремност срдаца њихових, да пресудиш сироти и смерному, ³⁹да не продужи и даље величати се човек на земљи.

Псалам 10 (11).

У Господа се уздах. Како ћете рећи души мојој: прелетај по горама као птица. ²Јер, гле, грешници натегоше лук, спремише стреле у тобоцу да устреле у мраку праве срцем. ³Јер што ти^ж сагради за се, они^ж разрушише, а праведник шта учини? ⁴Господ је у храму светом својем; Господ, на небу је престо његов. Очи његове на ништега^з гледе, веће његове испитују синове човечје. ⁵Господ испитује праведника и безбожника, а ко љуби неправду мрзи своју душу. ⁶Одождиће на грешнике омче, огањ и сумпор и дах вихора део је чаше^и њихове. ⁷Јер је праведан Господ и правду заволе, правицу виде лице његово.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби, Боже. **Трипут.**
Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

КАТИЗМА ДРУГА.

АНТИФОН ДРУГИ.

Псалам 11 (12).

Спаси ме, Господе, јер неста преподобнога, јер код синова човечјих би све мање^ј истина. ³Таштине

а АР: *шерет*. б В: *предани*. в В: *још*; *дакле*. г Када се сатре грешник, нестане и његова греха; В има на крају још *δὲ ἁγίου*, (R: *αὐτόν*), што је нејасно. д В: *цароваће*. ђ В: *услишио је*. е А: *његово*. ж Нема у В. з У: *васиљену*. и Чаша значи уживање (овде с потсмехом). ј Досл.: *умањило се*.

заговори^а сваки ближњему својему, лажне су усне у срцу^б, и у срцу заговорише^в што је зло^з. ⁴Да истреби^д Господ све усне лажљиве, језик величави, ⁵оне који рекоше: величаћемо језик свој, усне су наше уз нас, ко нам је господар? ⁶Због страдања ништа и^в уздаха убогих сада ћу устати, вели Господ, ставићу се на спасење^е, смело ћу прозборити о том^ж. ⁷Речи су Господње речи чисте, сребро жежено окушано земљом, очишћено седам пута^з. ⁸Ти Господе, сачувао^и нас, и пазио^и нас од рода овог и довека! ⁹Наоколо безбожници иду, по висини својој много се постара^ј ти за синове човечје.

Псалам 12 (13).

Докле ћеш ме, Господе, заборављати до краја, докле ћеш одвраћати лице своје од мене? ³Колико^к ћу слагати замисли у души својој, муке у срцу у својем дању и ноћу^л? Докле ће се уздизати непријатељ мој на мене? ⁴Погледај^ь, ўслиши ме, Господе Боже мој, просветли очи моје^л да какогод не заспим на смрт; ⁵да какогод не рече непријатељ мој: бих јачи од њега. ⁶Који ме притискују обрадоваће се, ако се уздрмам. ⁷А ја се у милост твоју поуздах, обрадоваће се срце моје спасењу твојему. Запеваћу Господу који ми учини добро, и појаћу имену Господа вишњегга.

Псалам 13 (14).

Рече безумник у срцу својем: нема Бога. Покварише се и опоганише се у пословима, нема ко да твори

а **Ж**: заговрише. *б* Срце својим устима говори лаж. *в* **У**: заговори. *г* **Р**: опачине; нема у **В**, те се читав полустих преводи овако: лажне су усне, дволичним срцем (дословце: срцем и срцем) заговорише. *д* **АР**: Истребиће. *е* **В**: и због. *е* Други превод: поставићу (их) у поузданости (дословце: спасење). *ж* Место: смело ћу ићи. *цсл*: има: нећу занемарити њега (убогога). *з* Нема у **Р***. *и* **В**: сачуваћеш... пазићеш. *ј* *цсл*: умножио си синове итд. *к* **У**: Докле. *л* Нема у **В**. *љ* **У**: Обради се.

што ваља^а. ²Господ се помоли с небеса над сино-
вима човечјим да види има ли који разуман, или
који тражи Бога. ³Сви се уклонише, скупа неваљали
бише, нема који твори што ваља, нема ни једнога^б. ⁴Неће
ли разумети сви који делају безакоње^в, који прождиру
народ мој као што једу хлеб^г? Господа не призваше.
⁵Тамо се уплашише од страха где не беше страха, јер
је Господ^д у роду праведничком. ⁶Савет ништега пору-
гасте, али^ђ Господ^е је надање његово. ⁷Ко ће дати^ж из
Сиона спасење Израилјево? ⁸Када Господ врати робље
народа својега, радоваће се^з Јаков и развеселиће се^и
Израиљ.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби, Боже. **Трипут.**
Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. **Амин.**

КАТИЗМА ДРУГА.

АНТИФОН ТРЕЋИ.

Псалам 14 (15).

Госпode, ко ће становати у сеници твојој, или^ј ко
ће се населити^к у светој гори твојој? ²Ко ходи
без порока и дела правду, ко збори истину у срцу
својем; ³ко н^е превари језиком својим, и н^е учини

а R: добро; В још: нема ни једнога; тога и даље до ... што ваља
нема у А*. *б* В има овај додаток из Рим. 3 13-18: Гроб отворен грло је
њихово, језицима својим преварише; (Пс. 5 10; у У без: језицима својим);
опров змијски под њиховим је уснама (Пс. 139 [140] з); којих су уста пуна
клепве и горчине (Пс. 9 28 [10 7]; R нема клепве), ноге су им брзе да
пролију крв; разорење и беда су на путовима њиховим, а пута мира не
познаше; нема страха Божјега пред очима њиховим. *в* В: неправду.
г Дословце: у једењу (или: једењем) хлеба. *д* В: Бог; *ж* с. а: Бог Господ.
ђ В: јер. *е* R*: Господ Бог. *ж* Смисао: О да буде (да дође) ... *з* В: нека
се радује. *и* В: нека се равесели. *ј* В: и. *к* У: смирити.

зла^а ближњему својему, нити прихвати опадања на најближе своје; ⁴пред њим се ништи^б ко^в је opak, он слави^с оне који се Господа боје; ко се куне ближњему својему, а не пориче. ⁵Сребра својега^д не даде на добит, и не прими мита на праве. Ко овако чини неће се уздрмати довека.

Псалам 15 (16).

Сачувај ме, Господе^б, јер се у тебе поуздах^с. ²Рекох Господу: ти си Господ^ж мој, јер мојих добара^з не потребујеш. ³Светима који су на земљи његовој, све што хтеде^и Господ дивно учини на њима. ⁴Умножише се немоћи њихове^ј, после тога похиташе^к; нећу сабрати саборе њихове од крви^л, нити ћу поменути имена њихових^љ уснама својима^и. ⁵Господ је део^и достојања мојега и чаше^и моје; ти си који ми враћаш достојање моје. ⁶Ужа^о ми западоше у оно што је најбоље, јер ми је достојање моје најбоље. ⁷Благословићу Господа који ме уразуми, још и до^п ноћи поучи ме утроба^р моја. ⁸Гледах Господа пред собом свагда, јер је с десне стране мени да се не помакнем. ⁹Зато се развесели срце моје, и обрадова се језик мој, још и тело моје почиваће у нади. ¹⁰Јер нећеш оставити душе моје у аду, нити ћеш дати да преподобни твој види трухљење. ¹¹Показао си ми путове живота, напунићеш ме веселја с лицем^с својим; красота је крај деснице^и твоје до краја.

а Нема у **ж**^{*}. *б* Тако В, грч. Часл. 1761; R Цсл.: уништен је (сматра се за ништа). *в* AU: сваки ко. *г* R: славиће. *д* Нема у **ж**^{*}. *ђ* **ж**^{*}: Боже. *е* U: уверен сам. *ж* **ж**^{*}: Бог. *з* У В нема: јер мојих добара итд. *и* Дословце: све воље (А: вољу) своје. *ј* U: у њима. *к* Много је било слабости, греха, у светих, али похиташе да се обрате. *л* Сабори с приношењем крвних жртава. *љ* В*: имена њихова. *м* Нећу својим присуством помоћи да се скупе сабори идолопоклоника, заборавићу и имена њихова (говори псалмопевца). *и* Наследни део достојања (наслеђа) мојега. *њ* Чаша значи напajaње уживањем: у Господу је моје имање и уживање. *о* Ужа за мерење земље: одмерено ми је оно што је најбоље (јер је у посед добио самога Г.). *и* Или: за ноћи (докле је ноћ). *р* Срце, осећање. *с* Твоје лице (т. ј. појава) развеселиће ме. *ш* Дословце: у десници.

Псалам 16 (17).

Услиши, Господе^а, правду моју, запази молење моје, саслушај молитву моју, није на уснама лажљивим,² Од лица твојега да изиђе суд мој, очи моје да угледају што је право^б. ³Испитао си срце моје, посетио ноћу; окушао си ме огњем, и не нађе се у мени неправде. ⁴Да ми уста какогод не заговоре дела човечја^в, ради речи усана твојих ја сачувах путе тешке^г. ⁵Удеси стопе моје по стазама својим да се не уздрмају стопе моје^д. ⁶Ја повиках, јер ме ти ўслиши, Боже^ђ. Пригни к мени ухо своје и саслушај речи моје. ⁷Задиви милошћу својом, који спасаваш оне који се у те уздају од оних који се противе десници твојој^е. ⁸Сачувај ме, Господе^ж, као зеницу ока; заклоном крила својих заклонићеш ме ⁹од лица безбожника који ми дојадеше. Непријатаљи моји душу ми обузеше. ¹⁰Сало^з своје затворише; уста њихова заговорише охолост. ¹¹Који ме гоне^и ван сада ме опколише, очи своје упреше да ме оборе на земљу. ¹²Захватише ме као лав готов на лов, и као лавић који седи у потаји. ¹³Устани, Господе, претеци их и обори њих, истргни душу моју од безбожника, мач твој^ј ¹⁴због непријатеља руке твоје, Господе, од оних којих је мало на земљи^к раздели их у животу њихову, а сакривена *блага* твојега напуни се трбух њихов^л, засићени бише синовима^љ, и сувишке^м оставише дечици својој. ¹⁵А ја ћу се у правди^н показати лицу твојему, наситићу се када ми^ж се покаже слава твоја.

а R*: Боже. *б* R U још: Господе. *в* Да не проповедам зло као људи у свету. *г* Т.ј. праведне. *д* Стопе моје нема у R*; *А** још: на стазама својим. *ђ* *А*: услиши Бог. *е* U још: избави ме. *ж* Нема у В. *з* По јевр. место осећајима (код нас: срце); или: богатство, изобиље. *и* *Ѕ* с. а: изгонише. *ј* Нема твој у У. *к* Од побожних; В: опуштајући (или: гонећи) на земљи, итд. *л* Одели их, пако имају у изобиљу блага, које је од Бога. *љ* Имају много деце; У: свиња (тумачи се у смислу: нечистота). *м* Пресипа им се благо тако да имају и за потомство (*дечици својој*). *н* R још: твојој.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби Боже. **Трипут.**

А када се прва стихологија сврши, свештеник отишавши пред царске двери говори малу јектенију.

Мала јектенија.

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^а пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Госпode.

Свештеник:

Јер је твоја моћ и твоје је царство и сила и слава, Оца и Сина и светoгa Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

И појемо седалан, глас 4.

Подобан оном: Задиви се Јосиф.

Прославимо, верни, светло за празницима празник завршни. То је Педесетница, испуњење обећања и рока. Јер у тај дан огањ Утешитељев сиђе *одједном*^б на земљу као у виду језика^в и просветли ученике, и учини их тајнике небеске^г. Светлост наиђе Утешитељева и просветли свет. **Двапут.**

^а Или: *Споменимо иресвешу*, итд. ^б Нема у цсл. ^в Дел. ап. 2 ^г 23. ^г По-сташе познаваоци онога што је на небу.

И бива читање из тумачења Јованова, беседа *светога Јована Златоуста, 50 (51): У* последњи дан, на два дела.

Чатац:

Читање тумачења светога Јована Златоуста.

Свештеник:

Молитвама светога Јована Златоуста, Госпode Исусе Христe, Боже наш, смилуј се на нас.

Чатац:

А у последњи дан велики празника *штајаше Исус и викаше говорећи: ако је жедан ко, нека дође мени и пије, који ме верује, као што Писмо рече. Из утробе његове потећи ће реке воде живе^а.*

Који прилазе божанственој проповеди, пазећи на своју веру, треба да имају жеђ као жедни људи и да распаљују у себи исту онаку живу жељу као и они. Тако ће с више поузданости моћи сачувати оно што се проповеда. Јер када жедан човек узме пехар, приноси га себи с много ватрене жеље и тада се смири. Тако и који слушају божанске беседе: ако их приме са жеђу, никада неће престати док не испију. А о том чега треба свагда бити жедан и гладан, речено је ово: *благо гладнима и жеднима правде^б*. А овде вели Христос: *ако је жедан ко, нека дође мени и пије*. Те речи значе: никога не довлачим силом и насиљем, него ако је неко веома жедан и гори жељом, тога зовем. А због чега јеванђелист означује: *у последњи дан велики?* Зато што су и први и завршни дан празника били велики дани, а дани између та два проводише се понајчешће у чашћењу. Но зашто вели: *у последњи?* Зато што су тога дана сви били на окупу. Првога дана Господ није дошао, а браћи је рекао

^а Јов. 7³⁷⁻³⁸. ^б Мат. 5⁶.

разлог. Али ни другога ни трећег дана не говори нешто тако, да не би оно што каже било ослабљено, јер се спремаху да иду на чашћење. А последњег дана, када одлажаху кући, даје им путне намирнице за спасење, и *виче*, једно, да покаже смелост, а друго зато што је много света. А да покаже да је говорио о мисаоном пићу, додаје: *који ме верује, као што Писмо рече, из утробе његове пошећи ће реке воде живе*. Овде за срце каже утроба, као што и на другом месту вели: *и закон твој усред утробе моје^а*. Али где је речено у светом Писму: *Из његове утробе пошећи ће реке воде живе?* Нигде. Па шта онда значе речи: *који ме верује као што Писмо рече?* Ту треба тако метнути тачку, да речи: *из његове утробе пошећи ће* буду речи самога Христа. Јер зато што су многи говорили: *овај је Христос^б*, и још: *Христос када дође, да ли ће више знамења учиниши^в?* зато Христос показује да треба имати право сазнање и уверити се не толико чудима колико Писмом. И заиста, иако видеше да чини чуда, не примаху га за Христа, него напротив, беху спремни да кажу: *не казује ли Писмо да ће Христос доћи од семена Давидова?* Зато се Христос често бави тим, желећи да покаже да не избегава доказе из Писма, опет их упућује на Писмо. Дакле, мало пре је говорио: *прегледајте Писма^г*, па онда: у Пророцима стоји написано: *и биће сви научени од Бога^д*; исто тако: *Мојсије вас служи^ђ*. А овде вели: *као што Писмо рече. Из његове утробе пошећи ће реке воде живе^е*. Тим речима наговештава богатство и изобиље благодати. Исто то казује и на другом месту речима: *извор воде која искаче у живот вечни^ж*, т. ј. имаће велику благодат.

^а Пс. 39 (40) ^а; место *утробе моје* (тако ^а АТ, грч. Часл. 1761, цсл.) В има: *срца мојега*. ^б Јов. 7 ²⁶. и Јов. 7 ³¹. ^г Јон. 5 ³⁹. ^д Јон. 6 ⁴⁵ (Ис. 54 ¹³). ^ђ Јов. 5 ¹⁵. ^е Јов. 7 ³⁸. ^ж Јов. 4 ¹⁴.

Дакле, на овом месту је назива живот вечни, а на оном вода жива. Назива је *жива* зато што она увек ради. Јер благодат Духа кад уђе у душу и учврсти се у њој, тече јаче од ма којег извора, не престаје, не пресуши се и не застаје. Да покаже, дакле, у исти мах и како је дар благодати неисцрпан, и како се не да исказати њен рад, назвао ју је *извор* и *реке*, не једна река, него безбројне. А на оном месту бујност воде приказује речју *искаче*. Ово што кажем биће сваком јасно ко се сети мудрости Стефанове, језика Петрова, силе Павлове, како их ништа не могаше задржати нити им се одупрети, ни јарост народна, ни силовитост тиранска, ни замке демонске, ни свакодневне смрти; него као реке које јуре с великим замахом, тако и они: све захватаху и ношаху са собом. *А ово говораше за Духа, вели, којег ће после примити они који верују, ...јер Дух свети још не беше^а*. Па како су онда пророци прорицали и чинили толика чуда? Ево како: апостоли нису Духом терали зле духове, него влашћу добивеном од Христа, као што сам рече: *ако ја помоћу Веелзевула изгоним ђаволе, синови ваши чијом помоћу изгоне^б?* Тако говораше зато да покаже да пре крста нису сви изгонили Духом, него влашћу добивеном од њега. Зато тек кад их хтеде послати говораше: *примите Дух свети^в*. А затим читамо: сиђе Дух свети на њих, и тада чињаху чуда.

А о томе како их је слао, не вели се: даде им Духа светог, него: даде им *власт*, говорећи: *губаве чистите, ђаволе изгоните, мртве дижите, забадава сте добили, забадава и дајите^г*. А пророцима сви признају да су имали дар Духа светог. Но та је благодат опала, отишла и престала на земљи од онога дана када је речено: *оставиће се ваша кућа пуста^д*.

^а Јов. 7 ³⁹. ^б Мат. 12 ²⁷. ^в Јов. 20 ²². ^г Мт. 10 ¹ ⁸. ^д Мт. 23 ³⁸.

А и пре тога дана почела је опадати. Јер у њих не беше више пророка нити благодат лебдијаше над њиховом светињом. Према томе Дух је свети био одузет да се тек доцније обилније излије. То раздавање Духа почело је после крста не само обилније него и с већим даровима. А и заиста је дар био веће чудо када се на пример вели: *не знате каквога сте ви Духа^а*; и још: *јер не примисше духа ројства ... него примисше духа досиначкога^б*. И стари су имали Духа, али нису га предавали другима; напротив, апостоли су напунили Духом безброј људи. Дакле, зато што су имали тек да приме таку благодат, јер још не беше дана, зато вели: *јер Дух свети још не беше*. Говорећи, дакле, о тој благодати јеванђелист вели: *јер Дух свети још не беше*, то јест, не беше дарован, *јер Исус још не беше прослављен*.

Читање се наставља после другог седална.

А збор одмах говори:

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Чатац:

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

И говори стихове треће катизме из Псалтира.

КАТИЗМА ТРЕЋА.

АНТИФОН ПРВИ.

Псалам 17 (18).

Љубићу те, Господе, крепости моја. ³Господ^в је тврђа моја, прибежиште моје и избавитељ мој. Бог је мој помоћник мој² и уздаћу се у њега, заштитник мој и рог спасења^д мојега², бранич мој. ⁴С хвалом

^а Лк. 9⁵⁵. ^б Рим. 8¹⁵. ^в R: *Господе*, (тврђо моја итд.). ² Нема у В. ^д Снага којом се спасавам.

ћу призвати Господа, и од непријатеља својих спашћу се. ⁵Спопаше ме смртни болови, и потоци безакоња сметоше ме. ⁶Болови адски опколише^а ме, претекоше ме замке смртне. ⁷И када притиснут бих^б, призвах Господа и к Богу својему повиках. ⁸Услиши из храма светог^ва својега глас мој, и вика моја пред њим ући ће у уши његове. ⁹И затресе се земља и би у дрхтању, и темељи горама пометоше се и затресосе се, јер се разљути на њих Господ Бог. ¹⁰Подигне се дим у гневу његову, и огањ ће од лица његова^г запламтети², жеравица се запали од њега. ¹¹И наже небеса и сиђе, а мрак је под ногама његовим. ¹²И попе се на херувиме и полете, полете на крилима ветрним. ¹³И метну таму за скривалиште себи, шатор је његов око њега^д, тамна вода у облацима ваздушним. ¹⁴Од севања пред њим облаци прођоше, град и жеравице огњене. ¹⁵И загрме с небеса Господ, и Вишњи даде глас свој. ¹⁶Пусте стреле и разметну их, муње умножи и помете их. ¹⁷И показаше се извори водени, и открише се основи васиљеној од претње твоје, Господе, од духања духа гнева твојега. ¹⁸Посла с висине и узе ме, узе^ђ к себи из вода многих. ¹⁹Избавиће ме од непријатеља мојих силних, и од ненавидника мојих, јер се оснажише већма од мене. ²⁰Претекоше ме у дан зла мојега, али ми Господ би потпора. ²¹И изведе ме на ширину, избавиће ме, јер му бих у вољи. ²²И узвратиће ми Господ по правди мојој, и по чистоти^з руку мојих узвратиће ми^е. ²³Јер сачувах путе Господње, и не огреших се о Бога својега. ²⁴Јер су сва суђења његова преда мном, и наредбе његове не одоше од мене. ²⁵И бићу непорочан с њим, чуваћу се од беза-

а Спопаше. *б* R: у невољи својој. *в* Место од лица његова В има: пред њим.. *г* В: плану. *д* У А* нема: шатор .. око њега. *ђ* В ав: још: ме. *е* У В стих ²¹ почиње: Избавиће ме од непријатеља мојих силних (догле и у N), и од ненавидника мојих (попављање ¹⁸ ст.).

коња својега. ²⁵И узвратиће ми Господ по правди мојој, и по чистоти руку мојих^а пред очима његовим. ²⁶С преподобним бићеш преподобан^б, и с недужним човеком недужан ћеш бити^в. ²⁷С изврснима бићеш изврстан, а с коварнима преокренућеш. ²⁸Јер ти ћеш спасти^г народ понизни, и очи поноситих понизићеш. ²⁹Јер ти ћеш засветлити светњак мој, Господе; Боже мој, засветлићеш таму моју. ³⁰Јер тобом ћу се избавити од напасти, и Богом својим прећи ћу зид^д. ³¹Бог мој, беспорочан пут је његов, речи Господње прежежене^е су. Он је заштитник свима који се уздају у њ. ³²Јер ко је Бог осим Господа, или ко је Бог осим Бога нашега^ж? ³³Бог који ме опасује снагом, и учини^ж без порока пут мој. ³⁴Опрема ноге моје као у јелена, и на висине^з поставља ме. ³⁵Учи руке моје боју, ти претвори^ж у лук од меди руке моје. ³⁶И даде ми заштиту спасења мојега^у, и десница твоја прихвати ме, а поука твоја упути ме до краја, и настава твоја, она ће ме научити^ј. ³⁷Раширио си кораке^к моје пода мношвом, и не изнемогоше стопале^л моје. ³⁸Потераћу непријатеље своје и стићи ћу их, и нећу се вратити док не нестану. ³⁹Сатрћу их и неће моћи устати^љ, пашће под ноге моје. ⁴⁰И опаса тѣ ме силом за бој, сплео си под мене све^м који устају на мене. ⁴¹И даде ми непријатеље моје с леђа^н, а ненавиднике моје истреби. ⁴²Викнуше, али не беше ко да спасе, ка Господу — али их нѣ услиши. ⁴³И распршаћу их као прах пред лицем ветра, као блато по

а AR још: *узвратиће ми*. *б* Место придева и глагола (*биши преподобан*), као што је у *Ѕ* с. а. R, грч. Часл. 1761 и цсл., В има глагол од *преподобан*. *в* Место глагола и придева (*биши недужан*) У има глагол од *недужан*, *г* У: *узвисићеш*. *д* Препреке у животу. *ђ* Чисте су као драгоцен метал, прежежен у ватри. *е* Овога полустиха нема у У. *ж* Дословце: *мешину*. *з* Цсл.: *на висинама*. *и* Нема у У. *ј* У *Ѕ** нема од *до краја* све до *научиши*. *к* Цсл.: *сипоше; раширио си кораке* дао си простора да одлучно корачам. *л* Тако цсл.; досл.: *пиратове*. *љ* R: *сипајаше*. *м* Нема у *Ѕ**. *н* Т. ј. обратио их у бегство; овога полустиха нема у У.

улицама згладићу их ⁴¹Избавићеш^а ме од препирке народне^б, поставићеш ме за поглавицу туђинцима; народ којега не знах би ми слуга. ⁴⁵Чим чу ухо, послушаше ме, синови туђински улагаше ми се. ⁴⁶Синови туђински извешташе, и бише хроми са стаза својих. ⁴⁷Живи Господ и благословен је Бог^в, и да се узвиси Бог спасења мојега. ⁴⁸Бог који ми даје освете^г, и покори народе пода мношвом, ⁴⁹избавитељ мој од непријатеља мојих^д гневних. Узвисићеш ме над оне који устају на мене, од човека неправедна избавићеш^е ме. ⁵⁰Зато ћу те исповедати међу народима, Господе, и имену твојему појаћу. ⁵¹Повећава спасавање^е царевом^ж, и чини милост помазанику својему, Давиду и семену његову до века.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби, Боже. **Трипут.**
Господи, помилуј. **Трипут,**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

КАТИЗМА ТРЕЋА.

АНТИФОН ДРУГИ.

Псалам 18 (19).

Небеса казују славу Божју, а дело руку његових јавља тврђа^з. ³Дан дану излива беседу, и ноћ ноћи објављује^и знање. ⁴Нема говора ни речи, на којима^ј се не чују гласови њихови^к. ⁵По свој земљи изиђе звук њихов, и до крајева васиљене беседе њихове. На сунцу је поставио шатор свој. ⁶И као женик излази оно из ложнице своје, обрадоваће се као див да прође

а Тако цсл., У; В: *избави*; АР*: *избавља*. *б* В: *препирака* народних; место *народних* У има: *народа мојега*. *в* В још: *мој*. *г* Цсл.: *освети*. *д* Нема у В. *е* *ж* *з* с. а.: *избави*. *е* Дословце: *спасавања*. *ж* В: *цара својега*. *з* Небески спод. *и* АУ: *објавиће*. *ј* Досл.: *којих*. *к* Нема у А*.

пут своја^а. ⁷С краја небеса је његов излазак, а прелазак^б његов до краја небеса, и нема ко ће се сакрити од топлоте његове. ⁸Закон је Господњи без порока, обраћа душе; сведочанство је Господње верно, умудрује дечицу. ⁹Наредбе су Господње праве, веселе срце; заповест је Господња светла, просветљује очи. ¹⁰Страх је Господњи чист, остаје ва век века. Суђења су Господња истинита, оправдана сва скупа; ¹¹више су за жељу од злата и од много драгога камена, и слађа су од меда и саћа. ¹²Јер их слуга твој чува; када се чувају, узвраћа се много^с. ¹²Ко ће разумети падање у грехе? Од оних мојих тајних очисти мед^д, ¹⁴и од туђих поштеди слугу својега. Ако не обладају мноме, бићу тада без порока, и очистићу се од греха великога. ¹⁵И биће угодни разговори уста мојих, и размишљање срца мојега пред тобом је^е за свагда, Господе, помоћниче мој и избавитељу мој.

Псалам 19 (20).

Да те ўслиши Господ у дан невоље, да те заштити име Бога Јаковљева; ³да ти пошље помоћ од светога^е, и са Сиона да те одбрани; ⁴да се опомене сваке жртве твоје, и спаљеница твоја да буда претила. ⁵Да ти дâ Господ^ж по срцу твојему, и сав савет твој да испуни^з. ⁶Обрадоваћемо се за спасење твоје, и у име Господа^ж Бога својега величаћемо се. Да испуни^з Господ све молбе твоје! ⁷Сада сазнах да Господ спасе помазаника својега, ўслишиће га са светога неба својега, у моћи^и је спасење деснице његове. ⁸Ови у кола, а они у коње, но ми у име Господа Бога својега призваћемој. ⁹Они се спотакоше и падоше, а ми устасмо

а Нема у **Ѕ** с. а. **Р**, ни у **псл.** *б* Досл.: *сусреш.* и Дословце: *узваћање је много.* *г* Тако **псл.**; грчки само: *падање* (или: *пропадање*). *д* **Р** јон: *Господе.* *ђ* Тако у **А.** *е* Храма. *ж* Нема у **В.** *з* **AR:** *испуниће.* и Досл.: *у моћима;* његова је десница моћна да спасе. *ј* **В:** *величаћемо се;* **Ѕ*:** *радоваћемо се.*

и усправисмо се. ¹⁰Господе, спаси цара^а и ўслиши нас у који год те дан призовемо.

Псалам 20 (21).

Господе, с твоје ће се силе развеселити цар, и спасењу твојему обрадоваће се веома. ³Дао си му жељу срца^б његова, и ниси му одбио што хоће усне његове^в. ⁴Јер си га претекао благословима од блакости, метнуо си му на главу венац од драгога камена. ⁵Живота је заискао у тебе^з, ти му даде за дуге дане^д ва век^е века. ⁶Велика је слава његова спасењем твојим, славу и лепоту вељу метнућеш на њега. ⁷Јер ћеш му дати^е благослов ва век^ж века, развеселићеш га радошћу с лица својега. ⁸Јер се цар нада у Господа, и милошћу вишњег неће се поколебати^з. ⁹Нека се нађе рука твоја на свима непријатељима твојим, десница твоја да нађе све који те мрзе. ¹⁰Јер^и ћеш их метнути као пећ огњену у време лица^к својега. Господ ће их гневом својим помести^л, и прождреће их огањ. ¹¹Род њихов истребићеш са земље, и семе њихово између синова човечјих. ¹²Јер нагнуше зло на тебе, смислише замисли које неће моћи испунити. ¹³Јер ћеш их положити на леђа^н, заостацама својим опремићеш^и лице њихово. ¹⁴Узвиси се, Господе, силом својом, запојаћемо и појаћемо о свој моћи твојој^и.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

а В још: *својега*. *б* В: *душе*. *в* Дословце: *вољу* (В: *молбу*) усана његових.
г Нема у Р*. *д* Досл.: *дужину дана*. *е* *ж* *ж** још: *и ва век*. *з* У грч. Часл. 1761 и 1845 глагол је у оптативу доцнијег облика, који је можда побркан с конјунктивом аориста, а тај се може превести будућим временом.
ж *ж** још: *и ва век*. *з* *ж** има аог. сопј. место fut.; смисао остаје исти.
и Нема у В. *ј* У њима ће буктити пламен страдања. *к* У време појаве твоје (твојега личнога доласка). *л* В: *Господе... померићеш* их. *н* Или: *начинићеш* их да буду *леђа*; слика није сасвим јасна (оборићеш их на леђа? или: натераћеш их у бегство да окрену леђа). *м* Смисао није сасвим јасан; (можда овако: преосталим стрелама стрељаћеш у лице њихово).
и Досл.: *о моћима твојим*.

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби Боже. **Трипут.**
Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. **Амин.**

КАТИЗМА ТРЕЋА.

АНТИФОН ТРЕЋИ.

Псалам 21 (22).

Боже, Боже мој, запази ме, зашто си ме оставио? Далеко су од спасења мојега речи мојих падања у грехе^а. ³Боже мој, викаћу дању^б, а нећеш ђслишити^в, и ноћу, али мени није узалуд. ⁴А ти у светињи² пребиваш, хвало Израилева. ⁵У тебе се уздаше оци наши, уздаше се, а ти их избави. ⁶Теби повикаше и спасоше се, у тебе се уздаше и не осрамотише се. ⁷А ја сам црв, а не човек, потсмех људима и ништавило народу. ⁸Сви који ме гледе наругаше ми се, заговорише уснама, заклимаше главом^а: ⁹„Поузда се^б у Господа, нека га^е избави, нека га спасе; јер га воли“. ¹⁰Јер си ти који ме извади из утробе, надање моје од дојки матере моје. ¹¹Теби сам бачен од материце, од утробе матере моје ти си Бог мој. ¹²Не отступи од мене, јер је невоља близу^ж, јер ми нема помоћника. ¹³Опколише ме теоци многи, волови угојени окружише ме. ¹⁴Разјapiше на ме уста своја, као лав који граби и риче. ¹⁵Као вода разлих се^з и расуше се кости^и моје, срце моје поста као восак што се топи усред утробе моје. ¹⁶Сасуши се као цреп крепост моја, и језик ми приону за грло моје, и у прах ме смртни ти одведе. ¹⁷Јер ме опколише пси многи, окружи ме руља од опаких, прокопаше руке ми и ноге моје^ј. ¹⁸Избројише све кости моје; а они мотрише и погледаше ме. ¹⁹Разделише хаљине моје

а Тако псл.; грч. досл.: падања. *б* В још: к теби. *в* У још: мене. *г* В: међу свештима. *д* У још: и рекоше. *ђ* В*: поуздаше се. *е* У: их. *ж* *з* с. а још: мене. *з* *з* с. а *Р*: разлише се (кости). *и* *з**: кораци. *ј* У В нема моје; у У још додатак: објавићу сва чудна дела твоја.

међу собом, и за одећу моју бацаху коцку. ²⁰А ти, Господе, не удаљи помоћи своје^а од мене^б, припази у одбрану моју. ²¹Избави од мача^в душу моју, и од пасје шапе^г јединородну моју. ²²Спаси ме од уста лавових, и од рогова једнорôгâ понизност моју. ²³Казиваћу име твоје браћи својој, усред цркве појаћу те. ²⁴Који се бојите Господа, похвалите га, све семе Јаковљево прославите га, а да га се боји све семе Израилјево. ²⁵Јер не презре нити негодова на молитву убогога, нити одврати лица својега од мене, него ме љслиши када завиках к њему. ²⁶Од тебе је хвала моја, у цркви великој^д признаћу те^ђ, молитве ћу своје предати пред онима^е који га се боје. ²⁷Јешће убоги и наситиће се, и хвалиће Господа који га траже. Жива ће бити срца њихова^ж ва век века. ²⁸Опоменуће се и обратити ка Господу сви крајеви земаљски, и поклониће се пред њим сва отачаства незнабожачка. ²⁹Јер је Господње царство, и он влада народима^з. ³⁰Једоше и поклонише се сви претили на земљи; пред њим ће пасти сви који силазе у земљу. А душа моја њему живи^и. ³¹И семе^ј моје^к служиће њему, објавиће се Господу покољење што долази. ³²Објавиће правду његову народу који ће се родити, који начини Господ.

Псалам 22 (23)

Господ ме пасе и ничега ме неће лишити, ²на месту травном, тамо ме насели^л, на води за починак однегова ме. ³Душу ми обрати, поведе ме на стазе праведне, имена ради својега. ⁴Јер и да пођем посред таме

а В: моје. б В нема од мене. в Цсл.: оружја. г Дословце: руке; смисао је: од непријатељске силе. д Овај полустих у В гласи: Од тебе је хвала моја у цркви великој. ђ Нема у В: признаћу те. е AR У: пред свима онима. ж У: живо... срце, њихово. з Или: незнабошцима; У: свима народима. и У: њему да живи ј П отомство. к А: његово. м R*: на-мести.*

смртне, нећу се бојати зла^а, јер си ти са мнош. Жезао твој и палица твоја, они ме поткрепише^б. ^вПоставио си преда мнош трпезу спрово оних који ме притискују. Помазао си уљем главу моју, и чаша твоја напаја ме као изврсна. ^гИ милост твоја хитаће^д за мнош све дане живота мојега, и боравак мој биће у дому Господњем за дуге дане^е.

Псалам 23 (24).

Господња је земља и што је год у њој, васиљена и сви који живе у њој^а. ^бОн је на морима основа, и на рекама је уготови. ^вКо ће изићи на гору Господњу, или ко ће стати на светом месту^г његову? ^дОнај у кога су недужне руке и чисто срце, ко не узе душе своје узалуд, и не закле се лажно ближњему својему^е. ^жТаки ће добити благослов од Господа, и милостињу^з од Бога, спаса својега. ^иТо је род оних који траже Господа^з, који траже лице Бога Јаковљева. ^йПодигните, кнезови, врата своја^и, и уздигните се, врата вечна, и ући ће цар славе. ^кКо је тај цар славе? Господ моћан и силан, Господ силан у боју. ^лПодигните, кнезови, врата своја^и, и уздигните се, врата вечна, и ући ће цар славе. ^мКо је тај цар славе? Господ над силама, он је *шајк* цар славе.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби, Боже. Трипут.

Мала јектенија.

Свештеник:

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

а R: опачине. *б* Цсл.: ушенише. *в* Дословне: гонће ме. *г* Досл.: за дужину дана. *д* Нема у U. *е* U: на месту светиње. *е* Нема у R* A. *ж* U: милости. *з* B: њега. *и* R: наша. *й* Тога полустиха нема у A*. *к* Нема у цсл.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^а, пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник:

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

И појемо седалан, глас 4.

Подобан оном: Задиви се Јосиф.

Извор Духа дође људима на земљи^б, па се ми-саоно дели^в у огњене реке, роси апостоле, светлошћу их води. Тако им поста облак што роси огањ^г, пламен што их просветљује и дажди на њих. Од њих ми примисмо благодат огњем и водом. Светлост наиђе Утешитељева и просветли свет. **Двапут.**

И чита се други део беседе светог Јована Златоуста.

Чатац:

Читање тумачења светог Јована Златоуста.

Свештеник:

Молитвама светог Јована Златоуста, Господе Иусе Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

^а Или: *Споменимо* пресвету, итд. ^б Управо: *онима на земљи* (исл. само: *на земљу*). ^в Извор (благодат) светог Духа по нашем разуму, (или: у нашој замисли) дели се у реке, струје; у ствари благодат остаје једна, недељива. ^г Огњени језици, у виду којих је св. Дух сишао, беху као огњен облак над апостолима.

Чатац:

Ми бесмо непријатељи и грешници, бесмо лишени дара Божјега и бесмо мрски Богу. А благодат је сведочанство о помирењу, јер дар се не даје непријатељима и мрским лицима, него пријатељима и онима који угодише. Беше, дакле, потребно, да се прво жртва принесе за нас, да се разруши непријатељство у телу и да постанемо пријатељи Божји, па тек тада да добијемо тај дар. Ако је тако било када је Авраму дато обећање, онда то још више вреди за благодат. Тако и Павле објашњава. Он говори: *ако су наследници они који су од Закона, пропаде вера... јер Закон гради гнев^а*. Његове речи значе ово. Бог је обећао Авраму и његову семену да ће им дати земљу; али потомци не бише достојни тога обећања и не могоше угодити својим рођеним трудом. Зато дође вера, лака ствар, да привуче благодат, те да се не изгубе обећања. *Зато од вере, наставља апостол, да буде по благодати, да обећање шврдо остане^б*. Зато *по благодати* што не могоше својим напорима. Али зашто вели *по Писму*, а не наводи и сведочанства? Зато што Јудеји беху заражени развратним појмовима. Једни *говораху: овај је пророк^в*; други *говораху: вара свет^г*; други *ошет говораху: не долази Христос из Галилеје^д*, него из села Витлејема^ђ; а опет други: *Христос када дође, нико неће знаати ошкуда ће доћи^е*. И тако беху различита мишљења, као обично у несређеном народу. Јер нити су помно пазили на оно што је Христос говорио, нити су имали воље да науче. Зато им он ништа не одговара, иако они говоре: зар од Галилеје Христос долази? А похвалио је као права Израилца Натанаила, који се јаче и заједљивије изразио: *зар може што добро бити из Назарета^ж*? Како ови тако исто и они

^а Рим. 4 ¹⁴ ¹⁵. ^б Рим. 4 ¹⁸. ^в Мк. 6 ¹⁵. Јов. 7 ⁴⁰. ^г Јов. 7 ¹². ^д Јов. 7 ⁴¹.
^ђ Јов. 7 ⁴². ^е Јов. 7 ²⁷. ^ж Јов. 1 ⁴⁷.

који Никодиму рекоше: *разгледај и види да пророк из Галилеје не долази^а*, не говораху то што су хтели да сазнају нешто, него само да оповргну мишљење о Христу. А Натанаил говораху стога што је волео истину и тачно је знао сва древна Писма. Они пак гледаху само за једним, да оповргну да је Исус Христос. Зато им ништа не откриваше. А кад они и међусобно говораху супротне ствари, час: нико не зна одакле долази, а час опет: од Витлејема, очевидно би се нашли у супротности једни с другима и када би им било објашњено. Узмимо да нису знали место рођења, да је Исус из Витлејема, зато што је живео у Назарету, — но и то не би било оправдање за њих, јер се није родио у Назарету, — али зар, заиста, не знадоше и рода његова, да је из дома и племена Давидова? Како, дакле, говораху: зар не долази Христос од семена Давидова^б? Него су својим речима и то хтели забашурити, јер о свему говоре у злој намери. Зашто не дођоше к њему и не рекоше: ми се дивимо свему осталому код тебе, али ти тражиш да те верујемо по Писмима. Реци, како је то да Писма говоре како Христос треба да дође из Витлејема, а ти си дошао из Галилеје? Али они ничега такога не рекоше, него све говоре у злој намери. Управо зато што нису желели ни да испитују ни да сазнају, јеванђелист одмах додаје: *некоји од њих хтедоше да га ухватише, али нико не метну руку на њ^в*. Ако ништа друго, али бар их то могаше довести до скрушености. Но они не бише скрушени, као што говори пророк: *разделише се, али не бише скрушени^г*.

Така је опачина. Неће ни пред чим да устукне, само за једним гледа: да погуби онога којему спрема замку. Али шта каже Писмо? *Ко ближњему јаму копа*

^а Јов. 7 32. ^б Јов. 7 42. ^в Јов. 7 44. ^г Пс. 34 (35) 13.

упаиће у њу^а. То се и тада десило. Хтедоше погубити Христа да угуше његову проповед, а десило се обратно. По благодати Христовој проповед цвета, а њихово је све угушено и пропало: осташе без домовине, слободе и поузданости, и без службе, изгубише свако благостање, и посташе робови и заробљеници. Дакле, знајући то, не чинимо никада замке другима. Разумимо да бисмо тиме оштрили мач против самих себе и себи задали дубљу рану. Али тебе је неко увредио и хоћеш да му се осветиш? Не свети се. Тако ћеш моћи осветити му се. Ако се будеш светио, нећеш се осветити. Немој никако мислити да је ово што говорим загонетка, не, то је истина. Како и на који начин? Тако што не светећи се чиниш Бога његовим непријатељем, а када се светиш онда већ није тако. *Јер моја је осветаша, ја ћу узвратиши, говори Господ*^б. Ако имамо слуге па се посвађају, но не оставе нама да пресудимо и казимо, већ то задрже себи самима, онда, све да доцније тисућу пута дођу нама, не само нећемо се светити, него ћемо се и љутити на њих и рећи: про-бисвету и вуцибатино, требало је да све предаш нама; али када си претекао и већ си се сам осветио, више не досађуј. Тим пре ће то рећи Бог, који је заповедио да се све остави њему. Како да не буде неумесно када од својих слугу тражимо таку мудрост и послушност, а Господу не остављамо оно што тражимо да нама слуге оставе! Ово говорим зато што сте готови да се један другому светите. Међутим ко истинито воли мудрост не сме то чинити, него мора опраштати и отпуштати погрешке све када за то и не би било оне велике награде, то јест да се за опраштање и нама опраштају греси. Ако осуђујеш онога ко је згрешио, реци ми онда зашто и сам грешиш и упадаш у то

исто? Је ли те увредио? Не вређај и ти њега, иначе си самога себе увредио. Је ли те ударио? Не удри и ти њега, јер шта имаш од тога? Је ли те ожалостио? Не жалости и ти њега, јер од тога нема никакве користи, и постао си исти као и он. Тако ћеш га моћи обратити, ако увреду издржиш тихо и кротко; тако ћеш га застидети и укротити гнев његов. Нико не излечи зло злим, него зло добрим. Тако мудрују и неки од незнабожаца. Нека нас, дакле, буде стид да будемо гори од неразумних Јелина, у којих је тако мудровање. Многима је учињена неправда и претрпеше; многе опадоше, а они се не осветише; метнуше им замке, а они вратише добрим. Веома се бојим да се међу њима не нађу који су по животу виши од нас, те да не заслужимо већу казну себи. Заиста, ако ми који примисмо Духа, који очекујемо царство; који мудрујемо о небесима и не бојимо се гејене; који смо позвани да будемо анђели; који се наслађујемо тајнама, не претекнемо њих у врлини, какав ћемо опроштај добити? Ако смо дужни да надмашимо Јудеје, јер је речено: *ако не буде већа правда ваша него књижника и фарисеја, нећете ући у царство небеско^а*, то тим пре незнабошце. Ако смо дужни да надмашимо фарисеје, то тим пре невернике. Ако је за нас закључано царство небеско што не надмашисмо Јудеје, како ћемо стећи то царство, ако будемо гори од незнабожаца? Отклонимо, дакле, од себе сваку раздражљивост, гнев и јарост. *Све једно да вам говорим мени није досадно, а вама је потребно^б*. И лечници један и исти лек употребе више пута. Тако и ми нећемо престати казивати о једном и истом, напомињати, учити, молити. Та у нас је много брига у животу које чине да заборављамо; зато нам је и потребно

^а Мат. 5 20. ^б Филб. 3 1.

да једнако поучавамо. А да се ми не састајемо овде забадава и без користи, докажимо то делима, да тако стечемо и будућа добра благодаћу и човекољубљем Господа нашега Исуса Христа. Њиме и с њим нека је слава Оцу са светим Духом, сада и увек, и у векове векова. Амин.

После читања почиње полијелеј, поју се псалми Хвалите име Господње и Исповедајте Господа.

Тада се насред цркве поставља аналој, а на аналој икона силаска светог Духа. Настојатељ и сви свештенослужитељи по обичају облаче фелон у олтару, затим излазе из олтара кроз отворена царска врата и стану с обе стране око аналоја. Настојатељ раздаје свеће саслужитељима и народу који стоји у светом храму. Када разда, узме кадионицу. Пред њим иде ђакон са упаљеном свећом. Настојатељ прво кади унаоколо икону на аналоју, затим иде у олтар и тамо кади свету трпезу и сав олтар, а у храму све свете месне^а иконе, затим свештенике који стоје с једне и друге стране, па десни и леви збор појаца. После тога, пролазећи кади сав народ који ту стоји, па опет свете двери, и само две иконе: Христову и Богородичину; напоследку икону на аналоју. За то време поју величање с изабраним стиховима из псалама Давидових^б.

ПОЛИЈЕЛЕЈ

Псалам 134 (135).

¹Хвалите име Господње, хвалите, слуге, Господа. Алилуја.

²Који стојите у храму Господњем, у дворима дома Бога нашега. Алилуја.

^а Главне иконе на иконостасу. ^б Све ово унутство из цсл. Устава, гл. 2, пред крај.

³Хвалите Господа, јер је добар Господ, појте имену његову, јер је лепо^а. Алилуја.

⁴Јер Јакова избра себи Господ, Израиља за достојање своје. Алилуја.

⁵Јер ја^б познах да је велик Господ, и Господ је наш над свима боговима. Алилуја.

⁶Све што хтеде Господ^в створи: на небесима и на земљи, у морима и у свима^б безданима. Алилуја.

⁷Изводи облаке са ивица земљиних, муње уз дажд учини; он изводи ветрове из скровишта својих^г. Алилуја.

⁸Поразил првенце мисирске, од човека до скота. Алилуја.

⁹Посла знаке и чудеса усред тебе, Мисире, на фараона и на све слуге његове. Алилуја.

¹⁰Он порази^д народе многе, и поби цареve силне. Алилуја.

¹¹Сиона, цара аморејског, и Ога, цара васанског, и сва царства хананска. Алилуја.

¹²И даде земљу њихову у достојање, у достојање Израиљу, народу^ђ својему. Алилуја.

¹³Господе, име је твоје довека, и^е спомен је твој од колена до колена. Алилуја.

¹⁴Јер ће судити^ж Господ народу својему, и даће се умолити за слуге своје. Алилуја.

¹⁵Идоли су незнабожачки сребро и злато, дела руку човечјих. Алилуја.

¹⁶Уста имају и неће прозборити^з, очи имају и неће прогледати. Алилуја.

¹⁷Уши имају и неће прочути^и, нити има даха у устима њиховим. Алилуја.

^а А^а R: слашко (милло). ^б Нема у В. ^в Нема у ^з ^г R: њихових. ^д ^ж ^з: уби. ^ђ В: служи. ^е Место: и, у ^ж ^з* А В R: Господе. ^ж В: Сажалиће се. ^з В: не зборе. и А R: Услишати, затим још: ноздрве имају и неће омирисати, руке имају и неће опипати, ноге имају и неће ходати, неће даши гласа од грла својега.

¹⁸Као они нека буду који^а граде њих, и сви који се уздају у њих. Алилуја.

¹⁹Доме Израиљев, благословите^б Господа; доме Аронов, благословите Господа; доме Левијев, благословите Господа. Алилуја.

²⁰Који се бојите Господа, благословите Господа.

²¹Благословен^в је Господ са Сиона, који живи у Јерусалиму. Алилуја.

Псалам 135 (136).

¹Исповедајте^з Господа, јер је добар^д, јер је вавек милост његова. Алилуја.

²Исповедајте^з Бога богова, јер је вавек милост његова. Алилуја.

³Исповедајте^з Господа над господима, јер је вавек милост његова. Алилуја.

⁴Он једини створи^ђ чудеса велика, јер је вавек милост његова. Алилуја.

⁵Он створи небеса разумом, јер је вавек милост његова. Алилуја.

⁶Он утврди земљу на водама^е, јер је вавек милост његова. Алилуја.

⁷Он једини створи светила велика, јер је вавек милост његова. Алилуја.

⁸Сунце да влада дању, јер је вавек милост његова. Алилуја.

⁹Месец и звезде да владају ноћу, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹⁰Он порази Мисир с првенцима његовим, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹¹И изведе Израиља из средине његове, јер је вавек милост његова. Алилуја.

а В: сви који. б Р свуда до пред крај: благосиљајте. в Р благословиће шг. г Или: Признајите, славице. д В: благ. љ В швори. е В: води.

¹²**Р**уком моћном и мишицом високом, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹³**О**н подели Црвено Море у одељења, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹⁴**И** проведе Израиља посред њега, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹⁵**И** истресе Фараона и силу његову у Црвено Море, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹⁶**П**роведе народ свој кроз пустињу, јер је вавек милост његова^а. Алилуја.

¹⁷**О**н порази цареve велике, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹⁸**И** поби цареve моћне, јер је вавек милост његова. Алилуја.

¹⁹**С**иона, цара аморејскога, јер је вавек милост његова. Алилуја.

²⁰**И** Ога, цара васанскога, јер је вавек милост његова. Алилуја.

²¹**И** даде земљу њихову у достојање, јер је вавек милост његова. Алилуја.

²²**У** достојање Израиљу, служи^б својему, јер је вавек милост његова. Алилуја.

²³**Ј**ер у понижењу нашем сети нас се Господ, јер је вавек милост његова^в. Алилуја.

²⁴**И** избави^з нас од^д непријатеља наших, јер је вавек милост његова. Алилуја.

²⁵**Д**аје храну свакому телу, јер је вавек милост његова. Алилуја.

²⁶**И**споведајте^ђ Бога^е небескога, јер је вавек милост његова. Алилуја.

ВЕЛИЧАЊЕ.

Величамо тебе, Христе, даваоче живота, и по-

а R још: Он изведе воду из стене стрмене, јер је вавек милост његова.
б X^а. *а* T: народу. в Овог стиха нема у В. *г* Или: искупи. *д* В још: руке.
ђ Или: Признајите, славите. *е* В: Госиода.

штујемо свесветога Духа твојега, којег си од Оца послао божанственим ученицима својим. Трипут.

ПСАЛАМ ИЗАБРАНИХ^а

Небеса казују славу Божју, дело руку његових јавља^б тврђа^в.

Духом уста његових сва је сила њихова^з, с неба погледа Господ, виде све синове човечје^д.

Огањ ће пред њим ићи^ђ, а око њега је бура велика^е.

Угаљ се запали од њега, и сави небеса^ж и сиђе^в.

Од севања пред њим облаци прођоше^н.

Опоменуће се и обратиће се ка Господу сви крајеви земаљски^ј.

И поклониће се њему сва отачаства народна^ј.

Сведочанство је Господње верно, уразумљује децицу^к.

Земља се затресе, јер небеса задаждише од лица Бога синајскога^л.

Од добре воље дажд^б ћеш излучити, Боже достојању својему^м.

Поставићеш их за кнежеве по свој земљи^н.

По свој земљи изиђе звук њихов, и до крајева васиљене беседе њихове^б.

Послаћеш Духа својега и биће саздани, и поновићеш лице земљи^о.

Дух твој добри^п упутиће ме на земљу праву^р.

Срце чисто сздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој^с.

а Т. ј. од изабраних стихова из различитих псалама; стихови су изабрани тако да потсећају на силазак св. Духа у огњу, на проповед апостола по свој земљи и на делање св. Духа у човеку. б А У: јављаће. в Пс. 18 (19) 2. г Пс. 32 (33) 6. д Пс. 32 (33) 13. ђ Пс. 96 (97) 3. е Пс. 49 (50) 3. ж В: небо. з Пс. 17 (18) 9 10. и Пс. 17 (18) 13. ј Пс. 21 (22) 28. к Пс. 18 (19) 3. л Пс. 67 (68) 6. љ Р^н: храну. м Пс. 67 (68) 10. н Пс. 44 (45) 17. њ Пс. 18 (19) 5. о Пс. 103 (104) 30. и В: свеиш. р Пс. 142 (143) 10. с Пс. 50 (51) 13.

Не одвргни мене од лица својега, и Духа својега
светога не одузми од мене^а.

Врати ми радост спасења твојега, и духом вла-
далачким^б поткрепи ме.

Господ ће дати реч онима који јављају добро са
силом многим^в.

Господ ће крепост народу својему дати, Господ
ће благословити народ свој миром^г.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже. Трипут.

После полијелеја мала јектенија.

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже,
својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^д пресвете, пречисте, преблагословене,
славне госпође наше Богородице и увек девојке Ма-
рије са свима светима, те сами себе и једни друге, и
сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Оглас:

Јер се благослови име твоје^ђ и прослави царство
твоје, Оца и Сина и светога Духа, сада и увек, и у
векове векова.

Збор: Амин.

После полијелеја седалан, глас 8.

Подобан оном: Што би заповеђено тајно.

^а Пс. 50 (51) ¹³. ^б Племенитим; пс. 50 (51) ¹⁴. ^в Пс. 67 (68) ¹². ^г R: још:
навек; пс. 28 (29) ¹¹. ^д Или: Споменимо пресвету, итд. ^ђ Дан. 3 ⁵² (LXX;
нема у срп.).

Кад уста, Христе, из гроба и када се божански вазнесе у висину небеску, ти милосрдан посла тада боговицима^а славу своју, духа правога обнови^б ученицима. Зато тајанствено, као звучне^в гусле под божанским гудалом, свима јасно забрујаше, Спасе, звуцима о теби и твојем управљању. *Двапут.*

И читање из Григорија Богослова.

Проповед 41.

Чатац:

Читање проповеди светог Григорија Богослова.

Настојатељ:

Молитвама светог Григорија Богослова, Господе Исусе Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

Чатац:

Размислимо мало о овом празнику да бисмо га духовно прославили. Једном је ово, а другом оно свечаност, а служитељу Речи је беседа, и то беседа која највише приликује времену. И никоја лепота не весели тако ма којег љубитеља лепоте као духовно светковање љубитеља празника. Размишљајмо овако. И Јудеј празнује, али по слову, јер иде за телесним законом, те не стиже^з до духовнога. И Јелин празнује, али телесно, јер су му таки и богови и демони; од којих једни буде страсти, као што и сами кажу, а друге за страсти поштују као богове. Зато и њихово празновање је уживање у страстима: тиме управо што греше дају част богу, којему страст припада као нешто часно и поштено. И ми празнујемо, али онако како је Духу по вољи. А њему је по вољи или да говоримо или да радимо нешто што ваља. Наше је, дакле, пра-

^а Т. ј. апостолима. ^б Пс. 50 (51) ¹². ^в Дословце: *музичке* (музичаревае).
^з Рим. 9 ³¹.

зновање у овом: да за душу скупимо нешто од онога што је стално и дурашно, а не од онога што се губи и распада, и што по мојем мишљењу мало голица чуло, а више чини штету и шкоди. Јер доста је телу зла његова^а. А зар је потребно пламену много више дрва, или звери обилније хране, па да буде разузда-нија и надвлада разум?

Зато, дакле, треба празновати духовно. Али потребно је рећи и нешто чиме се баве љубитељи науке, тако да тиме метнем као неки слadak зачин у свечаност, иако ћу се због тога донекле удаљити од својега предмета. Тиме, дакле, почињем. Јевреји поштују број седам по Мојсијевим законским одредбама, као што питагорејци доцније светковаху број четири, који узимаху и за заклетву, а симоновци и маркионовци бројеве осам и тридесет, с којим бројевима веле да су једнаки и неки еони и чине им пошту. Не знам, додуше, шта налазе Јевреји у односима броја седам и какве су му нарочите моћи; али тек га поштују. Познато је да је Бог за шест дана створио твар^б и дао јој обличје. Украсио ју је свакојаким врстама и смешама и начинивши овај сада видљиви свет, одморио се^в седмога дана од дѣла. То казује и назив субота, који јеврејски значи одмор. А ако за то има и какав виши разлог, нека други проуче. Али то поштовање броја седам Јевреји примењују не само на дане него и на године. Пре свега, на дане: ту имамо суботу, доказ је што се непрестано поштује; овамо долази и седмодневно уклањање квасца^г. Затим, код година: ту је седма година отпуштања^д. Али не ради се само о седмици, него и о седмоструким седмицама, како код

^а Мт. 6³⁴. ^б Пост. 1¹ и даље. ^в Пост. 2³. ^г Од појутарја празника Пасхе кроз седам дана био је уклоњен квасац из јудејских дома (Изм. 12¹⁵).
^д Лев. 25⁴.

дана тако и код година. Дакле, седмице дана дају Педесетницу, коју зову свети дан; а седмице година дају оно што зову Јовилеј^а, када се пушта земља и даје се слобода робовима, и враћају се продана имања. Јер тај народ посвећује Богу првине не само од рода и прворођенчади него и од дана и година. На тај начин поштовање броја седам довело је и до Педесетнице. Јер када се седам помножи са седам даје педесет дана без једнога, који додајемо од будућега века, тако да је то осми и први, или боље: један и непрекидни. Јер у оном веку престаће овдашње суботство душа, да се учини пошта седморици и осморици^б. Тако бар већ пре мене некоји протумачише те Соломонове^в речи.

О поштовању броја седам има много доказа, али од многих нама ће доста бити неколико. Тако се спомињу седам часних духова, а чини ми се да Исаија^г воли да делања Духова назива духовима. Даље, речи Господње, како Давид каже, пречишћене су седам пута^д. А праведник се шест пута избавља из невоље, но ни седмога пута га не погађа^д. Грешнику се опрашта не само седам пута него седамдесет пута седам^ж. Али и обратно, јер за похвалу је када се кажњава зло: седам пута бива освета на Кајину, т. ј. извршује се казна за братоубијство; а за Ламеха седамдесет пута седам^е, зато што беше убојица после закона и осуде. Злим суседима седмином се узвраћа у наручје^ж. Дом мудрости подупрт је са седам стубова^з, а Зоровавелев камен је украшен истим толиким бројем очију^и. Седам пута дневно приноси се хвала Богу^ј. И сама нероткиња рађа седморо^к, савршен број, насупрот оној која није родила пун број.

^а Лев. 25 и даље. ^б Проп. 11 ². в Ис. 11 ². ^г Пс. 11 (12) ⁷. ^д Јов 5 ¹⁹. ^ж Мт. 18 ^{21 22}. ^е Пост. 4 ²⁴. ^ж Пс. 78 (79) ¹². ^з Приче С. 9 ¹. и Захр. 3 ³. ^ј Пс. 118 (119) ¹⁶⁴. ^к 1 Цар. 2 ⁵.

Ако је потребно испитивати и старе повести, видим да је Енох, седми међу прецима, имао част да буде пренесен одавде^а. Видим затим двадесетпрвога, Аврама, који се прослави поставши праотац с додатком још и веће тајне^б. Међутим двадесетједан је трипут седам. А можда ће неко од смелијих доћи и на новoga Адама, на Бога мојега и Господа Исуса Христа, који је седамдесетседми на броју од старогa Адама, онога под грехом, према Лучином родословљу^в унатраг. Видим и седам труба Исуса Навина, исти толики број обилажења, дана и свештеника, после чега се јерихонски зидови потресосше^г. Видим како се седам пута обраћа пророк Илија^д, и како је тајанствено трипут задахнуо сина сарефтске удовице и тако удахнуо живот у њега^е; и како седам пута полива иверје^ж, када огњем послатим од Бога уништи жртву и осуди пророке што служаху срамоти, који не могоше учинити исто што и он када их позва; и како момак по наредби његовој седам пута гледа облаке^з, а Јелисеј се седам пута нагиње над дететом сунамке, што даде плам даху живота^и. Чини ми се да исто тако могу навести (а да и не говорим о светњаку у храму са седам рукава и седам кандила^л) и седам дана у које се посвећује свештеник^ј, и седмодневно чишћење губавога^к, и освећивање храма за толико исто дана^н. Седамдесете је године народ изведен из ропства^б, да би оно што бива с јединицом било и с десетицом, те да се и савршеним бројем учини пошта тајни седмице. Но зашто да скупљам издалека? Сам Исус, који је чисто савршенство, зна да нахрани у пустињи пет тисућа с пет хлебова^м, и опет са седам хлебова четири тисуће^н, а

а Пост. 5²⁴ (Енох је однесен на небо). б Пост. 12 и даље. в Лк. 3²³. г Ис. Нав. 6³ и даље. д 3 Цар. 18^{43 44}. е 3 Цар. 17²¹. ж 3 Цар. 18³⁴. з 4 Цар. 4³⁵. и Изл. 25^{31 32 37}. ј Изл. 29³⁵. к Лев. 14³⁸. л 3 Цар. 8⁰⁵. љ Јер. 25^{11 29 10}. м Мт. 14¹⁹. н Мт. 15³⁴ и даље.

остаци комада што претече — тамо су дванаест котарица, а овде седам корпи. Мислим да ни једно ни друго не беше без разлога, нити недостојно Духа. Уосталом, будеш ли и сам прелиставао, запазићеш многе бројеве који имају неки дубљи смисао него што се чини. А за овај мах је најважније да Јевреји поштују Педесетницу свакако из наведених разлога, или њима сличних, или можда и некојих духовнијих. А поштујемо и ми, као што има и других ствари, које Јевреји свршаваху као наговештење, а ми тајанствено извршујемо. Пошто сам прво толико рекао о самом дану, прелазим на оно о чему се ради.

Педесетницу празнујемо и долазак Духа, и рок обећању и испуњење наде. Колика тајна, како ли велика и часна! Најпре, ето, завршује се све што је телесно било с Христом, или тачније: што је било с телесним борављењем његовим. (Бојим се рећи: што је било с телом, док ме каква расправа не увери да је боље скинути са себе тело^а). А затим почиње делање Духово. Шта је то било с Христом? Девојка, рођење, јасли, повоји; анђели славе, мудраци се клањају и доносе дарове, Ирод убија децу, Исус бега у Мисир, враћа се из Мисира; обрезаше и крштење, сведочанство за њега од горе, искушење; камењем га бију^б ради нас, што треба да буде пример како се страда за проповед; издају га, разапињу, сахрањују, васкрсава, одлази горе. Много од тога бива и данас с њим: срамоте га христомрски, али сноси, јер је стрпљив, а поштују га христољупци. Зато не хита ни с гневом против оних, нити с добром вољом за нас. Оне штеди свакако ради тога да им да времена за покајање, а нама не хита, да би искушао љубав, да се нећемо

^а Св. Григорије мисли овде на учење Оригеново да тело смета души, која се може усавршити само ослобођењем из тела (Migne). ^б Јов. 10 _{31 32}.

можда покварити у невољама и у борбама за благочашће. Тако бива од давнина у смислу божанскога управљања и његових недостижних одлука, којима мудро упућује наш живот. Толико о оном што је било с Христом, а што је било даље видећемо и у већој слави; о да би и он нас видео! А да бих говорио о оном што се Духа тиче, нека буде уз мене Дух, и нека ми да беседу колику и желим, а ако не толико, а оно да одговара овом свечаном дану, а он ће свакако бити ту, као господар, а не као роб^а да чека наредбе, како неки мисле. Јер душе где хоће^б и на кога жели, и када и колико хоће. И ја сам задахнут од Духа да тако мислим и говорим.

Мрске су и зле су слуге који светога Духа свode на твар, и најгори су од најгорих. Јер особина је злих слуга да одбацују господарску власт, да устају на господство и да у слободном човеку виде себи једнака роба. А који Духа сматрају за Бога, у њима је нешто божанствено, они су светла ума. А који га и зову Богом, и то пред људима благоразумним, они су узвишени; а ако то чине пред нискима, неопрезни су: поверавају бисер блату, грмљавину грома слабачком слуху, немоћним очима сунце, и чврсту храну онима за које је још млеко. Треба их помало водити напред и примицати вишем, да би се светлости додала светлост и истина истини. Зато ћу и ја на тај начин говорити с њима, дакле засада не савршенијим говором, јер му још није време.

Дакле, ако ви о којима је реч не признајете да Дух свети није створен, да је изван времена, јасно је — допустите мојој ревности да буде мало и оштра — да је то непризнавање дело противнога духа. А ако толико здраво мислите да избегавате ту очевидну

а Против оних који св. Духа не сматрају за божанско лице. б Јов. 3 8.

неблагодарност, те не тврдите да је у ропству управо онај који и нас чини слободне, онда испитајте и сами са светим Духом и са мношћом и оно што излази из тога. Уверен сам да бар донекле имате Духа у себи, те ћу, дакле, расправљати као са својима. Или ми дајте нешто средње између ропства и господства, или, ако избегавате да говорите о ропству његову, јасно је куда имате ставити онога о коме је реч. Али вас буне слогови и спотичете се о реч, то вам је камен спотицања и стена саблазни, што је и Христос био неким. То је људска слабост, а ми треба да се сложимо једни с другима духовно. Будимо више братољупци него себелљупци. Признајте ми Духу силу божанства, а ја нећу питати како га називате. Признајте божанску природу другим речима, речима које више цените, а ја ћу вас лечити као немоћне, шта више протурићу нешто и од онога што вам прија. Јер срамота је, заиста срамота, и потпуно је бесмислено да они који су јаки душом ситничаре о изразу, и да сакривају благо као да завиде другима, или као да се боје да и језик не посвете. А још већма је срамота да ми грешимо у оном што вама пребацујемо: да осуђујемо ситничарење, а сами да ситничаримо о словима.

Признајте да је Тројица једно божанство, или, ако хоћете, једна природа, а ја ћу вам измолити у Духа да пристанете на назив Бог. Јер добро знам: који да^а оно прво даће и ово друго, нарочито ако је супротна тврдња долазила од некога духовног устезања, а не од ђаволје насртљивости. Рећи ћу још јасније и краће: ви нас немојте оптуживати што Духу дајемо узвишенији назив^б (јер нема места замерању када се узвишује), а ми вам нећемо пребацити ваш израз који засада одговара вашој моћи, док не стигнете, ма

^а Мисли на св. Духа. ^б Тај назив је Бог.

и другим путем, истој мети. Јер не тражимо да победимо, него да се врате браћа, која нас жалосте што се од нас оделише. То велимо вама код којих налазимо и живота^а зато што о Христу здраво судите. Дивимо се вашему животу, али не одобравамо сасвим ваше науке. Када имате дарове Духове, примите и Духа, да се не само борите него и правилно^б, јер тако се добива венац^в. Нека вам се ова награда да за ваше живљење: да потпуно признате Духа и да га с нама, па и пре нас, достојно објавите. Усуђујем се и да нешто више кажем за вас, оно апостолско^г: толико вас волим и толико ценим то ваше красно рухо, и боју уздржљивости, и свештене састанке, и часно девојаштво, и чистоту, и свеноћно појање псалама, љубав сиромаша, братољубље и гостопримство, да пристајем и да будем одлучен од Христа^д, и да пострадам као осуђен, само да бисте стојали с нама и с нама заједно прослављали Тројицу. А треба ли да говорим о другима, за које је јасно да су умрли, (које једино може ускрснути Христос, који силом својом оживљује мртве). Они се злонамерно одељују једни од других местом, будући везани учењем, и толико су несагласни међу собом колико и разроке очи, које посматрају један предмет, али се не слажу, не видом, него својим положајем, уколико им уопште треба пребацити само тај недостатак разрокости, а не рећи да су слепи. Пошто сам прилично расправио оно што се вас тиче, враћам се опет Духу.

Читање се наставља после седална за шрећом песмом, види на стр. 196—204.

Затим степена, први антифон 4 гласа.

Од младости моје многе страсти наваљују на мене^д, али ти ме одбрани и спаси, Спасе мој.

^а Добрага духовнога живота. ^б 2 Тим. 2 ^в Венац је награда у борби и утакмици. ^г Речи ап. Павла, Рим. 9 ^д Пс. 128 (129) ^е

Који ненавидите Сиона^а, застидите се од Господа, јер као трава огњем бићете опустошени^б.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Свети Дух сваку душу држи у животу, чистотом је узвишује, тројично је осветљује јединство свештено и тајно.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Свети Дух точи благодатне струје, које напајају сву твар да се држи у животу.

За време тога појања излази палитељ кандила и удара у звона^в. Свештеник и ђакон уђу у олтар и обуку се по обичају: ђакон у стихар, пошто му га свештеник благослови, а свештеник узима епитрахил и фелон. И говори:

Припазимо! Мудрост!

А канонарх казује прокимен, псалом Давидов, глас 4.

Дух твој добри упутиће ме на земљу праву^г.

Збор: Дух твој добри упутиће ме на земљу праву^г.

Стих: Господе, услиши молитву моју, саслушај мољење моје^д.

Збор: Дух твој добри упутиће ме на земљу праву^г

Када се прокимен сврши, ђакон говори:

Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Свештеник:

Јер си свет, Боже наш^ж, и међу светима боравиш^е, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

а Пс. 128 (129) ⁵; Сиона, тако псал. и Даничић, јер претставља живо биће (народ у Сиону). б Пс. 36 (37) ² 128 (129) ⁶. в У грч. Евхологиону не спомиње се ударање у звона. г Пс. 142 (143) ¹⁰. д Пс. 142 (143) ¹. ж Пс. 98 (99) ⁶ ³. е Ис. 57 ¹⁵.

Канонарх:

Све што дише да Господа хвали^а!

Збор: Све што дише да Господа хвали^а!

Стих: Хвалите Бога међу светима његовим, хвалите га у тврђи силе његове^б.

Збор: Све што дише да Господа хвали^а, хвалише Бога међу светима његовим^в.

А ђакон говори:

Да се удостојимо и слушања светог јеванђеља, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Ђакон:

Мудрост! Усправни саслушајмо свето јеванђеље!

Свештеник: Мир свима.

Збор: И духу твојему.

Свештеник:

Читање светог јеванђеља од Јована.

Збор: Слава теби, Господе, слава теби!

Ђакон: Припазимо!

А свештеник чита јеванђеље.

Јов. зач. 65, гл. 20¹⁹⁻²³.

Када би увече онај први дан недеље, и где се ученици² беху скупили врата беху затворена од страха јудејскога, дође Исус и стаде на среду и рече им: мир вам. ²⁰И ово рекавши показа им руке⁴ и ребра своја. Онда се ученици обрадоваше видевши Господа. ²¹А Исус им рече опет: мир вам! Као што отац посла мене, и ја шаљем вас. ²²И ово рекавши дуну, и рече им: примите Духа светог. ²³Којима отпустите грехе, отпуштају им се, и којима задржите, задржани су.

Када се јеванђеље прочита, збор опет:

Слава теби, Господе, слава теби!

^а Пс. 150 ^в. ^б Пс. 150 ^г. ^в Тако у срп. Цркви; нема у усл. Уставу. ^г Цсл. још: његови. ^д Цсл. још: и ноге.

Васкрсење Христово^а не говоримо, него одмах браћа певају по напеву^б псалам 50 (51):

Смилуј се на ме, Боже, по великој милости својој, и по многим сажаљењу својем избриши безакоње моје. ⁴Још више опери ме од безакоња мојега, и од греха мојега очисти ме. ⁵Јер безакоње своје ја знам, и грех мој преда мном је једнако. ⁶Теби јединому згреших и што је опако пред тобом учиних, да се оправдаш у речима^в својим, и победиш када се будеш судио.^г ⁷Гле, у безакоњима зачет бих и у гресима роди ме мати моја. ⁸Јер, гле, истину си заволео, што је незнано и скривено у мудрости твојој открио си ми. ⁹Покропићеш ме исопом и очистићу се, опраћеш ме, и од снега већма забелићу се. ¹⁰Даћеш да чујем^д радост и весеље, обрадоваће се кости поништене. ¹¹Одврати лице своје од греха мојих, и сва безакоња моја избриши. ¹²Срце чисто сздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој. ¹³Не одвргни мене од лица својега, и Духа својега светог не одузми од мене. ¹⁴Врати ми радост спасења твојега, и духом владалачким^ђ поткрепи ме. ¹⁵Научићу безаконике путима твојим, и безбожници к теби ће се обратити. ¹⁶Избави ме од крви, Боже, Боже спасења мојега, обрадоваће се језик мој правди твојој. ¹⁷Господе, усне ћеш моје отворити, и уста моја разгласиће хвалу твоју. ¹⁸Јер да си хтео жртву, био бих ти дао; спаљенице нећеш волети. ¹⁹Жртва је Богу дух скрушен, срца скрушена и поништена Бог неће презрети. ²⁰Учини добро, Господе, по доброти својој, Сиону, и нека се сазидају зидови јерусалимски. ²¹Тада ћеш волети жртве правде, принос и спаљенице; тада ће метнути на жртвеник твој теоце.

а Види у додатку овој књизи. *б* Тако у грч. Евхл.; певање се не помиње у усл. *в* Када грешник признаје своју кривицу, даје за право Богу, оправдава његову пресуду („речи“). *г* Када грешник правда себе, оптужује и осуђује Бога; али греси се откривају и Бог онет добива за право („побеђује“ када се суди). *д* Досл.: *Даћеш слуху мојему*. *ђ* Племенитим.

По угледу на изношење јеванђеља недељом, на јутрењу, обичај је да се за време читања 50 псалма изнесе празнична икона за целивање. По Успаву икона се износи и целивање бива и после јутрење, пред првим часом. Види на стр. 240.

Када се заврши 50 (51) псалам, појемо:

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Молитвама светих апостола, милостиви, очисти мноштво безакоња наших.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Молитвама Богородичиним, милостиви, очисти мноштво безакоња наших.

Затим стих:

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој, и по многом сажаљењу својем избриши безакоња наша^а.

Царе небески^б, Утешитељу^в, Душе истини^г, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Затим ђакон говори ову молитву на обичном месту^д.

Спаси, Боже, народ свој, и благослови достојање своје^ђ; посети свет свој у милости и сажаљењу; узвиси роге хришћана православних и пошљи на нас своје богате милости, молитвама свепречисте госпође

^а Пс. 50 (51) ^з. ^б Дан. 4 ^в (српски ³⁷) по грч. (Теод.) и цсл. преводу. ^в Јов. 14 ²⁸ 15 ²⁶. ^г Јов. 15 ²⁶. ^д По цсл. чини се да се говори само молба Спаси, Боже, народ свој, и после ње Господи, помилуј, 12 пута. У бугарском Служебнику то је сасвим јасно. У грч. Евхологиону 1885, после Спаси, Боже, народ свој стоји *итд.*, али није јасно да ли се мисли само до краја прве молбе, или *итд.* се односи и на остале, које се читају на вечерњи. У грч. Агијасматариону, издање протосинђела Јевстатија (Скарпа), после читање молитве Спаси, Боже, народ свој, стоји: *и све остало, као што је написано на липији.* ^ђ Пс. 27 (28) ^е. ^е Т. ј. снагу.

наше Богородице и увек девојке Марије; силом часнога и животворнога крста; заступништвом часних небеских сила бестелесних; часнога, славнога пророка, Претече и Крститеља Јована, светих славних и сваке хвале достојних апостола; међу светима отаца наших и васиљенских великих учитеља и светитеља^а: Василија Великога, Григорија Богослова и Јована Златоуста; међу светима оца нашега Николаја, архиепископа Мира Ликијских, чудотворца; светих, апостолима равних, Методија и Кирила, учитеља словенских; светих српских просветитеља и учитеља: Симеона Мироточивога, светитеља Саве, Арсенија и Максима; светих славних и дивних победника мученика; преподобних и богоносних отаца наших, светих и праведних богоотаца Јоакима и Ане, светога **којега је обитељ или храм**, и свију *твојих*^б светих; молимо те, много милостиви Господе, људи нас грешне који ти се молимо, и смилуј се на нас.

Збор: Господи, помилуј. Трипут^в.

Још се молимо за **владара по чину** нашега **по имену**, и за сав **владарски** дом, за моћ, победу, одржање, мир, здравље, спасење његово, и да му Господ Бог наш нарочито да напредак и потпору у свему, и да му покори под ноге свакога непријатеља и противника.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега **по имену**, (**ако је обитељ:** за архимандрита нашега **по имену**), и за све у Христу братство наше, и за сваку душу хришћанску, невољну и изнурену, милости и помоћи Божје потребиту; за заштиту свете

^а Грчки: *јерарха* (свештеноначелника). ^б Нема у цсл. ^в У цсл. и грч. стоји: *12 пута*, у буг.: *4 пута по трипут*; биће да се 12 пута поје тамо где се чита само молба *Спаси, Боже, народ свој* (као што је јасно у буг.); а иначе, или: као на вечерњу, или сваки пут по трипут.

обитељи ове (**или:** града овога), и оних који живе у њој (**или:** у њему); за мир и сталност свега света, за постојанство светих Божјих Цркава, за спасење и помоћ оцима и браћи нашој који се вредно и са страхом Божјим труде и служе; за оне који су изостали и који су на путу; за исцељење оних који леже у немоћи; за почивање, отпуштење^а, блажену успомену и опроштење греха свију отаца и браће наше, који *благочастиво*^б преминуше, што леже овде и свуда у православљу; за ослобођење заробљених, и за браћу нашу која су на службама, и за све који служе или послужили у светој обитељи овој (**или:** свечасном храму овом), рецимо.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо да се сачува ова света обитељ (**или:** град овај) и сваки град и крај, од глади, куге, труса, потопа, огња, мача, навале туђинске и међусобнога рата; да буде милостив, добре воље и *помирљив*^б добри и човекољубиви Бог наш, да одврати сваки гнев^в који се диже на нас; да се избавимо од спремљене за нас и праведне претње његове, и да се смилује на нас.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо и да ўслиши Господ Бог глас мољења нас грешника, и да се смилује на нас.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Затим свештеник говори:

Милошћу и сажалењем и човекољубљем јединороднога својега Сина с којим си благословен, са пресветим, добрим и животворним твојим Духом, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

^а Тако у цсл.; у грч. место *почивање*, *отпуштење* једна реч, по свој прилици двоструко преведена у цсл. ^б Нема у цсл. ^в Пс. 105 (106) 23. Јон. 3 9.

Када почне појање канона, свештеник излази и стаје на обично место у десном збору. Ђакон, примивши прво благослов за кадионицу, кади.

Два празнична канона. Ирмоси свакога канона по двапут, а тропари на 12; затим један збор први, а други збор други ирмос^а.

ПЕСМА 1.

Припеви из

ПЕСМЕ МОЈСИЈЕВЕ ПРИЛИКОМ ИЗЛАСКА,

Изн. 15 ^{1-5 15 16.}

Канон први,
којега је акростих^б: Педесетницу празнујемо.

Дело Косме Монаха^в.

Глас 7.

Ирмос. Онај који високом мишицом крши ратове^г покри пучином фараона с колима^г. Запевајмо њему, јер се прослави^г. Двапут.

Стих^д. ¹Запевајмо Господу, јер се славно прослави. Коња и коњика врже у море.

Христе, ти делом посла Утешитеља Духа, као што некад обећа^б ученицима, и засја свѣту светлошћу, човекољупче.

Стих. ²Он ми поста помоћник и заштитник на спасење. Овај је Бог мој и прославићу га, Бог оца мојега, и узвисићу га.

^а Тако у цсл., с понављањима, дакле, свега 18; у грч. Пентикостару: *Канони: 7 гласа с ирмосима на 8, и 4 гласа, с ирмосима на 6; дакле свега 14.* ^б „Ивични стих“, слова којима почињу ирмоси и тропари дају у грчком реченицу: Педесетницу празнујемо. ^в Познати црквени песник; зове се још Јерусалимљанин, или Светогралац, као сабрат манастира св. Саве близу Јерусалима; год. 743 постао епископ мајумски. ^г Изл. 15 ^{3-5.} ^д У цсл. Ирмологији тако се зову припеви у канону; припев може да буде и од више библијских стихова. ^ђ Јов. 15 ^{26.}

Христе, ти делом посла Утешитеља Духа, као што некад обећаа ученицима, и засја свѣту светлошћу човекољупче.

Стих. ³Господ је који крши ратове, Господ му је име. ⁴Кола фараонова и силу његову врже у море, *избране коњике, војводе пошои у Црвеном Мору*^б.

Христе, ти делом посла Утешитеља Духа, као што некад обећа^а ученицима, и засја свѣту светлошћу, човекољупче.

Стих. Пучином их покри, потонуше у дубине као камен.

Христе, ти делом посла Утешитеља Духа, као што некад обећа^а ученицима, и засја свѣту светлошћу, човекољупче.

На 8 стихова.

Стих. ¹⁵Тада^в похиташе главари едомски и кнезови моавски^г; спопаде их дрхат, растопише се сви који живе у Ханану.

Испуни се што Закон^д и пророци^ђ некад објавише, јер се данас изли благодат божанственога Духа свима вернима.

Стих. ¹⁶Нека их спопадне страх и дрхат, нека се скамене од величине мишице твоје.

Испуни се што Закон^д и пророци^ђ некад објавише, јер се данас изли благодат божанственога Духа свима вернима.

На 6 стихова.

Стих. ¹⁶Докле не прође народ твој, Господе, докле не прође^е овај народ твој који си задобио^ж.

Испуни се што Закон^д и пророци^ђ некад објавише, јер се данас изли благодат божанственога Духа свима вернима.

а Јов. 15 ²⁶. б Тај полустих изостављен у цсл. Ирмологији. в Када Израиљ чудом пређе Црвено Море. г Тако цсл. Библи; Ирмологија: (главари): кнезова моавских д Мојсијев, Бр. 11 ¹³⁻²⁹. ђ Јонл 2 ²³⁻⁹² Јез. 36 ²⁴⁻²⁸. е У В псма: народ твој, Г., докле не прође. ж А избавио.

Канон други у јамвима^а,
којега је акростих^б у ироелегијским^в стиховима:

Богом рођена Речи, ти из Родитељева наручја
посла^г људима опет Духа, другог^д Утешитеља,
који огњеним језицима^е нетварнога божанства као да носи
знак твоје природе^е и благодат песмописцима.

Дело господина Јована Арклијскога^ж.

Глас 4.

Ирмос. Божанственим покривен мраком^з, човек
спора језика^и избеседи Богом записани закон^ј. Јер
стресавши блато с мисаона ока, види онога који јест^к и
учи се познању Духа, хвалећи божанским песмама.
Двапут.

Стих. ¹⁷Уведи их и посади на гори наследства
својега, у готов шан свој, који^л ти начини^ь, Господе,
светињу коју припремише руке твоје.

Рекоше чиста и часна уста^м: неће бити растанка^н
с вама пријатељима^ь, јер ћу ја, седећи с Оцем на
превисоком престолу његову, излити обилну благодат
од Духа^о да сине онима који жуде да засветле.

На 4 стиха.

Стих. ¹⁸Господ је који царује вековима и још^п.
¹⁹Кад^р уђе коњ фараонов с колима и коњицима^с у море^т,
и наведе на њих Господ воду морску^л.

а Јамв (јамб) у грч. стиху је стопа од кратког и дугог^г слога. *б* „Ивични стих“ (види напомену под *б*, стр. 170), место једне реченице, чини овде читаву строфу од 4 стиха. *в* Стихови у хексаметру и пентаметру наизменично. *г* Јов. 15²⁶. *д* Јов. 14¹⁸. *ђ* Дел. ап. 2³. *е* Огањ је знак божанске природе, Пон. зак. 4²¹ Јевр. 12²⁹. *ж* Преп. Јован Дамаскин, богослов и песник 8 века. *з* Изл. 19¹⁶ 20²¹ Пон. зак. 5²³. *и* Мојсије, Изл. 4¹⁰. *ј* Пон. зак. 5³². *к* Изл. 3¹⁴. *л* Тај полустих је изостављен у цсл. Ирмологији. *м* R: људсн. *н* Христова. *о* Јов. 14¹⁸. *п* Цсл.: о пријашељи. *р* Јов. 15²⁶ 16¹³. *с* У грч. Часловцу 1845 ту је крај припева (ст. 19 чини засебан припев). *т* В: Јер. *у* А још: својима. *ф* R још: црвено.

Рекоше чиста и часна уста^а: неће бити растанка^б с вама пријатељима^в, јер ћу ја, седећи с Оцем на превисоком престолу његову, излити обилну благодат од Духа^г да сине онима који желе да засветле.

Стих. ⁽¹⁹⁾ **А** синови Израилеви прођоше сухим по-сред мора.

Рекоше чиста и часна уста^а: неће бити растанка^б с вама пријатељима^в, јер ћу ја, седећи с Оцем на превисоком престолу његову, излити обилну благодат од Духа^г да сине онима који жуде да засветле.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Неварљива Реч, ставши на мету^д, срцу даје тишину. Јер Христос изврши дело, разда Духа у силном духању и огњеним језицима^ђ, као што обећа^е, и обрадова пријатеље.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Неварљива Реч, ставши на мету^д, срцу даје тишину. Јер Христос изврши дело, разда Духа у силном духању и огњеним језицима^ђ, као што обећа^е, и обрадова пријатеље.

Катавасија.

Ирмос први. Онај који високом мишицом^ж крши ратове^з покри пучином фараона с колима^и. Запевајмо њему, јер се прослави^ј.

Ирмос други. Божанственим покривен мраком^к, човек спора језика^л избеседи Богом записани закон^љ.

^а Христова. ^б Јов. 14 ¹⁵. ^в Цсл.: о пријатељи. ^г Јов. 15 ²⁸ 16 ¹³. ^д Или: међу, т. ј. извршивши задаћу; приближно у том смислу цсл. (прошавши предео = опредељење?), али је нетачно, јер дословце гласи: међа која чврсто стоји; место међа може се превести: одређење, одредба, т. ј. чврста Христова заповест, реч, даје тишину; тако Мирон.; место *ѓρος* = међа, грч. Пентикостар 1761 има *ѓρος* = гора: ступивши (?) на гору (пред вазнесење); у том смислу Bellius у Migne-у. ^ђ Дел. ап. 2 ³. ^е Јов. 14 ²³ 15 ²⁶. ^ж Пон. зак. 4 ³¹ Пс. 135 (136) ¹². ^з Изл. 15 ³. ^и Изл. 14 ²⁶⁻²⁸. ^ј Изл. 15 ¹. ^к Изл. 19 ¹⁶ 20 ²¹ Пон. зак. 5 ²². ^л Мојсије, Изл. 4 ¹⁰. ^љ Пон. зак. 5 ²².

Јер стресавши бласто с мисаона ока, види онога који јест^а и учи се познању Духа, хвалећи божанским песмама.

ПЕСМА 3.

Припеви из

МОЛИТВЕ АНЕ, МАТЕРЕ ПРОРОКА САМУИЛА,

1 Цар. 2 ^{1-3 9 10.}

Канон први.

Ирмос. Док се не обучете у силу с висине, рекао си, Христе, ученицима, останите у Јерусалиму^б; а ја ћу послати другог Утешитеља^в као ја, Духа својега и Очева, у којем ћете се утврдити. **Двапут.**

Стих. ¹Срце ми се утврди у Господу, узвиси се рог^г мој у Богу мојем. Раширише се уста^д моја на непријатеље моје, обрадовах се спасењу твојему.

Најће сила божанскога Духа и божански сложи у један склад раздељени некада глас оних који се сагласише на зло^ђ, и даје разум вернима да познају Тројицу, у којој се утврдисмо.

Стих. ²Јер нема светог^а као што је Господ, и нема праведнога као што је Бог наш^е, и нема светог^а осим тебе.

Најће сила божанскога Духа и божански сложи у један склад раздељени некада глас оних који се сагласише на зло^ђ, и даје разум вернима да познају Тројицу, у којој се утврдисмо.

Стих. ³Не хвалите се и не зборите поносито у охолости^ж, и нека не изиђу дрске речи из уста ваших.

Најће сила божанскога Духа и божански сложи у један склад раздељени некада глас оних који се са-

^а Изл. 3 ^{14.} б Лк. 24 ^{49.} в Јов. 14 ^{18 26} 15 ^{26.} г Снага. д Т. ј. смем слободно да говорим. ђ Језик човечанства које хтеде градити кулу вавилонску би раздељен, Пост. 11 ^{7.} е Овога полустиха нема у R. ж Нема у A.

гласише на зло^а, и даје разум вернима да познају Тројицу, у којој се утврдисмо.

Стих. ⁽³⁾Јер Господ је Бог разума, и Бог који удешава своје намере.

Наиђе сила божанскога Духа и божански сложи у један склад раздељени некада глас оних који се сагласише на зло^а, и даје разум вернима да познају Тројицу, у којој се утврдисмо. **На 8 стихова.**

Стих. ⁹Даје^б молитву оном који се моли, и благослови године праведнику.

Наиђе сила божанскога Духа и божански сложи у један склад раздељени некада глас оних који се сагласише на зло^а, и даје разум вернима да познају Тројицу, у којој се утврдисмо.

Стих. ⁽⁹⁾Јер није снагом^в човек силан^г. ¹⁰Господ ће противника његова учинити^д слаба. Господ је свет.

Наиђе сила божанскога Духа и божански сложи у један склад раздељени некада глас оних који се сагласише на зло^а, и даје разум вернима да познају Тројицу, у којој се утврдисмо. **На 6 стихова.**

Стих. ⁽¹⁰⁾Нека се мудрац не хвали мудрошћу својом, и нека се силни човек не хвали силом својом, и нека се богати не хвали богатством својим.

Наиђе сила божанскога Духа и божански сложи у један склад раздељени некада глас оних који се сагласише на зло^а, и даје разум вернима да познају Тројицу, у којој се утврдисмо.

Канон други.

Ирмос. Сама молитва пророчице Ане раскиде некад окове утробе нероткиње^ђ и неиздржљиву охолост

а Језик човечанства, које хтеде градити кулу вавилонску, би раздељен Пост. 11 7. б Испуњава. в Грч. Часловац место није снагом има не снажи се. г Т и грч. Часл.: Још: снагом својом; читав тај полустих изостављен у цсл. Ирмологији. д Цсл.: учини. ђ Ана беше нероткиња, али Господ под услыши њену молитву, те роди сина, 1 Цар. 1 10 11 20.

оне^а која добро рађаше; а Ана скрушен дух управља Владару и Богу разума^б. **Двапут.**

Стих. ⁽¹⁰⁾Него који се хвали нека се овим хвали: да разуме и познаје Господа, и да чини суд и правду посред земље.

Недокучљиво је најбожанственије владалаштво, јер у неученима^в показа беседнике, који речју затварају уста многима мудрацима, и севањем Духа извлаче безбројне народе из ноћне дубине. **На 4 стиха.**

Стих. ⁽¹⁰⁾Господ се попе на небеса и загрме. Он ће судити крајевима земаљским, јер је праведан.

Недокучљиво је најбожанственије владалаштво, јер у неученима^в показа беседнике, који речју затварају уста многима мудрацима, и севањем Духа извлаче безбројне народе из ноћне дубине.

Стих. ⁽¹⁰⁾И даће^з снагу царевима нашим, и узвисиће рог помазанику својему^д.

Недокучљиво је најбожанственије владалаштво, јер у неученима^в показа беседнике, који речју затварају уста многима мудрацима, и севањем Духа извлаче безбројне народе из ноћне дубине.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Беше непропадљиво блистање^ђ што исходи од нерођенога сјаја^е и свом силом светло дела. Огњени глас^ж у Сиону показује сада народима кроз Сина отачке власти^з његово по бићу заједничко^и сијање^ј.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Беше непропадљиво блистање^ђ што исходи од нерођенога сјаја^е и свом силом светло дела. Огњени

а Фенина, друга жена Анина мужа, 1 Цар. 1 г. б1 Цар. 2 з. в Апостолима, Дел. ап. 4 13. г А: даје. д Грч. Часл.: помазаницима својима. ђ Св. Дух. е Од Бога Оца. ж Шум огњених језика, Дел. ап. 2 з; Скаб.: Његов огњени глас (место његово по бићу заједничко сијање); цел.:... глас... показује њега (Духа, место његово) као... заједничко сијање. з Тако цел., Мирон.; Лов., Скаб.: показује кроз Сина... сијање отачке власни. и По бићу заједничко, дословце: срашћено, по природи спојено (сијање). ј Св. Дух, у огњеним језицима послан од Оца кроз Сина, заједничкога је бића с њима.

глас^а у Сиону показује сада народима кроз Сина отачке власти^б његово по бићу заједничко^в сијање^г.

Катавасија.

Ирмос први. Док се не обучете у силу с висине, рекао си, Христе, ученицима, останите у Јерусалиму^д; а ја ћу послати другог Утешитеља^е као ја, Духа својега и Очева, у којем ћете се утврдити.

Ирмос други. Сама молитва пророчице Ане раскиде некад окове утробе нероткиње^е и неиздржљиву охолост оне^ж која добро рађаше; а Ана скрушен дух управља Владару и Богу разума^з.

Када се сврши трећа песма, ђакон говори малу јектенију.

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^и пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник, унутри у олтару, оглас:

Јер си ти Бог наш, и теби славу шаљемо, Оцу и

^а Шум огњених језика, Дел. ап. 2 ^з; Скаб.: Његов огњени глас (место његово по бићу заједничко сијање); цсл.: ... глас... показује њега (Духа, место његово) као... заједничко сијање. ^б Тако цсл., Имрол.; Лов. Скаб.: показује кроз Сина... сијање отачке власти. ^в По бићу заједничко, дословце: *срашћено*, по природи спојено (сијање). ^г Св. Дух, у огњеним језицима послан од Оца кроз Сина, заједничкога је бића с њима. ^д Лк. 24 ⁴⁹. ^е Јов. 14 ^{10 26} 15 ²⁶. ^ж Ана беше нероткиња, али Господ услиши њену молитву, те роди сина, 1 Цар. 1 ^{10 11 26}. ^з Фенина, друга жена Ашина мужа, 1 Цар. 1 ⁶. ^и 1 Цар. 2 ³. и Или: *Споменимо пресвешту*, итд.

Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

И свлаче свештене одежде, и изишавши стоје на
обичним местима.

Седалан, глас 8.

Подобан оном: Што је заповеђено тајно.

Који воле Спаситеља^а испунише се радости, и охрабрише се који се пре бојаху^б. Јер Дух свети сиђе данас с висине на дом ученички^в и сваки друкчије говораше народима^г. Јер се разасуше језици који на око беху као огњени^д, али не запалише ученике, него заправо оросише.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин. Исти седалан.**

И чиста се други део беседе светог Григорија Богослова.

Чатац;

Читање беседе светог Григорија Богослова.

Свештеник:

Молитвама светог Григорија Богослова, Господе Исусе Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

Чатац:

Дух свети, дакле, увек беше, и јест и биће; нити поче нити ће престати, него је увек с Оцем и Сином сврстан и убројен. Јер нити је приликовало Оцу да икада буде без Сина, нити Сину без Духа, јер би иначе божанство веома много изгубило у вредности, да је, тобоже, до пуноће савршенства дошло тек пошто се предомислило. Дух, дакле, свагда беше онај којег други примају, а не који сам прима; који усавршује,

^а Апостоли. ^б Јов. 20 ¹⁹. ^в Дел. ап. 2 ². ^г Дел. ап. 2 ⁸ ¹¹. ^д Дел. ап. 2 ³.

а не који бива усавршаван; који испуњује, а не који се испуњује; који освећује, а не који се освећује; који боготвори, а не који бива боготворен; свагда је један и исти са собом и с онима^а с којима је сврстан. Невидљив је, без времена, необухватљив, непроменљив, без каквоће, без количине, без обличја, неопипљив, сам од себе покретан, свагда покретан, сам од себе слободан; сам од себе силан, свесилан, иако се све што је Духово преноси на први узрок исто онако као и све што је Синовљево. Живот је и живот твори, светлост је и светлост даје. Од себе је добар и извор је доброте. Дух је прâви^б, владалачки^б, господарски^в, који шаље^г, одваја^д, чини себи храм^ђ, упућује^е, дела како хоће^ж, раздељује благодати. Дух је посинаштва^з, истине^и, мудрости, разума, знања, побожности, савета, крепости, страха, као што је то набројено^ј. Њиме се Отац познаје и Син се прославља^к, и само се од њих познаје; једно сврставање, служба једна, поклоњење, сила, савршенство, освећење. Али што да говорим даље: све што има Отац Синовљево је, осим нерођености; све што има Син Духово је, осим рођености. Али нерођеност и рођеност не чине различна бића, него су то по мојем мишљењу разлике у истом бићу.

Мучиш се, хоћеш друго да тврдиш? А ја настављам говор. Учини пошту дану Духову. Задржи мало језик, ако је могуће. О другим језицима је реч. Учини им пошту, или их се бој: јављају се с огњем. Данас ћемо излагати науку, сутра ћемо вешто расправљати. Данас ћемо светковати, сутра ћемо бити неприлични. Оно тајанствено, ово као у позоришту. Оно је за цркве, а ово за тргове. Оно је за трезвене, а ово за пијане.

^а С Оцем и Сином. ^б Пс. 50 (51) ^{12 14}. ^в 2 Кор. 3 ¹⁷. ^г Дел. ап. 13 ⁴.
^д Дел. ап. 13 ². ^ђ Кор. 6 ¹⁹. ^е Јов. 16 ¹³. ^ж 1 Кор. 12 ¹¹. ^з Рим. 8 ¹⁵.
^и Јов. 14 ^{17 18 13}. ^ј У пророка Исаије, 11 ^{2 3}. ^к Јов. 16 ¹¹.

Прво је за оне који озбиљно раде, а ово друго за оне који праве шале с Духом. Одбацимо, дакле, што нам је туђе, а уредимо што је наше.

Дух је делао, пре свега, у анђелима и небеским силама, у силама које су прве после Бога и око Бога. Јер савршенство и сјај, неокретност или непокретност ка злу имају од светога Духа и ни од кога другога. Затим је делао у оцима и пророцима. Једни од њих Бога назреше у сликама или га познаше; а други сазнаше и будућност, јер то Дух утискиваше у племенити њихов ум: оно што ће тек бити беше им као да је већ ту. Така је сила Духа. Даље, он је делао у Христовим ученицима. Нећу да речем: у Христу, с којим је Дух такођер био, али не као који дела у њему, него као који иде са себи равним. У ученицима је делао у три маха, онолико колико беху способни да приме, и у три времена: прво, пре него што се Христос прославио страдањем; затим, после васкрсења којим се прославио; и још после одласка на небо, или преокрета^а, или како било да се то назове. То се види из овога. Они прво исцељују од болести и духова, а зна се да то не бива без Духа; затим, пошто је извршена градња спасења, апостоли примају задахнуће од Христа^б, јер је јасно да то задахнуће значи јаче божанствено задахњивање; напослетку: разделявање огњених језика^в на данашњи дан, које светкујемо. Али оно прво делање беше нејасно, друго беше изразитије, а данашње још савршеније, јер у данашњем Дух се не јавља више кроз дело, као раније, него, тако да кажем: на битан начин је назочан с апостолима и с њима пребива. А зато што је Син беседио с нама примивши тело, приличило је да се и Дух јави телесно. Затим,

^а Дел. ап. 3 ²¹, преокрет у свету за спасење. ^б Јов. 20 ²². ^в Дел. ап. 2 ³.

када је Христос отишао горе к себи, приличило је да Дух сиђе к нама. Он долази, истина, као Господ, па ипак се не шаље као неки супарник Богу. Јер овако изражавање колико показује јединственост^а толико разликује^б природе^в.

Дух долази после Христа зато да не останемо без Утешитеља. Вели се пак: *други*^г утешитељ, да разумеш да је он једнаке части с Христом. Јер други значи „други као што сам и ја“, а то ће рећи: има исто господство као и ја, а не мању част. Јер колико знам реч *други* не употребљава се за нешто туђе, него за оно што је истоветно по бићу. Дух се јавља у *језицима*^д, због тога што је језик у извесној вези с речју. А зашто у *огњенима*^е? Или зато што огањ чисти, јер Свето писмо говори о огњу који чисти, о чему се свако ко хоће може уверити; или због бића његова. Јер наш је Бог огањ^ж, и то огањ који прождире злоћу, све ако ћеш и опет бити незадовољан што те истоветност бића доводи у теснац^з. Јавља се у *раздељеним језицима*^ж због разлике у даровима; језици *седоше*^ж — због царскога достојанства и да почивају на светима, јер и Богу су херувими престо^з. *На спрату*^и (ако се не чини да сам овим ситничар више него што треба), зато да се они који ће примити Духа попну горе, да се дигну са земље, јер и неке спратове покривају божанске воде^ј, због чега се пева^ј Богу. И сам Исус на спрату^к причешћује тајни оне

^а Дословце: једнодушност (божанства). ^б Дословце: *одваја*. ^в Ипостаси, лица: Дух је Господ, али не шаље се као неки други Бог, Бог супарник; он је исто биће с Богом, али је једно од трију божанских лица. ^г Јов. 14 ¹⁶ д Дел. ап. 2 ³. ^ђ Пон. зак. 4 ²¹ Јевр. 12 ²⁹. ^з По св. Григорију^д св. Дух јавља се у *огњеним* језицима, јер је истоветнога бића с Богом, који је по Св. писму огањ; с тим не могу да се сложе противници, које св. Григорије ословљава. ^ж Дел. ап. 2 ³. ^з Ис. 37 ¹⁶. ^и Дел. ап. 1 ¹³. ^ј Пс. 103 (104) ³. ^к Лк. 22 ¹³.

које посвећује у вишу службу, да се покаже силажење и подизање: да је потребно да Бог сиђе к нама, што је, колико знам, раније учинио Мојсију^а, и да се ми попнемо к њему. Тако би настала заједница Бога с људима када се достојанства споје. А док сваки остаје код својега, Бог на висини, човек у низини, нити се може његова доброта применити на нас, нити човекољубље његово саопштити нама. А провала по средини је велика^б и не може се прећи. Она дели не само богатога од Лазара и од Аврамова наручја које жели, него и човечју природу, која је створена и пролазна, од Божје нерођене и сталне.

О духу проповедаху пророци. Ево потврде: *Дух Господњи је на мени^в; почиваће на њему седам духова^г; сиђе Дух Господњи и упути их^д*. Имамо и дух знања, који испуни Веселеила, неимара сенице^е; дух раздражени^е; дух који подиже Илију у колима и којега Јелисеј тражаше у двострукој количини^ж, а дух добри^з и владалачки^и упућује и утврђује Давида. Духа је прво обећао Јоил говорећи: *И биће у последње дане, излићу од духа својега на свако тело*, свакако на оно које верује, *и на синове ваше и на кћери вашеј*, итд.; а затим и сам Исус, који га и сам слави као што и Дух слави њега^к, и као што слави Оца и Отац њега^л. И то како ли обилно обећање: да ће Дух пребивати кроз векове^љ и свагда остати било с онима који су достојни сада, у пролазном времену, било доцније с онима који ће се удостојити на другом свету, ако се будемо владали тако да потпуно сачувамо Духа и не одбацимо га онолико колико грешимо.

^а Изл. 3 ². ^б Лк. 16 ²⁶. ^в Ис. 61 ¹. ^г Ис. 11 ² ³. ^д Ис. 63 ¹⁴. ^е Ски-
није; Изл. 25 ³⁰ ³¹. ^ж Ис. 63 ¹⁰. ^з 4 Цар. 2 ⁶⁻¹¹. ^и Пс. 142 (143) ¹⁰.
^и Пс. 50 (51) ¹⁴. ^ј Јоил 2 ²³. ^к Јов. 16 ¹⁴. ^л Јов. 8 ⁵¹. ^љ Јов. 14 ¹⁴.

Овај Дух гради заједно са Сином и твар и васкрсење. О томе нека те увери ово: *Речју Божјом. небеса се утврдише, и духом уста његових сва сила њихова^а; Дух Божји који ме створи, и дах Сведрижитеља који ме учи^б; затим још: послаћеш Духа својега и биће саздани, и обновићеш лице земљи^в.* Он гради и духовно прерођење. О томе нека те увери ово: *нико не може видети ни примити царства, ако се наново не роди Духом одозго^г, и ако се не очисти од првога рођења, које је тајна ноћи, поновним извајањем на дану и светлости, којим бива извајан сваки за себе. Овај Дух, премудри и пун човекољубља, ако узме пастира, чини га свирачем који растерује зле духове, и показује у њему израиљскога цара^д. Ако узме козара који дудове гриска, претвара га у пророка. Сети се Давида^е и Амоса^ж. Ако узме довитљиво момче, чини га судијом старешинама. Доказ је онај Данило који је победио лавове у јами^з. Ако нађе рибаре, улови у мрежу Христову оне који читав свет хватају у мрежу Речи. Узми, на пример, Петра и Андрију и синове громове^ж, који загрмише духовне ствари. Ако царинике, придобије их за ученике и чини их купцима душа. То доказује Матеј^з: јуче цариник, а данас јеванђелист. Ако ватрене гониоце, мења њихову ревност, и Савле претвара у Павле^и, да толико достигну у побожности колико их затече у злу. Ово је у исти мах и дух кротости и љутње на оне који греше. Гледајмо, дакле, да га осетимо као кротка, а не гневна, те признајмо његово достојанство и избегавајмо хуљење, и немојмо желети да га видимо како се гневи без опроштаја. Он и мене данас чини смелим проповедником пред вама. Ако, дакле, добро прођем, хвала*

^а Пс. 32 (33) ^д. ^б Јов. 33 ^д. ^в Пс. 103 (104) ^з. ^г Јов. 3 ^з. ^д Давид, 1 Цар. 16 ^и даље. ^ж Амос 1 ^д. ^з Дан. 6 ^и даље. ^ж Мт. 4 ^и даље. ^з Мт. 9 ^д. и Дел. ап. 8 ^з и даље.

Богу; ако зло прођем, и за то хвала. Оно прво зато да поштеди оне који ме мрзе, а ово друго да будем посвећен, тако да и награду примим за свештено дејствовање јеванђеља, а то је да пролијем своју крв.

Апостоли, дакле, збораху туђим језицима^а, а не отачким, и још једно велико чудо: држаху говор људи који се нису учили. То беше знак онима који не верују, а не онима који верују, да буде на осуду онима који не верују, као што је написано: *јер ћу другим језицима и другим уснама говорити народу овом, а ни тако ме неће послушати, говори Господ^б*. Али *слушаху^в*. Заустави се мало овде и испитај како ћеш разделити речи. Јер казивање има донекле двострук смисао, који ћемо уклонити запетом. Јер или је сваки чуо своје наречје тако да би се могло рећи да је излазио један говор, а чули се многи, зато што се тако ваздух тресао; да будем јаснији: то би значило: од једнога језика разлегаху се више језика; или, напротив, треба застати код речи *слушаху^в*, а речи *где они зборе језицима...* спојити с оним што даље долази, тако да смисао буде: *где они говоре језицима* њиховим, језицима оних који слушају, то јест *шуђим^с*. И ја се више слажем с тим. Јер у првом случају чудо би пре било код оних који слушају него код оних који говоре; а у другом случају је код оних који говоре, шта више, њих држе за пијане^д; из тога се види да Духом чине чудо од језика.

Иако заслужује одобрење и оно раздељивање језика у древности када зидаху кулу они који једно-

^а Дел. ап. 2 ^г. ^б Ис. 28 ^и ^и ^и 1 Кор. 14 ^и. ^в Дел. ап. 2 ^в. ^г У српском прво схватање би се укратко овако изразило: сваки од присутних чујаше на свом наречју говорење њихово (а апостоли су заправо говорили на једном); по другом схватању: сваки од присутних чујаше говорење њихово на свом наречју (на наречју присутнога, на којем су апостоли заиста и говорили). ^д Дел. ап. 2 ^и.

гласни^а беху за злу и безбожну ствар, као што се усуђују бити и неки данашњи људи; заслужује, велим, одобравање, јер када језик би раздељен, нешта и сложности у мишљењу, те се поквари и оно предузеће; ипак је достојније дивљења раздељивање што овом приликом на чудан начин бива. Јер изливши се од једнога Духа на многе, скупља се опет у једну складност. И има разлике у даровима, тако да је потребан нов дар да распозна који је дар бољи, јер сви имају нешто што је за хвалу. Могло би се рећи да је лепо и оно дељење о којем Давид вели: *потопи^б, Господе, и раздели језике њихове^в*. Зашто? *Јер заволеше све речи од потоп^а, језик преварни^д*. Ту он оптужује, иако не сасвим јасно, оне језике који цепају божанство. Но о томе доста.

Језици, дакле, збораху веома побожним Јудејима што живљаху у Јерусалиму, Парћанима, и Мићанима, и Еламљанима, Мисирцима и Ливијцима, Крићанима и Арапима, Месопотамцима и мојим Кападокијцима, и *Јудејима тамо скупљеним из целог народа под небом^б*, ако се коме свиди да тако мисли. Када је тако, вреди погледати ко то беху и из каквога ропства. Јер ропство у Вавилону^е и Мисиру^ж беше привремено, и када се заробљени вратише, одавно преста. Римскога ропства још не беше^з, оно се тек спремаше да буде одмазда за дрскост против Спаситеља. Остаје да се узме ропство под Антиохом, које не беше много пре тога времена^и. Ако се когод не слаже с таким тумачењем, те тражи нешто веројетније, зато што је тумачење натегнуто (ропство о коме је реч не беше у

^а Пост. 11 ⁴⁻⁶. ^б Разруши, уништи. в Пс. 54 ¹⁰. ^г Рушилачке говоре. д Пс. 51 ⁶. ^ђ Дел. ап. 2 ⁵. ^е Углавном од 586—536 пр. Хр. ^ж Ослобођење из Мисира око 1450 пре Христа. ^з Почело с освојењем Јерусалима 70 после Хр. ^и Свега око 70 година.

давнини, нити тада Јудеји беху расејани свуда по свету), можда ће боље бити примити ово. Пошто се тај народ више пута и под многим пресељавао, као што Јездра описује, једна племена беху ослобођена, а друга заосташе. По свој прилици из тих племена, расејаних међу многим народима, дођоше тада нека и бише учасници чуда.

Ово изложих онима који желе да што науче; свакако неће бити на одмет. А када би неко друго што допринео овом дану, то би и мени било на корист. Но сада треба да прекинем овај састанак, јер доста сам беседио; али не треба прекинути и свечаност. Него треба светковати сада и телесно, а после, и убрзо, сасвим духовно. Тамо, на оном свету, знаћемо чистије и јасније и смисао свега овога у самој Речи и Богу и Господу нашем Исусу Христу, истинитом празнику и радости оних који се спасавају. Слава и част њему и Оцу и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

ПЕСМА 4.

Припеви из

МОЛИТВЕ ПРОРОКА АВАКУМА.

Ав. 3 ^{1-3 17 18}

Канон први.

Ирмос. Гледао је пророк^а твој долазак, Христе, у последња времена, и викаше тада: Чуо сам, Господе^б, силу твоју, да си дошао да спасеш све помазанике своје^в. **Двапут.**

Стих. ¹Господе, чух вест^г твоју и побојах се; ²Господе^д, разумех дела твоја и препадох се.

^а Авакум. ^б Авк. 3 2. ^в Авк. 3 13. ^г Вест од Господа да ће казнити Јудеје. ^д Нема у В.

Бога истинитога, Утешитеља^а који проговори кроз пророке^б, и којег Закон испрва објави несавршенима, данас упознају служитељи^в и сведоци^г Речи.

Стих. ⁽²⁾Усред двају живих створења^д бићеш познан^б, када се приближе године^е, распознаћеш се^б, када дође време јавићеш се^ж. Када се помете душа моја^з, у гневу сетићеш се милости своје^а.

Бога истинитога, Утешитеља^а који проговори кроз пророке^б, и којег Закон испрва објави несавршенима, данас упознају служитељи^в и сведоци^г Речи.

Стих. ³Бог ће доћи с југа^ј, и Светац са горе^к сеновите честе^л.

Дух с огњеним^н знамењем божанства на себи раздели се^и апостолима и туђим језицима^и показа да долази као божанска сила од Оца, која сама заповеда.

Стих. Покри небеса врлина^о његова, и хвале његове пуна је земља.

Дух с огњеним^н знамењем божанства на себи раздели се^и апостолима и туђим језицима^и показа да долази као божанска сила од Оца, која сама заповеда.

Канон други.

Ирмос. Царе царевима, таки од такога једини^о,

а Јов. 14 ^{26.} *б* Дел. ап. 2 ¹³ 28 ^{25.} *в* Лк. 1 ^{2.} *г* Лк. 24 ⁴³ Дел. ап. 1 ^{8.} *д* Дословце: *двеју живошња*; по грч. реч значи и живо биће уопште; по једини та бића су херувими и серафими, међу којима је Г.; по другима: анђели и људи; по неким: Јудеји и Вавилоњани; бл. Теодорит место *здон* наглашава *зодн* (од *зои* = живот), дакле: између два живота (овога и будућега). *ђ* Усред два света, или два живота, људи ће те познати ко си ти. *е* Године, време појаве Господње. *ж* У цсл. Ирмологији доведе је стих изостављен. *з* У цсл. занета је даље, после: у *гневу*. *и* Нема у В. *ј* Грч.: *са Темана* (гора на југу од Јудеје. *к* В још: *Фарана*. *л* Смисао је: опет ће Бог доћи као некад са Синаја, (Теман и Фаран су близу С.), са густе, сеновите горе (у црквеним песмама то је Богородица, гора благодати, из које долази Хр.). *м* Изл. 19 ^{18.} *н* Дел. ап. 2 ³ *и* Дел. ап. 2 ^{4.} *о* Врлина (или извршеност) његове неисказане мудрости (тако канон 7 гласа, субота повечерје, недеља јутрење) обухвата све небо. *п* Тако цсл., Скаб.; или: *тако велики од тако великога једини*, Лов.; по другом тексту (*оѿоꝝ* = сам, једини, место *оѿоꝝ* = какав, таки као): *јединствени од јединственога* (сам од самога; Migne), *једина Речи*, Мирон.

Речи, која изиђе од Оца, којему нема узрока! Ти, заиста, као добротвор^а, посла својега Духа^б, теби једнакога по сили, апостолима који поју: слава моћи твојој, Господе. **Двапут.** **На 8 стихова.**

Стих. ¹⁷Јер смоква неће донети плода, нити ће бити рода на лози^в.

Божја Речи, сложена природо^г, из пречистога, прободенога ребра својега даждиш ми струју, божанствену бању прерођења^д, с којом мешаш реч^ђ, а печатиш^е топлотом од Духа.

Стих. ¹⁷Омахнуће дело маслинино, а поља неће творити хране.

Божја Речи, сложена природо^г, из пречистога, прободенога ребра својега даждиш ми струју, божанствену бању прерођења^д, с којом мешаш реч^ђ, а печатиш^е топлотом од Духа. **На 6 стихова.**

Стих. ¹⁷Изосташе овце од хране, и неће бити волова на јаслима^ж.

Божја Речи, сложена природо^г, из пречистога, прободенога ребра својега даждиш ми струју, божанствену бању прерођења^д, с којом мешаш реч^ђ, а печатиш^е топлотом од Духа.

Стих. ¹⁸А ја ћу се обрадовати у Господу, развеселићу се у Богу, спасу својем.

Све преклања колена Утешитељу, и Сину Очеу, сасвим заједничком^з с Оцем по бићу^а. Јер, заиста, у трима лицима познаје недостижно биће, које је без времена, једно. Јер светлошћу сину благодат светог Духа. **На 4 стиха.**

а Цсл.: *доброшвора*. *б* Јов. 14 ²¹ 15 ²³ Дел. ап. 2 ⁸. *в* После описа доласка Господњег да казни преступнике због пустоши (ст. 4—16), ст. 17, подељен на три припева, описује пустош: перодина, стока без хране; пророк се радује, јер ће Г. поправити зло. *г* Тако грч. Пентикостар 1761, 1778, нсл., Лов., Скаб., у смислу: *из божанствена и човечишта сложена природа*; други текст (грч. Пентк. 1933, Migne, Мир.): *човечијој сложеној из духа и тела природи... даждиш* итд. *д* Тит. 3 ⁵. *ђ* Еф. 5 ²⁵ ²⁶; *крштење* бива водом уз речи: *У име Оца* итд. *е* Обележаваш, утврђујеш. *ж* *А још: помирења* (Q: *лечења*) *њихова*. *з* Дословце: *срашћеном*; (од природе везан с нечим).

Стих. ¹⁹Господ Бог моја^а сила је моја, и поставиће ноге моје у савршенство.

Све преклања колено Утешитељу, и Сину Очеу, сасвим заједничком^б с Оцем по бићу^б. Јер, заиста, у трима лицима познаје недостижно биће, које је без времена, једно. Јер светлошћу сину благодат светог Духа.

Стих. **И** одводи ме у висине^в да победим^в песмом његовом^д.

Све преклања колено Утешитељу, и Сину Очеу, сасвим заједничком^б с Оцем по бићу^б. Јер, заиста, у трима лицима познаје недостижно биће, које је без времена, једно. Јер светлошћу сину благодат светог Духа.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Усавршите се^б превисоким божанством, сви који год сте служитељи бића трострукога сјаја. Јер Христос, као добротвор, мимо природу усавршује, светли огњем^е на спасење и предаје сву благодат од Духа.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Усавршите се^б превисоким божанством, сви који год сте служитељи бића трострукога сјаја. Јер Христос, као добротвор, мимо природу усавршује, светли огњем^е на спасење и предаје сву благодат од Духа.

Катавасија.

Ирмос први. Гледао је пророк^ж твој долазак, Христe, у последња времена, и викаше тада: Чуо сам, Господе^з, силу твоју, да си дошао да спасеш све помазанике своје^и.

^а Нема у В. ^б Дословце: *срашћеном* (од природе везан с нечим). ^в Т. ј. онамо где ће бити поуздан. ^г В безлично: *ради победе*. ^д Да песмом, којом величам њега, Господа, будем победник над противницима; R још: *Амин*. ^ђ Цсл.: *Да се испуне*; Migne: *Служите*. ^е Огњеним језицима, Дел. ап. 2 ^з. ^ж Авакум. ^з Авк. 3 ^з. и Авк. 3 ^и.

Ирмос други. Царе царевима, таки од такога једини^а, Речи, која изиђе од Оца, којему нема узрока! Ти, заиста, као добротвор^б, посла својега Духа^в, теби једнакога по сили, апостолима који поју: слава моћи твојој, Господе.

ПЕСМА 5.

Припеви из

МОЛИТВЕ ПРОРОКА ИСАИЈЕ,

Ис. 26 ^{9-11 15-20.}

Канон први.

Ирмос. Дух спасења, зачет у утроби пророка^а страха ради од тебе^з, и рођен на земљи, саздаје апостолска срца чиста и прѣви се обнавља у вернима^д. Јер су светлост и мир твоје заповести^б. Двапут.

Стих. ⁹Од ноћи рани дух мој к теби, Боже, јер су твоје заповести светлост на земљи.

Сила која је данас наишла, то је Дух добри^е, Дух мудрости Божје^ж, Дух који од Оца исходи^с и који се кроз Сина јавио нама вернима, и раздаје онима у које се усељава светињу, у којој се огледа по природи^и.

Стих. Научите се правди^ј, који живите на земљи.

Сила која је данас наишла, то је Дух добри^е, Дух мудрости Божје^ж, Дух који од Оца исходи^с и који се кроз Сина јавио нама вернима, и раздаје онима у које се усељава светињу, у којој се огледа по природи^и.

а Тако цел., Скаб.; или: *шако велики од шако великога једини*, Лов.; по другом тексту (ϥΙος = сам, једини, место ϥΙος = какав, таки као): *јединствени од јединственога (сам од самога, Migne), једина Речи, Мирон.*
б Цсл.: *доброшвора.* в Јов. 14 ²⁶ 15 ²⁶ Дел. ап. 2 ³. *г* Ис. 26 ¹⁸; *примање пророчкога духа упоређује се с порођајем: само примање је као зачеће у утроби, а његово делање на свету је као рађање човека на свет.* д Пс 50 (51) ¹². *ђ* Ис. 26 ⁹. *е* Пс. 142 (143) ¹⁰. *ж* Ис. 11 ³ Еф. 1 ¹⁷. *з* Јов. 15 ²⁶.
и Други превод: *и раздаје се онима у које се усељава по природи свештиње.* *ј* Г: *иправду чиниши.*

Стих. ¹⁰Јер неспаде^а безбожник; нико^б који се не научи правди на земљи неће творити истине^в. Нека се узме безбожник, да не види славе Господње. ¹¹Господе, висока^з је твоја мишица и не знадоше; сазнавши, посрамиће се^д.

Сила која је данас наишла, то је Дух добри^б, Дух мудрости Божје^в, Дух који од Оца исходи^ж и који се кроз Сина јавио нама вернима, и раздаје онима у које се усељава светињу, у којој се огледа по природи^з.

Стих. Ревност ће дохватити народ ненаучен^и, и сада ће огањ прождрети противнике.

Сила која је данас наишла, то је Дух добри^б, Дух мудрости Божје^в, Дух који од Оца исходи^ж и који се кроз Сина јавио нама вернима, и раздаје онима у које се усељава светињу, у којој се огледа по природи^з.

Канон други.

Ирмос. Примите ослободилачко очишћење од греха: росу од Духа која огањ сипа^ј, о светлолика чеда црквена! Јер сада из Сиона изиђе закон^к, благодат Духова у облику огњених језика^ј. **Двапут.** **На 8 стихова.**

Стих. ¹⁵Дометни им зла, Господе, дометни^л им^б зла, славнима на земљи^и.

Дух који није под господарем, који има силу^и Очеу, једнак обличју^и његову, својом влашћу, као што изволи, силази од Оца, умудрује апостоле језицима^в, и печати^о животоносну реч коју Спаситељ рече^д.

а Место: *неспаде*; нестанак безбожника, који треба тек да буде, сматра се да је свршен. *б* Нема у АВ. *в* Дотле стих изостављен у цсл. Ирмологији. *г* Т. ј. замахнута је за ударац. *д* А: *нека се осрамоте*. *ђ* Пс. 142 (143) ¹⁰ *е* Ис. 11 ¹² Еф. 1 ¹⁷. *ж* Јов. 15 ²⁶. *з* Други превод: *и раздаје се онима у које се усељава по природи светиње* (Мирон.). *и* Неверници, који не знају за Бога; они ће страдати. *ј* Дел. ап. 2 ³. *к* Ис. 2 ³. *л* *ж**: *дометнуће*. *љ* Грч. Часл. 1845; нема у В, цсл. *м* *н* *а* *q* *г*: *свима славнима*; по стиховима пред тим то су безбожници, народ ненаучен, противници; за њих се тражи зло, казна. *и* Цсл. овако спаја: *Дух... силази... печати реч која има силу... једнаку обличју*, итд. *и* Дел. ап. 2 ⁴. *о* Потврђује. *п* Јов. 16 ⁷ ¹³ (Спаситељева реч о силаску св. Духа, која се сада потврђује).

који је с Речју једнак по сили и по бићу истоветан.

Стих. ⁽¹⁹⁾Јер роса^а од тебе њима је исцељење, а земља ће безбожничка пасти. ²⁰Иди, народе мој, уђи у избу своју^б; затвори врата своја, прикриј се мало^в, колико толико, док не прође гнев Господњи^г.

Бог Реч, који свима влада, исцељиваше^д умове апостолима^б од греха и спремаше их себи за пречист дом; а сада се усељава у њ светлост Духа, који је с Речју једнак по сили и по бићу истоветан.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Бог Реч, који свима влада, исцељиваше^д умове апостолима^б од греха и спремаше их себи за пречист дом; а сада се усељава у њ светлост Духа, који је с Речју једнак по сили и по бићу истоветан.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Бог Реч, који свима влада, исцељиваше^д умове апостолима^б од греха и спремаше их себи за пречист дом; а сада се усељава у њ светлост Духа, који је с Речју једнак по сили и по бићу истоветан.

Катавасија.

Ирмос први. Дух спасења, зачет у утроби пророка^а страха ради од тебе^е, и рођен на земљи, саздаје апостолска срца чиста и прâви се обнавља у вернима^ж. Јер су светлост и мир твоје заповести^з.

Ирмос други. Примите ослободилачко очишћење од греха: росу од Духа која огањ сипа^и, о светлолика чеда црквена! Јер сада из Сиона изиђе закон^ј, благодат Духова у облику огњених језика^и.

а Роса Божје благодати. *б* В: *избе своје*. *в* До васкрсења и исцељења (ст. 19) невоља још траје, зато се праведни народ позива да уђе, да се затвори. *г* Ст. 20 у грч. Часл. засебни придев; у цсл. Ирмол. изостављен. *д* Цсл.: *да би исцелио... и што, спремаше их...* *ђ* Јов. 14 ^{10 23}. *е* Ис. 26 ¹⁸; примање пророчкога духа упоређује се с порођајем: само примање је као зачеће у утроби, а његово делање у свету је као рађање човека на свет. *ж* Пс. 50 (51) ¹². *з* Ис. 26 ⁹. *и* Дел. ап. 2 ³. *ј* Ис. 2 ³.

ПЕСМА 6.

Припеви из

МОЛИТВЕ ПРОРОКА ЈОНЕ,

Јона 2 ^{3-10.}

Канон први.

Ирмос. Мука ми је^а на валима брига о животу, потапају ме греси што плове^б са мно^м; бацају ме к звери што ми душу губи. А ја, Христе, тебе вичем као Јона: извуци ме из дубине смртоносне. **Двапут.**

Стих. ³Завапих у невољи својој ка Господу Богу својему, и љслиши ме. *Ти чу вику моју, глас мој из утробе адске^в.*

Богато си излио од Духа својега на свако тело, као што обрече^г, и све се напуни твојега познања^д, Госпoде: да се без одлива^ђ родио Син од Оца, и да Дух неодељиво^е исходи^ж.

Стих. Ти ме врже у дубине срца морскога, и реке ме оптекоше.

Богато си излио од Духа својега на свако тело, као што обрече^г, и све се напуни твојега познања^д, Госпoде: да се без одлива^ђ родио Син од Оца, и да Дух неодељиво^е исходи^ж.

Стих. Све набујале воде твоје и вали твоји^з пређоше преко мене.

Богато си излио од Духа својега на свако тело, као што обрече^г, и све се напуни твојега познања^д, Госпoде: да се без одлива^ђ родио Син од Оца, и да Дух неодељиво^е исходи^ж.

а Место тога у цсл.: Мене који алиам, и даље све у четвртом падежу: којега пошанају... бацају... *б* У цсл. та реченица гласи: мене с лађом пошанају греси итд. *в* Тај полустих у цсл. Ирмологији изостављен. *г* Јо-илъ 2 ²⁸. *д* Ис. 11 ⁹. *ђ* Рођењем Сина божанство Очево није ништа изгубило; цсл.: без иокварења. *е* Цсл.: неодељиви. *ж* Цсл.: изиђе. Нема у Q*.

Стих. *И рекох ја: одбачен сам исеред очију твојих^а; еда ли ћу опет погледати^б на свети храм^в твој?*

Богато си излио од Духа својега на свако тело, као што обрече^г, и све се напуни твојега познања^д, Господе: да се без одлива^е родио Син од Оца, и да Дух неодељиво^е исходи^ж.

Канон други.

Ирмос. Синуо си, Христе, од Девојке, очишћење^з нама и спасење, Господару, да отргнеш од пропасти, као пророка Јону из груди морске звери^и, целог Адама који паде са свима које роди. Двапут. На 8 стихова.

Стих. *Изли се вода на мене^ј до душе моје^к, бездан ме опколи^л најкрајњи.*

Да бисмо га вечно имали, Сведржитељу, понови нам у утробама жељенога^л правога Духа^и, Оцем ода-слатога^и, потпуно^н с њим уједињенога^о, који спаљује прљавштине непријатељске твари и чисти мрљу у срцима^п.

Стих. Глава ми се зарони горама у пукотине, сиђох у земљу, којој су преворнице њене бране вечне.

Да бисмо га вечно имали, Сведржитељу, понови нам у утробама жељенога^л правога Духа^и, Оцем ода-слатога^и, потпуно^н с њим уједињенога^о, који спаљује прљавштине непријатељске твари и чисти мрљу у срцима^п.

На 6 стихова^р.

Стих. Али нека се живот мој успне из трулежи к теби, Господе Боже мој.

а Тај полустих у цсл. Ирмологији изостављен. *б* **Σ**^{*}: *окренути се.* *в* В^{*в}: *народ.* *г* Јон^л 2 ²⁸. *д* Ис. 11 ⁹. *е* Рођењем Сина божанство Очево није ништа изгубило; цсл.: *без покварења.* *е* Цсл.: *неодељиви.* *ж* Цсл.: *изиђе.* *з* 1 Јов. 2 ² 4 ¹⁰. *и* Јона 2 ¹¹. *ј* Тако цсл. Библи, нема у Ирмологији; грч.: *изли ми се.* *к* Нема у В. *л* R: *пдкри.* *л* Цсл.: *истиинишото.* *м* Пс. 50 (51) ¹². *н* Дословце: *при одашљању од Оца;* цсл. и други преводи: *који од Оца исходи* (цсл.: *отчеисходный место отчеисходно*). *н* Досл.: *одасвуд.* *о* Цсл.: *всесовокуплено* (= тако да је све уједињено). *п* Досл.: *умовима.* *р* Тако грч. Часл. 1761 и цсл.; у грч. Часл. 1845 припеп почиње са стихом Јона 2 ⁸.

Да бисмо га вечно имали, Сведржитељу, понови нам у утробама жељенога^а правога Духа^б, Оцем ода-слатога^в, потпуно^г с њим уједињенога^д, који спаљује прљавштине непријатељске твари и чисти мрљу у срцима^ђ.

Стих. *Када нестајаше^е душе моје из мене^ж, Гос-пода се сепших^з, и нека би се дигла^и молитва моја к теби, к светом храму твојем.*

Да бисмо га вечно имали, Сведржитељу, понови нам у утробама жељенога^а правога Духа^б, Оцем ода-слатога^в, потпуно^г с њим уједињенога^д, који спаљује прљавштине непријатељске твари и чисти мрљу у срцима^ђ.

На 4 стиха.

Стих. *Који чувају таштине и лажи, милост сво-ју^ј оставише.*

Апостоли Сиоњани чекају твој долазак, част за којом се жуди^к, о Душе, којим се познаје^л Реч рођена од Оца, а ти садаш^ь с огњеним дахом^и, и брзо по-казујеш груба трабуњања у незнабожачким обманама^и.

Стих. *А ја ћу ти жртвовати гласом хвале и признања^з. Што заветовах, узвратићу теби, Господе, за спасење своје^б.*

Апостоли Сиоњани чекају твој долазак, част за којом се жуди^к, о Душе, којим се познаје^л Реч рођена од Оца, а ти садаш^ь с огњеним дахом^и, и брзо по-казујеш груба трабуњања у незнабожачким обманама^и.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

а Цсл.: истиништога. *б* Пс. 50 (51) ¹². *в* Дословце: при одашиљању од Оца; цсл. и други преводи: који од Оца исходи (цсл.: *отчеисходный* место *отчеисходно*). *г* Досл.: одашуд. *д* Цсл.: *всесовокуплено* (= тако да је све уједињено). *ђ* Досл.: *умошима*. *е* В: *песша*. *ж* Нема у R. *з* Тај полустих у цсл. Ирмол. изостављен. *и* Тако цсл. Ирмологија; цсл. Библи.: *нека би дошла*. *ј* Грч. Часл.: *њима* (?). *к* Мирон. узима то као вокатив: *О ши часиш, за којом се жуди* (о Душе). *л* *Којим се познаје*, досл.: *обе-лежје Речи*. *ь* Досл.: *посађујеш се* (цсл.: *уштрђујеш* у њима познање Речи, Скаб.). *м* Дел. ан. 2 ²⁴. *и* Т. ј. у погрешним веровањима. *и* Тако *с. а*, грч. Часл., цсл.; *В*: *Господу спасења својега*.

Апостоли Сиоњани чекају твој долазак, част за којом се жуди^а, о Душе, којим се познаје^б Реч рођена од Оца, а ти садаш^в с огњеним дахом^г, и брзо показујеш груба трабуњања у незнабожачким обманама^д.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Апостоли Сиоњани чекају твој долазак, част за којом се жуди^а, о Душе, којим се познаје^б Реч рођена од Оца, а ти садаш^в с огњеним дахом^г, и брзо показујеш груба трабуњања у незнабожачким обманама^д.

Катавасија.

Ирмос први. Мука ми је^ђ на валима брига о животу, потапају ме греси што плове^е са мнош; бацају ме к звери што ми душу губи. А ја, Христе, тебе вичем као Јона: извуци ме из дубине смртоносне.

Ирмос други. Синую си, Христе, од Девојке, очишћене^ж нама и спасење, Господару, да отргнеш од пропасти, као пророка Јону из груди морске звери^з, целог Адама који паде са свима које роди.

После шесте песме свештеник чини малу јектенију стојећи гологлав пред светим дверима, и говори на глас:

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^и пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Ма-

а Мирон. узима то као вокатив: *О ти чисти за којом се жуди* (о Душе). *б* *Којим се познаје*, досл.: *обележје Речи*. в Досл.: *посађујеш се* (исл.: *у-тврђујеш у њима познање Речи*, Скаб.). г Дел. ап. 2 2-4. д Т. ј. у погрешним веровањима. ђ Место тога у усл.: *Мене који пливам*, и даље све у четвртог падежу: *којега потапају... бацају*. е У усл. та реченица гласи: *мене с лађом потапају греси* итд. ж 1 Јов. 2 2 4 10. з Јона 2 11. и Или: *Сиоменимо пресвету* итд.

рије, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Оглас:

Јер ти си цар мира^а, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Кондак, глас 8.

Када Вишњи сиђе и помете језике^б, растављаше народе^в. Када раздаде огњене језике^г, све људе позва да се уједине. Тако сложено славимо свесветога Духа.

Икос.

Брзу и поуздану утеху дај слугама својим, Исусе, када духови наши клону^д. Немој се растати од душа наших у невољама, немој се удаљити од мисли наших у неприликама, него нас увек претеци. Приближи нам се, приближи, ти који си свуда. Као што си свагда и са својим апостолима био, тако се, милостив, сједини и с онима који желе тебе, да спојени с тобом појемо и славом славимо твојега пресветога Духа.

**Синаксар из Месечника, а затим овај о недељи
Педесетнице.**

Стихови:

Силним дахом с огњеним језицима^б
Христос дели божанскога Духа апостолима.
Великога дана Дух се изли рибарима^в

У овај дан, у осму недељу после Пасхе, празнујемо свету Педесетницу. И овај празник примисмо из

^а Јевр. 7 ^з. ^б Пост. 11 ^г. ^в Пост. 11 ^д. ^г Дел. ап. 2 ^з. ^д Пс. 142 (143) ^д, 60 (61) ^з. ^б Дел. ап. 2 ^з. ^г Апостолима, Мт. 4 ^д ^з Мк. 1 ^д.

јеврејских књига. Јер као што Јевреји светкују своју Педесетницу зато што поштују број седам, и што примише Закон када прође педесет дана^а од Пасхе, тако и ми после Пасхе светкујемо педесет дана и примамо светог Духа законодавца, који нас води на пут сваке истине и који заповеда што је Богу угодно.

А треба знати да у Јевреја беху три празника: Пасха^б, Педесетница^в и Градња Сеница^г. Пре свега, дакле, Пасху држаху за спомен прелаза кроз Црвено Море, јер *пасха* значи *прелаз*. А у томе прелазу већ се тада видео наш поновни прелаз и повратак из тамнога греха у рај. Затим, Педесетницу светковаху за спомен на своја тешка страдања у пустињи и на многе невоље, кроз које бише доведени у земљу обећану, јер се тек тада засладише плодом, пшеницом и вином^д. А то се већ тада приказиваше зло које ће нас задесити због неверовања, а затим улазак у Цркву, јер у њој се и ми причешћујемо Господњег тела и крви. То је, дакле, разлог, веле једни, што Јевреји поштују Педесетницу. А други веле да је она у част педесет дана које је Мојсије отпостио^е пре него што је примио Богом писани Закон. У исти мах то их потсећа и на оне жртве телету^ж и на све што беше учињено када је Мојсије ишао на гору и силазио с ње. Други опет, као што је речено, нађоше да су Јевреји установили Педесетницу због поштовања броја седам. Јер седам помножено са собом чини педесет дана без једнога. Тако су поштовани не само дани Педесетнице^е него се то протеже и на године. Од година код њих постаје Јовилеј (што значи опрост), јер постаје када се седам година уседмоструче^ж. Тада и земљу остављају без посева, и животињама дају опрост, а купљеним робовима допуштају

а Лев. 23^{15 16}. б Изл. 34²⁵. в Лев. 23³¹. г Пс. 4⁸. д Изл. 24^{18 34 23}
 ж Изл. 32¹⁷. е Нема у Пентк. 1778. ж Лев. 25⁸.

да оду^а. Трећи је празник Градња Сеница^б, који се светкује када се саберу плодови^в, а то је пет месеца после празника Пасхе. Светковина је била за успомену на дан када је Мојсије подигао сеницу, коју прво виде^г кроз облак^д на Гори Синајској, те је по томе изгради неимар Веселеил^ђ. Јер тај празник светковаху тако што су и сами градили сенице^е, боравили у пољима и благодарећи Богу скупљали плодове својих труда. Мисли се да је и Давид псалмима намењеним за тај дан дао натпис *о шесцима*^ж. Тај празник беше слика нашега васкрса из мртвих: када буду скршене наше телесне сенице, подићи ће се нове, те ћемо уживати у плодовима својих труда и славити у вечним сеницама.

Треба знати да је Дух свети дошао ученицима на сам дан када се служила Педесетница. Али свети Оци изволеше оделити празнике^з ради величанства свесветога Духа, јер је он један од свете Тројице која влада животом^и. Зато ћемо и ми сутра говорити о том како је сишао Дух свети.

Молитвама светих апостола, Христe Боже, смилуј се на нас. **Амин.**

ПЕСМА 7.

Припеви из

МОЛИТВЕ ТРИЈУ СВЕТИХ МОМАКА

и из

ПЕСМЕ ОТАЦА НАШИХ,

Дан. 3²⁶⁻²⁸ (LXX) и 3⁵²⁻⁵⁶ (LXX).

Канон први.

Ирмос. Побожни момци, кад их бацише у пећ огњену^ј, претворише огањ у росу^к, и певаху и викаху

^а Лев. 25¹⁰⁻¹². ^б Лев. 23³⁴. ^в Пон. Зак. 16¹³. ^г Изл. 25⁴⁰ 26³⁰ Дел. ап. 7⁴⁴ Јевр. 8⁵. ^д Изл. 24¹⁸. ^ђ Изл. 31² 35³⁰. ^е Лев. 23⁴² 43. ^ж Пс. 81 (81) 83 (84). ^з Празник Педесетнице од празника св. Духа сутра дан. ^и Или: извор је живошу. ^ј Дан. 3²¹⁻²³. ^к Дан. 3⁶⁰ (LXX; нема у срп.).

овако: Благословен си, Господе Боже отаца наших^а.
Двапут.

Стих. ²⁶Благословен си, Господе Боже отаца наших, и за хвалу је^б и прослављено име твоје у векове.

Кад апостоли бесеђаху о величинама Божјим^в; неверници мишљаху да су пијани^г, а то беше делање Духово^д, којим се познаје Тројица, један Бог отаца наших.

Стих. ²⁷Јер си праведан у свему што учини нама^б, и сва су дела твоја истинита, а прави су путеи твоји.

Кад апостоли бесеђаху о величинама Божјим^в, неверници мишљаху да су пијани^г, а то беше делање Духово^д, којим се познаје Тројица, један Бог отаца наших.

Стих. ⁽²⁷⁾И све су пресуде твоје истините^е, ²⁸и осуде у истини *ти* учини у свему што наведе^ж на нас^з.

Православно учимо о Богу да су Отац, којему нема почетка, и Реч и Дух, који су исте власти, недељива природа. Зато вичемо: Благословен си, Боже отаца наших^и.

Стих. ⁽²⁸⁾И на свети град^ј отаца наших, Јерусалим.

Православно учимо о Богу да су Отац, којему нема почетка, и Реч и Дух, који су исте власти, недељива природа. Зато вичемо: Благословен си, Боже отаца наших^и.

Канон други.

Ирмос. Складно се заори песма са свирком да се служи бездушному кипу, саграђеном од злата^к. А благодат Утешитељева^л која светлост носи чини да с пош-

^а Дан. 3 ²⁴⁻²⁶ (LXX; нема у срп.). ^б Грч. Теод. В: *си*. ^в Дел. ап. 2 ¹¹.
^г Дел. ап. 2 ¹³. ^д Дел. ап. 2 ⁴. ^ђ Нема у грч. Теод. В; тај полустих изостављен у цсл. Ирмологији. ^е Грч. Теод. В: *исшина* ^ж А: *јчини* (за нас).
^з Тај полустих изостављен у цсл. Ирмол. ^и Дан. 3 ²⁶ (LXX; нема у срп.).
А још: *швој*. ^к Дан. 3 ⁴⁻¹². ^л Јов. 14 ²⁶.

товањем вичемо: Благословена си, Тројице једина, равне моћи и без почетка. **Двапут.** **На 8 стихова.**

Стих. ⁵²Благословен си, Господе Боже отаца наших, да се појеш више свега^а и преуносиш у векове.

Безумници када чуше од апостола туђинске речи^б, не разумевши гласа који пророчки навести^в, говораху да су се опили од вина^г. А ми благочастиви божанствено вичемо теби: Благословен си, обновитељу свега.

Стих. ⁽⁵²⁾И благословено је име славе твоје свето^а, да се поје више свега^б и преуноси у векове.

Безумници када чуше од апостола туђинске речи^б, не разумевши гласа који пророчки навести^в, говораху да су се опили од вина^г. А ми благочастиви божанствено вичемо теби: Благословен си, обновитељу свега.

На 6 стихова.

Стих. ⁵³Благословен си у храму свете славе своје, да се појеш више свега и преуносиш^е у векове.

Безумници када чуше од апостола туђинске речи^б, не разумевши гласа који пророчки навести^в, говораху да су се опили од вина^г. А ми благочастиви божанствено вичемо теби: Благословен си обновитељу свега.

Стих. ⁵⁴Благословен си који видиш бездане, који седиш на херувимима, да се појеш више свега и преуносиш у векове.

Загрме Богом задахнути Јоил видилац гласом^ж пребожанственога владалаштва^з: Којима излијем^и, рече, као Реч^ј, од Духа својега, заједно ће клицати: природо троструко сјајне светлости, благословена си. **На 4 стиха.**

а Тако грч. Часловци и ссл.; В и други: и за хвалу си и преуношен...
б Дел. ап. 2 ⁴. в Изливање св. Духа, Јоил 2 ²⁸. г Дел. ап. 2 ¹³. д §R још: *швоје*. Ђ Нема у R. е §R: и преслан си. ж Место видилац гласом може се превести и: који види припићења; тако ссл. и Мирон. з Т. ј. са-мога Бога; у грч. је једна реч. и то придев („најбогоначелнији“), који се може спојити и овако: излијем... од најбогоначелнијега Духа, итд.; тако ссл. и Јоил 2 ²⁸. ј Тако ссл., Migne, Пентикостар 1761; по другом тексту (λέγου место λέγου, Пентк. 1778, 1933): као да рече Реч (т. ј. Христос), или: најбогоначелнија Реч (место: најбогонач. Дух); тако Лов.

Стих. ⁵⁵Благословен си на престолу славе царства твојега^а, да се појеш више свега^а и преуносиш у векове.

Загрме Богом задахнути Јоил видилац гласом^б пребожанственога владалаштва^в: Којима излијем^з, рече, као Реч^д, од Духа својега, заједно ће клицати: природо троструко сјајне светлости, благословена си.

Стих. ⁵⁶Благословен си на тврђи небеској, да се појеш више свега и преуносиш у векове.

Загрме Богом задахнути Јоил видилац гласом^б пребожанственога владалаштва^в: Којима излијем^з, рече, као Реч^д, од Духа својега, заједно ће клицати: природо троструко сјајне светлости, благословена си.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Трећи од часова доби^ђ благодат^е да покаже да се три ипостаси поштују у простоти^ж власти^з. Али сада једнога од дана, Господњега^а, Сине, Оче и Душе, благословен си^ј.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Трећи од часова доби^ђ благодат^е да покаже да се три ипостаси поштују у простоти^ж власти^з. Али сада једнога од дана, Господњега^а, Сине, Оче и Душе, благословен си^ј.

Катавасија

Ирмос први. Побожни момци, кад их бацише у

а Нема у R. б Место *видилац гласом* може се превести и: *који види привећења*; тако цсл. и Мирон. в Т. ј. самога Бога; у грч. је једна реч, и то придев („најбогочелнији“), који се може спојити и овако: *излијем... од најбогочелнијега* итд.; тако цсл. з Јоил. 2 ²⁸. д Тако цсл., Migne, Пептикостар 1761; по другом тексту λέγου место λέγου Пентк. 1778, 1933: *као да рече Реч* (т. ј. Христос); или: *најбогочелнија Реч* (место: најбогочел. Дух), тако Лов. ђ Или: *разда*. е Превод почетка овога тропара је непоуздан; прва реч заправо значи *трострук*, а у цсл. је у 4, а не у 1 надежу; место *часова* (ώρῶν) у цсл. је: *гледајући* (ώρῶν); други преводи: *Трећега часа* (Бог, Дух) *разда* бл.; *тројичну* (троструку) *благодат разда гледајући* да покаже итд. ж Јединству. з Лов.: *бића*. и То је недеља, ј Или: *Син, О, и Дух благословен* (да) *је*.

пећ огњену^а, претворише огањ у росу^б, и певаху и викаху овако: Благословен си, Господе Боже отаца наших^в.

Ирмос други. Складно се заори песма са свирком да се служи бездушному кипу, саграђеном од злата^г. А благодат Утешитељева^д која светлост носи чини да с поштовањем вичемо: Благословена си, Тројице једина, равне моћи и без почетка.

ПЕСМА 8.

Припеви из

ПЕСМЕ ТРИЈУ СВЕТИХ МОМАКА,

Дан. 3 57-63 80-87 (LXX).

Канон први.

Ирмос. Купина на Синају, када је пламен обузе, али не опали, Бога откри Мојсију^ђ мутава језика и нескладна гласа^е. А ревност о Богу показа да три момка^ж огњу не подлежу, него певају: сва дела, Господа појте, и преузносите у све векове^з. **Двапут.**

Стих. ⁵⁷Благословите Господа, сва дела Господња, појте и преузносите га^и у векове.

Када се животно, силно духање свесветога Духа с хуком спуштало с висине у облику огњених језика^ј рибарима^к, они тада бесеђаху о величинама Божјим^л. Сва дела, Господа појте, и преузносите у све векове^з.

Стих. ⁵⁸Благословите Господа, анђели Господњи^ь, ⁵⁹небеса појте и преузносите га у векове.

Када се животно, силно духање свесветога Духа

^а Дан. 3 21-23. ^б Дан. 3 50 (LXX; нема у срп.). ^в Дан. 3 24-28 (LXX; нема у срп.). ^г Дан. 3 4-12. ^д Јов. 14 26. ^ђ Изл. 3 26. ^е Изл. 4 10. ^ж Ссдрах, Мисах и Авденаго, Дан. 3 93 (LXX; срп. 26). ^з Дан. 3 57 (LXX; нема у срп.). ^и Нема Часл. 1761. ^ј Дел. ап. 2 3. ^к Апостолима, Мт. 4 18 Лк. 1 16. ^л Дел. ап. 2 11. ^ь Дан. 3 58 (LXX; нема у срп.).

с хуком спуштало с висине у облику огњених језика^а рибарима^б, они тада бесеђаху о величинама Божјим^в. Сва дела, Господа појте, и преузносите у све векове^з.

Стих. ⁶⁰Благословите Господа, све воде изнад небеса^д, ⁶¹све силе Господње, појте и преузносите га у векове.

Ходите, не бојмо се страховитог огња^ђ, јер идемо на гору која се не може опипати^е: станимо на Гору Сионску, у граду живогa Бога^ж. Играјмо сада заједно с духоносним апостолима. Сва дела, Господа појте и преузносите у све векове^з.

Стих. ⁶²Благословите Господа, сунче и месече, ⁶³звезде небеске, појте и преузносите га у векове.

Ходите, не бојмо се страховитог огња^ђ, јер идемо на гору која се не може опипати^е: станимо на Гору Сионску, у граду живогa Бога^ж. Играјмо сада заједно с духоносним апостолима. Сва дела, Господа појте и преузносите у све векове^з.

Канон други.

Ирмос. Дреши узе^и и орошава пламен троструко сјајна слика божанскога владалаштва. Певају момци^ј, а сва створена твар благосиља као добротвора јединога Спаса и створитеља свега. **Двапут.**

На 8 стихова.

Стих. ⁸⁰Благословите Господа, све^к птице небеске, ⁸¹звери и сва стоко^л, појте и преузносите га у векове.

а Дел. ап. 2 ³. *б* Апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Лк. 1 ¹⁶. *в* Дел. ап. 2 ¹¹. *з* Дан. 3 ⁵⁷ (LXX; нема у срп.). *д* §R: *неба*. *ђ* Као што се Израњци бојаху муља и грмљавине са Горе Синајске, Изл. 19 ¹⁶. *е* На небеску, нематеријалну гору, Јевр. 12 ¹⁸, супротно гори Синајској, које се нико није смео дотаћи, Изл. 19 ¹². *ж* Јевр. 19 ²²; *Сион и град Бога живогa* значе Цркву Христову. *з* Дан. 3 ⁵⁷ (LXX; нема у срп.). *и* Дан. 3 ²¹ и ⁹² (LXX; нема у срп.). *ј* Дан. 3 ²⁴ (LXX; нема у срп.). *к* Нема у А (Теод.). *л* Теод. В: *све звери и стоко*; LXX 87: *четвероножици и звери*.

Дух седа у виду огњених језика^а и буди^б успомену^в на речи спасоносне људима, које Христос рече апостолима чувши од Оца; а отуђена, *сада* усвојена твар пева тебе благословенога^г.

Стих. Благословите, синови човечји, нека Израил благослови^д Господа, појте и преузносите га у векове.

Дух седа у виду огњених језика^а и буди^б успомену^в на речи спасоносне људима, које Христос рече апостолима чувши од Оца; а отуђена, *сада* усвојена твар пева тебе благословенога^г. **На 6 стихова.**

Стих. ⁸⁴Благословите Господа, свештеници Господњи^ђ, ⁸⁵слуге Господње^ђ, појте и преузносите га у векове.

Дух седа у виду огњених језика^а и буди^б успомену^в на речи спасоносне људима, које Христос рече апостолима чувши од Оца; а отуђена, *сада* усвојена твар пева тебе благословенога^г.

Стих. ⁸⁶Благословите Господа, дуси и душе праведничке, ⁸⁷преподобни и који сте смирена срца, појте и преузносите га у векове.

Видело^е будући што од себе сјаје и светлост раздаје, што иде^ж спасоносно, самогосподарски^ж, ти дође да испуниш апостоле као драгоцен дах^з. О удели слушама својим духа обилнога. **На 4 стиха.**

Стих. ⁸⁸Благословите Господа, Ананије, Азарије, и Мисаило, појте и преузносите га у векове.

а Дел. ап. 2 ³. б Дословце: *гради* (зида, утврђује). в Јов. 14 ²⁶. г У цсл. тропар гласи: *Дух у виду... језика буди успомену на речи... од Оца, посађујући* (поново дижући на њено место) *усвојену* (твар), а пре тога *отуђена* *швар* *иена* *тебе*. д Тако Теод., А Q, цсл.; LXX 87, Теод., В: *Израиљци, благословише*. ђ Тако А Q, LXX 87 ^{mg} Syr. ^{mg} (уз *свештеници*) и цсл.; нема у LXX 87, Теод. В. е Св. Дух или Христос. ж У цсл.: *Видело...*, *једино* (место грч. *иде*) самогосподарско (придев место грч. прилога), *иш* *спасоносно* *дође*, итд. з Исп. Јов. 20 ²²; место *дах* у цсл.: *врх*; *иш* *дође* *да* *испуниш* *апостоле*, *ше* *као* *драгоцен* *врх* (врхунап) *удељујеш...* *духа* *обилнога*.

Видело^а будући што од себе сјаје и светлост раздаје, што иде^б спасоносно, самогосподарски^в, ти дође да испуниш апостоле као драгоцен дах^в. О удели слугама својим духа обилнога.

Стих. Благословите Господа, апостоли, пророци и мученици Господњи, појте и преузносите га у векове^г.

Видело^а будући што од себе сјаје и светлост раздаје, што иде^б спасоносно, самогосподарски^в, ти дође да испуниш апостоле као драгоцен дах^в. О удели слугама својим духа обилнога.

Благословимо Оца, Сина и светог Духа, Господа^г.
Појмо и преузносите га у векове^д.

Запеваше пророци духоносним устима о твојем телесном доласку, Владаоче^ђ; и Духа који изиђе из наручја отачкога, несазданог, с тобом вајара и на престолу с тобом, шаљеш^е вернима по ваплоћењу да га поштују^ж.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Запеваше пророци духоносним устима о твојем телесном доласку, Владаоче^ђ; и Духа који изиђе из наручја отачкога, несазданог, с тобом вајара и на престолу с тобом, шаљеш^е вернима по ваплоћењу да га поштују^ж.

На крају 8 песме, пре него што ћемо почети 9, сви чинимо метанију подједнако^з, говорећи:

а Св. Дух или Христос. б У цсл. Видело..., једино (место грч.: иде) самогосподарско (придев место грч. прилога), ти спасоносно дође, итд. в Исп. Јов. 20 ³²; место дах у цсл.: врх: ти дође да испуниш апостоле, те као драгоцен врх (врхунац) удељујеш ...духа обилнога. г Овог припева, који у 8 песми замењује Слава Оцу..., нема у Данилу. д Тај полустих изостављен у цсл. Ирмологији. ђ Христе. е Тако Мирон.; управо: (ти си) онај који шаље, (Лов.: којега ти посла; тако и Migne); место онај који шаље у цсл.: једнога, те Скаб. преводи: Запеваше пророци...и о Духу..., (дарованом) вернима од ваплоћења једнога (од Тројице); Лов. преводи овако: Запеваше... о доласку и (с њима) Дух, који изиђе,... Владаоче, који (га) посла... ж Дословце: поштовање (биће за поштовање) вернима ваплоћења (Мирон.: онима који верују у ваплоћење). и Напомена у цсл. Уставу.

Хвалимо, благосиљамо, клањамо се Господу, појемо и преуносимо га у све^а векове.

Затим катавасија.

Ирмос први. Купина на Синају, када је пламен обузе, али не опали, Бога откри Мојсију^б мутава језика и нескладна гласа^в. А ревност о Богу показа да три момка^г огњу не подлежу, него певају: Сва дела, Господа појте, и преуносите у векове^д.

Ирмос други. Дреши узе^е и орошава пламен тро-струко сјајна слика божанскога владалаштва. Певају момци^е, а сва створена твар благосиља као добротвора јединога Спаса и створитеља свега.

За време осме песме свештеник и ђакон чине поклон настојатељу, улазе у олтар и облаче се обично. А када се осма песма сврши, ђакон поје почетак ирмоса девете песме празничне. Свештеник изиђе и стаје на обично место, а ђакон све кади по обичају. Када се врати, стаје на обично место.

На 9 песни Часнију^ж не појемо.

ПЕСМА 9.

Припеви из

МОЛИТВЕ СВЕТОГА ПРОРОКА ЗАХАРИЈЕ, ОЦА ПРЕТЕЧЕВА,

Лк. 1 68-79.

Канон први.

Ирмос. Ти роди^з, а не претрпе покварања, и по-зајми^и тело свестваралачкој Речи, Мати која мужа не

^а Нема у грч. ^б Изл. 3 2 8. ^в Изл. 4 10. ^г Седрах, Мисах и Авденаго, Дан. 3 23 (LXX; срп. 28). ^д Дан. 3 57 (LXX; нема у срп.). ^е Дан. 3 21 и 22 (LXX; нема у срп.). ^ж Дан. 3 24 (LXX; нема у срп.). ^з Песма пресв. Богородице (Лк. 1 46-53) с припевом Часнију од херувима; види у додатку на крају ове књиге под 1, 2) ^и Тако цсл.; дословце: зашрудне. ^и Ради ва-пилоћења.

позна, Девојко Богородице, склониште^а онога који се не може заклонити, ста^{не} бескрајнога вајара^б својега. Тебе величамо. **Двапут.**

Стих. ⁶⁸Благословен да је Господ Бог Израилев, што посети и учини избављење народу својему.

Праска^{ху} некада огњена кола^в, радостан се возаше ревните^л онај огњена да^х. То он навештаваше ду^{ха}ње^д, које сада сину апостолима с висине, те освет^лени^б тиме објавише свима Тројицу.

Стих. ⁶⁹И подиже нам рог^е спасења у дому Давида, момка својега.

Праска^{ху} некада огњена кола^в, радостан се возаше ревните^л онај огњена да^х. То он навештаваше ду^{ха}ње^д, које сада сину апостолима с висине, те освет^лени^б тиме објавише свима Тројицу.

Стих. (⁷⁰Као што прозбори устима светих од пам- тивека пророка својих), ⁷¹да спасе од непријатеља наших и од руке свију који нас мрзе.

Чудо се чуло мимо закон природни; јер један се глас^ж разлеже од ученика, а благодаћу од Духа раз- личито чују величине Божје народи, племена и језици, који се уче познању Тројице.

Стих. ⁷²Да учини милост оцима нашим, и да се сети завета светог^а својега.

Чудо се чуло мимо закон природни; јер један се глас^ж разлеже од ученика, а благодаћу од Духа раз- личито чују величине Божје народи, племена и језици, који се уче познању Тројице.

Канон други

Ирмос. Радуј се, Царице, материнско-девојачка

а За пензмернога Бога нема склоништа ни стана; али Христос, пред рође- њем, беше у утроби Богородичиној као у стану. *б* Бог, који је извајао чо- века. *в* 4 Цар. 2 ¹¹. *г* Пророк Илија, 3 Цар. 19 ¹⁰. *д* Дел. ап. 2 ³. *ђ* Цсл.: *освећени*. *е* Снагу, снажног спаситеља. *ж* Језик; апостоли говоре једним, а слушаоци чују различито: сваки на својем.

славо! Јер никоја окретна, лепоречива уста беседничка^а не могу тебе достојно опевати, а слаб је сваки ум да разуме твој порођај. Зато сви у глас тебе слави́мо.

Двапут.

На 8 стихова.

Стих. ⁷³Клетве, којом се закле Авраму, оцу нашем: ⁷⁴да ће нам дати када се избавимо од руке непријатеља својих^б.

Мома^в што живот рађа заслужује^з да јој се пева, јер једина склони у утроби^д Реч, која лечи^ђ болесну природу људску, а сада седи на престолу с десне стране Оцу, и посла благодат Духову.

Стих. Да му без страха ⁷⁵служимо у преподобности и правди све дане живота својега.

Мома^в што што живот рађа заслужује^з да јој се пева, јер једина склони у утроби^д Реч, која лечи^ђ болесну природу људску, а сада седи на престолу с десне стране Оцу, и посла благодат Духову. На 6 стихова.

Стих. ⁷⁹И ти дете, назваћеш се пророк Вишњег, јер ћеш напред ићи пред лицем^е Господњим да приправиш путове његове.

Мома^в што живот рађа заслужује^з да јој се пева, јер једина склони у утроби^д Реч, која лечи^ђ болесну природу људску, а сада седи на престолу с десне стране Оцу, и посла благодат Духову.

Стих. ⁷Да даш народу његову познање спасења за^ж отпуштење греха њихових ⁷⁸по срдечној милости Бога нашега.

Мома^в што живот рађа заслужује^з да јој се пева, јер једина склони у утроби^д Реч, која лечи^ђ болесну природу људску, а сада седи на престолу с десне стране Оцу, и посла благодат Духову.

На 4 стиха.

а Тако грчки Пентикостари, Migne; цсл.: *беседници не могу тако да тебе... опевају*. *б* Тако SR, цсл.; нема у WH. *в* Богородица. *г* Цсл.: *заслужила је*. *д* Тако цсл.; управо: у утроби (Скаб.: само склопивши се у св. Дев. јојку, Реч Божја могла је ући у утроби, обрт света); Migne: *у дубинама*. *ђ* Цсл.: *која се крије од...*, т. ј. избегава болесну природу, итд.; Христос (Реч) прима људску природу, али не грех (у грч. су глаголи *криши* и *лечиши* слични). *е* Нема у грч. *ж* Тако цсл.; или: *у отпуштењу*.

Стих. Којом нас посети^а исток с висине, ⁷⁹да се јави^б онима који седе у тами и сенци смртној.

Којима *нам* год духну благодат што од Бога струји, светлимо се, блистамо промењени^в чудном^г променом предивном^д, познајући^ђ мудро^е биће трострукога сјаја, једнаке снаге, неодељиво, славимо *га*.

Стих. Да управи ноге наше на пут мира.

Којима *нам* год духну благодат што од Бога струји, светлимо се, блистамо промењени^в чудном^г променом предивном^д, познајући^ђ мудро^е биће трострукога сјаја, једнаке снаге, неодељиво, славимо *га*.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Којима *нам* год духну благодат што од Бога струји, светлимо се, блистамо промењени^в чудном^г променом предивном^д, познајући^ђ мудро^е биће трострукога сјаја, једнаке снаге, неодељиво, славимо *га*.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Којима *нам* год духну благодат што од Бога струји, светлимо се, блистамо промењени^в чудном^г променом предивном^д, познајући^ђ мудро^е биће трострукога сјаја, једнаке снаге, неодељиво, славимо *га*.

Катавасија.

Ирмос први. Ти роди^ж, а не претрпе покварења, и позајми^з тело свестваралачкој Речи, Мати која мужа не позна, Девојко Богородице, склониште^и онога који се не може заклонити, ста^ине^и бескрајнога вајара^ј својега. Тебе величамо.

^а Тако SR^м, цсл.; варијанта: којом ће посејатиши. ^б Или: да обасја оне итд. ^в Цсл.: променивши се (Лов.). ^г Дословце: туђинском (необичном). ^д Мп-рон. преводи: познајући предивно, мудро... биће, итд. ^ђ Цсл.: познавши (Лов.; Скаб.). ^е Цсл.: мудрости; према томе Скаб. преводи (с напоменом да је патегиуто): познавши недељиву мудрост (свакако Христову) једнаке снаге, славимо биће, итд. ^ж Тако цсл.; досл.: затрудне. ^з Ради ваплоћења. ^и За неизмернога Бога нема склоништа ни стана; али Христос, пред рођењем, беше у утроби Богородичиној као у стану. ^ј Бог, који је извајао човека.

Ирмос други. Радуј се, Царице, материнско-девојачка славо! Јер никоја окретна, лепоречива уста беседничка^а не могу тебе достојно опевати, а слаб је сваки ум да разуме твој порођај. Зато сви у глас тебе слави́мо.

После девете песме, вративши се и предавши кадионицу^б, ђакон говори малу јектенију.

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^в пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек Девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник оглас:

Јер тебе хвале све силе небеске^г, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Тада ђакон гласно говори:

Свет је Господ Бог наш^д.

Збор, на глас 3: Свет је Господ Бог наш^д.

Стих 1: *Уздижише Господа Бога нашега, и клањајше се иодножју ногу његових^ђ*, јер је свет Господ Бог наш^д.

Збор: Свет је Господ Бог наш^д.

Стих 2: *Над свима људима је Бог наш^е*.

^а Тако грчки Пентикостари, Мигне; цсл.: *беседиши не могу тако да тебе... опевају*. ^б Нема у грч. ^в Или: *Споменимо пресвету*, итд. ^г Пс. 148 ¹ ² (Мт. 24 ²⁹ Мк. 13 ²⁵ Лк. 21 ²⁴). ^д Пс. 98 (99). ^е ^ђ Пс. 98 (99) ^з (а); у цсл. Уставу изостављено. ^е Пс. 98 (99) ².

Збор: Свет је Господ Бог наш^а.
Свештеник стоји на обичном месту.

Егзапостилар, глас 3.^б

Подобан оном: Небо звездама.

Свесвети Душе, који исходиш од Оца и који кроз Сина дође неуким ученицима, те у теби Бога познаше, спаси, посвети све^в. Двапут.

Слава, И сада, други; глас исти.

Светлост је Отац^г, светлост је Реч^д, светлост је и Дух свети^ђ, који у огњеним језицима^ђ послан би апостолима. Он сав свет води са светлошћу да чини пошту Тројици светој. Једанпут.

На Хвалите, Све што дише, поставимо 6 стихова, и певамо самогласне стихире, понављајући их, глас 4.

Све што дише да хвали Господа^е.

Хвалите Господа с небеса, хвалите га на висинама^ж.

Теби Богу приликује песма^з.

Псалам 148^{з.в.}

³Хвалите га, сунче и месече, хвалите га, све звезде и светлости.

⁴Хвалите га, небеса над небесима, и водо над небесима. ⁵Нека похвале име Господње.

Јер он рече и посташе, он заповеди и саздаше се.

⁶Постави их довека и ва век века, наредбу положи и неће проћи.

⁷Хвалите Господа са земље, змајеви и сви бездани.

⁸Огњу, граде, снеже, леде, душе бурни, који чините реч његову.

а Пс. 98 (99) ⁹. б Тако грч. Пентикостар 1933; и у срп. свечаном појању је 3 глас (испороди напев у спаси са насъ бо ради у Дѣва днесъ); у цел. Уст.: по гласу који је. в Цел.: и смилуј се на све. г 1 Јов. 1 ⁵ Јак. 1 ¹⁷. д Јов. 1 ⁴ ⁹. ђ Дел. ап. 2 ³. е Пс. 150 ⁶. ж Пс. 148 ¹. з Пс. 64 (65) ²

⁹Горе и сви хумови, родна дрвета и сви кедри.

¹⁰Звери и сва стоко, гмизавци и птице пернате.

¹¹Цареви земаљски и сви народи, кнезови и све судије земаљске.

¹²Младићи и девојке, старци с децом ¹³да похвале име Господње, јер се узвиси име њега јединога.

Исповедање је његово^а на земљи и на небу, ¹⁴и узвисиће рог^б народа својега.

Песма да је свима преподобним његовим^в, синовима Израиљевим, народу који му се приближује.

Псалам 149.

¹Запевајте^г Господу песму нову, хвала да му је у цркви преподобних.

²Нека се развесели Израиљ о створитељу својем, и синови Сионови нека се обрадују цару^д својему.

³Нека похвале име његово у колу, уз бубањ и гусле нека засвирају њему.

⁴Јер воли Господ народ свој, и узвисиће кротке на спасење.

⁵Похвалиће се преподобни у слави, и обрадоваће се^ђ на постељама својим.

⁶Величања^е Божја у грлу су њихову, а мачеви с обе стране оштри у рукама њиховим.

⁷Да учине освету народима, карања међу људима.

⁸Да свежу цареве њихове у вериге, и славне међу њима у гвоздене окове за руке.

Одавде почињемо стихире на 6, глас 4.

⁹Да учине над њима суд написан; ова слава биће^ж свима преподобним његовим.

^Чудне ствари видеше данас сви народи у граду

а Њега исповедају, признају, славе. *б* Снагу. *в* Нема у В. *г* R: Нека пева. *д* A: царству. *ђ* R*: Нека се обрадују. *е* Дословце: Узвишавања. *ж* В: је.

Давидову^а, када Дух свети сиђе у огњеним језицима^б, као што прозбори^в богобеседник Лука, јер вели^г: када беху скупљени ученици Христови, постаде хука као да се диже духање бурно, и напуни дом, у којем се-ђаху^д. И сви стадоше зборити необичним речима^ђ, необичним учењем, необичном науком^е о светој Тројици.

Псалам 150.

¹Хвалите Бога међу светима његовим, хвалите га на тврђи силе његове.

^Чудне ствари видеше данас сви народи у граду Давидову^а, када Дух свети сиђе у огњеним језицима^б, као што прозбори^в богобеседник Лука, јер вели^г: када беху скупљени ученици Христови, постаде хука као да се диже духање бурно, и напуни дом, у којем се-ђаху^д. И сви стадоше зборити необичним речима^ђ, необичним учењем, необичном науком^е о светој Тројици.

На 4 стиха.

²Хвалите га на силама његовим, хвалите га по мноштву величанства његова.

Дух свети, заиста, беше увек, и јест и биће. Нити поче нити ће престати, него је увек с Оцем и Сином сврстан и убројен^ж. Живот је и оживљује^з, светлост је и светлост даје^ж. Од себе је добар и извор је доброте^ж. Њиме се Отац познаје и Син се прославља^и, и од свију се упознаје^ж. Једна је сила, једно сврставање^ј, једно је поклоњење^ж у свете Тројице.

³Хвалите га уз глас трубни, хвалите га уз псалтир и гусле.

^а 2 Цар. 5⁷ ^б Дел. ап. 2³. ^в Цсл.: *говори*. ^г Дел. ап. 2¹² ^д Дел. ап. 2². ^ђ Дел. ап. 2⁴. ^е Цсл.: *заповестима*. ^ж Из беседе св. Григорија Богосл. на Педесетницу, у овој књизи на стр. 196. ^з Јов. 6³³ 1 Кор. 15⁴⁵ 2 Кор. 3⁶. ^и Јов. 16¹⁴. ^ј Отац, Син и Дух сврставају се у један ред, једно и исто божанско достојанство.

Дух свети, заиста, беше увек, и јест и биће. Нити поче, нити ће престати, него је увек с Оцем и Сином сврстан и убројен^а. Живот је и оживљује^б, светлост је и светлост даје^а. Од себе је добар и извор је доброте^а. Њиме се Отац познаје и Син се прославља^в, и од свију се упознаје^а. Једна је сила, једно сврставање^з, једно је поклоњење^а у свете Тројице.

⁴Хвалите га уз бубањ и у колу, хвалите га уз жице и свирку.

Дух је свети светлост и живот и живи извор мисаони; дух мудрости, дух разума^д; добар^ђ, прави^е, мисаони; он влада^ж, чисти од погрешака. Бог је и обожава, огањ је што од огња исходи. Збори, ради, дели дарове^з. Све пророке он овенча, божанствене апостоле^и и мученике. Необично чување, необично виђење: огањ се раздељује за раздавање дарова^з.

⁵Хвалите га уз кимвале лепогласне, хвалите га уз кимвале с поклицима. Све што дише да хвали Господа.

Дух је свети светлост и живот и живи извор мисаони; дух мудрости, дух разума^д; добар^ђ, прави^е, мисаони; он влада^ж, чисти од погрешака. Бог је и обожава, огањ је што од огња исходи. Збори, ради, дели дарове^з. Све пророке он овенча, божанствене апостоле^и и мученике. Необично чување, необично виђење: огањ се раздељује за раздавање дарова^з.

Слава, И сада, глас 6.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

а Из беседе св. Григорија Богосл. на Педесетницу, у овој књизи на стр. 196.
б Јов. 6 ⁶³ 1 Кор. 15 ⁴⁵ 2 Кор. 3 ⁶ в Јов. 16 ¹¹ г Отац, Син и Дух сврставају се у један ред, једно и исто божанско достојанство. д Ис. 11 ².
ђ Пс. 142 (143) ¹⁰. е Пс. 50 (51) ¹². ж Пс. 50 (51) ¹⁴. з 1 Кор. 12 ⁴⁻⁷ 11.
и Еф. 3 ⁶.

Царе небески^а, Утешитељу^б, Душе истини^в, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

У почетку великога славословља свештеник улази у олтар^с.

ВЕЛИКО СЛАВОСЛОВЉЕ..

Слава теби који нам показа светлост^д.

Слава на висинама Богу и на земљи мир, међу људима добра воља^ђ.

Хвалимо^е те, благосиљамо те, клањамо ти се, славимо те славом, благодаримо ти ради велике славе^ж твоје.

Господе, царе небески^з, Боже Оче Сведржитељу^и, Господе Сине јединородни^ј, Исусе Христе, и свети Душе.

Господе Боже, јагње Божје^к, Сине Очев, који узимаш грех свету^к, смилуј се на нас; ти који узимаш грехе свету^л, прими молитву нашу.

Који седиш с десне стране^ь Оцу; и^м смилуј се на нас, јер ти си једин свет, ти си једин Господ^н, Исус Христос на славу Бога Оца^ь, амин.

Сваки ћу те дан благосиљати, и хвалићу име твоје до века и ва век века^о.

а Дан. 4³⁴ (српски 37) по грч (Теод.) и цсл. преводу. б Јов. 14²⁶ 15²⁶. в Јов. 15²⁶. г Напомена у грч. Евхологону. д Ис. 53¹¹ (LXX; нема у срп.); читав стих у грч. Часловцу 1761 и цсл. црвеним словима, а у грч. 1845 црним. ђ Лк. 2¹⁴; други превод: на људима добра воља (Божја). е Тако цсл.; грч.: појемо. ж Пс. 137 (138)⁵. з Дан. 4³⁴ (срп.: 37) по грч. (Теод.) и цсл. преводу; у грч. појању и Часловцу 1845 подела речи овака: Г., царе, небески Боже, итд. и Амос 4¹³ 5¹⁴ и чешће. ј Јов. 1¹³ 3¹⁸ 18 1 Јов. 4⁹. к Јов. 1²⁹ 36. л У грч. ту се завршује стих; стих затим гласи: Прими молитву... који седиш... и смилуј се на нас. љ Кол. 3¹ и чешће. м Нема у цсл. и Нем. 9⁸ Дан. 3⁴³ (LXX; нема у срп.). њ Филб. 2¹¹. о Пс. 144 (145)².

Удостој, Господе, да се овога дана сачувамо од греха^а. Благословен си, Господе Боже отаца наших^б.

И за хвалу је и прослављено је име твоје^в у векове. Амин.

Да буде, Господе, милост твоја на нама, као што се уздасмо у тебе^в.

Благословен си, Господе, научи ме наредбама својим^з. Трипут:

Господе, прибежиште био си нам од колена до колена^д; ја рекох: Господе, смилуј се на ме, исцели душу моју, јер ти сагреших^е.

Господе, к теби притекох, научи ме творити вољу твоју, јер си ти Бог мој^е, јер је у тебе извор животу^ж.

У твојој светлости видећемо светлост^ж. Рашири милост своју на оне који те знају^ж.

Свети Боже^з, свети крепки^и, свети бесмртни^ј, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Свети бесмртни^ј, смилуј се на нас.

Затим веома високим гласом:

Свети Боже^з, свети крепки^и, свети бесмртни^ј, смилуј се на нас.

Затим отпусни тропар празнику, глас 8.

Благословен си, Христе Боже наш, који у рибарима^к показа мудраце, кад им посла Духа светог, и њима улови^л васиљену. Човекољупче, слава теби!

Затим свештеник или ђакон говори сугубу јектенију.

а У грч. ту се завршује стих; стих затим гласи: *Благословен си, Г. Б. отаца наших, и за хвалу је... у векове Амин.* *б* Дан. 3²⁶ (LXX; нема у срп.). *в* Пс. 32 (33)²². *г* Пс. 118 (119)¹². *д* Пс. 89 (90)². *е* Пс. 40 (41)³. *ж* У грч. ту се завршује стих; стих затим гласи: *Јер је у тебе... видећемо светлост.* *з* Пс. 35 (36)^{10 11}. *и* Пс. 98 (99)⁹. *ј* Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39)¹⁸. *к* 1 Тим. 6¹⁶. *л* Апостолима, Мт. 4¹⁸ Мк. 1¹⁸. *м* Лк. 5¹⁰.

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој^а, молимо ти се, љулиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за владара по чину нашега по имену и за сав владарски дом; за моћ, победу, одржање, мир, здравље, спасење његово, и да му Господ Бог наш нарочито да напредак и потпору у свему, и да му покори под ноге свакога непријатеља и противника^б.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега по имену, и за сву у Христу браћу нашу^в.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за сву христољубиву војску^б.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за блажене и вечне у успомени осниваоце свете обитељи ове (**или:** светога храма овога), и за све оце и браћу нашу који раније починуше, који овде и свуда у православљу^г леже.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за милост, живот, мир, здравље, спасење, посету, опроштење и отпуштење греха слуга Божјих, браће свете обитељи ове (**или:** светога храма овога).

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за оне који доносе плодове и чине добро у овом светом и свечасном храму, за оне који се труде, који поју, и за народ који овде стоји и очекује од тебе велику и богату милост.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Свештеник оглас:

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби

^а Пс. 50 (51) г. ^б У грч. Евхологиону 1885 нема такe молбе. ^в У грч. Евкл. 1885 нема молбе за архијереја, него само за браћу. ^г У неким грч. издањима још: *благочасивно*.

славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

После тога ђакон:

Допунимо своју јутарњу молитву Господу.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Да цео овај дан буде савршен, свет, миран и безгрешан, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Анђела мирна, верна наставника^а, хранитеља^б душа и тела наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Опроштење и отпуштење греха и погрешака наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Што је добро и корисно душама нашим, и мира свету, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да преостало време живота својега свршимо у миру и покајању, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да хришћански крај живота нашега буде без бола, без срамоте, миран, и да добро одговоримо на страшном судишту Христову, просимо.

Збор: Подај, Господе.

Сетимо се^в пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

а Или: пушовају. б Или: чуvara. в Или: Споменимо пресвету, итд.

Оглас:

Јер си ти Бог милости и сажалења и човекољубља, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Свештеник: Мир свима.

Збор: И духу твојему.

Ћакон: Главе своје Господу приклонимо.

Збор: Теби, Госпoде.

А свештеник се моли тајно:

Госпoде свети, који на висинама живиш и погледаш што је ниско^а, и оком својим које све види мотриш сву твар! Теби сагнусмо врат душе и тела, и теби се молимо, свече над свецима. Пружи своју невидљиву руку из светoга боравишта својега^б и благослови све нас. Ако што згрешисмо хотимице и нехотице, ти си добар и човекољубац Бог, те опрости и даруј нам добра своја овога и онога света.

Затим оглас:

Јер је твоје да милујеш и спасаваш нас, Христe Боже наш, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. Потом:

Ћакон: Мудрост!

Збор: Благослови!

Свештеник:

Онај који јест^в благословен је, Христос, Бог наш, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. И појемо:

Утврди, Боже, владара по чину нашега по имену, свету православну веру, православне хришћане, у векове векова.

^а Пс. 112 (113) ^б 6. ^б 3 Цар 8 ³⁹ ⁴³ ⁴⁹ 2 Дн. 6 ³⁰ ³³ ³⁹. ^в Изл. 3 ¹⁴ Јер. 1 ⁶ 14 ¹³ 32 (цсл.; LXX: 39) ¹⁷.

Потом свештеник:

Пресвета Богородице, спаси нас.

Збор: Часнија си од херувима и неизмерно^а славија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Свештеник:

Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби!

Збор:

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Господи, помилуј. **Трипут.**

Благослови!

Свештеник чини отпуст:

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика с неба посла пресветога Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пречисте своје матере; светих славних и сваке хвале достојних апостола, светога **чији је храм**, светих праведних богоотаца Јоакима и Ане, и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Затим многолетије:

Спаси, Христе Боже, и помилуј^в **владара по чину** нашега **по имену**; преосвештенога архијереја нашега **по имену**; ктиторе и приложнике свете обитељи ове (**или: светога храма овога**), и све православне хришћане, и сачувај их на много лета.

Затим чинимо излазак у притвор појући стихиру самогласну празнику^г, коју хоће еклисијарх^д. И излази свештеник и ђакон^е с кадионицом, а напред иде светњак. Док сви поју и скупљају се у близини иконе за це-

^а Управо: да се ни поредиши не може. ^б Грч.: (тебе) зашита Богородицу. в Или: смилуј се (владару, итд.). ^г Цсл. Устав 21 нов. ^д Цсл. Устав 26 септ. ^е Ј Тако грч. Евхологион; цсл. Устав 26 септ.: свештеник.

ливање, ђакон кади прво икону, затим унаоколо, почевши од настојатеља, а свештеник стане са стране икони^а. И долази игуман к аналоју и чини два поклона, целива свету икону, и после целивања један поклон. Не чини поклоне до земље, него мале^б: сагне главу док руком не дохвати до земље. Јер недељом и у Господње празнике, и кроз сву Педесетницу колена се не савијају^б. Затим узме нарочити стручац и помаже себе на челу у виду крста светим уљем од кандила. И браћа исто тако целивају празничну икону, а игуман маже светим уљем свештеника и осталу браћу.

Када се сви помажу, оглас^в:

Услиши нас, Боже, спаситељу наш, надање свих крајева земаљских и оних на мору далеко^з, и милостив, милостив^д буди, Господару, због греха^д наших, и смилуј се на нас.

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Свештеник: Мир свима.

Збор: И духу твојему^ђ.

Ђакон: Главе своје Господу приклонимо.

Збор: Теби, Господе.

Ђакон држи ораp по обичају, а свештеник спустивши фелон говори ову молитву:

Господару, много милостиви Господе Исусе Христе, Боже наш, молитвама свепречисте госпође наше Богородице и увек девојке Марије; силом часнога и животворнога крста: заступништвом часних небеских

^а Грч. Евхл. још: држећи стручаи, помазује на челу оне који приступају, и благосиља. ^б Цсл. Устав, гл. 2, код изношења јеванђеља недељом на јутр. ^в Оглас и молитва што долази наводе се овде по упут. грч. Евхл. ^г Пс. 64 (65) ^д 3 Цар. 8 ^з 38. ^ђ Нема у грч.

сила бестелесних; часнога, славнога пророка, Претече и Крститеља Јована; светих славних и сваке хвале достојних апостола; светих славних и дивних победника мученика; преподобних и богоносних отаца наших; међу светима отаца наших и васиљенских великих учитеља и светитеља^а: Василија Великога, Григорија Богослова и Јована Златоуста; међу светима оца нашега Николаја, архиепископа Мира Ликийских, чудотворца; светих, апостолима равних, Методија и Кирила, учитеља словенских; светих српских просветитеља и учитеља: Симеона Мироточивога, светитеља Саве, Арсенија и Максима; светих и праведних богоотаца Јоакима и Ане, и светога **којега је обитељ или храм**, и свију твојих светих; учини молитву нашу да буде радо примљена; даруј нам отпуштење сагрешења^б наших; заклони нас заклоном крила својих^в; одагнај од нас свакога непријатеља и противника; умири живот наш, Господе, смилуј се нас и на свет свој, и спаси душе наше, јер си добар и човекољубац.

Збор: Амин.

После помазања светим уљем појемо први час.

^а Грч.: *јерараха* (свештеноначелника). ^б Еф. 1 ^γ. ^в Пс. 16 (17) ^в 60 (61) ^г

7. ПРВИ ЧАС.

Чатац говори први час.

Ходите, поклонимо се^а и *припаднимо*^б цару нашему Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо*^а Христу, цару нашему Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо* њему,^а Христу, цару и Богу нашему.

Псалам 5.

²**Ч**уј, Господе, речи моје, викање моје разуми. ³Запази глас мољења мојега, царе мој и Боже мој, јер ћу се теби помолити, Господе. ⁴Зајутра љслиши глас мој, зајутра ћу стати пред тебе и спазићеш ме^в. ⁵Јер ти ниси Бог што хоће безакоње, неће се настанити код тебе злочинац, ⁶нити ће остати безаконици пред очима твојима. Ти омрзну² на све који делају безакоње. ⁷Погубићеш све који зборе лаж; човека у крви и лукава гнуша се Господ. ⁸А ја ћу по мноштву милости твоје ући у дом твој, поклониху се храму светому твојему у страху твојем. ⁹Господе, поведи ме у правди својој⁴ ради непријатеља мојих, поравни^ђ пред собом пут мој^е. ¹⁰Јер нема истине у устима њиховим, таште је срце њихово; њихово је грло гроб отворен, језицима својима вараху. ¹¹Осуди их, Боже, нека отпадно од намисли својих, за много безбоштво њихово отисни их, јер те огорчише, Господе. ¹²А да се раз-

а Пс. 94 (95) в. б Нема у цсл. в Тако цсл.; В: и бићу опажен. г В још: Господе. д **ж***: мојој. ђ Или: управи. е **ж***: твој.

веселе^а сви који се у тебе уздају; довека ће се радовати и настанићеш се међу њима, и хвалиће се тобом сви^б који љубе име твоје. ¹³Јер ти ћеш благословити праведника, Господе. Ти нас овенча као оружјем добре воље^в.

Псалам 89 (90).

Господе прибежиште био си нам од колена до колена. ³Пре него посташе^г горе и уобличи се земља и васиљена, и од века и довека ти јеси^д. ⁴Не обрати човека у понижење^ђ, јер ти рече: Вратите се, синови човечји^е. ⁵Јер је тисућа година пред очима твојим, Господе^ж, као дан јучерашњи који мину, и стража у ноћи^з. ⁶Године ће ништавило њима бити^и, да ујутру као трава прође. Ујутру да процвета и пређе, увече да отпадне, отврдне и осуши се! ⁷Јер нестадосмо у гневу твојем, и у јарости твојој пометосмо се. ⁸Ставио си безакоња наша преда се, век наш је у светлости лица твојега. ⁹Јер сви дани наши нестадосмо, и у гневу твојем нестадосмо. ¹⁰Године наше трудише се као паук^ј. Дани година наших, у њима^к је седамдесет година, а ако је у пуној моћи осамдесет година, а највише од њих труд је и напрезање. Јер дође кротост^н на нас, и она ће нас научити. ¹¹Ко зна моћ гнева твојега, и у страху од тебе^л *ко ће* јарост твоју избројити^м? ¹²Тако ми^{лб} покажи десницу своју, и оне који су поучени^и

а В још: *са тебе*. *б* Нема у *л* ни у *цсл*. *в* Оружјем, које нам дајеш имајући добру вољу за нас, стичемо победни венац; друго тумачење: *овенча* значи *опаса*. *г* *л**: *бише намештене*. *д* Нема у *л**. *ђ* Потиштеност, очајање. *е* Не пусти нас у очајање, јер сам позиваш на обраћање. *ж* Нема у В. *з* Која траје свега 3 часа. *и* Године, век синова човечјих, биће колико и ништа. *ј* Или: *Године наше замишљаху као паучину*, тако В; *цсл*: *Године наше учашу се* (т. ј. учењем се узнаваху да су) *као паучина*. *к* В: у *годишцима*. *л* Смиривање после заносне младости. *лб* Нема у В. *м* Измерити; В: и у *страху од јарости твоје* *ко ће* (дане) *избројити*? и Т., *цсл*: *оковани*.

срцем у мудрости. ¹³Поврати се, Господе, докле ћеш? и дај се умолити за слуге своје. ¹⁴Напунисмо се ујутру милости твоје, Господе^а, и обрадовасмо се и развеселисмо се; ¹⁵у све дане своје развеселимо се^б, за дане у којима си нас понизио, за године у које видесмо зло. ¹⁶И погледај на слуге своје и на дела своја, и упути синове њихове. ¹⁷И нека буде сијање Господа Бога нашега на нама; и дела руку наших управи за нас, и дело руку наших управи^в.

Псалам 100 (101).

О милости и суду запеваћу ти, Господе, ²певаћу и бићу разуман на путу² непорочном. Када ћеш доћи мени? Ходих у безазлености срца својега посред дома својега^д. ³Не стављах^ђ пред очима својима дела незаконита, омрзнух оне који чине^е преступе. ⁴Не приону за мене срце покварено. Опакога који се уклања од мене не познавах. ⁵Ко тајно опада ближњега својега, тога изгоњах. Ко је охоло ока и несити срца, с њим не јеђах. ⁶Очи су моје^ж на вернима на земљи, да их посадим са собом. Ко ходи путем без порока, тај ми служаше. ⁷Не живљаше усред дома мојега ко чини што је охоло. Који збори што је неправедно не управљаше^з пред очима мојима. ⁸Јутром побијах све грешнике на земљи, да истребим из града Господњега све који делају безакоње^и.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова^ј. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже. Трипут.

Господи, помилуј. Трипут.

а Нема у В. *б* Цсл.: *развеселимо се*; нема у В. *в* Овога полустиха нема у В. *г* В: *у песни (непорочној)*. *д* R*: *твојега*. *ђ* В: *не ставих*. *е* X*: *оног који чини*. *ж* X*: *његове*. *з* Не сматрах га да иде право. *и* В: *неправду*. *ј* Филб. 4²⁰ 1 Тим. 1¹⁷ 2. Тим. 4¹⁸ Откр.⁷ 1⁶ 22³.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Тропар празнику, глас 8.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светогa и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби.

И сада и увек и у векове векова. **Амин.**

Богородичан.

Како да те назовемо, о благодатна? Небо? Јер си засветлила сунцем правде^в. Рај? Јер си процветала цветом без трулежи. Девојка? Јер си остала без по-кварења. Чиста мати? Јер си имала у светом својем наручју Сина, Бога свима. Њега преклињи да се спасу душе наше.

Затим одмах:

Стопе моје управи по речи својој, и да не завлада мноме никако безакоње^г.

Иzbави ме од клевете човечје, и сачувају заповести твоје^д.

Лице твоје просветли на слугу својега, и научи ме наредбама својим^ђ.

Да се испуне уста моја хваљења твојега^е, Господе, да запевам о слави твојој, цео дан о лепоти вељој твојој^ж.

Овај последњи стих говори се трипут.

Затим:

Свети Боже^з, свети крепки^и, свети бесмртни^ј, смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину, и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

(Апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк 1 ¹⁸. б Лк. 5 ¹⁰. в Мал. 4 ² (Јевр. 3 ²⁰) Лк. 1 ⁷⁻⁸. г Пс. 118 (119) ¹³³ (другога полустиха нема у А*). д Пс. 118 (119) ¹⁸⁴. ђ Пс. 118 (119) ¹³⁵. е Нема у В. ж Пс. 70 (71) ⁸. з Пс. 98 (99) ⁰. и Јер. 32 срп. цсл.; LXX: 39) ¹⁸. ј 1 Тим. 6 ¹⁸.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^а; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^а.

Господи, помилуј^б. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као небу. Хлеб наш потребни^в дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^г.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

Кондак празнику, глас 8.

Када Вишњи сиђе и помете језике^д, растављаше народе^е. Када раздаде огњене језике^е, све људе позва да се уједине. Тако сложено славимо свесветога Духа.

Затим: Господи, помилуј. 40 пута.

У свако време и у сваки час, на небу и на земљи, све се теби клања и слави те, Христе Боже наш, стрпљиви, много милостивни^ж, много милосрдни, који праведнике љубиш и грешнике милујеш, све позиваш

^а Пс. 78 (79) ^г. ^б Тако старински по цел.; српски: *Господе, смилуј се.* ^в Грчка реч *ἐπιούσιος*, која се може извести од глагола *бити* и од глагола *ићи*, различито се тумачи; напр. стари српски превод (*иешита*): *за нашу потребу*; стари латински (*ишала*): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јест* (овај); *за дан који настаје, долази*. ^г Од онога што је опак, или: од опакога бића (ђавола). ^д Пост. 11 ⁷ ^г. ^е Пост. 11 ⁸. ^ж Пс. 102 (103) ⁸.

ка спасењу^а обећањем будућих добара^б. Ти Господе, прими и наше молбе у овај час, и исправи живот наш према својим заповестима. Душе наше освети, тела очисти, размишљања управи, умовања пречисти и избави нас од сваке невоље^в, ода зла и бола. Огради нас светим својим анђелима, да нас њихов убојни ред чува и упућује тако, да стигнемо до јединства у вери^г и познања неприступне славе твоје, јер си благословен у векове векова^д. Амин.

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Часнија си од херувима и неизмерно^ђ славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^е, тебе величамо.

Именом Господњим благослови, оче.

Свештеник оглашава:

Боже, пожали нас, благослови нас, просветли нас лицем својим и смилуј се на нас^ж.

Чатац: Амин. Затим:

Христе, светлости истинита, која просветљује и освећује свакога човека који долази у свет^з! Да буде знамење на нама светлост лица твојега^и, да у њој угледамо светлост неприступну^ј, и управи стопе наше^к да деламо твоје заповести, молитвама пречисте^л твоје матере и свију твојих светих. Амин.

Благовештенски кондакљ, глас 8.

Убојној војвоткињи, уписујемо ти хвалу за победе и захвалу што се избависмо од зала ми слуге твоје^м, Богородице. И зато што имаш силу непобедљиву, од

а 1 Тим. 2 ⁴. *б* Јевр. 9 ¹¹ 10 ¹¹. *в* Пс. 53 (54) ⁹. *г* Еф. 4 ¹³. *д* Рим. 1 ²⁵ 9 ⁵. *ђ* Управо: да се ни поредиши не може. *е* Грч.: (тебе) зашита Богородицу. *ж* Пс. 66 (67) ¹. *з* Јов. 1 ⁹. *и* Пс. 4 ⁷. *ј* 1 Тим. 6 ¹⁶. *к* Пс. 118 (119) ¹³⁷. *л* Грч.: свечеречисте. *љ* Општи је обичај да се поје; прописана нема. *м* Грчки: ми, град шној.

сваких нас беда ослободи, да кличемо теби: Радуј се, невесто неневесна.

Свештеник:

Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби!

Чатац:

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Господи, помилуј. Трипут.

Свештеник:

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика с неба посла пресветога Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пречисте своје матере, преподобних и богоносних отаца наших и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Збор: Амин.

8. ТРЕЋИ ЧАС.

Свештеник:

Благословен Бог^а наш свагда, сада и увек, и у векове векова^б.

Ми одговарамо: Амин.

Слава теби, Боже наш, слава теби!

Царе небески^в, Утешитељу^г, Душе истини^д, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Свети Боже^ђ, свети крепки^е, свети бесмртни^ж, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^з; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^з.

Господи, помилуј^и. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада, и увек, и у векове векова. Амин.

Мт. 96^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја

а Или: Благословен је (или: да је) Бог; Еф. 1³ 1 Пет. 1³. б Филб. 4²⁰ 1 Тим. 1¹⁷ 2 Тим. 4¹⁸ Откр. 1⁶ 22⁵. в Дан. 4³⁴ (српски 37) по грч. (Теод.) и цсл. преводу. г Јов. 14²⁶ 15²⁶. д Јов. 15²⁶. ђ Пс. 98 (99) 9. е Јер. 32 (срп., цсл. LXX: 39) 19. ж 1 Тим. 6¹⁶. а Пс. 78 (79) 9. и Тако старински по цсл.; српски: Господе, смилуј се.

и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни^а дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и њ^ими што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^б.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог^а Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин.

Затим: Господи, помилуј. 12 пута.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Ходите, поклонимо се^в и *припаднимо*^г цару нашем^у Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо*^в Христу, цару нашем^у Богу.

Ходите, поклонимо се и *припаднимо* њему^в, Христу, цару и Богу нашем^у.

Псалам 16 (17).

Услиши, Господе^д, правду моју, запази мољење моје, саслушај молитву моју, није на уснама лажљивим.
²Од лица твојега да изиђе суд мој, очи моје да угледају што је право^ђ. ³Испитао си срце моје, посетио си ноћу: окушао си ме огњем, и не нађе се у мени неправде. ⁴Да ми уста какогод не заговоре о делима човечјим^е, ради речи усана твојих^ж ја сачувах путе тешке^з. ⁵Удеси стопе моје по стазама својим да се не уздрмају стопе моје^и. ⁶Ја повиках, јер ме ти ўслиши,

^а Грчка реч ἐπιούσιος, која се може извести од глагола *бити* и од глагола *ићи*, различито се тумачи; напр. стари сирски превод (*пешишта*): *за нашу потребу*; стари латински (*ипала*): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јест* (овај); *за дан који настаје, долази*.
^б Од онога што је опак^о, или: од опакога бића (ђавола). в Пс. 94 (95) г.
^г Нема у цсл. д R*: *Боже*. ђ RU још: *Господе*. з Да не проповедам зло као људи у свету. ж По твојој науци. з Т. ј. праведне. и *Стопе моје*: нема у R*; A* још: *на стазама твојим*.

Боже. Пригни к мени ухо своје и саслушај речи моје. ⁷Задиви милошћу својом, који спасаваш оне који се у те уздају од оних који се противе десници твојој^а. ⁸Сачувај ме, Господе^б, као зеницу ока, заклоном крила својих заклонићеш ме ⁹од лица безбожника који ми дојадише. Непријатељи моји душу ми обузеше. ¹⁰Сало^в своје затворише; уста њихова заговорише охолост. ¹¹Који ме гоне^з ван сада ме опколише, очи своје упреше да ме оборе на земљу. ¹²Захватише ме као лав готов на лов, и као лавић који седи у потаји. ¹³Устани, Господе, претечи их и обори њих, истргни душу моју од безбожника, мач твој^д ¹⁴због непријатеља руке твоје, Господе, од оних којих је мало на земљи^б раздели их у животу њихову, а сакривена *блага* твојега^е напуни се трбух њихов, засићени бише синовима^ж, и сувишке^з оставише дечици својој. ¹⁵А ја ћу се у правди^а показати лицу твојему, наситићу се када ми^б се покаже слава твоја.

Псалам 24 (25).

К теби, Господе, подигох душу своју, Боже мој, у тебе се уздам, о да се не осрамотим довека^б, и да ме не исмеју непријатељи моји. ²Јер нико од оних који те очекују неће се осрамотити. ³Да се осрамоте који^ј чине безакоње узалуд! ⁴Покажи ми, Господе, путе своје, и научи ме стазама својим. ⁵Упути ме истини својој и научи ме, јер ти си Бог спаситељ мој, и тебе почеках^к цео дан. ⁶Сети се сажалења твојега, Господе^б, и милости своје, јер откако је века јесу. ⁷Греха мла-

а У још: *избави ме*. *б* Нема у В. *в* По јевр. место осећајима (код нас: срце); или: богатство, изобиље. *г* *х* *с* *а*: *изгонише*. *д* Нема *твој* у У. *ђ* Од побожних; В: *опишћашући* (или: *гонели*) на земљи, итд. *е* Оддели их, нако имају у изобиљу блага, које је од тебе. *ж* Имају много деце; У: *свиђа* (тумачи се у смислу: нечистота). *з* Пресниа им се благо тако да имају и за потомство (*дечици својој*). *и* *к* још: *твојој*. *ј* В *а*: *сви* који. *к* У: *чекаћу*.

дости моје и незнања мојега^а немој памтити. По милости^б својој ти^а се сети мене ради ваљаности твоје, Господе. ⁸Ваљан је и правичан Господ, тога ради ће закон поставити онима који греше на путу. ⁹Упутиће кротке на суд, научиће кротке путима својим^в. ¹⁰Сви су путеи Господњи милост и истина онима који истражују завет његов и сведочанства његова. ¹¹Имена својега ради, Господе, и очисти грех мој^г, јер га је много. ¹²Ко је човек што се боји Господа? Закон ће му поставити на путу који избра. ¹³Душа његова у добру ће се настанити, и семе његово наследиће земљу. ¹⁴Снага је Господ онима који га се боје^д, и завет његов *то* ће објавити^б њима. ¹⁵Очи су ми свагда ка Господу, јер он ће извући из замке ноге моје. ¹⁶Погледај ме и смилуј се на ме, јер сам јединац и сиромах ја. ¹⁷Невоље срца мојега се намножише^е, из тегоба мојих изведи^ж ме. ¹⁸Види понижење моје и труд мој, и отпусти ми све грехе моје. ¹⁹Види непријатеље моје, јер се намножише^з, и омрзнуше ме неправедном мржњом. ²⁰Сачувај душу моју и избави ме, немој да се осрамотим, јер се уздах у тебе. ²¹Безазлени и правични прионуше уз мене, јер те дочеках, Господе. ²²Избави, Боже, Израиља од свих невоља његових.

Псалам 50 (51).

Смилуј се на ме, Боже, по великој милости својој, и по многом сажалењу својем избриши безаконе моје. ⁴Још више опери ме од безаконја мојега, и од греха мојега очисти ме. ⁵Јер безаконе своје ја знам, и грех мој преда мном је једнако. ⁶Теби јединому згре-

а Нема у В. *б* У: по мноштву милости. *в* Нема у В*: научиће кротке... *г* R*: грехе моје. *д* В има овде још уметак: и име Господа оних који се боје њега; место: који се боје њега (у уметку), А има: који призивају. *е* В: и завет његов има то да објави. *ж* У: раширише се. *з* R: избави. *з* У: раширише. и Нема Господе у R.

ших, и што је опako пред тобом учиних, да се оправдаш у речима^а својим, и победиш када се будеш судио^б.
⁷Гле, у безакоњима зачет бих, и у гресима роди ме мати моја. ⁸Јер, гле, истину си заволео, што је незнано и скривено у мудрости твојој открио си ми. ⁹Покропићеш ме исопом и очистићу се, опраћеш ме, и од снега већма забелићу се. ¹⁰Даћеш да чујем^в радост и весеље, обрадоваће се кости поништене. ¹¹Одврати лице своје од греха мојих, и сва безакоња моја избриши. ¹²Срце чисто сздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој. ¹³Не одвргни ме од лица својега, и Духа својега светог не одузми од мене. ¹⁴Врати ми радост спасења твојега, и духом владалачким^г поткрепи ме. ¹⁵Научићу безаконике путима твојим, и безбожници к теби ће се обратити. ¹⁶Избави ме од крви, Боже, Боже спасења мојега, обрадоваће се језик мој правди твојој. ¹⁷Господе, усне ћеш моје отворити, и уста моја разгласиће хвалу твоју. ¹⁸Јер да си хтео жртву, био бих ти дао; спаљенице нећеш волети. ¹⁹Жртва је Богу дух скрушен, срца скрушена и поништена Бог неће презрети. ²⁰Учини добро, Господе, по доброти својој Сиону, и нека се сазидају зидови јерусалимски. ²¹Тада ћеш волети жртве правде, принос и спаљенице; тада ће метнути на жртвеник твој теоце.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже. Трипут.

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Тропар празнику, глас 8.

а Када грешник признаје своју кривицу, даје за право Богу, оправдава његову пресуду („речи“). *б* Када грешник правда себе, оптужује и осуђује Бога; али греси се откривају, и Бог опет добива за право („побеђује“ када се суди). *в* Дословце: *Даћеш слуху мојему*. *г* Племенинитим.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Богородице, ти си лоза истинита, која си донела плод живота. Теби се клањамо, моли се, госпођо, са светим апостолима^в, да се помилују душе наше.

И одмах:

Господ Бог је благословен, благословен је Господ из дана у дан; да нам дâ^г напредак Бог нашега спасавања. Бог је наш Бог да спасава^д.

Свети Боже^ђ, свети крепки^е, свети бесмртни^ж, смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Пресвета Троице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^з; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^з.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Мт. 6 ⁹⁻¹³

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење но избави нас од опакога.

^а Апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк 1 ¹⁶. ^б Лк. 5 ¹⁰. ^в У грч. Часловцу 1845 још: и свима светима. ^г Тако грч. Часловици; В: даће. ^д Пс. 67 (68) ²⁰ ²¹. ^ђ Пс. 98 (99) ⁹. ^е Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. ^ж 1 Тим. 6 ¹⁶. ^з Пс. 78 (79) ⁹. и Пост. 11 ⁷ ⁹.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светога Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин. Затим:

Кондак празнику, глас 8.

Када Вишњи сиђе и помете језике^а, растављаше народе^б. Када раздаде огњене језике^в, све људе позва да се уједине. Тако сложено славимо свесветога Духа.

Затим: Господи, помилуј. 40 пута.

У свако време и у сваки час, на небу и на земљи, све се теби клања и слави те, Христе Боже наш, стрпљиви, много милостивни^г, много милосрдни, који праведнике љубиш и грешнике милујеш, све позиваш ка спасењу^д обећањем будућих добара^е. Ти Господе, прими и наше молбе у овај час, и исправи живот наш према својим заповестима. Душе наше освети, тела очисти, размишљања управи, умовања пречисти и избави нас од сваке невоље^ж, ода зла и бола. Огради нас светим својим анђелима, да нас њихов убојни ред чува и упућује тако, да стигнемо до јединства у вери^ж и познања неприступне славе твоје, јер си благословен у векове векова^з. Амин.

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Часнија си од херувима и неизмерно^и славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^ј, тебе величамо.

Именом Господњим благослови, оче.

^а Пост. 11 7 9. ^б Пост. 11 8. ^в Дел. ап. 2 3. ^г Пс. 102 (103) 8. ^д 1 Тим. 2 4. ^е Јевр. 9 11 10 11. ^ж Пс. 53 (54) 9. ^з Еф. 4 13. ^и Рим. 1 25 9 5. ^ј У-управо: да се ни поредиши не може. ^к Грчки: (тебе) зашита Богородицу.

Свештеник:

Молитвама светих отаца наших, Госпoде Исусе Христe, Боже наш, смилуј се на нас.

Чатац: Амин.

Затим говоримо ову молитву светoгa Мадарија:

Господару Боже, Оче Сведржитељу^а, Госпoде Сине јединородни^б, Исусе Христe и свети Душе, једно божанство, једна сило, смилуј се на мене грешника и пресудама које *ми* знаш спаси мене недостојногa слугу твојега; јер си благословен у векове векова. Амин.

Крај трећега часа.

а Амос 4 ¹³ 5 ¹⁴ и чешће. б Јов. 1 ¹⁸ 1 Јов. 4 ⁹.

9. ШЕСТИ ЧАС.

Ходите поклонимо^а се и припаднимо^б цару на-
шему Богу.

Ходите поклонимо се и припаднимо^а Христу, цару
нашему Богу.

Ходите поклонимо се и прападнимо њему^а, Христу,
цару и Богу нашему.

Псалам 53 (54).

Боже, именом својим спаси ме, и у сили својој
суди^в ми^з. ¹Боже, љслиши молитву моју, чуј речи
уста мојих. ²Јер туђини усташе на мене, и моћни за-
тражише душу моју, и не метнуше Бога пред себе.
³Јер, гле, Бог ми помаже, и Господ је бранич душе
моје. ⁴Обратиће зло^д на непријатеље моје, истином
својом истреби их. ⁵Радо ћу ти жртвовати, исповедаћу
име твоје, Господе^ђ, јер је добро. ⁶Јер ме опрости
сваке невоље^е, и на непријатеље моје погледа око моје.

Псалам 54 (55).

Чуј, Боже, молитву моју, и не презри мољења мо-
јега. ²Запази ме и љслиши ме, ожалостих се
тугом^ж својом, и пометох се ¹од вике непријатељске и
од притиска грешника. Јер навалише на мене безакоње,
и у гневу беху бесни на мене. ³Срце моје помете се
у мени, и страхоте смртне нападоше на мене. ⁴Страх

а Пс. 94 (95) *б*. *б* Нема у псл. *в* *ж* с. а.: *судићеш*. *з* Тако псл.; *В*: *ме*.
д *Р**: *оно што је онако*. *ђ* Нема у *В*. *е* Цсл.: *шуге*. *ж* Тако псл.; грчки:
разговором (дословце: брбљањем).

и трепет попадоше ме, и покри ме тама^а. ⁷И рекох: ко да ми да крила голубиња, па да полетим и починем. ⁸Гле, далеко одох бегајући, настаних се у пустињи. ⁹Чеках Бога^б који ме спасава од малодушности и од буре. ¹⁰Потопи^в, Господе, и раздели језике^г њихове, јер видех бозакоње и противљење у граду. ¹¹Дању и ноћу обилазиће^д га по зидовима његовим, а безакоње је и труд^ђ усред њега, и неправда. ¹²И не преста са улица његових лихва^е и превара. ¹³Јер да ми се је непријатељ наругао, поднео бих био; и да ме је ненавидник мој^ж нагрдио, сакрио бих се био од њега. ¹⁴Него ти човече једнаке душе са мно^м, вођу мој и знанче мој! ¹⁵Који си заједно са мно^м сладио се храном, у дом Божји^з ходисмо јединодушно. ¹⁶Та нека дође смрт на њих, и нека живи сиђу у ад, јер је опачина^и у становима њиховим, усред њих. ¹⁷Ја^ј Богу викнух и Господ ме љслиши. ¹⁸Увече и изјутра и у подне исказаћу и јавићу, и љслишиће глас мој^ј. ¹⁹Избавиће у миру душу моју од оних који ми се приближују, јер у многим беху са мно^м ²⁰Йслишиће^к Бог^л и понизиће их он који је од пре векова, јер нема код њих промене, јер се не убојаше Бога. ²¹Пружио је руку своју^н да одмазди. Оскврнавише завет његов^н. ²²Разасуше се од гнева лица његова, и приближише се срца њихова^м. Речи њихове посташе мекше од уља, а оне су стреле. ²³Пребаци на Господа бригу^н своју и он ће те нахранити, неће до века да се потресе праведник. ²⁴А ти ћеш их, Боже, спустити у студенац у коме је пропаст.

а Овог стиха нема у В. б Нема у В. в Уништи. г Разделиши језике, учинити неслогу. д Безакоње и противљење (ст. 10) као стража круже по бедемима. ђ В: *изнуравање*. е В: *труд*. ж Нема у В. з Грч. Часлопац 1845: *Бога мојега*; R*: *Господњи*. и В: *опачине*. ј R*: *још*: *Господ*. к R*: *још*: *мене*. л R*: *Господ*. љ Овога полустиха нема у N*. м Гнев Божји развијао их је далеко једне од других, али срцем, по људи су још близу; В: *приближи се срце његово* (срце — мисао, намера, суд Божји?). н Цсл.: *тугу*.

Људи кржави и лукави да не саставе половине дана својих. А ја ћу се, Господе, уздати у тебе.

Псалам 90 (91).

Који живи с помоћу Вишњегa, у заклону Бога небескогa настаниће се. ²Рећи ће Господу^а: брани си мој, и прибежиште моје, Бог мој. И уздаћу се у његa. ³Јер он ће те^б избавити из мреже ловачке, и од речи узбунљиве. ⁴Плећима својима осениће те, и под његовим крилима поуздаћеш се. Штитом ћете окружити истина његова. ⁵Нећеш се бојати страхоте ноћне, стреле која лети дању, ⁶од ствари што у мраку пролази, од несреће и беса у подне. ⁷Пашће са стране твоје тисућа, и десет тисућа теби с десне стране, али теби се неће приближити. ⁸Него ћеш угледати очима својима, и видећеш одмазду грешницима. ⁹Јер си ти, Господе, надање моје^в! Вишњегa си поставио за уочиште своје. ¹⁰Неће те задесити зло, нити ће бич досегнути телу^г твојему. ¹¹Јер ће анђелима својима заповедити за тебе да те сачувају на свима^д путима твојим. ¹²На руке ће те узети, да какогод не запнеш о камен ногом својом. ¹³На аспиду и на змију наступаћеш, и газићеш лава и змија. ¹⁴Зато што се поузда у мене^ђ, и избавићу га; заклонићу га, јер позна име моје. ¹⁵Викнуће^е ме и љслишићу га; с њим сам у невољи, отећу га^ж и прославићу га, дугим данима^з испунићу га, и показаћу му спасење своје.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја, слава теби, Боже. Трипут.

^а В: Богу. ^б Тако грч. и цсл. Часл.; нема у В; ^в А И: ме. ^г Оно би могле бити или речи песника, који од 3 ст. у овом псалму говори праведнику; или речи праведникове, које песник понавља. ^д Дословце: *сеница* (стап душини). ^е Тако А, грч. и цсл. Часловици; нема у В. ^ђ Говори Господ. ^з В: *призиваће*. ^ж Нема у В. ^з Досл.: *дужином дана*.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Тропар празнику, глас 8.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у риба-
рима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и
њима уловио васиљену. Човекољупче, слава теби!

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Богородичан.

Ми немамо смелости због многих својих сагрешења,
зато ти моли онога којег си родила, Богородице Де-
војко, јер много може материнско мољење код доброга
срца Господарева. Не презри молбе^в грешника, свечиста,
јер је милостив и може спасти^г, он који је био вољан
и да страда за нас.

И одмах:

Нека нас брзо пресретне сажалење твоје, Господе,
јер осиромашисмо веома. Помози нам, Боже спаситељу
наш, ради славе имена својега^д, Господе, ослободи нас
и очисти грехе наше имена својега ради^ђ.

Свети Боже^е, свети крепки^ж, свети бесмртни^з,
смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. **Амин.**

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очи-
сти грехе наше^б; Господару, опрости безакоња наша;
Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега
ради^ђ.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. **Амин.**

^а У апостолима, Мт. 4¹⁸ Мк. 1¹⁶. ^б Лк. 5¹⁰. ^в Сир. 32 (цсл. 35)¹⁴. ^г Та-
ко цсл., грч.: спасаваши; Јак. 4¹². ^д Пс. 78 (79)⁸⁻⁹. ^ђ Пс. 78 (79)⁹
^е Пс. 98 (99)⁹. ^ж Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39)¹⁸. ^з 1 Тим. 6¹⁶.

Мт. 6 ⁹⁻¹³

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова^а.

Чатац: Амин.

Кондак празнику, глас 8.

Када Вишњи сиђе и помете језике^б, растављаше народе^в. Када раздаде огњене језике^г, све људе позва да се уједине. Тако сложено славимо свесветога Духа.

Затим: Господи, помилуј. 40 пута.

У свако време и у сваки час, на небу и на земљи, све се теби клања и слави те, Христе Боже наш, стрпљиви, много милостивни^д, много милосрдни, који праведнике љубиш и грешнике милујеш, све позиваш ка спасењу^е обећањем будућих добара^е. Ти Господе, прими и наше молбе у овај час, и исправи живот наш према својим заповестима. Душе наше освети, тела очисти, размишљања управи, умовања пречисти и избави нас од сваке невоље^ж, ода зла и бола. Огради нас светим својим анђелима, да нас њихов убојни ред чува и упућује тако, да стигнемо до јединства у вери^з и познања неприступне славе твоје, јер си благословен у векове векова . Амин.

а 1 Тим. 6 ¹⁶. б Пост. 11 ⁷ ⁹. в Пост. 11 ⁸. г Дел. ап. 2 ³. д Пс. 102 (103). е. ж 1 Тим. 2 ⁴. е Јевр. 9 ¹¹ ¹⁰ ¹¹. ж Пс. 53 (54) ⁹. з Еф. 4 ¹³. и Рим. 1 ²⁵ ⁹ ⁵.

Господи, помилуј. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Именом Господњим благослови, оче.

Свештеник:

Молитвама светих отаца наших, Госпode Исусе Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

Чатац: Амин.

Затим молитва светoгa Великогa Василија.

Боже и Госпode сила и сваке твари градитељу, који милосрђем милости своје да јој равне нема посла јединородногa Сина својегa, Господа нашегa Исуса Христа, на спасење рода нашегa, те његовим часним крстом раздера попис^в греха наших, и победи њим врхове и власти таме^г! Ти Господару човекољупче, прими и од нас грешних ове благодарствене и молитвене молбе^д, и избави нас од сваке пагубне и мрачне пропасти, и од свију видљивих и невидљивих непријатеља, који траже да нам нахуде. Прикуј страху својему тела^б наша, и не нагни срца наша на опаке речи^е или размишљања, него љубављу својом рāни душе наше, да једнако у тебе поглед упиремо, да нас води твоја светлост, да гледамо тебе, неприступну и вечну светлост, те да без престанка шаљемо признање и благодарност теби Оцу без почетка са јединородним

а Управо: да се ни поредиши не може. *б* Грчки: (тебе) заисша Богородицу. в Дословце: рукопис, Кол. 2¹⁴. *г* Еф. 6¹² Кол. 1¹³. д 1 Тим. 2¹. *ђ* Пс. 118 (119)¹²⁰. *е* Пс. 140 (141)⁴.

Сином твојим и светим и добрим и животворним твојим Духом, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Ако се на дан празника због чега било не може служити литургија^a, после шестогa часа почињемо изобразителне.

а О томе нема правила, али се из Устава види да тако бива; у 52 глави се вели: *А где нема литургије, говоримо на часовима после Попусти, отпусти, остави, после Оче наша итд.*; иако се ту говори о часовима, јасно је да се ради о изобразителнима, јер молитве *Попустити, отпустити* нема на часовима.

11. ИЗОБРАЗИТЕЛНИ^а.

Почетак изобразителних говори овако.

Псалам 102 (103).

Благосиљај, душо моја, Господа, и све што је у мени, име свето његово. ²Благосиљај, душо моја, Господа, и не забрављај ни једнога уздарја^б његова. ³Он чисти сва безакоња твоја, исцељује све недуге твоје. ⁴Избавља од пропадљивости живот твој, венчава те милошћу и сажалењем; ⁵испуњава жељу твоју оним што је добро, обновиће се као у орла младост твоја. ⁶Милостињу твори Господ, и суд свима којима се криво твори. ⁷Показа путе своје Мојсију, синовима Израиљевим вољу своју. ⁸Жалостив је и милостив Господ, дуго трпи и много је милостиван^в. ⁹Неће се до краја гневити, нити ће се довека љутити. ¹⁰Не учини нама по безакоњима нашим, нити по гресима нашим узврати нама. ¹¹Јер колико је небо високо од земље, утврдио је Господ милост своју^г онима који га се боје. ¹²Колико је исток далеко од запада, удаљио је од нас безакоња^д наша. ¹³Како отац жали синове, пожали^ђ Господ оне који га се боје. ¹⁴Јер он позна грађу нашу, опомену^е се да смо прах. ¹⁵Човек, дани су му као трава, као цвет у пољу, тако ће прецветати. ¹⁶Јер дух прође у њему и неће бити, и неће више познати места својега. ¹⁷А милост је Господња од века и довека на

^а Грчки: *типика*, псалми и молитве, наведени у Типику (Уставу), а не у Службенику (Мансветов). ^б В: *хвале*. ^в Аа?mg још: *и испашити*. ^г Нема у R*. ^д R: *грехе*. ^ђ R* још: *тако*. ^е В: *опомени се*; R* још: *Господе*.

онима који га се боје. ¹⁸И правда је његова на синонима синова, на онима који чувају завет његов, и памте заповести његове да их творе. ¹⁹Господ на небесима уготови престо свој, и царство његово свим влада. ²⁰Благосиљајте Господа, сви анђели његови, крепошћу силни, који творите реч његову, да чујете глас речи његових. ²¹Благосиљајте Господа, све силе његове, служитељи његови који творите вољу његову^а. ²²Благосиљајте Господа, сва дела његова, на сваком месту владања^б његова. Благосиљај, душо моја, Господа.

Први збор вишим гласом:

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Други збор:

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Опет први збор:

Благосиљај, душо моја, Господа, и све што је у мени, свето име његово.

Благословен си, Господе.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Псалам 145 (146).

Хвали, душо моја, Господа, ²хвалићу Господа за живота својега, појаћу Богу својему докле год будем. ³Не уздајте се у кнезове, у синове човечје, у којих нема спасења. ⁴Изићи ће дух његов, и вратиће се у земљу своју^в. Тај дан пропашће сва размишљања његова^г. ⁵Благо оному^д којему је помоћник његов^б Бог Јаковљев, надање је његово у Господу Богу његову; ⁶који створи небо и земљу, море, и све што је у њима^е; који чува истину довека, ⁷чини суд онима којима се твори криво, даје храну гладнима. ⁸Господ дреши окриване. ⁹Господ умудрава слепце, ¹⁰Господ усправља оборене^ж, Господ љуби праведнике. ¹¹Господ чува дошљаке,

а В: воље његове. б В: моћи. в Р: он. г В: њихова. д Дословце: Блажен је човек. ђ Нема у В. е Т: у њему. ж В: Г. усправља оборене, Г. умудрана слепце.*

сироту и удовицу ће примити, и пут грешнички ће погубити. ¹⁰Цароваће Господ довека, Бог твој, Сионе, од колена до колена.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Јединородни Сине и Речи Божја, бесмртан ти си и изволе да спасења нашега ради примиш тело од свете Богородице и увек девојке Марије, и непроменљиво поста човек. А распет бивши, Христе Боже, смрћу ти си смрт згазио^а. Ти си један од свете Тројице, прослављаш се заједно с Оцем и светим Духом. Ти зато спаси нас.

БЛАЖЕНСТВА^б.

Лк. 23⁴², Мт. 5³ Лк. 6^{20 21}, Мт. 5⁵⁻¹².

У царству својем сети се нас, Господе, када дођеш у царство своје.

Благо ништима духом^в, јер је њихово царство небеско.

Благо онима који плачу, јер ће се они утешити.

Благо кроткима, јер ће они наследити земљу.

Благо гладнима и жеднима правде, јер ће се они наситити.

Благо милостивима, јер ће они помиловани бити.

Благо онима који су чистог срца, јер ће они Бога видети.

Благо миротворцима, јер ће се они синови Божји назвати.

Благо прогнанима правде ради, јер је њихово царство небеско.

^а Јевр. 2¹⁴. ^б Када се изобразителни служе зато што не може да буде литургије, има обичај да се уз стихове блаженстава поју тропари 3 и 6 песме канона на јутрењу; после тога долазе апостол и јеванђеље, затим се наставља: *Сети нас се, Г., када дођеш шнд.* ^в Т. ј. који су скрушена срца, немају ништа, осим наде на милост Божју.

Благо вама када вас буду срамотили и прогонили, и када рекну на вас сваку злу реч^а лажући, мене ради.

Радујте се и веселите се, јер је велика ваша плата на небесима.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Сети се нас, Господе, када дођеш у царство своје^б.

Сети се нас, Господару, када дођеш у царство своје^б.

Сети се нас, Свети, када дођеш у царство своје^б.

Збор небески поје тебе и говори: свет, свет, свет је Господ Саваот, пуни су небо и земља славе твоје^в.

Стих. Приступите к њему и просветлите се, и лица се ваша неће застидети^г.

Збор небески поје тебе и говори: свет, свет, свет је Господ Саваот, пуни су небо и земља славе твоје.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Збор светих анђела и арханђела са свима небеским силама поје тебе и говори: свет, свет, свет је Господ Саваот, пуни су небо и земља славе твоје^д.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Верујем у једнога Бога, Оца, Сведржитеља, творца неба и земље, и свега што се види и не види. И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјега јединороднога, од Оца рођенога пре свију векова; светлост од светлости, Бога истинитога од Бога истинитога, рођенога, не створенога, по бићу с Оцем истоветнога, кроз којег све постаде; који ради нас људи и нашега спасења ради сиђе с небеса и прими тело од Духа светог и Марије Девојке, и поста човек. И би распет нас ради за Понтија Пилата, пострада и би погребен; и васкрсну трећи дан по Писму и уздиже се на небеса

^а WH Nest.: свако зло (нема реч). ^б Јлк. 23 ¹². ^в Ис. 6 ³. ^г Ис. 33 ⁶.
^д Ис. 6 ³.

и седи с десне стране Оцу; и који ће опет доћи са славом, да суди живима и мртвима; и његову царству неће бити краја.

Другога Сабора.

И у Духа светога, Господа, животворнога, који од Оца исходи, с Оцем и Сином заједно се поклоњењем поштује и слави; који говораше кроз пророке. У једну, свету, саборну и апостолску Цркву. Исповедам једно крштење за отпуштење греха. Чекам васкрсење мртвих и живот будућега века. Амин.

Попусти,пусти,опрости,Боже,сагрешења наша хотимична и нехотична, делом и речју, у знању и у незнању, ноћу и дању, умом и разумом. Све нам опрости јер си добар и човекољубац.

Мш. 6 ⁹⁻¹³

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни^а дај нам данас; и опрости нам дугове наше као и ми што опраштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^б.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светога Духа, сада и увек, и у векове векова.

Чатац: Амин. Затим:

Кондак, глас 8:

Када Вишњи сиђе и помете језике^в, растављаше народе^г; када раздаде огњене језике^д, све људе позва да се уједине. Тако сложено слави́мо свесветога Духа.

^а Грчка реч ἐπιούσιος, која се може извести од глагола биши и од глагола *ићи*, различито се тумачи; напр. стари српски превод (*пеши́та*): *за нашу пошребу*; стари латински (*ишала*): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јест* (овај); *за дан који настаје, долази*. ^б Од онога што је онако, или: од опакога бића (ђавола). ^в Пост. 11 7 9. ^г Пост. 11 3. ^д Дел. ап. 2 3.

Господи, помилуј. 12 пута.

Свесвета Тројице, власти истоветнога бића, нераздељиво царство, узроче свега доброга! Буди вољна и за мене грешника; утврди, уразуми срце моје, и скини с мене сву прљавштину. Просветли мој разум, да без престанка славим, појем, поклањам се и говорим: Један је свет, један је Господ, Исус Христос, у славу Бога Оца^а. Амин.

Затим одмах:

Да буде име Господње благословено од сада и до века^б. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Затим овај псалам, 33 (34).

Благословићу Господа у свако време, вазда је хвала његова у устима мојим. ³Господом ће се похвалити душа моја; нека чују кротки и нека се развеселе. ⁴Узвеличајте Господа са мношвом, и узвисимо^в име његово заједно. ⁵Потражих Господа и љути ме, и свих невоља^г мојих опрости ме. ⁶Приступите к њему и просветлите се, и лица се ваша неће застидети. ⁷Овај сиромашак завика, и Господ га^д љути, и од свих невоља спасе^б га. ⁸С околостан ће стати анђео Господњи^е око оних који га се боје, и избавиће их^ж. ⁹Окусите и видите да је благ Господ, благо човеку^з који се нада^и у њ. ¹⁰Бојте се Господа, сви^ј свети његови, јер нема оскудице онима који га се боје. ¹¹Богати осиромашеше и огладнеше, а који траже Господа неће се лишити никаква добра. ¹²Ходите, чеда, послушајте мене, страху Господњему научићу вас. ¹³Који је човек што хоће живота^к, што воли да види дане добре? ¹⁴Устави језик

а Филб. 2 11. б Јов 1 21. в У: узвисисе. г В: поштуцања (управо: живљења у туђини). д Н* R: их. љ У: избави. е А: његов. ж А: га. з Дословце: Блажен је човек. и У: надахне. ј Нема у Н* с. п. к Одговор на питање је у 14 и 15 ст.: онај који пази на језик, итд.

свој ода зла, и усне своје^а да не прозборе превару.
¹⁵Уклони се ода зла и учини добро, потражи мир и
 пожури за њим. ¹⁶Очи^б су Господње на праведнима, и
 уши његове уз молитву њихову. ¹⁷А лице је Господње
 против оних који чине зло, да истреби са земље спо-
 мен њихов. ¹⁸Завикаше праведни и Господ их услиши,
 и свих невоља њихових^в опрости их. ¹⁹Господ је близу
 онима који су скрушена срца, и смерне духом спашће.
²⁰Многе су невоље праведникове, али од њих^г свију
 избавиће их Господ^а. ²¹Чува Господ све кости њихове,
 ни једна од њих неће се сломити. ²²Смрт грешничка
 је опака, а који мрзе праведнике згрешиће. ²³Избавиће
 Господ душе слуга својих, и неће згрешити нико од
 оних који се уздају у њега.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
 и у векове векова. **Амин.**

И бива отпуст.

Свештеник: Мудрост!

Чатац: Достојно је, и колико! заиста, блажену те
 славити, Богородицу, увек блажену и пренепорочну,
 и матер Бога нашега.

Свештеник: Пресвета Богородице, спаси нас!

Чатац: Часнија си од херувима и неизмерно^г слав-
 нија од серафима; без покварења Бога Реч си ро-
 дила. Ти си Богородица^д, тебе величамо.

Свештеник:

Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби!

Чатац: Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада
 и увек, и у векове векова. **Амин.**

Господи, помилуј. Трипут.

Благослови!

а Нема у В. *б* В: *јер очи.* *в* Нема у У. *г* Управо: *да се ни поредити не може.* *д* Грчки: (тебе) *заиста Богородицу.*

Свештеник:

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика с неба посла пресветога Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пречисте своје матере, светих славних и сваке хвале достојних апостола, светог **чији је храм** и светог **чији је дан**, светих праведних богоотаца Јоакима и Ане, и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Затим многолетије:

Спаси, Христе Боже, и помилуј **владара по чину** нашега **по имену**; преосвештенога архијереја нашега **по имену**, ктиторе и приложнике свете обитељи ове (**или: светог храма овога**), и све православне хришћане, и сачувај их на много лета.

12. РЕД БОЖАНСТВЕНЕ И СВЕШТЕНЕ ЛИТУРГИЈЕ, онаки као што је у Великој Цркви^а и у Светој Гори Атонској^б.

Свештеник када хоће да изврши божанствено увођење у тајну^в, треба, пре свега, да се са свима помири и да ништа нема ни на кога, и колико може да сачува срце од опаких мисли; с вечера мало да се уздржава и да буде опрезан до часа свештене радње.

Када час настане, учини обичан поклон^г настоја-тељу, улази у храм и заједно с ђаконом чини три поклона према истоку, пред светим дверима^д.

Затим говори ђакон: Благослови, господару.

Свештеник: Благословен Бог^ђ наш свагда, сада и увек, и у векове векова^е. Амин.

Ђакон почиње говорити:

Царе небески^ж, Утешитељу^з, Душе истини^и, који си свуда и све испуњаваш, ризнице добара и даваоче живота! Дођи и усли се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Свети Боже^ј, свети крепки^к, свети бесмртни^л, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

^а У Васиљенској Патријаршији. ^б Нема у цсл. ^в Цсл.: *шайнодѣйствіе*, пршење тајне. ^г Т. ј. *поклони се*. ^д У грч. Евхологону нема: *према истоку... дверима*. ^ђ Или: *Благословен је (или: да је) Бог*; Еф. 1 ^з 1 Пет. 1 ^з. ^е Филб. 4 ^{зо} 1 Тим. 1 ¹⁷ 2 Тим. 4 ¹⁸ Откр. 1 ⁶ 22 ⁵. ^ж Дан. 4 ³⁴ (срп. 37) по грч. (Теод.) и цсл. преводу. ^з Јов. 14 ²⁵ 15 ²⁶. ^и Јов. 15 ²⁶. ^ј Пс. 98 (99) ⁹. ^к Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. ^л 1 Тим. 6 ¹⁸.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^а; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^а.

Господи, помилуј^б. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни^в дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога^г.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Затим говоре:

Смилуј се на нас, Господе, смилуј се на нас, јер немамо чиме да се бранимо. Зато ову ти молбу грешни приносимо као Господару: смилуј се на нас.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Господе, смилуј се на нас, јер се у тебе уздасмо^д. Не прогневи се на нас веома^ђ, нити се опомени безакоња наших, него погледај^ђ и сада, милосрдан, и избави нас од непријатеља наших^е. Јер ти си Бог наш и ми смо народ твој^ђ, сви смо дела руку твојих^ж, и име твоје призвасмо^з.

^а Пс. 78 (79) ⁹. ^б Тако старински по цсл.; српски: *Господе, смилуј се*. у Грчка реч ἐπιούσιος, која се може извести од глагола биџи и од глагола иџи, различито се тумачи; напр. стари сирски превод (*пеништа*): *за нашу пошребу*; стари латински (*ишала*): *свакидашњи*; новији преводи: *хлеб за биће* (за живот); *за дан који јеси* (овај); *за дан који настаје, долази*. ^г Од онога што је опак, или: од опакога бића (ђавола). ^д 2 Дн. 14 ¹¹. ^ђ Ис. 64 ⁹ Плач 5 ²². ^е Пс. 135 (136) ²⁴. ^ж Ис. 64 ⁸. ^з Пс. 74 (75), 79 (80) ¹⁸ Плач 3 ⁶⁵; цсл.: *призивамо*.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Отвори нам двери од милосрђа, благословена Богородице, да не пропаднемо када се у тебе уздајемо; него да се тобом избавимо од беда, јер си ти спасење рода хришћанскога.

Потом одлазе к лику Христову и целивају га говорећи:

Пречистому лику твојему клањамо се, добри, и молимо опроштење сагрешења наших, Христе Боже. Јер ти од своје воље радо хтеде попети се телом на крст, да на̑с које изваја спасеш од ропства непријатељу. Зато благодарно кличемо теби: све си испунио радошћу^а, Спасе наш, који дође да спасе свет^б.

Затим целивају и лик Богородичин говорећи тропар:

Ти си извор милосрђа, зато нас удостој сажалења, Богородице. Погледај на народ који је сагрешио, покажи као увек моћ своју; јер уздајући се у тебе, кличемо ти оно: Радуй се! као некада Гаврил^в војвода бестелесних.

Затим сагињу главу, а свештеник говори молитву:

Господе, пружи руку своју с висине^г светога^д стана својега и укрепи ме на твоју службу која је преда мном, да станем без осуде пред страшни жртвеник^б твој, и извршим бескрвну свештену радњу, јер је твоја сила и слава у векове векова^е. Амин.

Затим чине по један поклон и зборовима, те тако одлазе у жртвеник говорећи:

Псалам 5 ^{8-13.}

Ући ћу у дом твој, поклониху се храму светому твојему у страху твојем. ⁹Господе, поведи ме у правди својој^ж, ради непријатеља мојих поравни^з пред собом пут мој^и. ¹⁰Јер нема истине у устима њиховим,

^а Јов. 15 ¹¹ 16 ²⁴ 17 ^{13.} ^б Јов. 3 ¹⁷ 12 ^{47.} ^в Лк. 1 ^{28.} ^г Пс. 143 (144) ^{7.} ^д Нема у грч. ^б Цсл.: престо. ^е Мт. 6 ^{13.} ^ж ~~ж~~^ж*: мојој. ^з Или: управи. ^и ~~ж~~^ж*: швој.

таште је срце њихово; њихово је грло гроб отворен, језицима својима вараху. ¹¹Осуди их, Боже, нека отпаду од намисли својих, за много безбоштво њихово отисни их, јер те огорчише, Господе. ¹²А да се развеселе^а сви који се у тебе уздају; довека ће се радовати и настанићеш се међу њима, и хвалиће се тобом сви^б који љубе име твоје. ¹³Јер ти ћеш благословити праведника, Господе. Ти нас овенча као оружјем добре воље^в.

Ушавши у светилиште, чине три поклона пред светом трпезом и целивају свето јеванђеље и свету трпезу. Затим узима сваки свој стихар у руке, чине три поклона према истоку, и говоре у себи:

Боже, милостив буди мени грешному^г, и смилуј ми се^д.

Тада ђакон приступа свештенику држећи у десној руци стихар с ораром, и сагнувши пред њим главу говори:

Благослови, господару, стихар и орар.

А свештеник говори:

Благословен Бог наш свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Тада ђакон одлази сам у један крај светилишта и облачи стихар молећи се овако:

Обрадоваће се душа моја са Господа, јер ме обуче у плашт спасења, и у хаљину весеља одену ме; као женику метну ми венац, и као невесту украси ме красотом^б.

Целивавши орар меће га на лево раме; а када четне на руке наруквице, говори, и то за десну:

^а В још: са тебе. ^б Нема у $\mathfrak{N}$ ни у исл. ^в Оружјем, које нам дајеш имајући добру вољу за нас, стичемо победили венац; друго тумачење: *овенча* значи *опаса*. ^г Лк. 18 ¹³; исл. : Боже, очисти ме грешника. ^д Нема у грч. $\mathfrak{f}$ Ис. 61 ¹⁰

Десница твоја, Господе, прослави се крепошћу, десна рука твоја, Господе, порази непријатеље, и мноштвом славе своје ти сатр противнике^а.

А за леву говори:

Руке твоје створише^б ме и саздаше^в ме, уразуми ме и научићу заповести твоје^з.

Тада оде у предложење, те спрема свештене ствари: свети дискос поставља с леве стране, а путир (то је света чаша), с десне, па с тим стварима и остале.

А свештеник се облачи овако. Узме стихар у леву руку, поклони се трипут према истоку, као што је речено, чини знамење^д и говори:

Благословен Бог наш свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Затим га облачи говорећи:

Обрадоваће се душа моја са Господа, јер ме обуче у плашт спасења, и у хаљину весеља одену ме; као женику метну ми венац, и као невесту украси ме красотом^ђ.

Затим узме епитрахил, учини знамење и одене га говорећи:

Благословен је Бог, који излива благодат своју на свештенике своје као миро на главу, што се стаче на браду, браду Аронову, и стаче се на скуте хаљине његове^е.

Затим узме појас, опасује се и говори:

Благословен је ³³Бог који ме опасује снагом и учини^ж без порока пут мој. ³⁴Опрема ноге моје као у јелена, и на висине^з поставља ме^и, свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

За наруквице говори као што је речено горе.

Затим узме набедреник, ако је протоснићел Ве-

а Изл. 15 ^в 7. б В: саздаше (извајаше). в Илл: извајаше (X с. а. ART); В: згоштовнише. г Пс. 118 (119) ⁷³. д Дословце: печати. ђ Ис. 61 ¹⁰. е Пс. 132 (133) ². ж Дословце: метну. з Цсл.: на висинама. и Пс. 17 (18) ³³⁻³¹.

лике Цркве, или је неко други с достојанством, благослови га, целива и говори:

⁴Припаши мач свој уз бедру своју, силни, ⁵у красоти својој и лепоти својој^а, и затегни, напредуј и царуј ради истине и кротости и правде, и упутиће те дивно десница твоја^б, свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Затим узме фелон, благослови га, целива и говори овако:

Свештеници твоји, Господе, обући ће се^в у правду, и преподобни твоји радошћу обрадоваће се^з, свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Затим оду до умиваоника^д, перу руке и говоре сваки за себе:

Псалам 25 (26) ⁶⁻¹²

⁶Опраћу међу недужнима^ђ руке своје, и обилазићу жртвеник^е твој, Господе^ж, ⁷да бих чуо глас хвале твоје, и да објавим сва чудеса твоја. ⁸Господе, заволах лепоту дивну дома твојега, и место насеља славе твоје. ⁹Немој душе моје погубити с безбожнима, ни живота мојега с крвопилцима, ¹⁰којима су безакоња у рукама, мита се напуни десница њихова, ¹¹а ја у безазлености својој иђах. Избави ме, Господе^ж, и смилуј се на ме^з. ¹²Нога моја ста на прав пут. У црквама благословићу те, Господе.

И тако одлазе у предложење. Затим, учинивши три поклона пред предложењем, један и други говоре:

Боже, милостив буди мени грешному^а, и смилуј се на ме.

Затим свештеник ово:

Искупио си нас од клетве законске^ј скупоценом крвљу^к својом; приковаше те на крст и копљем про-
 а Нема у Р*. б Пс. 44 (45) 4 з. в В: обукоше се. г Пс. 131 (132) а. д У-
 право: јама, издубљење; цсл.: предложеније (оно што је постављено). ђ У
 знак унутарње чистоте опраћу руке, и то с недужнима, с честитима, а
 не с лицемернима, који могу имати чисте руке, али не и срца. е Обила-
 жење жртвеника, као и прање руку, у вези је с припошењем жртана.
 ж Нема у В. з Р* има још: Господе. и Цсл.: очисти мене грешника, Јлк.
 18 13. ј Гал. 3 18; људи су кришили Божији закон, по казну („клетву“) при-
 мио је Христос. к 1 Пет. 1 19.

бодоше, а ти бесмртност источи људима. Спаситељу наш, слава теби!

Затим говори ђакон: Благослови, господару!

Тада свештеник почиње:

Благословен Бог наш свагда, сада и увек, и у векове векова.

Ђакон: Амин.

Тада свештеник левом руком узима просфору, а десном свето копље, трипут чини њиме знамење над печатом на просфори и говори:

За успомену на Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа. Трипут.

И одмах забада копље у десну страну печата и говори режући: Као овца на заклање одведе се^а.

А у леву страну: И као јагње непорочно, немо пред оним који га стриже, тако^б не отвара уста својих^а.

А у горњу страну печата:

У његову понижењу укиде се суд његов^в.

И доле: А род његов ко ће исказати^г!

а Ис. 53, Дел. ап. 8₃₂ (о Христу). б Нема у грч. в Ис. 53, Дел. ап. 8₃₃; понижен је и лишен праведног суда; или: његовим понижењем суд је одбачен, поништен (јер се он страдањем прославио); или: у његову понижењу изврши се суд његов. г Ис. 53, Дел. ап. 8₃₃; понижавају га и суде му, а његово рођење (вечно од Бога, или земаљско од девојке Марије) не исказано је; или: његов род, његово покољење (потомци, присталице) не да се избројити.

Ђакон пак побожно гледа на тај обред^а и држећи у руци ораp говори при сваком резању:

Господу се помолимо.

После тога говори:

Извади^б, господару.

А свештеник, туривши свето копље с бока десне стране просфоре, вади свети хлеб говорећи ово:

Јер се узима са земље живот његов^в.

И метне га на дискос, лицем доле. Тада ђакон рекне:

Закољи^г, господару.

А он коље^д у виду крста говорећи овако:

Коље^д се јагње Божје, које узима грех свету, за живот свету и спасење^д.

И обрће другу страну горе, на којој је крст; бode копљем у десну страну непосредно под именом Исус^в, а ђакон говори:

Прободи, господару.

Свештеник пак говори:

³⁴Један од војника пробode му ребра^е копљем, и одмах изиђе крв и вода, ³⁵и онај који виде посведочи, и сведочанство је његово истинито^ж.

Ђакон сипа у свети путир вина и воде у исти мах, рекавши пре тога свештенику:

Благослови, господару, свето сједињење.

Свештеник благосиља говорећи:

Благословено да је сједињење твојих светиња^з, свагда, сада и увек, и у векове векова^и. Амин.

И узевши у руке другу просфору^ј говори:

У част и спомен преблагословене, славне^б госпође

а Цсл.: *таинство*. *б* Дословце: *узми горе* (после чега долазе речи: *јер се узима...*). в Ис. 53 ⁸ Дел. ап. 8 ³³. *г* Жривуј... жривује. д Јов 1 ²⁰ б ⁵¹. *ђ* Нема у цсл. *е* Грчки: *ребро*. ж Јов. 19 ³⁴ ³⁵. *з* Други преводе: *швојих свештаца*. и Тога благослова нема у цсл., него само: (ђакон) *прими над њима (вином и водом) благослов*. *ј* Тако у старим грч. рукописима и цсл. издањима; у новим грч. издањима: *први печат*, јер место пет просфора, праве једну с пет печата.

наше Богородице и увек девојке Марије; њеним молитвама прими, Господе, ову жртву у жртвеник свој над небесима.

Вади честицу, меће је с десне стране светог хлеба близу средине његове и говори:

Стаде царица с десне стране твоје, у рухо позлаћено одевена, урешена^а.

Затим узме трећу^б просфору, вади из ње једну честицу и меће је с леве стране светог хлеба, близу њега, преко нупа од чеснице Богородичине^в. Тако почиње први низ, говорећи:

У часш и спомен превеликих војвода Михаила и Гаврила и свих небеских сила бестелесних^в. Часнога, славнога пророка, Претече и Крститеља Јована^г.

Затим вади другу честицу и говори:

Светих славних пророка Мојсија и Арона, Илије и Јелисеја; Давида и Јесеја, светих трију момака^д и Данила пророка, и свију светих пророка.

И меће је лево у ред испод прве.

Затим опет говори:

Светих, славних и сваке хвале достојних апостола Петра и Павла, дванаесторице и седамдесеторице^в, и осталих свију светих апостола.

Тако меће и трећу честицу, испод друге, и завршује први низ.

Затим говори:

Међу светима отаца наших, великих^в светитеља^ђ и васиљенских учитеља^в: Василија Великога, Григорија Богослова и Јована Златоуста, Атанасија и Кирила, Николаја Мирликијскога, светитеља Саве, Арсенија и Максима, и свију светих светитеља^ђ.

а Пс. 44 (45) ¹⁰. б Новија грч издања: *други печат*. в Нема у цсл. г Тако у цсл.; у грч. св. Јован се спомиње с осталим пророцима када се вади друга частица. д Седрах, Мисах, Авденаго, Дан. 3 ¹² и даље. ђ Грч.: *јерараха* (свештеноначелника).

И вади четврту честицу, меће је близу прве, те чини други почетак.

Затим говори:

Светога апостола^а, првомученика и архиђакона Стефана; светих великих мученика: Димитрија, Георгија, Теодора Тирона, Теодора Стратилата^б, и свију светих мученика; и мученица^в: Текле, Варваре, Киријакије, Јефимије и Параскеве, Јекатерине и свију светих мученица.

И вади пету честицу, па је меће испод прве, која је почетак другогa низа.

Затим говори:

Преподобних и богоносних отаца наших: Антонија, Јефимија, Саве, Онуфрија, Атанасија Атонскога, Симеона Мироточивогa, и свију преподобних отаца; и преподобних матера^в: Пелагије, Теодосије, Анастасије, Јефпраксије, Февроније, Теодулије, Јефросиније, Марије Мисиркиње, и свију светих преподобних матера.

И вади шесту честицу, те је меће под другу да заврши други низ.

А после тога говори:

Светаца и чудотвораца, бесребрника^г Косме и Дамјана, Кира и Јована, Пантелејмона и Јермолаја, и свију светих бесребрника.

И вади седму честицу, те је меће горе, чинећи почетак трећем низу.

Затим опет говори:

Светих и праведних богоотаца^д Јоакима и Ане, и светога чији је дан, светих, апостолима равних, Методија, и Кирила, учитеља словенских, и свију светих; њиховим молитвама посети нас, Боже.

И меће осму честицу, испод прве, лепо у ред.

^а Нема у грч. ^б Т. ј. војводе. ^в У грч. мученике и преподобне не спомињу се поименце. ^г Бесплатни (лечиници). ^д Родитељи пресв. Богородице.

Потом говори још:

Међу светима оца нашега Јована, архиепископа цариградскога, Златоуста.

И тако вади и девету честицу и меће је на крају трећега низа да га заврши.

Затим узме четврту^а просфору и говори:

Сети се, Господару човекољупче, свега епископства у православљу, преосвештенога архијереја нашега по имену, часнога презвитерства, у Христу ђаконства, и свега свештеничкога чина; игумана по имену, браће и саслужитеља наших, свештеника, ђакона и све браће наше, које по својему милосрђу призва у своју заједницу, предобри Господару.

И узима честицу, те је меће испод светог хлеба.

Затим спомиње владара и говори:

Сети се, Господе, владара^б по чину нашега по имену, и свега владарскога дома.

Затим спомиње по имену и живе које има, и за свако име вади честицу говорећи:

Сети се, Господе, по имену.

И тако вади честице и меће их испод светог хлеба.

Затим узима пету просфору^в и говори:

За спомен и отпуштење греха најсветијих патријараха, православних и благочастивих царева и краљева, и благочастивих царица и краљица, блажених оснивалаца свете обитељи ове (или: светог храма овога).

Затим спомиње архијереја^г који га је рукоположио, и друге које хоће, који уснуше, по имену; на свако име вади честицу говорећи:

Сети се, Господе, по имену.

^а У новијим грч. издањима: *шрећи печаш* (види код друге просфоре).

^б Нема у грч. за владара и дом. у Новија грч. издања: *четврти печаш*.

^г Узима се да је умро; ако је жив спомиње се код четврте просфоре.

Напоследку говори овако:

И свију православних отаца и браће наше, који уснуше^а с надом на васкрсење у живот вечни, у заједници с тобом, човекољупче Господе.

И вади честицу.

И ђакон спомиње живе и умрле које хоће, а свештеник вади за њих честице. На крају свештеник говори:

Сети се, Господе, и моје недостојности, и опрости ми што год погреших хотимице и нехотице.

И узевши спужву скупља на дискос честице испод светога хлеба тако да се добро наместе и не испадне која.

Затим ђакон узме кадионицу, метне кад^о у њу и говори свештенику:

Благослови, господару, кад.

И одмах затим додаје:

Господу се помолимо.

А свештеник говори молитву за кад:

Приносимо ти кад, Христе Боже наш, за мирис благовон^а духовнога. Прими га у свој жртвеник изнад небеса и зато пошљи нам благодат пресветога Духа својега.

Ђакон: Господу се помолимо.

А свештеник окади звездицу, меће је изнад светога хлеба и говори:

И дошавши звезда стаде одозго где беше дете^а.

Ђакон: Господу се помолимо.

А свештеник окади прво покривало и покрива њиме свети хлеб с дискосом и говори:

Псалм 92 (93).

Господ се зацари, у лепоту се обуче; обуче се Господ у силу и опаса се; јер утврди васиљену, која

^а Умроше. ^б Тамјан. ^в Пост. 8 ²¹ Лев. 1 ⁹ 13 итд. Филб. 4 ¹⁵. ^г Мт. 2 ⁶.

се неће уздрмати. ²Спремљен је престо твоја^а од тада, од кад је века ти јеси. ³Подигоше реке, Господе, подигоше реке гласове своје; ⁴понеће реке трења своја^б од гласова вода многих. Дивни су висови^в морски, диван је на висинама Господ. ⁵Сведочанства су твоја верна веома. Дому твојему приликује светиња, Господе, за дуго дана, сада и увек, и у векове векова^з. Амин.

Ђакон: Господу се помолимо. Покри, господару.

А свештеник кади друго покривало, покрива свети путир и говори:

Покри небеса врлина твоја, Христe, и хвале твоје пуна је земља^д свагда.

Ђакон: Господу се помолимо. Покри, господару.

Свештеник кади треће покривало или ваздух, покрива једно и друго и говори:

Заклони нас заклоном крила својих^ђ; одагнај од нас свакога непријатеља^е и противника; умири живот наш, Господе; смилуј се на нас и на свет свој, и спаси душе наше, јер си добар и човекољубац.

Свештеник затим узме кадионицу и кади предложење говорећи трипут:

Благословен је Бог наш који тако изволе. Слава теби!

А ђакон сваки пут говори:

Свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Затим се обојица трипут побожно исклоне, а ђакон узевши кадионицу говори:

За предложене часне дарове Господу се помолимо^ж.

Свештеник тада чита молитву за предложење:

Боже, Боже наш, ти посла небески хлеб, храну

^а R још: *Боже*. ^б Ове половине 4 ст. нема у В. ^в Валош. ^г У грч. је узета само прва половина првога стиха овога псалма. ^д Ав. 3 ². ^ђ Пс. 16 (17) ⁸. ^е Јездр. 8 ¹³. ^ж У грч.: *Код предложених часних дарова Господу се помолимо*; или: (Говори) *код предложених часних дарова: Г. се помолимо*; у неким издањима само: *Г. се помолимо*.

целом свету: Господа нашега и Бога Исуса Христа, спаса и избавитеља и добротвора, који нас благосиља^а и освећује. Ти благослови и ово предложење и прими на жртвеник свој над небесима. Ти си добар и човекољубац: сети се оних који принесоше и оних за које принесоше, и сачувај нас да не будемо осуђени у свештеној радњи божанских твојих тајана.

Јер се освети и прослави свечасно и лепоте веље име твоје, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

И после тога чини тамо отпуст говорећи овако:
Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби!

Ђакон: Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Господи, помилуј. **Трипут.**

Господару^б, благослови.

Свештеник чини отпуст говорећи овако:

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика с неба посла пресветога Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пречисте своје матере. међу светима оца нашега Јована, архиепископа цариградскога, Златоуста, и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Ђакон: **Амин.**

А после отпуста ђакон кади свето предложење, затим одлази и кади свету трпезу унаоколо у виду крста и говори у себи:

У гробу си био телесно, а у аду с душом као Бог; у рају с разбојником, а на престолу, Христе, с Оцем и Духом. Све испуњаваш, јер си неограничен.

Зашим исалам 50 (51).

Смилуј се на ме, Боже, по великој милости својој, и по многом сажаљењу својем избриши безакоње

моје. ⁴Још више опери ме од безакоња мојега, и од греха мојега очисти ме. ⁵Јер безакоње своје ја знам, и грех мој преда мном је једнако. ⁶Теби јединому згреших, и што је опако пред тобом учиних, да се оправдаш у речима^а својим, и победиш када се будеш судио^б. ⁷Гле, у безакоњима зачет бих, и у гресима роди ме мати моја. ⁸Јер, гле, истину си заволео, што је незнано и скривено у мудрости твојој открио си ми. ⁹Покропићеш ме исопом и очистићу се, опраћеш ме, и од снега већма забелићу се. ¹⁰Даћеш да чујем^в радост и весеље, обрадоваће се кости поништене. ¹¹Одврати лице своје од греха мојих, и сва безакоња моја избриши. ¹²Срце чисто саздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој. ¹³Не одвргни ме од лица својега, и Духа својега светог не одузми од мене. ¹⁴Врати ми радост спасења твојега, и духом владалачким^г поткрепи ме. ¹⁵Научићу безаконике путима твојим, и безбожници к теби ће се обратити. ¹⁶Избави ме од крви, Боже, Боже спасења мојега, обрадоваће се језик мој правди твојој. ¹⁷Господе, усне ћеш моје отворити и уста моја разгласиће хвалу твоју. ¹⁸Јер да си хтео жртву, био бих ти дао; спаљенице нећеш волети. ¹⁹Жртва је Богу дух скрушен, срца скрушена и поништена Бог неће презрети. ²⁰Учини добро, Господе, по доброти својој, Сиону, и нека се сазидају зидови јерусалимски. ²¹Тада ћеш волети жртве правде, принос и спаљенице; тада ће метнути на жртвеник твој теоце.

Окадивши за то време светилиште и цео храм, опет улази у свети жртвеник, поново окади свету трпезу и свештеника, па кадионицу оставља на њено место, а сам прилази к свештенику, те заједно стану

^а Када грешник признаје своју кривицу, даје за право Богу, оправдава његову пресуду („речи“). ^б Када грешник правда себе, оптужује и осуђује Бога; али греси се откривају, и Бог опет добива за право („побеђује“ када се суди). ^в Дословце: *Даћеш слуху мојему*. ^г Племенитим.

пред свету трпезу, клањају се трипут молећи се у себи и говорећи:

Царе небески^а, Утешитељу^б, Душе истини^в, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усли се у нас и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Слава на висинама Богу и на земљи мир, међу људима добра воља^с. Двапут^д.

Господе, усне ћеш моје отворити, и уста моја разгласиће хвалу твоју^е. Једанпут^е.

Затим свештеник целива свето јеванђеље, а ђакон свету трпезу. Тада ђакон сагне главу пред свештеником држећи ора^р трима прстима десне руке, и говори:

Време је да се учини Господу^ж. Господару свети^а, благослови!

Свештеник чини на њему знамење и говори:

Благословен Бог наш свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Онда ђакон: Помоли се за мене, господару свети.

А свештеник: Да управи Господ стопе твоје^и к сваком добром делу^з.

И опет ђакон: Сети ме се, господару свети.

Свештеник: Да те се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада и увек, и у векове векова.

Ђакон рекавши: Амин, поклони се и излази на северне двери, јер се царске двери до уласка не отварају^у; стане на обично место према светим дверима, трипут се побожно клања и говори у себи:

Господе, усне ћеш моје отворити, и уста моја разгласиће хвалу твоју^б.

А затим говори: Благослови, господару!

а Дан. 4 ³¹ (српски ³⁷) по грч. (Теод.) и цсл. преводу. б Јов. 14 ²⁶ 15 ²⁶. в Јов. 15 ²⁶. г Лк. 2 ¹⁴; други превод: на људима добра воља (Божја). д Грчки: Трипуш. Ђ Пс. 50 (51) ¹⁷. е Грч.: Двапуш. ж Пс. 118 (119) ¹²⁶. з Нема у цсл. и Пс. 39 (40) ³. ј У грч. нема напомене о неотварању двери.

Тада свештеник почиње: Благословено царство. Треба знати ово. Ако служи свештеник без ђакона, нека не говори ђаконских речи на проскомидији, и на литургији пред јеванђељем, и на одговор његов: Благослови, господару! и Прободи, господару, и Време је да се учини, него да говори само јектеније и што је у чину изложено. Ако служи више свештеника саборно, само један свештеник да врши радњу проскомидије и да говори што је приказано. Остали служитељи нека на проскомидији не говоре ништа засебно^а.

^а Ове напомене нема у грч. •

12. БОЖАНСТВЕНА ЛИТУРГИЈА
МЕЂУ СВЕТИМА ОЦА НАШЕГА ЈОВАНА ЗЛАТОУСТА.

Почиње овако:

Ћакон: Благослови, господару!

Свештеник на глас:

Благословено царство Оца и Сина и светогa Духа,
сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Ћакон, ако га нема, свештеник^а:

У миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За мир одозго и за спасење душа наших, Господу
се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За мир свега света, за постојанство светих Божјих
Цркава и за уједињење свију, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За овај свети храм и за оне који улазе у њ с
вером, побожношћу и страхом Божјим, Господу се
помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За преосвештенога архијереја нашега по имену,
за часно презвитерство^б, у Христу ђаконство, за сав
причат^в и народ, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За владара по чину нашега по имену, за сав двор
и војску његову, Господу се помолимо.

^а У цсл. свештеник се не спомиње. ^б Дословце: *сшарешинскино* (свеш-
тенство). ^в То су сви који су постављени да служе у једном храму.

Збор: Господи, помилуј.

Да му помогне у боју и покори под ноге његове свакога непријатеља и противника, Господу се помолимо^а.

Збор: Господи, помилуј.

За свету обитељ ову (**или:** град овај), за сваки град, крај, и за оне који с вером живе у њима, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За погодан ваздух, изобиље плодова земаљских и за времена мирна, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За оне који плове, путују, болују, страдају^б; за заробљене и за спасење њихово, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да се избавимо од сваке невоље, гнева, *опасности*^в и тегобе, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^г пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник на глас:

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Појци поју први антифон; свештеник говори анти-

^а Ове молбе нема у грч. Евхологону 1885 (има у 1761). ^б Тако у цсл.; или: *напрежу се*. ^в Нема у цсл. ^г Или: *Споменимо пресвещу птд.*

фонску молитву (*види ниже*), а ђакон се поклони, пређе са својега места, те оде и стане пред икону Богородичину^а, гледајући према икони Христовој, а држи и орар трима прстима десне руке.

АНТИФОН 1, ГЛАС 2.

Псалам 18 (19) ^{2-5.}

²Небеса казују славу Божју, а дело руку његових јавља тврђа^б.

Збор: Молитвама Богородичиним, Спасе, спаси нас.

³Дан дану излива беседу, и ноћ ноћи објављује^в знање.

Збор: Молитвама Богородичиним, Спасе, спаси нас.

⁴Нема говора ни речи, на којима се не чују гласови њихови^г.

Збор: Молитвама Богородичиним, Спасе, спаси нас.

⁵По свој земљи изиђе звук њихов, и до крајева васиљене беседе њихове^д.

Збор: Молитвама Богородичиним, Спасе, спаси нас.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Збор: Молитвама Богородичиним, Спасе, спаси нас.

МОЛИТВАМА ПРВОГА АНТИФОНА.

Тајно.

Господе Боже наш, твоја је моћ мимо сваку другу, а слава недокучљива; твоја је милост неизмерна^б, а човекољубље неисказано. Зато ти, Господару, погледај по милосрђу својем на нас и на свети храм овај и

а По цсл. одлази право пред икону Христову. *б* Небески свод; небеса, небески свод (тврђа), казују славу Божју, дело његово. *в* АУ: *објавиће*; о делима Божјим дан беседи другом дану, ноћ казује другој ноћи што зна о томе. *г* Глас природе о слави Божјој понавља се на свима језицима. *д* Глас природе о Божјој слави чује се по свој васиљени. Овај стих се примењује на апостоле: њихова проповед изиђе по читавој васиљени. *ђ* Молитва Ман. *з* (цсл. *а*).

учини нама и онима који се моле с нама богате милости своје, и пожали нас.

Када се сврши антифон, ђакон дође и стане на обично место, поклони се и говори:

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^а пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник на глас:

Јер је твоја моћ и твоје је царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

И појци исто тако поју други антифон; ђакон чини исто онако као и код прве молитве.

АНТИФОН 2, ГЛАС ИСТИ.

Псалам 19 (20) ²⁻¹.

²Да те ўслиши Господ у дан невоље, да те заштити име Бога Јаковљева.

Збор: Спаси нас, Утешитељу добри, ми ти појемо: алилуја.

³Да ти пошље помоћ од светог^б, и са Сиона да те одбрани.

Збор: Спаси нас, Утешитељу добри, ми ти појемо: алилуја.

^а Или: Сиоменимо пресвешу итд. ^б Храма.

‘Да се опомене сваке жртве твоје, и спаљеница твоја да буде претила.

Збор: Спаси нас, Утешитељу добри, ми ти појемо: алилуја.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Збор: И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**
Јединородни Сине и Речи Божја, бесмртан ти си и изволе да спасења нашега ради примиш тело од свете Богородице и увек девојке Марије, те непроменљиво поста човек. А распет бивши, Христе Боже, смрћу ти си смрт згазио^а. Ти си један од свете Тројице, прослављаш се заједно с Оцем и светим Духом. Ти зато спаси нас.

МОЛИТВА ДРУГОГА АНТИФОНА.

Тајно.

Господе Боже наш, спаси народ свој и благослови достојање своје^б. Пуноћу Цркве своје сачувај, освети оне који љубе лепоту дивну дома твојега^в. Ти њих прослави зато божанском силом својом, и не остави нас који се уздајемо у тебе.

Ћакон:

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^г пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

^а Јевр. 2 ¹⁴. ^б Пс. 27 (28) ^в. ^в Пс. 25 (26) ^г. ^г Или: Споменимо пресвешу итд.

Оглас:

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

АНТИФОН 3, ГЛАС 8.

Псалам 20 (21) ²⁻⁵

²Господе, с твоје ће се силе развеселити цар, и спасењу твојему обрадоваће се веома.

Збор: Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

³Дао си му жељу срца његова, и ниси му одбио што хоће усне његове^в.

Збор: Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

⁴Јер си га претекао благословима од благодати, метнуо си му на главу венац од драгога камена.

Збор: Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

⁵Живота је заискао од тебе^г, и даде му за дуге дане^д ва век^ђ века.

Збор: Благословен си, Христе, Боже наш; који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Збор: Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

^а Апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк. 1 ¹⁶. ^б Лк. 5 ¹⁰. ^в Дословце: вољу (В: молбу) усана његових. ^г Нема у R*. ^д Досл.: дужину дана. ^ђ N* још: и ва век.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Збор: Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светогa и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

МОЛИТВА ТРЕЋЕГА АНТИФОНА.

Тајно.

Ти нам дарова ове заједничке и сложне молитве; ти нам обећа да ћеш дати што моле када се двојица или тројица сложе у име твоје^в. Ти и сада испуни на корист^г мољења слугу својих: у овом веку поклони нам познање истине твоје, а у будућем даруј живот вечни.

Овде се отварају двери за мали улазак^д.

Док појци поју трећи антифон, те када дођу до Славе, свештеник и ђакон стану пред свету трпезу и учине три поклона. Затим свештеник узме свето јеванђеље, предаје га ђакону и иду десном страном за трпезу, затим излазе северном страном, а пред њима иду свеће, и тако чине мали улазак. Заустане се на обичном месту и обојица сагну главе.

Ђакон тада тихо рече: Господу се помолимо.

Свештеник говори молитву уласка тајно.

МОЛИТВА УЛАСКА СВЕТОГА ЈЕВАНЂЕЉА.

Господару, Господе Боже наш, који си поставио на небесима редове и војске анђела и арханђела да служе твојој слави! Учини да наш улазак буде и улазак анђела, да служе с нама и с нама славе твоју доброту.

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

^а У апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк 1 ¹⁶. ^б Лк. 5 ¹⁰. ^в Мт. 18 ¹⁹⁻²⁰. ^г 1 Кор. 12 ⁷.
д Нема у грч.

Када се молитва сврши, ђакон говори свештенику, показујући десницом према истоку, а држи у исти мах и ора^а трима прстима:

Благослови, господару, свети улазак.

А свештеник благосиља и говори:

Благословен је улазак светих твојих^а, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Затим ђакон тако одлази к светитељу^б или игуману, који целива јеванђеље, ако је ту; ако није, целива га свештеник.

Када се заврши последњи тропар, долази ђакон на средину и ставши испред свештеника подиже мало руке, и показујући свето јеванђеље говори великим гласом.

Мудрост! Усправно!

Затим се поклоне и он и свештеник иза њега те улазе у свети олтар, где ђакон полаже свето јеванђеље на свету трпезу, а појци поју тропар.

Улазно.

Узвиси се, Господе, силом својом, запојаћемо и појаћемо о свој моћи твојој^в.

Отпусни тропар.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^г показа мудраце, кад им посла Духа светога, и њима улови^д васиљену. Човекољупче, слава теби!

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Кондак, глас 8.

Када Вишњи сиђе и помете језике^б, растављаше народе^в. Када раздаде огњене језике^ж, све људе позва

^а Тако се обично преводи; по према Јевр. 10 ¹⁹, одакле су речи узете, могло би се превести: улазак у светилиште (дословце: у свете, т. ј. просторије); могло би се превести и: међу свете (свце). ^б Т. ј. архијереју; нема у грч. ^в Досл.: о моћима твојим, пс. 20 (21) ¹⁴. ^г У апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк. 1 ¹⁶. ^д Лк. 5 ¹⁰. ^ђ Пост. 11 ⁷. ^е Пост. 11 ⁸. ^ж Дел. ап. 2 ³.

да се уједине. Тако сложено слави́мо свесветога Духа.

За време кондака ђакон, приклонивши главу и држећи у руци ора́р трима прстима, говори свештенику:

Благослови, господару, време за трисвето^а.

Господу се помолимо^б.

Свештеник чини знамење на њему^а и говори оглас: Јер си свет, Боже наш, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек.

Ђакон прилази светим дверима, показује прво на икону Христову и говори^а:

Господе, спаси благочастиве, и ўслиши нас^а.

Затим управља ора́р говорећи великим гласом онима који су ван олтара^в:

И у векове векова.

Збор: Амин.

Место трисветога, први збор:

Који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте^г. Алилуја.

Други збор:

Који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте^г. Алилуја.

Први збор:

Који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте^г. Алилуја.

Други збор:

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Први збор:

И сада и увек, и у векове векова. Амин. У Христа се обукосте^г. Алилуја.

Ђакон: *Сила^д!*

Први збор, јачим гласом^б:

^а Нема у грч. ^б Нема у цсл. ^в Место свега наведенога (благослова трисветога, показивања иконе и *Господе, спаси*, итд.) у грч. само: ђакон: *И у векове векова*. ^г Гал. 3 27. ^д Т. ј.: појте јаче (*forte*); у цсл. нема тога, (но некада се и код нас појало: *силенџ*) а ни у свима грч. издањима.

Који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте^а. Алилуја.

Док се поје Који се год, свештеник говори ову молитву, тајно.

МОЛИТВА ЗА ТРИСВЕТУ ПЕСМУ^б.

Боже свети, који међу светима почиваш^в, тебе поју серафими трипут светим гласом^г и славе те херувими, и поклања ти се свака сила небеска. Ти све доведе из небића у биће^д, сазда човека по слици својој и сличности^ђ, и украси га сваким даром својим. Ти дајеш мудрост и разум^е оному који моли, и не презиреш онога који греши; него си поставио покајање за спасење. Ти си удостојио нас смирене и недостојне слуге своје да и у овај час станемо пред славу^ж светог жртвеника твојега, и да ти принесемо поклоњење и славословље које дугујемо. Ти, Господару, прими из уста нас грешника трисвету песму^д и посети нас својом благошћу. Опрости нам што год сагрешисмо хотимице и нехотице. Освети наше душе и тела и дај нам да ти у преподобности служимо све дане живота својега^з, молбама свете Богородице и свију светих који ти од века^и угодише.

Јер си свет, Боже наш, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Када се сврши та молитва, говоре и свештеник и ђакон трисвето, чинећи уједно и три поклона пред светом трпезом.

Свети Боже^ј, свети крепки^к, свети бесмртни^л, смилуј се на нас. Трипут.

а Гал. 3 17. б Или: појање. в Ис. 57 15; други превод: у свеишњи почиваш.
г Гласом који поје трипут Свешт., Ис. 6 3. д Мудр. Сол. 1 14. ђ Мудр. Сол. 2 23, Пост. 1 26 27. е 2 Дн. 1 10. ж Јуд. 24. з Лк. 1 74 75. и Лк. 1 70.
ј Пс. 98 (99) 9. к Јер. 32 (срп.; цсл; LXX: 39) 18. л 1 Тим. 6 16.

Тада ђакон говори свештенику:

Заповеди^а, господару.

И одлазе горњем месту. Одлазећи, свештеник говори:

Благословен је који долази у име Господње^б. Бог је Господ и појави нам се^в.

Ђакон: Благослови, господару, горњи престо.

Свештеник: Благословен си на престолу славе^г царства својега, који седиш на херувимима^д, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Треба знати да свештенику не припада да иде на горње место нити да седи на њему, него седи горњем месту са стране, с јужне стране^е.

Када се сврши Који се год, ђакон дође пред свете двери и говори:

Припазимо!

Свештеник: Мир свима^ж!

Чатац: И духу твојему^з.

И опет ђакон: Мудрост^и!

А чатац казује: Прокимен, псалам Давидов, глас 8.

По свој земљи изиђе звук њихов, и до крајева васиљене беседе њихове^е.

Збор: По свој земљи изиђе звук њихов, и до крајева васиљене беседе њихове^е.

Стих: Небеса казују славу Божју, а дело руку његових јавља тврђа^ж.

Збор: По свој земљи изиђе звук њихов, и до крајева васиљене беседе њихове^е.

И опет ђакон: Мудрост!

А чатац натпис апостола:

Читање Дела светих апостола.

^а У смислу: молим, изволи. ^б Пс. 117 (118) ²⁶. ^в Пс. 117 (118) ²⁷. ^г Јер. 14 ²¹, 17 ¹². ^д 1 Цар. 4 ⁴, 2 Цар. 6 ², Пс. 79 (80), 1 98 (99) ¹. ^е Нема у грч. ^ж Пс. 18 (19) ⁵. ^з Небески свод; пс. 18 (19) ¹.

Зач. 3, гл. 2 ¹⁻¹¹.

И опет ђакон: Припазимо!

У оне дане када се навршиваху дани Педесетнице беху заједно сви апостоли^а једнодушно^б. ²И уједанпут постаде хука с неба као да се диже бурно духање, и напуни сву кућу где сеђаху. ³И показаше им се раздељени језици као огњени, и седе на свакога од њих појединце. ⁴И напунише се сви Духа светогa, и стадоше зборити другим језицима, као што им дух даваше те бесеђаху. ⁵А у Јерусалиму беху настањени Јудејци, људи побожни из свакога народа који је под небом. ⁶А када престаде овај глас, скупи се свет и смете се: јер сваки од њих слуша^в где зборе његовим језиком. ⁷И дивљаху се сви^г и чуђаху говорећи један другому^д: гле, нису ли ово сви Галилејци што зборе? ⁸Па како ми чујемо сваки своје на^ерачје у коме смо се родили? ⁹Парђани, и Миђани, и Еламљани, и који живимо у Месопотамији, Јудеји и Кападокији, Понту и Азији, и ¹⁰Фригији и Памфилији, у Мисиру и крајевима ливийским код Кирина, ¹¹и путници из Рима, и Јудејци и дошљаци, Криђани и Арапи, чујемо где зборе нашим језицима величине Божје.

А када се апостол сврши, свештеник говори:
 Мир теби *који читаш*! Чатац: И духу твојему^а.

Ђакон: Мудрост^а! Чатац: Алилуја, глас 1.

Збор: Алилуја.

Чатац псалам Давидов: Речју Господњом^е небеса се утврдише и духом уста његових сва је сила њихова^ж.

Збор: Алилуја.

^а Нема у грч. ^б Тако цсл.; грч.: *скупа*. ^в Тако грч. 1761, Nest., цсл.; WH чу. ^г Тако грч. 1761, цсл.; WH, Nest. немају *сви*. ^д WH Nest. немају *један другому*. ^е Нема у цсл. ^ж У: *његовом*. ^з У: *све су силе њихове*; ис. 32 (33) ^г.

Стих: Снебеса погледа Господ, виде^а све синове човечје^б.

Збор: Алилуја.

Док се поје Алилуја ђакон узме кадионицу и кад, прилази свештенику, те примивши од њега благослов, кади свету трпезу унаоколо и све светилиште, и свештеника. А свештеник говори ову молитву *тајно*^в:

МОЛИТВА ПРЕ ЈЕВАНЂЕЉА

Засветли у срцима нашим^г, човекољупче, Господару, чисту светлост својега божанскога познања, и отвори очи^д нашега разумевања да разумемо твоја јеванђелска проглашења. Метни у нас и страх од твојих блажених заповести, да згазивши све телесне пожуде^б, дођемо у духовно живљење, и да мислимо и чинимо све што је теби угодно.

Јер ти си просветљење душа и тела наших^е, Христe Боже, и теби славу шаљемо, заједно и Оцу твојему којему нема почетка и свесветому, доброму и животворному Духу твојему, сада и увек, и у векове векова.

Ђакон остави кадионицу, прилази свештенику, сагне пред њим главу, држећи и орар крајњим прстима и свето јеванђеље, и то на оном месту свете трпезе на којем лежи, и говори:

Благослови, господару, благовеститеља светoга апостола и јеванђелиста Јована.

А свештеник чини знамење на њему и говори:

Молбама светoга, славнога и сваке хвале достојнога^ж апостола и јеванђелиста Јована Богослова, да ти Бог да реч да с много силе јављаш добру вест, да се испуни јеванђеље љубљенога Сина његова, а Господа нашега Исуса Христа.

Ђакон рече: Амин.

^а У: да види. ^б Пс. 38 (39) ¹³. в Нема у цсл. ^г 2 Кор. 4 ⁶. д Еф. 1 ¹⁸ ж 1 Пет. 2 ¹¹. е душа и тела наших нема у истој молитви на јутрењу (стр. 138); тако и у грч. ж Тако цсл.; нема у грч.

Затим се побожно поклони светом јеванђељу, узима га и изиђе на свете двери, а пред њим иду свеће. Тако долази и стаје на амвон или на одређено место.

Свештеник стоји пред светом трпезом гледајући на запад и говори гласно:

Мудрост! Усправно! Саслушајмо свето јеванђеље!

Затим: Мир свима! Народ: И духу твојему^а.

Ђакон: Читање светога јеванђеља од Јована.

Збор: Слава теби, Господе, слава теби^а.

Свештеник: Припазимо!

Ако има два ђакона^б, по један да говори: Мудрост! Усправно! а затим и: Припазимо!

Зач. 27, гл. 7 ³⁷⁻⁵² 8 ¹².

У последњи велики дан празника стајаше Исус и викаше говорећи: ко је жедан нека дође к мени и пије. ³⁸Који ме верује као што Писмо рече, из његове утробе потећи ће реке живе воде. ³⁹А ово рече за Духа којег имаху примити они који верују^в, у име његово, јер још не беше Дух свети^г, јер Исус још не беше прослављен. ⁴⁰А многи^д од народа чувши ту реч^ђ говораху: Ово је, заиста, пророк. ⁴¹Други говораху: Ово је Христос. А једни говораху: Зар Христос из Галилеје да дође? ⁴²Не каза ли Писмо да Христос долази од семена Давидова и из села Витлејема, одакле беше Давид? ⁴³Тако распра поста у народу њега ради. ⁴⁴А неки од њих хтедоше да га ухвате; али нико не метну рук^у на њ. ⁴⁵Дођоше пак слуге ка главарима свештеничким и фарисејима, и они им рекоше: Зашто га не доведосте? ⁴⁶А слуге одговорише: Никада човек

^а Нема у свима грч. издањима. ^б У грч. нема о двојници ђаконa. ^в Варн-
јанта: *који повероваше*. ^г Вар. без *свети*; вар.: *не беше Дух свети даш*.
^д Вар. без *многи*. ^ђ Вар.: *ове речи*.

није тако говорио као^а овај човек. ⁴⁷Тада им одговорише фарисеји: Да нисте и ви преварени? ⁴⁸Верова ли га когод од кнезова или фарисеја? ⁴⁹Него народ овај, који не зна закона, проклет је. ⁵⁰Рече им Никодим, што дође к њема ноћу^б, који беше један од њих: ⁵¹Еда ли закон наш суди човеку докле га најпре не саслуша и дозна шта чини? ⁵²Одговорише му и рекоше: Ниси ли и ти из Галилеје? ⁵³Испитај и види да пророк из Галилеје не долази... ¹²Опет им Исус прозбори говорећи: Ја сам светлост свету: ко иде за мном неће ходити по тами, него ће имати светлост живота.

А када се сврши јеванђеље, свештеник говори ђакону:

Мир теби благовеститељу!

Збор: Слава теби, Господе, слава теби!

А ђакон дође до светих двери и предаје свето јеванђеље свештенику.

Свете двери се опет затварају^в, а ђакон стане на обично место и почиње овако:

Рецимо сви од све душе и од свега разума^г својега рецимо.

Збор: Господи, помилуј^д.

Господе Сведржитељу, Боже отаца наших^ђ, молимо ти се, ўслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј.

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој^е, молимо ти се, ўслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

МОЛИТВА ИСТРАЈНОГА ПРЕКЛИЊАЊА.

Господе Боже наш, прими од својих слуга ову истрајну прошњу и смилуј се на нас, по мноштву

а Варијанта: као што говори; *WH* само: никада није човек тако говорио.
б Вар.: пређе. в Нема у грч. г *Мк.* 12 ³⁰. д Грчки: Трипут. ђ 2 Ди. 20.
е Пс. 50 (51) г.

милости своје, и све своје сажалење пошљи на нас и на сав народ свој, који чека од тебе богату милост.

Ћакон:

Још се молимо за **владара по чину** нашега **по имену**, и за сав **владарски** дом; за моћ, победу, одржање, мир, здравље, спасење његово, и да му Господ Бог наш нарочито дâ напредак и потпору у свему, и да му покори под ноге свакога непријатеља и противника^а.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега **по имену**, и за сву у Христу браћу нашу^б.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за сву христољубиву војску^в.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за блажене и вечне у успомени патријархе православне, благочастиве цареve и благоверне царице^г, и саздатеље свете обитељи ове (**или:** светога храма овога) и за све оце и браћу нашу, који раније починуше, који овде и свуда у православљу^д леже.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за милост, живот, мир, здравље, спасење, посету, опроштење и отпуштење греха слуга Божјих, браће свете обитељи ове (**или:** светога храма овога).

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за оне који доносе плодове и чине добро у овом светом и свечасном храму, за оне који се труде, који поју, и за народ који овде стоји и очекује од тебе велику и богату милост.

^а У грч. Евхологиону 1885 место за владара има молба за благочастиве и православне хришћане. ^б У грч. Евхл. 1885 засебно је молба за архијереја, а засебно: *за браћу нашу, свештенике, јеромонахе, јерођаконе и монахе, и за све у Христу братство наше.* ^в Ова је молба изостала на стр. 60; нема је у грч. ^г У грч. патријарси, царевн и царице не спомињу се. ^д У неким грч. издањима још: *благочастиво.*

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Оглас свештеников:

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Ђакон:

Помолите се, оглашени^а, Господу.

Збор: Господи, помилуј.

Верни, помолимо се за оглашене, да им се Господ смилује^б.

Збор: Господи, помилуј.

Да их огласи^в речју истине.

Збор: Господи, помилуј.

Да им открије јеванђеље правде.

Збор: Господи, помилуј.

Да их сједини са светом својом саборном и апостолском Црквом.

Збор: Господи, помилуј.

Спаси, смилуј се, одбрани и сачувај их, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Оглашени, главе своје Господу пориклоните.

Збор: Теби, Господе.

МОЛИТВА ЗА ОГЛАШЕНЕ,

коју свештеник тајно говори, пре светог узношења.

Господе Боже наш, који станујеш на висинама и гледаш на оно што је ниско^з, који посла спасење роду човечјему: јединороднога својега Сина^д, и Бога, Господа нашега Исуса Христа! Погледај на слуге

^а Оглашени значи: они које поучавају, ученици, приправници, они којима се предаје хришћанска наука. ^б Да им се Г. смилује у грч. је засебна молба. ^в Поучи. ^г Пс. 112 (113) :7-8. ^д Гал. 4, 1 Јон. 4, 9.

своје оглашене, који ти сагнуше своје вратове, и у погодно време^а удостој их бање прерођења^б, отпуштења греха и одеће непропадљивости. Сједини их са светом својом саборном и апостолском Црквом и уброј их у своје изабрано стадо.

Оглас:

Да и они с нама славе свечасно и лепоте веље име твоје, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. Свештеник простиρε завој^в.

Ђакон говори:

Који сте год оглашени, изиђите!

Ако има други ђакон^г, и он говори гласно:

Оглашени, изиђите!

Тада опет први^д:

Који сте год оглашени, изиђите! Да нико од оглашених^а!

Који сте год верни, опет и опет Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Ако има само један свештеник, он говори овако:

Који сте год оглашени, изиђите! Оглашени изиђите!

Који сте год оглашени, изиђите! Да нико од оглашених^а!

Који сте год верни, опет и опет Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

МОЛИТВА ЗА ВЕРНЕ, ПРВА,
после развијања завоја.

Благодаримо ти, Господе Боже сила^ж, који си нас удостојио да и сада станемо уз свети твој жртвеник, и да припаднемо твојему сажалењу за наша

^а Пс. 31 (32) б. ^б Тит 3 в. ^в Грч.: илипон, цсл.: антиминос. ^г У грч. нема упутства о подели јектеније за оглашене на два ђакона. ^д Не остане, т. ј. сви да изиђу. ^е Откр. 11 ^ж Пс. 83 (84) з.

сагрешења и за народна незнања^а. Прими, Боже, мољење наше, учини нас да будемо достојни да ти приносимо мољења и преклињања^б и жртве бескрвне за сав народ твој. Ти си нас поставио за ову своју службу^в силом Духа светогa својега. Зато нас учини врсне да те без осуде и без спотицања, чистим сведочанством своје савести^г, призивамо у свако време и на сваком месту^д, и слушајући нас да нам будеш милостив мноштвом своје доброте.

Ђакон:

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Мудрост!

Свештеник оглас:

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. **Ђакон:**

Опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Ако свештеник служи сам, не говори ово што долази^е.

За мир одозго и за спасење душа наших, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За мир свега света, за постојанство светих Божјих Цркава и за уједињење свију, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За овај свети храм и за оне који улазе у њ с вером, побожношћу и страхом Божјим, Господу се помолимо.

^а Јевр. 9 ^г. ^б Јевр. 5 ^г. ^в 1 Тим. 1 ^д ^е 2 Кор. 1 ^д ^е 1 Кор. 1 ^д ^е Долазе четири молбе, којих нема у грч. на том месту.

Збор: Господи, помилуј.

Да се избавимо од сваке невоље, гнева *опасности*^а и тегобе, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

МОЛИТВА ЗА ВЕРНЕ, ДРУГА.

Тајно.

Опет и много пута припадамо теби и молимо те, добри и човекољубиви, да погледаш на мољење наше и очистиш душе наше и тела од сваке прљавштине тела и духа^б, да нам даш да без кривице и осуде стојимо пред светим твојим жртвеником. Подари, Боже, и онима који се моле с нама напредак у животу и вери и разуму духовном. Подај им да ти свагда са страхом и љубављу служе и да се без кривице и без осуде причешћују светих твојих тајана, и да се удостоје небескога царства твојега.

Ћакон:

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Ћакон: Мудрост!

И улази у светилиште на северне двери.

Свештеник оглас:

Да нас свагда чува твоја моћ, те да славу шаљемо теби, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

МОЛИТВА,

коју говори свештеник тајно док се поје херувимска песма.

Нико од оних који се свезаше телесним пожудама и сластима није достојан да прилази или да се

^а Нема у цсл. б2 Кор. 7, 1.

приближи или служи теби, царе славе^а, јер служити теби велико је и страшно и самим небеским силама. Али ипак, зато што неисказано и неизмерно волиш човека, ти непроменљиво и неизменљиво поста човек, и би наречен архијереј^б наш, и као господар свему, предаде нам свештену радњу ове богослужбене и бескрвне жртве. Јер ти једини, Господе Боже наш, господариш свему што је на небу и на земљи, ти којега носе на херувимском престолу, који си серафимима Господ и цар Израиљев^в, једини свет и који међу светима почиваш^г. Тебе, дакле, молим јединога доброга и који си вољан да ўслишиш: погледај на мене грешнога и залуднога слугу^д својега, и очисти ми душу и срце од опаке савести, и силом светог Духа својега учини ме врсна да обучен у благодат свештенства станем пред ову свету трпезу и да свештено отслужим свето и пречисто тело твоје и часну крв. Јер сагнух врат свој и прилазим теби и молим ти се: не одврати лица својега од мене^е, нити ме одбаци између слуга својих^ж; него ме удостој да ти грешни и недостојни слуга твој принесем ове дарове. Јер ти си који приносиш и који се приносиш, и који примаш и који се раздајеш, Христе Боже наш, и славу шаљемо теби с твојим Оцем којему нема почетка, и свесветому и доброму и животворному твојему Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Када се сврши молитва, говоре и они херувимску песму трипут, и кад год је сврше, поклањају се једанпут.

ХЕРУВИМСКА ПЕСМА.

Ми херувиме тајно^ж претстављамо и животворној

^а Пс. 23 (24) 7 8. ^б Јевр. 5 10. ^в Јов. 1 40. ^г Ис. 57 15; други превод: у свешћии почиваш. ^д Лк. 17 10. ^е Пс. 142 (143) 7. ^ж Мудр. Сол. 9 4. ж Т. ј. у служби светим тајнама; или: на тајанствен начин.

Тројици трипут свету песму^а певамо. Зато оставимо сада сваку бригу о животу.

Да примимо^б цара свију, којега анђелски редови невидљиво прате као копљаници^в. Алилуја, алилуја, алилуја.

Опет се отварају свете двери.

Ђакон^г узме кадионицу, метне кад у њу, прилази свештенику, и примивши благослов од њега^д, кади свету трпезу унаоколо и читаво светилиште и свештеника^ђ. У себи говори и педесети псалам и скрушене тропаре, колико хоће, заједно са свештеником. Онда обојица, ђакон и свештеник, одлазе у предложење, а ђакон иде напред, окади свете дарове молећи се у себи:

Боже, милостив буди мени грешному^е. Трипут^ж.

Затим говори свештенику:

Подигни, господару!

Свештеник подигне ваздух и меће му на лево^з раме говорећи:

Подигните руке своје светињи и благословите Господа^и.

Затим узме свети дискос и веома пажљиво и побожно меће га на главу ђакону, који о једном прсту има и кадионицу, а свештеник узме у руке свети путир, те излазе северном страном. Пред њима иду свеће. Обојица обилазе храм, моле се за све и говоре:

Ђакон:

Благочастивога и христољубивога рода хришћанскога, оснивалаца^ј и приложника свете обитељи^к ове

^а Трипут света песма је: *Свет, свет, свет Господ Саваот* (Ис. 6 з), и *Свети, Боже, свети крепки, свети бесмртни*; то је анђелска песма, зато када је певамо претстављамо анђеле. ^б Грч.: *Јер ћемо да примимо*. ^в Као почасна стража. ^г Грч.: *Свештеник*. ^д У грч. нема о ђаконову кађењу. ^ђ У грч. свештеник кади олтар, затим, изишавши мало на двери олтара, пресионе иконе и народ. ^е Лк. 18 ¹³. ^ж Тако у' усл. ^з Нема у грч. и Пс. 133 (134) з. ^ј Место спомињања рода хришћанскога, у грч.: *Свију нас да се сети* итд. ^к У грч. Евхологиону 1885 не спомиње се.

(или: светогa храма овога) да се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада и увек, и у векове векова.

Свештеник:

Владара по чину нашега по имену, да се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада и увек, и у векове векова.

Преосвештенога архијереја^а нашега по имену да се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада и увек, и у векове векова.

И свију вас православних хришћана^а да се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада и увек, и у векове векова.

Тако да говори, ако је један свештеник који служи, и без ђакона.

Ако служи више свештеника^б, нека говоре овако. Први свештеник: Владара по чину нашега, итд. Други свештеник: Преосвештенога архијереја нашега итд. Трећи свештеник: Свештеничкога и монашкога чина и свега причта црквенога да се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада итд. Четврти свештеник (ако га нема, опет први): И свију вас да се сети итд.

Ђакон уђе кроз свете двери и стаје с десне стране. Када свештеник улази, говори му:

Свештенства твојега да се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада и увек, и у векове векова.

Свештеник оставља свети путир на свету трпезу, узме ђакону с главе свети дискос, те и то ставља на свету трпезу говорећи:

Племенити Јосиф^в с дрвета скиде пречисто тело твоје, плаштаницом чистом га пови, и мирисима опреми га, и положи у нов гроб.

У гробу си био с телом, а у аду^з с душом као

^а У грч. Евхологиону 1885 не спомиње се. ^б У грч. нема упутства за служење једног свештеника без ђакона, ни за служење више свештеника. ^в Мт. 27 ³⁷⁻⁴¹ Мк. 15 ⁴²⁻⁴⁶ Лк. 23 ²⁰⁻⁵⁴ Јов. 19 ³⁸⁻⁴². ^з Пребивалиште умрлих.

Бог; у рају са разбојником^а, а на престолу, Христе, с Оцем и Духом. Све испуњаваш, јер си неограничен.

Како се показа пун живота, колико краснији од раја, и заиста сјајнији од сваке дворане царске гроб твој, Христе, извор нашега васкрсења!

Затим узме покривало са свештенога дискаса и светога путира и оставља их у страну на светој трпези, а с ђаконова рамена узме ваздух, окади га и покрива њиме свете дарове говорећи:

Племенити Јосиф^б с дрвета скиде пречисто тело твоје, плаштаницом чистом га пови и мирисима опреми га, и положи у нов гроб.

Онда узме кадионицу из ђаконових руку, трипут кади свете дарове, а ђакон говори:

Учини добро^в, господару!

Свештеник:

²⁰Учини добро, Господе, по доброти својој, Сиону, и нека се сазидају зидови јерусалимски. ²¹Тада ћеш волети жртве правде, принос и спаљенице, тада ће метнути на жртвеник твој теоце^з.

Тада преда кадионицу, спусти фелон, сагне главу и говори ђакону:

Сети ме се, брате и саслужитељу.

Ђакон њему:

Да се сети Господ Бог свештенства твојега у царству својем.

Затим и ђакон сагне главу, држећи орар трима прстима десне руке, и говори свештенику:

Помоли се за мене, господару свети.

Свештеник: Дух ће свети наићи на тебе, и сила Вишњега осениће те^д.

^а Лк. 23 ⁴³. ^б Мт. 27 ⁵⁷⁻⁶¹ Мк. 15 ⁴²⁻⁴⁶ Лк. 23 ⁵⁰⁻⁵⁴ Јов. 19 ³⁸⁻⁴². ^в То су прве речи онога што ће свештеник рећи; ђакон га потсећа на то; у грч. свештеник говори само последње речи: *Тада ће метнути...* ^з Пс. 50 (51) ²¹ ²². ^д Лк. 1 ³⁵.

Ђакон: Тај Дух ће служити с нама у све дане живота нашега.

И опет ђакон:

Сети ме се^а, господару свети.

Свештеник:

Да те се сети Господ Бог у царству својем свагда, сада и увек, и у векове векова.

Ђакон на то рече: Амин. Целива свештенику десницу, излази на северне двери, стане на обично место и говори:

Допунимо своју молитву Господу.

Збор: Господи, помилуј.

За предложене часне дарове Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За овај свети храм и за оне који улазе у њ с вером, побожношћу и страхом Божјим, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да се избавимо од сваке невоље^б, гнева, *ошасносши*^в и тегобе, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

МОЛИТВА О ПРОСКОМИДИЈИ,

после постављања божанствених дарова на часну трпезу, тајно.

Господе Боже Сведржитељу, једини свети, који примаш жртву хвале од оних који те призивају свим срцем! Прими и мољење нас грешних и принеси к светому жртвенику својему и учини нас врсне да ти принесемо дарове и жртве духовне за наша сагрешења и народна незнања^г. И удостој нас да нађемо благодат пред тобом, да ти жртва наша буде радо примљена и

^а Цсл.: *Помоли се за мене.* ^б Пс. 33 (34) ^в. и Нема у цсл. ^г Јевр. 5, 1 9, 1 Пет. 2 ^д.

да се усели добри дух благодати твоје у нас и у ове дарове што леже ту, и у сав народ твој.

Бакон:

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Да цео овај дан буде савршен, свет, миран и безгрешан, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Анђела мирна, верна наставника^а, хранитеља^б душа и тела наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Опроштење и отпуштење греха и погрешака наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Што је добро и корисно душама нашим и мира свету, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да преостало време живота својега свршимо у миру и покајању, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да хришћански крај живота нашега буде без бола, без срамоте, миран, и да добро одговоримо на страшном судишту Христову, просимо.

Збор: Подај, Господе.

Сетимо се пресвете^в, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник оглас:

Сажалењем јединороднога Сина твојега, с којим

^а Или: пуштовају. ^б Или: чувара. ^в Или: Споменимо пресвещу итд.

си благословен, са светим и добрим и животворним твојим Духом, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. **Свештеник:** Мир свима.

Збор: И духу твојему.

Ђакон: Пољубимо једни друге да једнодушно исповедимо.

Збор: Оца и Сина и светог Духа, Тројицу истоветнога бића и нераздељиву.

Свештеник се поклони трипут и целива свете *дарове* онако покривене, прво^а у врх светог дискаса, затим у врх светог путира, и крај свете трпезе пред собом, говорећи тајно:

Љубићу те, Господе^б, крепости моја. Господ је тврђа моја, и прибежиште и избавитељ мој^в. Трипут.

Ако буде два или више свештеника, и они сви целивају свете *дарове* и један другог у рамена. Настојатељ говори: Христос је посред нас. Онај који је целивао одговара: И јест и биће^г.

Тако исто и ђакони, ако их буде двојица или тројица, сваки целива свој олар тамо где је знак крста, и један другог у рамена, говорећи исто што и свештеници^г.

И ђакон напољу исто се тако поклања на месту где стоји, целива свој олар тамо где је знак крста и говори гласно:

Врата! Врата! Мудро припазимо!

Свештеник подигне ваздух и маше њим развивши га. Ако буде и других свештеника који служе, и они подижу свети ваздух, држе га над светим даровима, потресају га и говоре у себи, као и народ, исповедање вере^г.

^а Ових даљих напомена нема у грч. ^б R: Господе, (тирђо моја итд.). в Пс. 17 (18) з. ^г У грч. нема овога упутства за случај када је више свештеника и ђакона. д Опомена из старих времена, да се нази ко улази када почиње најсветији део службе.

Народ:

Верујем у једнога Бога Оца, Сведржитеља, творца неба и земље, и свега што се види и не види. И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божјега, јединороднога, од Оца рођенога пре свију векова; светлост од светлости, Бога истинитога од Бога истинитога, рођенога, не створенога, по бићу с Оцем истоветнога, кроз којега све постаде; који ради нас људи и нашега спасења ради сиђе с небеса и прими тело од Духа светог и Марије Девојке, и поста човек. И би распет нас ради за Понтија Пилата, пострада и би погребен; и васкрсну трећи дан по Писму, и уздиже се на небеса и седи с десне стране Оцу; и који ће опет доћи са славом да суди живима и мртвима; и његову царству неће бити краја. И у Духа светог, Господа, животног, који од Оца исходи, с Оцем и Сином заједно се поклоњењем поштује и слави; који говораше кроз пророке. У једну, свету, саборну и апостолску Цркву. Исповедам једно крштење за отпуштење греха. Чекам васкрсење мртвих и живот будућега века. Амин.

Тада ђакон:

Станимо лепо, станимо са страхом; припазимо да свето узношење у миру принесемо.

Збор: Милост мира, жртву хваљења.

Свештеник узме ваздух са светих дарова, целива га, оставља га у страну и говори: Благодат Господа итд., а ђакон улази у свети олтар, узме рипиду и побожно маше над светим даровима.

Свештеник окренут народу говори гласно:

Благодат Господа нашега Исуса Христа, и љубав Бога и Оца, и заједница светог Духа да буде са свима вама^а.

И благосиља народ^а.

Збор: И са духом твојим.

Свештеник: Горе да имамо срца!

Уједно показује и руком^а.

Збор: Имамо ка Господу.

Свештеник: Благодаримо Господу.

Збор: Достојно је и праведно^б поклањати се Оцу и Сину и светому Духу, Тројици истоветнога бића и неразделивој.

Свештеник се моли *тајно, окренут истоку^а.*

Достојно је и праведно тебе певати, тебе благосиљати, тебе хвалити, теби благодарити, теби се поклањати на сваком месту владања твојега^в. Јер ти си Бог неисказан, недокучљив, невидљив, непостижан; увек јеси, тако исто јеси, ти и твој јединородни Син и Дух твој свети. Ти нас из небића доведе у биће^з, а када падосмо, опет нас подиже и не преста све чинити док нас не уведе у небо и подари нам царство своје будуће. За све то благодаримо теби и јединородному твојему Сину и Духу твојему светому, за све што знамо и што не знамо, за сва добротинства што нам учини видљиво или невидљиво. Благодаримо ти и за ову службу, коју нас удостоји^д да примиш из наших руку све ако и стоје пред тобом тисуће арханђела и десетине тисућа анђела, херувими и серафими шестокрили, многооки, узвишени, лакокрили.

Оглас:

И победну песму поју, певају, вичу и говоре.

Збор: Свет, свет, свет је Господ Саваот; пуни су небо и земља славе твоје^б. Осана на висинама! Благословен је који долази у име Господње. Осана на висинама^е!

^а Нема у цсл. ^б У грч. само дотле, даљих речи нема. ^в Пс. 102 (103) ²².
^з Мудр. Сол. 1 ¹⁴. ^д У цсл.: *изводе*. ^ђ Ис. 6 ³. ^е Мт. 21 ⁹.

Ту опет ђакон узме звездицу са светогa дискаса, чини знак крста над њим, целива је и метне у страну. Затим долази и стане на десну страну, узме рипиду у руке и маше тихо с пуно пажње и страха изнад светих дарова, да не наиђу мухе или друго што тако. Ако нема рипиде, чини то једним покривалом^а.

Свештеник се моли тајно.

С тима блаженим силама и ми, Господару, човекољупче, вичемо и говоримо: Свет си и пресвет ти и јединородни Син твој и Дух твој свети. Свет си и пресвет и веље је лепоте слава твоја^б. Јер ти тако заволе свет свој да даде Сина својега јединороднога да ко год га верује не погине, него да има живот вечни^в. И он дође и испунивши сву уредбу за нас, у ноћи када га предаваху^з, или управо када сам себе предаваше за живот света^д, узео хлеб у своје свете и пречисте и непорочне руке, благодари и благослови, освети, преломи и даде^е светим својим ученицима и апостолима рекавши^е.

Оглас:

Примите, једите, ово је тело моје које се за вас ломи^ж за отпуштење греха.

Збор: Амин.

Док то говори, ђакон показује свештенику свети дискос држећи и орар трима прстима десне руке. Исто тако и када свештеник говори: Пијте из ње сви, и ђакон показује с њим на свети путир^а.

Затим свештеник тајно:

Тако и чашу после вечере, говорећи^и:

Оглас:

Пијте из ње сви, ово је крв моја новогa завета,

^а Онога унутства о рипиди, односно о покривалу, нема у грч. ^б 2 Пет. 1 ¹⁷. и Јов. 3 ¹⁶. ^з 1 Кор. 11 ²³. ^д Јов. 6 ⁵¹. ^е Тако цсл.; грч.: *даваше*. ^е Мт. 26 ²⁶. ^ж Мт. 26 ²⁶. 1 Кор. 11 ²⁴. ^з Ове напомене нема у грч. и 1 Кор. 11 ²⁵.

која се за вас и за многе излива за отпуштење грѣх^а.

Збор: Амин.

Свештеник се моли тајно:

Сећајући се, дакле, те спасоносне заповести и свега што се десило за нас: крста, гроба, тродневнога ускрса, одласка горе на небеса, седења с десне стране, другога и славнога опет доласка.

Оглас:

Твоје од твојих^б теби приносимо за све и свега ради.

Док то говори, ђакон оставља рипиду, прекрсти руке и подигнувши свети дискос и свети путир скрушено се поклони^в.

Збор:

Тебе појемо, тебе благосиљамо, теби благодаримо, Господе, и молимо ти се, Боже наш.

А свештеник сагнувши главу моли се тајно:

Још ти приносимо ову разумну^г и бескрвну службу, и просимо и молимо те и преклињемо: пошљи Духа својега светог на нас и на ове дарове што ту леже.

Ђакон оставља рипиду и долази ближе к свештенику, обоје се трипут клањају пред светом трпезом, молећи се у себи и говорећи^д:

Господе, који трећега часа^е посла пресветога својега Духа апостолима својим, њега, добри, не одузми^е од нас, него обнови нас који ти се молимо.

Стих. Срце чисто саздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој^ж.

Опет: Господе, који трећега часа^е посла пресветога својега Духа апостолима својим, њега, добри, не одузми^е од нас, него обнови нас који ти се молимо.

^а Мат. 26 ²⁷. ^б 1 Дл. 29 ¹⁴. ^в Нема у грч. ^г Службу разумом, духом, духовну службу, Рим. 12 ¹. ^д У грч. нема молитва *Господе, који шрећега часа*, ни њених стихова. ^е Дел. ап. 2 ⁴ ¹⁵. ^ж Пс. 50 (51) ¹³. ^з Пс. 50 (51) ¹².

Стих. Не одвргни ме од лица својега, и Духа својега светог не одузми од мене^а.

И опет: Господе, који трећега часа^б посла пре-светога својега Духа апостолима својим, њега, добри, не одузми^а од нас, него обнови нас који ти се молимо.

Тада ђакон сагне главу и показујући ораром свети хлеб говори тајно:

Благослови, господару, свети хлеб.

А свештеник, уставши, трипут чини знамење над светим даровима говорећи:

И учини, дакле, хлеб овај часно тело Христа својега.

Ђакон: Амин.

Опет ђакон, показујући ораром свету чашу:

Благослови, господару, свету чашу.

А свештеник говори благосиљајући:

А што је у чаши овој, часну крв Христа твојега.

Ђакон: Амин.

Опет ђакон, показујући ораром обоје свето^г, говори:

Благослови, господару, обоје.

Свештеник благосиља обоје свето и говори:

Претворивши Духом својим светим.

Ђакон: Амин, амин, амин.

Затим сагне главу пред свештеником и рече:

Сети се, свети господару, мене *грешнога*^г.

А свештеник говори:

Да те се сети Господ у царству својем, свагда, сада и увек, и у векове векова^д.

Ђакон рекавши: Амин, прелази на место где већ стајаше, узме рипиду и маше над светим даровима као и пре.

А свештеник се моли тајно.

^а Пс. 50 (51) 13. ^б Дел. ап. 4 15. ^в Св. хлеб и вино. ^г Нема у цсл. ^д Нема у грч.

Тако да онима који се причешћују буду за трезвеност у души, за отпуштење греха, и за заједницу светога твојега Духа^а, за испуњење царства небескога, за слободу пред тобом, не за суд^б или осуду.

Још ти приносимо ову разумну^в службу за оне који у вери починуше: праоце, оце, патријархе, пророке, апостоле, проповеднике, јеванђелисте, мученике, исповеднике, испоснике^г, и за сваки дух праведни који је у вери преминуо.

Затим кади свету трпезу спреда и говори гласно:

Особито за пресвету, пречисту, преблагословену, славну госпођу нашу Богородицу и увек девојку Марију.

Збор поје ирмос 4 гласа.

Радуј се, царице, материнско-девојачка славо! Јер никоја окретна, лепорека уста беседничка^д не могу тебе достојно опевати, а слаб је сваки ум да разуме твој порођај^е. Зато сви у глас тебе славимо.

Свештеник предаје кадионицу ђакону, који оклавивши свету трпезу унаоколо спомиње диптих оних који су уснули. А спомиње у себи и које хоће живе и мртве.

Свештеник се моли *тајно*^е:

За светога Јована, пророка, Претечу и Крститеља; за свете, славне и сваке хвале достојне апостоле, [за светога *чији је дан*, којему и чинимо спомен,] и за све свете твоје. Њиховим молбама посети нас, Боже. И сети се свију који уснуше у нади васкрсења у живот вечни, *овде спомиње и које хоће умрле поименце*^ж, и упокој их, Боже наш, тамо где светлост лица твојега надгледа.

^а 2 Кор. 13 ¹⁴. ^б 1 Кор. 11 ³⁰. ^в Духовну службу (Вук: духовно богомољство); Рим. 12 ¹. ^г Дословце уздржнике (који се уздржавају). ^д Тако грч. Пентикостар, Мигне; цсл.: *беседиши не могу тако да шебе...* опевају. ^е Неразумљив је зато што је натириродан (без мужа). ^ж Нема у цсл.

Још те молимо: сети се, Господе, свега епископства у православљу, оних који право управљају реч твоје истине^а; свега презвитерства, у Христу ђаконства и свега свештеничкога чина.

Још ти приносимо ову разумну^б службу за васиљену, за свету, саборну и апостолску Цркву, за оне који проводе век у чистоти и часном живљењу; за **владара по чину нашега по имену**, за сав **владарски дом**, за сав двор и војску његову. Подај им, Господе, мирно владање, да и ми у тишини њиховој тихи и мирни живот поживимо у свакој побожности и чистоти^в.

А када се стих^г отпоје, свештеник оглас:

Међу првима^д сети се, Господе, преосвештенога архијереја нашега **по имену**, и подари светим својим Црквама да буде у миру, поузданости, у поштовању, здрав, да дуго живи и право управља реч твоје истине^а.

Појци поју: И свих и свију^б.

Ђакон штане према дверима и говори:

По имену архијереја, који буде^е. Затим спомиње диптих живих.

Свештеник се моли тајно:

Сети се, Господе, обитељи у којој (или: града у којем) живимо, и свакога града и краја и оних који с вером живе у њима. Сети се, Господе, оних који плове, путују, болују, страдају, заробљених, и спасења њихова. Сети се, Господе оних који доносе плодове и чине добро у светим твојим Црквама и оних који се сећају убогих, и на све нас пошљи милости своје.

Оглас:

И дај нам да једним устима и једним срцем сла-

^а 2 Тим. 2 ¹⁵. ^б Духовну службу (Вук: духовно богомољство); Рим. 12 ¹.
^в 1 Тим. 2 ². ^г Ирмос. ^д Или: На првом месту... ^ђ Нема у свима грч. издањима; у грчком смисао јаснији: сети се свих мушких и свих женских.
^е Оног спомињања нема у цел.

вимо^а и појемо свечасно и лепоте веље име твоје, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Окрене се народу, благосиља га и говори^б:

И да буду милости великога Бога и Спаса нашега Исуса Христа^в са свима вама^г.

Збор: И са духом твојим.

Ђакон, примивши од свештеника време, излази, стаје на обично место и говори:

Свих светих сетимо се, те опет и опет у миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За принесене и освећене часне дарове Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да их човекољубац Бог наш прими у свети, над-небески и мисаони жртвеник свој као мирис благо-воња^д духовнога, и да нам зато пошље божанствену благодат и дар светог Духа, помолимо се.

Збор: Господи, помилуј.

Да се избавимо од сваке невоље, гнева, опас-ности^е и тегобе, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Свештеник се моли тајно:

Пред тебе полажемо сав живот свој и наду, Господару човекољупче, и просимо и молимо те и преклињемо. Удостој нас да се причестимо небеских твојих и страшних тајана ове свештене и духовне трпезе, с чистом савешћу^ж, за отпуштење греха и опроштење погрешака, за заједницу Духа светог^з, за наследство царства небескога, за слободу пред тобом, не за суд^ж нити осуду.

^а Рим. 15 ^б Нема у исл. ^в Тит 2 ^г Тит. 3 ^д Пост. 8 ^е Леп 1 ^ж итд. Филб. 4 ^з 2 Тим. 1 ^и 2 Кор. 13 ^к 1 Кор. 11 ^л 20.

Ћакон:

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Да цео овај дан буде савршен, свет, миран и безгрешан, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Анђела мирна, верна наставника^а, хранитеља^б душа и тела наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Опроштење и отпуштење греха и погрешака наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Што је добро и корисно душама нашим и мира свету, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да преостало време живота својега свршимо у миру и покајању, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да хришћански крај живота нашега буде без бола, без срамоте, миран, и да добро одговоримо на страшном судишту Христову, просимо.

Збор: Подај, Господе.

Испросимо јединство вере и заједницу светогa Духа, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник оглас:

И удостој нас, Господару, да се усудимо да смело и без осуде призивамо тебе небескога Бога Оца, и да говоримо:

^а Или: пушовају. ^б Или: чувара.

Мтх. 6 9-13.

Оченаш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светога Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Свештеник: Мир свима.

Ђакон: Главе своје Господу приклоните^а.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник се моли тајно:

Благодаримо ти, царе невидљиви^б, који све сагради неизмерном својом силом, и мноштвом своје милости све доведе из небића у биће^в. Ти, Господару, погледај с неба на оне који ти приклонише главе своје. Јер не приклонише месу и крви, него теби страшному Богу. Учини, дакле, Господару, да ово што лежи пред нама буде на добро^г свима нама подједнако, сваком према свакога потреби: плови с онима који плове, путуј с путницима, болне исцели, исцелитељу душа и тела наших.

Оглас:

Благодаћу и сажалењем и човекољубљем јединороднога Сина твојега, с којим си благословен, с пресветим и добрим и животворним Духом твојим, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Свештеник се моли тајно:

^а Грч.: приклонимо. ^б 1 Тим. 1 17. ^в Мудр. Сол. 1 14. ^г Рим. 8 28.

Припази, Господе^а Исусе Христе, Боже наш, из светогa стана својега^б, и са престола славе царства својега^в, и дођи да нас осветиш, ти који горе седиш с Оцем, а овде невидљиво боравиш с нама; и удостој нас да нам својом моћном руком^г предаш пречисто тело своје и часну крв своју, а преко нас свему народу.

Док се ова молитва говори, ђакон, стојећи пред светим дверима, опасује се ораром унакрст. Тада се свештеник клања, а исто тако и ђакон на месту где стоји, и говори тајно трипут:

Боже, милостив буди мени грешному^д, и смилуј ми се^ђ.

А када ђакон види да свештеник пружа руке и додирује свети хлеб да учини свето узношење, говори гласно:

Припазимо!

Свештеник узноси свети хлеб и говори гласно:

Свето светима^е!

Збор:

Један је свет, један је Господ, Исус Христос, у славу Бога Оца^ж. Амин.

Збор почиње појати причастан празнични:

Дух твој добри^з упутиће ме на земљу^и праву^ј.
Алилуја. Трипут.

Ђакон улази у свети олтар, стане с десне стране свештенику који држи свети хлеб, и говори:

Раздоби, господару, свети хлеб.

А свештеник дроби га с пажњом и побожношћу на четири дела и говори:

Раздробљава се и раздељује се Јагње Божје. Оно се дроби и ипак се не раздељује; свагда се једе, и ипак се никада не троши, него освећује оне који се причешћују.

^а Дан. 9 ¹⁹. ^б 3 Цар. 8 ³⁰. ^в Мудр. Сол. 9 ¹⁰. ^г Поп. Зак. 9 ⁷⁶. ^д Лк. 18 ¹³. ^ђ Нема у грч. ^е Т. ј. свето тело и крв Господња светој заједници хришћанској. ^ж Филб. 2 ¹¹; нема у свима грч. издањима. ^з В: *свешти*. ^и Нема у грч, али смисао остаје исти. ^ј Пс. 142 (143) ¹⁰.

Затим ставља делове на свети дискос унакрст.

О дробљењу светога Јагњета^а.

Треба ово да знаш, свештениче. Када дробиш свето Јагње, положи делове унакрст лицем доле к дискосу, а заклану страну горе, као раније када је било клање, и то: ИС метни на горњу страну светога дискоса, која је на истоку; ХС доле, на западу; НI са северне, а КА с јужне стране, као што је овде приказано:

А део ИС узми и испуни свету чашу. Део ХС раздоби свештеницима и ђаконима. Она друга два дела, т.ј. НI и КА, дроби за причеснике на мале деље, колико мислиш да ће бити доста. Али од дела пресвете Богородице, или девет низова^б светих, или других делова, колико их је на светом дискосу, никога никако да не причестиш. Причешћуј само од она два дела што остану од светога Јагњета. Осим тога треба и ово да знаш. Када мешаш Господареву крв с топлем водом, тада сипај онолико колико мислиш да ће бити доста за све који хоће да се причесте. Исто тако и када пробадаш свето Јагње, сипај вина и воде толико да буде доста свима. Доцније никако да не досипаш

^а Овога унутства нема у грч. ^б Тачније: *групи*, јер је свега три низа (стр. 282-3).

више, него само једанпут од воде за раствор после Свето светима. И тако од тога све причешћуј.

А ђакон показује свети путир ораром и говори:
Допуни, господару, свети путир.

Свештеник тада узме честицу која лежи горе, а то је она с именом ИИС, и чини њом крст изнад путира говорећи:

Пуноћа чаше, вере^а, Духа светога.

И тако је меће у свети путир.

Ђакон: Амин.

Затим узима топлоту и говори свештенику:

Благослови, господару, топлоту.

Свештеник благосиља говорећи:

Благословена топлота светих твојих, свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

А ђакон налива од топлоте у свети путир унакрст колико треба.

Свештеник говори^б:

Топлота вере пуна Духа светога.

Ђакон: Амин.

И оставивши топлоту стоји мало подаље^в. А свештеник сагнувши главу доле моли се и говори^г:

Верујем, Господе, и исповедам да си ти заиста Христос, Син Бога живога^д, који си дошао у свет да спасеш грешнике, од којих сам први ја^ђ. Још верујем да је ово само пречисто тело твоје и да је ово сама часна крв твоја. Молим ти се зато: смилуј се на ме и опрости ми што сам згрешио хотимице и нехотице, речју, делом, у знању и у незнању. И удостој ме да

^а Нема у цсл. ^б По цсл. то говори ђакон. ^в По цсл. свештеник одмах позива: Ђаконе, приступи, и предаје му свети хлеб (види овде стр. 330) те у исти мах читају молитву: Верујем, Господе, итд. ^г Три молитве које долазе поређане су по цсл.; у грч. бива и други ред, бивају молитве и проширене, а и друге молитве. ^д Мт. 16 ^е 15. ^ђ 1 Тим. 1 ^з 15.

се без осуде причестим пречистих твојих тајана за отпуштење греха и за живот вечни. Амин.

Затим:

Прими ме данас, Сине Божји, за причесника вечере твоје тајне, јер нећу издати тајне непријатељима твојим, нити ћу ти пољупца дати као Јуда, него те исповедам као разбојник: сети ме се, Господе, у царству својем^а.

И напоследку:

Да ми не буде причешће светих твојих тајана за суд^б и осуду, Господе, него за исцељење душе и тела.

Затим узме једну честицу светог хлеба и говори:

Часно и свесвето тело Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа предаје се мени **по имену**, свештенику, за отпуштење мојих греха и за живот вечни.

И тако се причешћује честицом у руци са страхом и великом опрезношћу.

Тада говори^в: Ђаконе, приступи!

А ђакон приступи, побожно чини поклон молећи опроштење. Свештеник држи свети хлеб да да ђакону. Ђакон целивавши руку која даје свети хлеб, прима га говорећи:

Предај ми, господару, часно и свето тело Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа.

Свештеник говори:

По имену свештенођакону предаје се часно и свето и пречисто тело Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа за отпуштење његових греха и за живот вечни^г.

А ђакон одлази иза свештене трпезе, сагне главу, моли се и причешћује се као свештеник^д.

^а Лк. 23 ⁴². ^б 1 Кор. 11 ²⁶. ^в По посл. позив ђакону и примање светог хлеба бива пре молитве *Верујем, Господе*. ^г У грч. све ово у другом лицу: Теби... свештенођакону... за отпуштења твојих греха. ^д По посл. свештеник и ђакон у исти мах читају молитву и причешћују се св. тела Господњег.

Затим свештеник устане, узима обема рукама свети путир с покривалом и причешћује се из њега трипут, говорећи:

Часне и свете крви Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа причешћујем се ја, слуга Божји, свештеник **по имену**, за отпуштење греха мојих и за живот вечни^а. Амин.

И тако убрише покривалом у руци усне своје и свештени путир говорећи:

Ево^б се дотаче усана мојих, и одузеће безакоња моја и грехе ће моје очистити^в.

Тада зове **ђакона** говорећи:

Ђаконе, приступи!

А **ђакон** приступа, клања се једанпут и говори: Ево^б приступам бесмртном цару.

Затим: Верујем и и исповедам^г, цело, види на стр. 329—330.

Свештеник говори:

Причешћује се слуга Божји, **ђакон по имену**, часне и свете крви Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа за отпуштење греха својих и за живот вечни.

Када се **ђакон** причести, свештеник говори:

Ево^б се дотаче усана твојих, и одузеће безакоња твоја и грехе твоје очистиће^в.

Треба знати и ово^д. Ако има који желе да се причесте светих тајана, свештеник дроби у ситне делиће оне две чести светога Јагњета које су остале, а то су чести **НІ** и **КА**, тако да свима причесницима буде доста. И тако метнувши их у свету чашу, веома опрезно причешћује по обичају од тела и крви Го-

^а Тако у цсл.; нема у свима грч. издањима тих речи. ^б Грч: *Ово*. в Ис. б ; нема тих речи у свима грч. издањима. ^г По цсл. **ђакон** говори то у исто време када и свештеник (одмах после сипања топлоте, када прима и св. тело Христово). ^д Читаваго упутства о причешћивању верних, све до брисања уста, нема у грч.

сподње. А причешћује их када ђакон изговори: Са страхом Божјим и вером приступите. Тада приступају који желе да се причесте, и тако иду један по један, клањају се веома скрушено, у страху и прекрштених руку на прсима. Тада примају божанствене тајне. А свештеник причешћујући говори сваком:

Причешћује се слуга Божји по имену часнога и светога тела и крви Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа за отпуштење греха својих и за живот вечни.

А збор поје течно, једном или више пута, према броју причесника:

Тело Христово примите, извор бесмртности окусите^а.

Свештеник брише причеснику усне светим покривалом, а он целива свету чашу, поклони се и одлази.

После причешћа ђакон узме дискос над свети путир и говори ове васкрсне песме^б:

Васкрсење Христово видесмо, поклонимо се светому Господу Исусу, јединому безгрешному. Крсту твојему поклањамо се, Христе, и свето васкрсење твоје појемо и слави́мо. Јер ти си Бог наш, осим тебе другога не знамо, име твоје називамо^в. Ходите, сви верни, поклонимо се светому Христову васкрсењу. Јер где, крстом дође радост свему свету. Свагда благосиљамо Господа и појемо васкрсење његово, јер претрпе распеће и смрћу смрт разруши^г.

Светли се, светли се, нови Јерусалиме, јер слава Господња тебе обасја^д. Играј сада и весели се, Сионе, а ти чиста Богородице, радуј се што уста онај којега роди.

^а Нема у цсл. Служб.; у грчким књигама, употребљеним за овај превод, има само у Агијасматарнону протосинђела Јевстатија (Скарпа) и у Робертсоновом издању литургије св. Јована Златоуста и Василија Вел. (грчки и енглески, Лондон 1886). ^б Тих песама нема у свима грч. издањима. ^в Ис. 26 ¹³. ^г Јевр. 2 ¹⁴. ^д Ис. 60 ¹.

О велике Пасхе и веома свештене, Христе. О Мудрости и Речи Божја и Сило! Дај нам још јасније знак да ћемо бити заједно с тобом у дан царства твојега, који нема вечера.

Пажљиво, побожно и што боље брише светом спужвом говорећи ове речи:

Опери, Господе, грехе оних који се спомињаху овде крвљу својом часном, молитвама светих твојих^а.

Свети путир покрива покривалом, а исто тако и на свети дискос меће звездицу и покривало.

Затим свештеник тајно говори молитву благодарности.

Благодаримо ти, Господару човекољупче, добро-творе душа наших, што нас и овога дана удостоји небеских својих и бесмртних тајана. Учини прав наш пут; све нас утврди у страху твојем; заштити живот наш; учини поуздане стопе наше, молитвама и молбама славне Богородице и увек девојке Марије и свију свeтих твојих.

И тако отварају двери светога олтара, а ђакон се поклони једном, узима од свештеника свети путир с побожношћу и одлази на двери, диже га, показује народу и говори:

Са страхом Божјим и вером^б приступите.

Збор: Благословен је који долази у име Господње^в, Бог је Господ и појави нам се^г.

Свештеник благосиља народ говорећи гласно:

Спаси, Боже, народ свој, и благослови достојање своје^д.

Ђакон и свештеник враћају се к светој трпези, ђакон оставља на њу свети путир и говори свештенику:

Узвиси, господару^б.

^а Нема у грч. ^б У грч. још: и с љубављу (додатак, који се јавља од 17 века). ^в Пс. 117 (118) ²⁶. ^г Пс. 117 (118) ²⁷; у грч. нема тих стихова у свима издањима. ^д Пс. 27 (28) ⁹. ^е Нема у нел.; речју *Узвиси* ђакон потсећа свештеника на прву реч стиха, који треба да изговори.

А свештеник кади трипут говорећи у себи:

Узвиси се на небеса, Боже, и по свој земљи слава да је твоја^а.

Збор поје:

Видесмо светлост истиниту, примисмо Духа небескога, нађосмо истинску веру, клањамо се, неразделивој Тројици, јер нас је она спасла^б.

Затим свештеник узме свети дискос, меће га на главу ђакону, а ђакон га побожно држи и гледа напоље кроз двери ништа не говорећи; затим одлази у предложење и оставља га тамо. А свештеник се поклони и узме путир, окрене се дверима, гледа народ говорећи тајно:

Благословен Бог наш.

Затим на глас:

Свагда, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Да се испуне уста наша хваљења твојега, Госпode, да појемо славу твоју^в што си нас удостојио да се причестимо светих твојих божанствених и животворних тајни. Сачувај нас у својој светињи да се цео дан поучавамо правди твојој^г. Алилуја.

Ђакон изиђе на северне двери, стане на обично место и говори:

Усправно! Примивши божанствене, свете, пречисте, бесмртне, небеске, животворне, страшне Христове тајне, достојно благодаримо Господу.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Испросимо да цео дан буде савршен, свет, миран

^а Пс. 56 (57) ^б. ^в Ове песме нема у свима грч. издањима. ^г Пс. 70 (71) ^д.
^з Пс. 34 (35) ²⁸ 70 (71) ²⁴.

и без греха, те сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник, савивши антиминос, чини на њему крст држећи јеванђеље усправно.

Оглас:

Јер ти си освећење наше, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Свештеник: У миру изиђимо^а.

Збор: У име Господње^б.

Ћакон: Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј^в.

МОЛИТВА ЗА АМВОНОМ,

коју свештеник гласно говори изван олтара.

Господе, који благосиљаш оне који те благоси-
сиљају^г и освећујеш оне који се уздају у тебе! Спаси
народ свој и благослови достојање своје^д. Пуноћу
Цркве своје сачувај, освети оне који воле красоту
дома твојега^е. Прослави их божанском силом својом,
и не остави нас који се надамо у тебе^е. Мир подари
свету својему, Црквама својим, свештеницима; **владару**
по чину нашему **по имену**, војсци и свему народу сво-
јему. Јер сваки добри дар и сваки поклон савршени
одозго је, силази од тебе, оца светлости^ж, и теби
славу и благодарност и поклоњење шаљемо, Оцу и
Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Док се молитва говори ђакон стоји сагнуте главе

^а Суд. 18 ^в. ^б Млх. 4 ^в; овог одговора нема у свима грч. издањима. ^в У Brightman-а трипут, затим: *Господару свети, благослови*; тако и у грч.-латин. издању Дим. Теодосија 1766 (но без *свети*). ^г Пост. 12 ^з. ^д Пс. 27 (28) ^з. ^е Пс. 25 (26) ^з. ^е Пс. 16 (17) ^з. ^ж Јак. 1 ^з.

пред ликом Господара Христа с десне стране, држећи ора^а свој, док се молитва не сврши^а.

Збор: Амин. Затим:

Да буде име Господње благословено^б од сада и до века^в. Трипут.

Када се молитва сврши, свештеник улази кроз свете двери, оде у предложење и говори ову молитву тајно.

МОЛИТВА,

која се говори када се употребљава свето^г причешће.

Испуњење закона^д и пророка ти јеси, Христе Боже наш, који си испунио сву отачку уредбу. Зато испуни радости и весеља срца наша, свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

Ћакон: Господу се помолимо^б.

Свештеник:

Благослов Господњи и милост његова да дође^б на вас, његовом благодаћу и човекољубљем, свагда, сада и увек, и у векове векова. Збор: Амин.

Свештеник:

Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби^е! Народ:

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Господи, помилуј. Трипут.

Благослови!

А ђакон и сам уђе северном страном, те употребљава свето причешће са страхом и пуно опрезности^ж.

^а Овога упутства нема у грч.; у цсл. стоји после *Да буде име* и пс. 33 (34), али се очевидно односи на молитву за амвоном, зато је и стављено овде после ње. ^б Јов 1²¹; на литургији овога стиха нема у свима грч издањима. ^в По грч. издању службе 1766 и по цсл. Служебнику после *Да буде име* долази пс. 33 (34), за време читања којег се дели антидор (дакле, пре отпуста). ^г Таки натпис у цсл. Служб. д Рим. 13¹⁰ (Вук: извршење). ^ђ Нема у цсл. ^е У неким грч. издањима само: *Слава теби, Б. наш, слава теби!* ^ж У цсл. ово упутство долази после молитве за употребу светога причешћа.

И бива отпуст.

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика с неба посла свесветога Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пречисте своје матере, светих славних и сваке хвале достојних апостола, светога **чији је храм**, [и светога **чији је дан**], светога Јована, архиепископа Константинова Града, Златоуста, светих праведних богоотаца Јоакима и Ане, и свију светих, да помилује и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

Затим се чита псалам^а 33 (34), а свештеник изиђе и раздаје народу антидор.

Псалам 33 (34).

Благословнићу Господа у свако време, вазда је хвала његова у устима мојим. ³Господом ће се похвалити душа моја; нека чују кротки и нека се развеселе. ⁴Узвеличајте Господа са мнош, и узвисимо^б име његово заједно. ⁵Потражих Господа и љслиши ме, и свих невоља^в мојих опрости ме. ⁶Приступите к њему и просветлите се, и лица се ваша неће застидети. ⁷Овај сиромашак завика, и Господ га² љслиши, и од свих невоља његових спасе^д га. ⁸С околост ће стати анђео Господњи^ђ око оних који га се боје, и избавиће их^е. ⁹Окусите и видите да је благ Господ, благо човеку^ж који се нада^з у њ. ¹⁰Бојте се Господа, сви^и свети његови, јер нема оскудице онима који га се боје. ¹¹Богати осиромашисе и огладнеше, а који траже Господа неће се лишити никаква добра. ¹²Ходите, чеда, послушајте мене, страху Господњему научићу вас. ¹³Који је човек што хоће живота^ј, што воли да види дане добре?

^а Нема у свима грч. издањима Евхологиона; у неким псалам је после отпуста као овде; у цел. после *Да буде име Г.* ^б У: *узвисите.* ^в В: *пошустања* (управо: живљења у туђини). ^г ^н* Р: *их.* ^д У: *избави.* ^ђ А: *његов.* ^с Л: *га.* ^ж Дословце: *Блажен је човек.* ^з У: *надаше.* ^и Нема у ^н* с. в. / Одговор на питање је у 14 и 15 ст.: онај који пазн на језик, итд.

¹⁴Устави језик свој ода зла, и усне своје^а да не про-
зборе превару. ¹⁵Уклони се ода зла и учини добро,
потражи мир и пожуре за њим. ¹⁶Очи^б су Господње
на праведнима, и уши његове уз молитву њихову. ¹⁷А
лице је Господње против оних који чине зло, да ис-
треби са земље спомен њихов. ¹⁸Завикаше праведни
и Господ их љулиши, и свих невоља њихових^в опрости
их. ¹⁹Господ је близу онима који су скрушена срца, и
смерне духом спашће. ²⁰Многе су невоље праведникове,
али од њих^в свију избавиће их Господ^а. ²¹Чува Господ
све кости њихове, ни једна од њих неће се сломити.
²²Смрт грешничка је опака, а који мрзе праведнике
згрешаће. ²³Избавиће Господ душе слуга својих, и неће
згрешити нико од оних који се уздају у њега.

А збор многолетије^с.

Спаси, Христe Боже, и помилуј^д **владара по чину**
нашега **по имену**; преосвештенога архијереја нашега
по имену, ктиторе и приложнике свете обитељи ове
(или: светогa храма овога), и све православне хри-
шћане, и сачувај их на много лета.

Свештеник уђе у олтар и свлачи свештене одежде
и говори: Сад отпушташ и остало, затим отпуст.

Сад отпушташ с миром слугу својега, Господару,
по речи својој; јер видеше очи моје спасење твоје^б,
које си уготовио пред лицем свију народа^с, светлост
да се открије незнабошцима^ж, и славу народа твојега
Израиља^з.

Трисвето.

Свети Боже^и, свети крепки^ј, свети бесмртни^к,
смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. Амин.

^а Нема у В. ^б В: Јер очи. и Нема у У. ^в Нема у грч. ^д Или: смилуј
се (владару, итд.). ^е Ис. 40 ^б (LXX). ^ж Ис. 52 ^и. ^з Ис. 42 ^а 49 ^а. ^и Ис.
46 ¹³. и Пс. 98 (99) ^з. ^ј Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. ^к 1 Тим. 6 ¹⁸.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^а; Господару, опрости безакоња наша, Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^а.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова, **Амин.**

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Затим отпусни тропар светог Јована Златоуста, глас 8.

Благодат уста твојих сину као пожар и осветли васиљену, свѣту остави благо несреброљубља, показа нам висину понизности. Зато учи нас својим речима, оче Јоване Златоусте, и моли Реч, Христа Бога, да се спасу душе наше.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Кондак, глас 6.

Подобан оном: Испунивши уредбу.

С небеса примио си божанствену благодат, и својим уснама све нас учиш да се поклањамо једному Богу у Тројици, Јоване Златоусте, свеблажени, преподобни. Достојно те хвалимо, јер ти јеси наставник, зато што објашњаваш божанске ствари.

И сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

^а Пс. 78 (79) ^{9.}

Богородичан.

Предводнице хришћана непостидљива, посреднице код Творца неизменљива! Не презри грешних молитвене гласе, него добра притеци у помоћ нама који те верно зовемо: Пожури на молитву и похитај на мољења, Богородице, која увек предводиш оне који тебе поштују.

Или, ако хоћеш, реци и тропар дана.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у риба-рима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби!

Господи, помилуј. 12 пута.

Часнија си од херувима и неизмерно^в славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^г, тебе величамо.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Свештеник и ђакон се заједно поклоне и чине отпуст.

Христос, истинити Бог наш, који у виду огњених језика с неба посла пресветог Духа на свете своје ученике и апостоле, молитвама пречисте своје матере и свију светих, да помилује^д и спасе нас, јер је добар и човекољубац.

И излазе благодарећи Богу за све.

Крај божанствене литургије светог

Јована Златоуста.

И после отпуста на литургији говори се девети час по обичају^е.

^а У апостолима, Мт. 4¹⁸ Мк. 1¹⁸. ^б Лк. 5¹⁰. ^в Управо: да се ни поре-
дити не може. ^г Грчки: (тебе) зашита Богородицу. ^д Или: смилуј се.
ђ Тако у цсл. Уставу и Пентикостару, девети час, дакле, пре обеда; по у
правилу за трпезу (види у овој књизи стр. 341) настојатељ и браћа из-
лазе у трпезу после отпуста божанствене литургије, а девети час из-
лаже се после правила за обед; овде је остављен тај ред.

ПОРЕДАК У ТРПЕЗИ^а.

Ред о панагији,
који сваки дан бива у обитељима.

После отпуста^б божанствене литургије излази настојатељ, а браћа иду за њим двоје по двоје и говоре^в псалам 144 (145):

Узвишавају те, Боже мој^г, царе мој, и благосиљају име твоје довека и ва век века. ²Сваки ћу те дан благосиљати, и хвалићу име твоје довека и ва век века^д. ³Велик је Господ и за хвалу је веома, и величини његовој нема краја. ⁴Покољења и покољења хвалиће дела твоја, и силу твоју јављаће. ⁵Збориће о лепоти вељој славе светиње твоје, и казиваће чудеса твоја. ⁶И рећи ће силу страшних *дела* твојих, и казиваће величину твоју^ђ. ⁷Излиће сећање на мноштво блажности твоје, и обрадоваће се правди твојој. ⁸Жалостив је и милостив Господ, дуго трпи и много је милостиван. ⁹Благ је Господ свему^е, и жалости *има* за сва дела своја. ¹⁰Нека те признају, Господе, сва дела твоја, и преподобни твоји нека те благослове. ¹¹Рећи ће славу царства твојега и прозбориће о моћи твојој, ¹²да покажу синовима човечјим моћ^ж твоју, и славу лепоте веље царства твојега. ¹³Царство је твоје^з

^а Нема у цел., него место тога: *Ред о Панагији* (т. ј. о пресветој). ^б Види напомену под *ђ* на 340 стр. ове књиге. ^в Тако у цел.; место тога у грч.: *Пре хране опет запој Саздаатељу; када дођемо у триезу говоримо.* ^г Нема у А*. ^д Нема у В: *довека и ва век века.* ^ђ Тако *ꝥ* с. а. RT, цел.; В: и *величину твоју* — о *њој* ћу казиваши, и још: *о моћи твојој они ће збориши.* ^е В: *свима* који чекају (А још: *њега*). ^ж А, цел: *силу.* ^з Р још: *Господе.*

царство свих векова, и владање твоје у сваком покољењу и *кроз* покољења. Веран је Господ у свима^а речима својим, и преподобан је у свима делима својим. ¹⁴Подупире Господ све који падају, и усправља све оборене. ¹⁵Очи свију у тебе се уздају, и ти им дајеш храну у добар час. ¹⁶Ти отвараш^б руку^в своју, и све што је живо испуњаваш добром вољом. ¹⁷Праведан је Господ у свима путима својим, и преподобан је у свима делима својим. ¹⁸Господ је близу свима онима који га призивају, свима онима који га призивају^г у истини. ¹⁹Учиниће вољу оних који га се боје, и услишиће мољење њихово и спашће их. ²⁰Чува Господ све који га љубе, а грешнике све ће истребити^д. ²¹Хвалу Господњу збориће уста моја, и да благослови свако тело име свето његово до века, и ва век века.

Када се псалам сврши, говоримо молитву за трпезу^ђ:

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпустамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. *Амин.*

Господи, помилуј. *Трипут.*

Благослови!

Настојатељ^е или свештеник чија је чреда^е благосиља што је постављено и говори *молитву за трпезу ире обода*^ж:

^а Нема у В. ^б А: *отворићеш.* ^в В: *руке.* ^г У ^ж* ^а* нема: *стима који га призивају.* ^д ж: *истребљује.* ^ђ У грч. нема овде молитве Господње ^е Не спомиње се у грч. ^ж Нема у цсл.

Христе Боже, благослови јело и пиће слугама својим, јер си свет свагда, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Затим се део или просфора која ће бити уздизана меће у панагијар, и стоји на одређеном месту^а.

А када свршимо ручак, онај који послужује говори стих^б:

Молитвама светих отаца наших, Господе Исусе Христе, Боже наш, смилуј се на нас.

А ми: Амин.

И устајемо, благодаримо Богу и говоримо:

Благословен је Бог, који нас милује и храни од младости наше^в, који даје храну сваком телу^г. Испуни радошћу и весељем срца наша^д, да у свему свагда свако довољство имајући изобилујемо за свако добро дело^е у Христу Исусу Господу нашем, с којим теби приликује слава, моћ, част и поклоњење, и светому Духу, у векове. **Амин.**

Слава теби, Господе; слава теби, свети; слава теби, царе, што си нам дао јела^е на весеље. Испуни нас и Духом светим, да се нађемо пред тобом добри угодници, и да се не осрамотимо^ж када будеш дао свакому по делима његовим^з.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Господи, помилуј. Трипут.

Благослови^и!

А онај који ће подићи Пресвету учини поклон и говори:

Благословите ме^и, оци свети, опростите ми грешнику.

^а Не спомиње се у грч. ^б У грч. ни послужитељ ни стих се не спомиње. ^в Пост. 48 ¹⁵. ^г Пс. 135 (136) ²³. ^д Пс. 125 (126) ². ^е Јер. 15 ¹⁶. ^ж 2 Кор. 9 ⁸. ^з Јоил 2 ²³. ^и 1 Јов. 2 ²⁸. ^и Рим. 2 ⁶. ^и Нема у грч.

А ми^а:

Бог да ти опрости и да се смилује на тебе.

Он узевши пресвету крајњим прстима својих руку, уздиже је мало над ликом свете Тројице и говори високим гласом:

Велико је име.

Ми: Свете Тројице.

А он преносећи над лик пресвете Богородице^б, чини знамење у виду крста и говори:

Пресвета Богородице, помагај нам.

А ми:

Њеним молитвама, Боже, смилуј се и спаси нас.

И говоримо^в:

Блажену те славио сва племена, Богородице Девојко, јер Христос Бог наш, местом неограничени, изволе да се у теби смести. Блажени смо и ми с тобом начелницом, јер дању и ноћу молиш се за нас, и жезли царства утврђују се твојим молитвама. Зато појемо и вичемо: Радуј се, благодатна, Господ је с тобом^д.

Затим појемо:

Достојно је, и колико! заиста, блажену те славити Богородицу, увек блажену и пренепорочну, и матер Бога нашега.

Часнија си од херувима и неизмерно^е славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^ж, тебе величамо.

Када се сви прихвате, говори настојатељ^з или свештеник:

За многе молитве свепречисте госпође наше Богородице и увек Девојке Марије.

а Цсл.: *Настојашељ или чредни свештеник.* *б* Ове напомене нема у грч. *в* Нема у грч. *г* Лк. 1 ²⁸. *д* Управо: да се ни поредиши не може. *ђ* Грчки: (тебе) *заиста Богородицу.* *е* Нема у грч.

А ми:

Њеним молитвама, Боже, смилуј се и спаси нас.

Свештеник:

Милостив је и жалостив Господ, храну даде онима који га се боје^а, и правда његова пребива ва век века^б.

А ми псалам 121 (122)^в.

Развеселих се од оних који ми рекоше: Ићи ћемо^г у дом Господњи. ²Ноге наше беху стајале у дворима твојим^д, Јерусалиме. ³Јерусалим је грађен као град којему је заједница његова уједно^ђ. ⁴Јер онамо идоше племена, племена^е Господња, сведочанство Израиљу^ж, да се призна име Господње. ⁵Јер тамо се наместише^з престоли за суд, престоли у дому Давидову. ⁶Замолите дакле, за мир Јерусалиму^и, и обиље да буде онима који љубе тебе. ⁷Нека буде, дакле, мир у сили^ј твојој, и обиље у кулама твојим. ⁸Ради браће своје и ближњих својих, заиста, говорих о миру за тебе. ⁹Ради дома Господа Бога нашега истражих што је добро за тебе.

Свети Боже^к, свети крепки^л, свети бесмртни^љ, смилуј се на нас. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе,

^а Пс. 110 (111) ⁴ ⁵. ^б Пс. 110 (111) ³. ^в Песма поклоника при повратку из Јерусалима (или Јудеја из ропства). ^г АТ: *Пођимо*. ^д Нема у В. ^ђ Т. ј. у којему је слога; други пренос: *којему је државина* (посед, дословце: *де-оница*) његова заједно, т. ј. заједничко имање (по другима: заједничко владање); А: *заједничари* (место *заједница*). ^е У В се не понавља. ^ж Т. ј. по сведочанству, по Закону (Пс. 118 ²) датом Израиљу (Пон. Зак. 16 ¹⁶); по другима реч је о шатору од сведочанства, Изл. 28 ³⁵ и д. ^з Или: *се-доше*. ^и Или: *зашитајте како је Ј.* (поздравите лепо Ј.). ^ј Благостање у војсци. ^к Пс. 98 (99) ³. ^л Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁸. ^љ 1 Тим. 6 ¹⁶.

очисти грехе наше^а; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^а.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Свештеник:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

А ми: Амин.

Благодаримо ти, Христе, Боже наш, што си нас наситио земаљских својих добара. Не лиши нас ни небескога својега царства, него као што дође међу ученике своје дајући им мир^б, дођи, Спаситељу и к нама и спаси нас^в.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Када Вишњи сиђе и помете језике^г, растављаше народе^д; када раздаде огњене језике^ђ, све људе позва да се уједине. Тако сложено славимо свесветога Духа.

Господи, помилуј. **Трипут.**

Благослови!

А свештеник говори:

Благословен је Бог који нас милује и храни од

^а Пс. 78 (79) ^з. ^б Јов. 20 ¹³. ^в Ове молитве нема у грч. ^г Пост. 11 ⁷ ⁹.
^д Пост. 11 ⁸. ^ђ Дел. ап. 2 ³.

својих богатих дарова својом благодаћу и човекољубљем^а, свагда, сада и увек, и у векове векова. Амин.

ДЕВЕТИ ЧАС

говори се по обичају.

После три псалма, Слава, И сада, Алилуја, Господи, помилуј, трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Тропар празника, глас 8.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^б показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^в васиљену. Човекољупче, слава теби!

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Богородичан, глас 8.

Нас ради ти се роди од Девојке, и распеће претрпе, о добри; смрт пѣроби смрћу и васкрсење показа као Бог. Не презри зато које сазда руком својом; покажи човекољубље своје, о милостиви! Прими Богородицу која те роди: она се моли за нас, и спаси, Спасе наш, свој народ очајни.

После трисветога и Отче наш кондак празника, глас 8.

Када Вишњи сиђе и помете језике^з, растављаше народе^д. Када раздаде огњене језике^ђ, све људе позва да се уједине. Тако сложено славимо свесветога Духа.

И даље по реду, види стр. 11—13.

^а Тит 3 ⁴. ^б Апостолима, Мт. 4 ¹⁶ Мк. 1 ¹⁶. ^в Лк. 5 ¹⁰. ^г Пост. 11 ⁷ ⁹.
^д Пост. 11 ⁸. ^ђ Дел. ап. 2 ³.

13. ВЕЧЕРЊЕ.

У недељу свете Педесетнице увече даје се знак^а раније због поретка о клечању.

Свештеник почиње:

Благословен Бог^б наш свагда, сада и увек, и у векове векова^в.

Збор: Амин.

А постављени чатац говори:

Царе небески^з, Утешитељу^д, Душе истини^ђ, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Ходите, поклонимо се^е и припаднимо^ж цару нашем у Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо^е Христу, цару нашем у Богу.

Ходите, поклонимо се и припаднимо њему^е, Христу, цару и Богу нашем у.

УВОДНИЗ (ВЕЧЕРЊИ) ПСАЛАМ.

Псалам 103 (104).

Благосиљај, душо моја, Господа! Господе^а Боже мој, узвисио си се^ј веома. У признање^к и лепоту вељу^л обукао си се, ²одевао си се светлошћу као ха-

^а Збожењем. ^б Или: Благословен је (или: да је) Бог; Еф. 1 ^з 1 Пет. 1 ^з. в Филб. 4 ²⁰ 1 Тим. 1 ¹⁷ 2 Тим. 4 ¹⁴ Откр. 1 ^б 22 ^б. ^г Дан 4 ³¹ (српски 37) по грч. (Теод.) и цсл. преводу. ^д Јов. 14 ²⁶ 15 ²⁶. ^ђ Јов. 15 ²⁶. ^е Пс. 94 (95) ^б. ^ж Нема у цсл. ^з Или: похвали. ^и У Вдигнут Господе. ^ј Управо: узвеличао си се; В: како си се узвисио (узвеличао). ^к Или: исповедање, слављење. ^л В: лепоту диниу.

љином. Разапиње небо као шатор^а — ³он који покрива водама спратове своје; полаже облаке за ступање своје, хода на крилима ветрним; ⁴чини анђеле своје духове, и слуге своје пламен огњени; ⁵оснива^б земљу на становитости њеној: неће се нагнути^в ва век века. Бездан, као хаљина² је његов огртач^д, на горама настаће воде. Побећи ће од претње твоје, препашће се од гласа грома твојега^ђ. ⁸Уздижу се горе и слежу се поља на место које им ти основа^е. ⁹Поставио си међу коју неће прећи, нити ће се вратити да покрију земљу. ¹⁰Он је који шаље изворе по долинама, између гора проћи ће воде. ¹¹Напајаће све звери пољске, примиће^ж дивљи осли у жеђи својој. ¹²На њих ће слетати птице небеске, између стена даваће глас. ¹³Напаја горе са спратова својих; од плодова руку твојих наситиће се земља. ¹⁴Он је који даје те расте трава стоци, и зелен на службу људима, да изведе хлеб из земље; ¹⁵и вино весели срце човеку, да се обасја^з лице уљем, а хлеб срце човеку крспи. ¹⁶Наситиће се дрвета пољска, кедри ливански које си посадио. ¹⁷Тамо ће птице^и вити гнезда, предводи их станак чапљин. ¹⁸Високе су горе јеленима, стена — прибежиште зечевима^ј. ¹⁹Створио је месец за времена, сунце позна запад свој. ²⁰Метнуо си таму и би ноћ, по њој ће се разићи све звери шумске, ²¹лавићи који ричу да уграбе, и потраже од Бога хране себи. ²²Грану сунце, и покупише се^к, и лећи ће у ложе своје. ²³Изићи ће човек на дело своје, и на делање своје до вечера. ²⁴Како се узвисише^л дела твоја, Господе, све си с мудрошћу створио, напуни се земља твоје твари: ²⁵ово море велико и широко, тамо гми-

а Дословце: *кожу* за шатор. *б* В: *основа*. *в* А: *уздрмати*. *г* Земљи. *д* Његова вода. *ђ* Нема у В. *е* Тако у В и цсл.; иначе: *на којем их ти основа*. *ж* Цсл.: *чекају*. *з* Цсл.: *да се намаже*. *и* Тако цсл.; иначе: *врапци*. *ј* В: *јеженима* (по другима: *скоцимнишевима*). *к* В: *покупиће се*. *л* Управо: *како се узвеличаше*.

завци којима нема броја, животиње мале с великима.
²¹Тамо лађе плове преко^а, аждаха ова коју сазда^б да се игра^в у њему. ²Све тебе чека да им даш^г пићу у погодно време; ²⁸кад им даш, покупиће. Кад отвориш руку своју, све ће се напунити доброте; ²⁹одвратиш ли лице своје, помешће се. Одузећеш им дух и ишчезнуће, и у прах свој повратиће се. ³⁰Послаћеш Духа^д својега и биће саздани, и поновићеш лице земљи. ³¹Да буде слава Господња у векове^ђ! Веселиће се Господ за дела своја, ³²он који поглѐда на земљу и чини да се тресе, који се дотиче гора и диме се. ³³Певаћу Господу за живота својега, појаћу Богу својему докле год будем. ³⁴Нека му се оследи беседа моја, а ја ћу се веселити о Господу. ³⁵Нека ишчезну грешници са земље, и безаконици, тако да их не буде. Благосиљај, душо моја, Господа!

И опет:

¹⁹Сунце пòзна запад свој. Метнуо си таму и би ноћ.

²⁴Како се узвисише^е дела твоја, Господе, све си с мудрошћу створио.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже! Трипут.

За време чишања исалма

свештеник ставши гологлав пред светим вратима чита

СВЕТИЛНИЧНЕЖ МОЛИТВЕ.

Молитва 1.

Господе жалостиви и милостиви, стрпљиви и много милостивни^з, чуј молитву нашу и запази глас мољења^и нашега. Учини с нама знамење на добро^ј. Упути

и Тога полустиха нема у В. *б* R: пòсади. *и* Цсл.: руга. *г* Тако В, цсл.; иначе: да даш њихову. *д* Тако цсл.; или дах (дух). *ђ* В: на нек века. *е* Управо: како се узвеличаше. *ж* Т. ј. уз светилнике, светњаке (при осветљењу), вечерње. *з* Пс. 144 (145) в. *и* Пс. 142 (143) г. *ј* Пс. 85 (86) 17; учини знамење по коме ће се видети твоја доброта.

нас на свој пут^а да ходимо у истини^б твојој. Развесели срца наша да се бојимо имена^в твојега светог. Јер ти си велик и твориш чудеса, ти си Бог^г једини, и нема равна теби међу боговима^д, Госпoде. Силан си у милости и добар у крепости, да помажеш и тешиш^е и спасаваш све који се уздају у твоје име свето^е.

Јер теби приликује^ж свака слава, част^з и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 2.

Госпoде, не покарај нас јарoшћу својом, нити нас казни гневом својим^и, него учини с нама по кротости^ј својој, лечниче и исцелитељу душа наших. Упути нас у пристаниште своје воље^к. Просветли очи^л срдаца наших да сазнамо истину^ь твоју, и даруј нам да остатак овога дана и све време нашега живота буде у миру и без греха, молбама Богородице и свију светих.

Јер је твоја моћ^н и твоје је царство, и сила и слава^и, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 3.

Госпoде Боже наш, сети се нас грешних и залудних слуга^н својих када призивамо свето име^о твоје, и не застиди нас када чекамо^и милост твоју; него нам подари, Госпoде, све што просимо за спасење, и удостој нас да те љубимо и да те се бојимо од свега срца својега^п, и да у свему чинимо твоју вољу^с.

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу

^а Пс. 85 (86) ¹¹. ^б Тов. 1 ². ^в Пс. 85 (86) ¹¹. ^г Пс. 85 (86) ¹⁰. ^д Пс. 85 (86) ⁸. ^е Пс. 85 (86) ¹⁷. ^ж Пс. 32 (33) ²¹. ^з Пс. 64 (65) ¹. ^и 1 Тим. 1 ¹⁷. ^и Пс. 37 (38) ². ^ј Дан. 3 ⁴² (LXX); цсл.: милости. ^к Пс. 106 (107) ³⁰. ^л Пс. 12 (13) ⁴ 1 (цсл., грч. 2) Језд. 9 ⁸. ^ь 1 Тим. 2 ⁴ 2 Тим. 2 ²⁵. ^м Откр. 1 ⁸ 1 Пет. 4 ¹¹. ^н Мт. 6 ¹³. ^п Лк. 7 ¹⁰. ^о Јонь 2 ³² Рим. 10 ¹³ 1 Кор. 1 ². ^и Пс. 118 (119) ¹¹⁶. ^р Мт. 22 ³⁷. ^с Дел. ап. 13 ³².

шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 4.

У песмама које неће замукнути и славословљем без престанка поју тебе свете силе^а. Напуни и наша уста твојом хвалом^б, да одамо величанство имену твојему светому^в. И дај нам део и наслеђе^г са свима који те се боје^д у истини и који држе заповести твоје^ђ, молбама Богородице и свију светих твојих.

Јер теби приликује^е свака слава, част^ж и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 5.

Господе, Господе, који све држиш^з на чистом длану својем; који си стрпљив за све нас и кајеш се за злоће наше^и! Сети се сажалења својега и милости своје^ј; посети нас^к у својој доброти, и дај нам да твојом благодаћу^л до краја овога дана избегнемо различита лукавства опакога духа, и сачувај живот наш од подмуклости, благодаћу Духа својега.

Милошћу и човекољубљем јединороднога Сина својега, с којим си благословен с пресветим и животворним Духом својим, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 6.

Боже велики и чудни, који неисказаном добротом и богатим промислом управљаш све; који нам даде и блага овога света и зајемчи нам обећано царство

^а Јов 38, (LXX); Пс. 148 ². ^б Пс. 70 (71) ^в. ^г Ис. Сир. 39 ^{1б}. ^д Пон. зак. 18 ¹. ^е Пс. 60 (61) ^г. ^ђ Пс. 118 (119) ^{св}. ^з Пс. 64 (65) ². ^ж 1 Тим. 1 ¹⁷. ^з Пс. 94 (95) ⁴. ^и Јона 4 ². ^ј Пс. 24 (25) ^в. ^к Пс. 105 (106) ¹. ^л Нема у грч.

већ поклоњеним^а добрима, који учини^б те избегосмо и свако зло у минулим часовима овога дана! Дај да и остатак завршимо без порока пред светом славом твојом, појући теби јединому доброму^в Богу нашему, човекољупцу.

Јер си ти Бог наш^г и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Молитва 7.

Боже велики и вишњи^д, који сам имаш бесмртност и живиш у светлости неприступној^е, који с мудрошћу сагради читав свет^е, растави светлост од таме, те сунце постави да влада дању, а месец и звезде да владају ноћу^ж; који удостоји нас грешнике да и овога часа ступимо пред лице твоје с признањем^з и да вечерње славословље теби принесемо! Ти, дакле, *Госиоде*^и човекољупче, усправи молитву нашу као кад пред собом^ј, и прими је као мирис благовоња^к. Дај да нам мирно буде вече ово и ноћ што долази; обуци нас у оружје светлости^л; избави нас од страха у ноћи и од сваке ствари што ноћу наилази^љ; и дај да *нам*^и сан, који си даровао за одмор слабости нашој, буде без икакве ђаволје маштаније. Јест, Господару *свега*^и, који дајеш оно што је добро: да се и ноћу скрушени на постељама^и својим сећамо имена твојега и да се обасјамо размишљањем о твојим заповестима, те да устанемо с радошћу у души и казујемо славу твојој доброти, и да приносимо твојему милосрђу мољења и преклињања за грехе своје и свију људи твојих, које молбама свете Богородице милостиво погледај.

^а Цсл.: обећаним. ^б Цсл.: учини нам пути те... в Мт. 19 ¹⁷. г Пс. 76 (77) ¹⁴. В Јер. 3 ²². д Лк. 8 ²⁸. ђ 1 Тим. 6 ¹⁸. е Пс. 103 (104) ²¹. ж Пост. 1 ¹⁶. з Или: исповедањем, прослављањем; пс. 94 (95) ². и Нема у цсл. ј Пс. 140 (141) ². к Лев. 1 ⁹ 2 ¹. л Рим. 13 ¹². љ Пс. 90 (91) ⁵ 6. м Пс. 4 ⁵.

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек и у векове векова. **Амин.**

После уводнога псалма ђакон, ако га има, ако не, свештеник говори велику јектенију^а:

У миру Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј^б.

За мир одозго и за спасење душа наших, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За мир свега света, за постојање светих Божјих Цркава и за уједињење свију, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За овај свети храм и за оне који улазе у њ с вером, побожношћу и страхом Божјим, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За преосвештенога архијереја нашега по имену, за часно презвитерство^в, у Христу ђаконство, за сав причат^г и народ, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За владара по чину нашега по имену, за сав двор и војску његову, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да му помогне у боју и покори под ноге његове свакога непријатеља и противника, Господу се помолимо^д.

Збор: Господи, помилуј.

За свету обитељ ову (**или:** град овај) за сваки град, крај и за оне који с вером живе у њима, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За погодан ваздух, изобиље плодова земаљских и за времена мирна, Господу се помолимо.

^а Напомена из Пентикостара. ^б Тако старински по цсл.; српски: *Господе, смилуј се*. ^в Дословце: *старешинство* (свештенство). ^г То су сии који су постављени да служе у једном храму. ^д Оне молбе нема у грч. Евхологиону 1885 (има у 1761).

Збор: Господи, помилуј.

За оне који плове, путују, болују, страдају^а; за заробљене и за спасење њихово, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За народ који овде стоји и чека благодат светога Духа, Господу се помолимо^б.

Збор: Господи, помилуј.

За оне који преклањају срца своја пред Господом и колена, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да се укрепимо у савршавању онога што је богоугодно, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да се пошље на нас богата милост његова, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да клечање наше буде примљено као кâд пред њим, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

За оне који потребују помоћи од њега, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Да се избавимо од сваке невоље^в, гнева, *опасности*^г и тегобе, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^д пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

^а Тако цел.; или: *напрежу се*. ^б Ова молба с пет других које долазе умеће се само у недељу Педесетнице на вечерњу. ^в Пс. 33 (34) б. ^г Нема у цел. ^д Или: *Споменимо пресвету* итд.

Збор: Теби, Господе.

Тада свештеник оглас:

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Збор: Амин.**

У недељу увече преко читаве године никада се не говори Псалтир^а.

Канонарх учини метанију и гласно објави глас стихира, а ми појемо Господе, викнух по том гласу. Када почну појати Господе, викнух, свештеник или ђакон, како је обичај, кади^б чинећи поклон настојатељу. Када рекнемо стих: Јер се утврди милост његова на нама, а то поју оба збора заједно, свештеник учини поклон настојатељу, уђе у свети олтар, метне на себе епитрахил и обуче фелон када рекнемо: Слава, И сада.

На Господе, викнух постављамо 6 стихова, и појемо три стихире празника, глас 4, самогласне, понављајући их.

Канонарх: Господе, викнух, глас четврти.

Псалам 140 (141).

Господе, викнух к теби, љслиши ме. Ђслиши ме, Господе.

Господе, викнух к теби, љслиши ме. Запази глас мољења мојега када вичем к теби. Ђслиши ме, Господе.

Други збор:

Нека се усправи молитва моја као кѡд пред тобом, подизање руку^в мојих као жртва вечерња. Ђслиши ме, Господе. **И стихове по реду^г.**

^а Т. ј. не читају се катизме. ^б Види напомену под а на 50 стр. у овој књизи. ^в Знак молитве. ^г Тако у цсл. Часлошцу.

³Постави, Госпoде, стражу устима мојим, и врата с оградом^а код усана мојих.

⁴Не нагни срца мојега на опаке речи^б, да се изговара изговорима за грехе.

С људима који чине безакоње^в, и нећу се удружити с избраницима њиховим.

⁵Казниће ме^г праведник с милошћу^д и покараће ме, али^е уље грешниково да не намаже главе моје!

Јер је још^е и молитва моја против онога што они воле. ⁶Прогутани бише крај стене судије^ж њихове.

⁷Чуће се речи моје, јер бише зачињене^з. ⁷Као што се разби земљина грудa на земљи, разметоше се кости њихове^и код ада.

⁸Јер су у тебе, Госпoде, Госпoде^ј, очи моје; у тебе се поуздах, не одузми душе моје.

⁹Сачувај ме од замке коју ми метнуше, и од саблазни оних који чине безакоње.

¹⁰Пашће у мрежу своју^к грешници; ја сам сâм док не прођем^л.

Псалам 141 (142).

²Гласом својим ка Господу викнух, гласом својим Господу^ь помолих се^м.

³Излићу пред њим мољење своје, невољу^н ћу своју пред њим исказати^в.

⁴Када нестајаше^о дух мој из мене, а ти, *ми* пòзна стазе моје.

а Дoслoвице: *врашa oгpaдe* oгpaђeнa, утврђeнa вpaтa. *б* Taкo **ж*** R; иначe: *рeчи oпaчинe* (тaкo цeл.). *в* Oвaј пoлyстих мoжe сe узeти кaо нaстaвaк прeтхoднoгa стихa: нe нaгни срцa... дa сe изгoвaрa... с људимa кoји нaд; или сe мoжe схвaтити кaо нeдoвршeнa рeчeницa: *С људимa кoји чинe бeзaкoњe* — с њимa нeћу имaти пoслa. *з* T: *Heкa мe кaзни... пoкaрa.* *д* Heмa у R*. *ђ* Heмa у **ж***. *е* Или: *oпeт*; B: *oпeт и oпeт*. *ж* B; *мoћни*, пeсник нeћ види прoнaст њихoву. *з* Дoслoвице: *зaслaђeнe*, пријaтнe (збoг прoнaсти мoћних грeшникa); B, цeл.: пoстaшe јaкe, гpoмкe. *и* B: *нaшe*. *ј* Heмa у **ж*** A* T*. *к* B: *њeгoву* (Бoжју). *л* T. ј. кpoз oпaснoст. *љ* AT: *Бoгу*, R: *Бoгу свoјeму*. *м* A јoш: *и ўслити мe*. *н* Цeл.: *итyгу* *њ* R: *јaвљaм o ж: пeшa*.

На путу овом којим ходих сакрише ми замку.

⁵Мотрах на десно и гледах, и^а не беше *никога* ко ме познаје.

Пропаде ми умицање, и нема^б ко да мари^в за душу моју.

Викнух к теби, Господе; рекох: ти си надање моје, део^с мој си^д у земљи живих.

Припази на мољење моје, јер се понизих веома. Избави ме од оних који ме гоне, јер бише моћнији од мене. На 10.

Изведи из тамнице душу моју, да исповедам^б име твоје^с.

Мене ће чекати праведници докле ми не узвратиш. На 8.

Псалам 129 (130).

¹Из дубина^ж викнух к теби, Господе; Господе, услиши глас^с мој.

²Да буду уши твоје пажљиве на глас мољења мојега. На 6, стихире глас 4, самогласне.

³Ако безакоња замотриш, Господе, Господе, ко ће се одржати? Јер је у тебе очишћење.

⁴Чудне ствари видеше данас сви народи у граду Давидову^и, када Дух свети сиђе у огњеним језицима^и, као што прозбори^к богобеседник Лука, јер вели^и: када беху скупљени ученици Христови, постаде хука као да се диже духање бурно, и напуни дом, у којем се-ђаху^л. И сви стадоше зборити необичним речима^и, необичним учењем, необичном науком^и о светој Тројици.

⁵Имена^б ради твојега почеках те^о, Господе; почека душа моја реч твоју^и. Поузда се душа моја у Господа.

а В: јер. б Р: не беше (никога). в Досл.: испражује. г Имање, богатство моје. д Нема у В. њ Или: признам прославим. е В још: Господе. ж Цсл.: Из дубине. з А: молишву. и 2 Цар. 5 7 в. ј Дел. ап. 2 в. к Цсл.: говорн. л Дел. ап. 2 1 2 г. љ Дел. ап. 2 2. м Дел. ап. 2 г. н Цсл.: заповесницама. њ Р: Закона. о Нема у В. и В: закон његов.

Чудне ствари видеше данас сви народи у граду Давидову^а, када Дух свети сиђе у огњеним језицима^б, као што прозбори^в богобеседник Лука, јер вели^з: када беху скупљени ученици Христови, постаде хука као да се диже духање бурно, и напуни дом, у којем се-ђаху^д. И сви стадоше зборити необичним речима^б, необичним учењем, необичном науком^е о светој Тројици.

На 4.

Од страже јутарње до ноћи, од страже јутарње, да се поузда Израилъ у Господа^ж.

Дух свети, заиста, беше увек, и јест и биће. Нити поче нити ће престати, него је увек с Оцем и Сином сврстан и убројен^з. Живот је и оживљује^и, светлост је и светлост даје^ј. Од себе је добар и извор је доброте^ј. Њиме се Отац познаје и Син се прославља^к, и од свију се упознаје^ј. Једна је сила, једно сврставање^л, једно поклоњење^ј у свете Тројице.

Јер је у Господа милост и много је у њега избављење^љ, и он ће избавити^и Израилъа од свију безакоња његових.

Дух свети, заиста, беше увек, и јест и биће. Нити поче нити ће престати, него је увек с Оцем и Сином сврстан и убројен^з. Живот је и оживљује^и, светлост је и светлост даје . Од себе је добар и извор је доброте^ј. Њиме се Отац познаје и Син се прославља^к, и од свију се упознаје . Једна је сила, једно сврставање^л, једно је поклоњење^ј у свете Тројице.

^а 2 Цар. 5 ⁷ ⁹. ^б Дел. ап. 2 ³. ^в Цсл.: *говори*. ^г Дел. ап. 2 ¹ ² ⁴. ^д Дел. ап. 2 ³. ^ђ Дел. ап. 2 ⁴. ^е Цсл.: *зайовеснима*. ^ж Тако АРТ, цсл.; у В има само: *Од страже јутарње до ноћи*, а у ^з с. а. само тога нема. ^з Из беседе св. Григорија Богосл. на Педесетницу, у овој књизи стр. 196. ^и Јов. 6 ⁶³ ¹ Кор. 15 ⁴⁵ ² Кор. 3 ⁶. ^ј Из беседе св. Григорија Богосл. на Педесетницу, у овој књизи на стр. 197. ^к Јов. 16 ¹⁴. ^л Отац, Син и Дух сврставају се у један ред, једно и исто божанско достојанство. ^љ Или: *опшуп*. ^м Или: *опшупиши*.

Хвалите Господа, сви народи, похвалите га сви људи^а.

Дух је свети светлост и живот и живи извор мисаони; дух мудрости, дух разума^б, добар^в, прави^г, мисаони; он влада^д, чисти од погрешака. Бог је и обожава, огањ је што од огња исходи. Збори, ради, дели дарове^ђ. Све пророке он овенча, божанствене апостоле^е и мученике. Необично чување, необично виђење: огањ се раздељује за раздавање дарова^ђ.

Јер се утврди милост његова на нама, и истина Господње пребива до века^ж:

Дух је свети светлост и живот и живи извор мисаони; дух мудрости, дух разума^б, добар^в, прави^г, мисаони; он влада^д, чисти од погрешака. Бог је и обожава, огањ је што од огња исходи. Збори, ради, дели дарове^ђ. Све пророке он овенча, божанствене апостоле^е и мученике. Необично чување, необично виђење: огањ се раздељује за раздавање дарова^ђ.

Слава, **И** сада, **глас 6.**

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, и у векове векова. **А**мин.

Царе небески^з, Утешитељу^и, Душе истини^ј, који си свуда и све испуњаваш, ризницо добара и даваоче живота! Дођи и усели се у нас, и очисти нас од свакога кала, и спаси, добри, душе наше.

Улаз с кадионицом, *стр. 54—56*

Ђакон: Господу се помолимо.

МОЛИТВА О УЛАЗУ.

Свештеник говори тајно:

Увече, изјутра и у подне^к хвалимо те, благосиљамо, благодаримо ти и молимо ти се, Господару свију,

^а Пс. 116 (117) ¹, ^б Ис. 11 ², ^в Пс. 142 (143) ¹⁰, ^г Пс. 50 (51) ¹³, ^д Пс. 50 (51) ¹¹, ^ђ 1 Кор. 12 ⁴⁻⁷ ¹¹, ^е Еф. 3 ⁵, ^ж Пс. 116 (117) ², ^з Дан. 4 ³⁴ (срп. ³⁷) по грч. (Теод.) и цсл. преводу. ^и Јов. 14 ²⁸ 15 ²⁶, ^ј Јов. 15 ²⁶, ^к Пс. 54 (55) ¹⁸.

човекољуаче Госиоде^а. Усправи молитву нашу као кад пред собом^б, и не нагни срдаца наших на опаке речи или помисли^в, него нас избави од свију који лове душе наше^г. Јер су у тебе, Господе, Господе, очи наше^д, у тебе се поуздасмо^е: не застиди нас^е, Боже наш.

Јер теби приликује свака слава, част и поклоњење, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Ћакон: Благослови, господару, свети улазак.

Свештеник благосиља према истоку говорећи:

Благословен је улазак светих твојих^ж, Господе.

Затим ђакон одлази и кади свету икону која је на месту настојатељеву, и самога настојатеља, и опет стаје где је пре тога стајао, те чека да се сврши стих. А када се стих сврши, ђакон долази на средину и оцртавши кадионицом крст говори гласно:

Мудрост! Усправно!

СВЕТИЛНИЧНАЗ БЛАГОДАРНОСТИ

дело Софронија, Патријарха Јерусалимскога (633—638).

Старо дело, за које некоји говоре да је мученика Атиногена^ј.

Светлости^к тиха^л свете славе бесмртнога Оца небескога, светог, блаженога^ь, Исусе Христе! Дођосмо на запад сунца, видесмо светлост вечерњу, те појемо

а Нема у цел. б Пс. 140 (141) ². в Пс. 140 (141) ⁴. г Пс. 93 (94) ²¹. д Пс. 140 (141) ⁸. е Пс. 32 (33) ². ж Дан. 3 ⁴² (LXX). ж Тако се обично преводи; по према Јевр. 10 ¹⁰, одакле су речи узете, могло би се превести: улазак у свештилиште (дословце: у свете, т. ј. просторије); могло би се превести и: међу свете (свце). з Т. ј. уз светилнике, светњаке (при осветљењу), вечерња. и Тај назив већ код св. Вас. Вел. (проповед о св. Духу, гл. 29); по грч. Часловцу 1845 (код 11 марта: св. Софронije) беше и назив *Тројична песма*. ј Таки патисе у грч. Часловцу 1845; нема у цел.; св. Василије Вел. (проповед о св. Духу) спомиње да неки сматрају мученика Атиногена за писца молитве; мисли се да је патр. Софронije допуно молиту. к Јов. 8 ¹². л Тако цел.; иначе: *радосна, ведро*. љ 1 Тим. 1 ¹¹ б ¹⁵.

Оца, Сина и светогa Духа, Бога. Достојно^а је да те у сва времена поју гласови преподобних^б, Сине Божји који живот дајеш^в. Зато слави тебе свет.

Ђакон уђе у олтар и кади свету трпезу. Свештеник се поклони пред светим дверима, целива их и улази, а свете двери се затварају.

Када се заврши Светлости тиха, говори ђакон:

Мудрост! Свештеник: Мир свима.

Ђакон: Мудрост! Припазимо!

Канонарх, учинивши поклон настојатељу, казује прокимен и стихове, а клирици поју

ПРОКИМЕН ВЕЛИКИ, ГЛАС 7.

Псалам 76 (77) ^{14 15 11 12}

¹⁴Који је Бог велик као Бог^в наш? ¹⁵Ти јеси Бог^д, који чини чудеса^б.

Стих 1. ¹⁵Ти показа међу народима^е силу своју.

¹⁴Који је Бог велик као Бог^в наш? ¹⁵Ти јеси Бог^д, који чини чудеса^б.

Стих 2. ¹¹И рекох: сада почех^ж, ово је промена деснице Вишњега.

¹⁴Који је Бог велик као Бог^в наш? ¹⁵Ти јеси Бог^д, који чини чудеса^б.

Стих 3. ¹²Сетих се дела Господњих, јер ћу се сећати чудеса твојих од почетка. И опет:

¹⁴Који је Бог велик као Бог^в наш? ¹⁵Ти јеси Бог^д, који чини чудеса^б.

Тада гласно говори свештеник или ђакон:

Опет и опет, преклонивши колена, Господу се помолимо.

А ми: Господи, помилуј. Тринут.

а Цсл.: Достојан си. *б* Тако цсл.; у грч.: гласовима у добри час. *в* Јов. 6: 33. *г* 10: 24. *д* Нема у *ж*. *д* В још: наш. *б* *ж* с. в. *ж* још: једин. *е* В још: својима. *ж* Почех разумевати: промена у судбини народној долази од Божје силе.

Када ми преклонимо колена на земљу и откријемо главе, свештеник у олтару чита народу молитве великим гласом, *тако да сви чују^а*.

Пречисти, неоскврњени, невидљиви, недокучљиви, неистражљиви^б, непроменљиви, ненадмашни, неизмерни, незлобни Господе, који си без почетка, сам имаш бесмртност и живиш у светлости неприступној^в; који си створио небо и земљу и море, и све што је у њима^г саграђено; који молбе свима испуњаваш пре него што те замоле^д! Теби се молимо и просимо од тебе, Господару човекољупче, од Оца Господа и Бога и Спаситеља нашега Исуса Христа, који ради нас људи и нашега ради спасења сиђе с небеса и прими тело од Духа светог и Марије увек девојке и славне Богородице, који, прво учећи речима, а затим, када претрпе спасоносно страдање, и делима показујући, даде за углед^ђ нама смиреним и грешним и недостојним слугама својим да преклоњених глава и колена приносимо молбе за своје грехе и народна незнања^е. Ти, дакле, многомилостивни човекољупче, саслушај нас у који год те дан зазовемо^ж, а нарочито у овај дан Педесетнице, у који Господ наш Исус Христос, пошто се узнесе на небеса и седе с десне стране теби Богу и Оцу, посла светог Духа на свете своје ученике и апостоле, који и седе над сваким од њих^з, и напунише се сви неисцрпне благодати његове, прозборише другим језицима^и твоје величине^ј и заправоковаше. Саслушај, дакле, сада нас који ти се молимо, и сети се нас смирених и осуђених. Врати робље^к душа наших, јер и само твоје сажалење моли се за нас. Прими нас који ти припадамо и вапијемо: згрешисмо! Теби

^а Нема у цсл. ^б Рим. 11 ³³. ^в 1 Тим. 6 ¹⁶. ^г Пс. 134 (135) ^д Дел. ап. 4 ²⁴. ^е Мт. 6 ⁸. ^ђ 1 Пет. 2 ²¹. ^з Јевр. 9 ⁷. ^ж Пс. 137 (138) ³. ^и Дел. ап. 2 ⁵. ^ј Дел. ап. 2 ¹¹. ^к Пс. 125 (126) ⁴.

смо привржени од утробе, од крила матере наше ти си Бог наш^а. Но када нам дани несташе у таштини^б, остасмо без твоје помоћи, не имасмо ничим да се бранимо. Али ти си жалостив и зато смело кличемо: греха младости наше и незнања не опомињи се^в, од тајних наших очисти нас^г. Не одвргни нас у доба старости, када нас издаје снага наша, не остави^д нас. Пусти да се теби вратимо пре него што се у земљу вратимо. Припази нас с добром вољом и благодаћу. Жалост своју удели нашим безакоњима, бездан жалости своје постави насупрот мноштву греха наших. Погледај, Господе с висине свете своје^ђ на народ свој који стоји овде и чека од тебе богату милост. Посети нас благошћу својом, избави нас од насиља ђаволова, утврди живот наш светим својим и свештеним законима. Анђела верна чувара постави народу својему. Све окупи у царство своје. Подај опроштење онима који се у тебе уздају, отпусти њима и нама сагрешења. Очисти нас делањем Духа светог. Разруши вражје сплетке против нас.

Додаје и ову молитву.

Благословен си, Господе, Господару Сведржитељу, који обасја дан сунчаном светлошћу, а ноћ за-светли огњеним зрацима; који нас удостоји да проведемо читав дан и да се приближимо почетку ноћи. Саслушај мољење^е наше и свега народа својега, и опростивши нам свима што хотимице и нехотице сагрешисмо, прими наша вечерња преклињања и спусти мноштво милости своје и жалости своје на достојање своје. Огради нас светим својим анђелима, наоружај нас оружјем правде^ж своје, огради нас истином својом, сачувај нас силом^з својом. Избави нас од сваке не-

^а Пс. 21 (22) ^{11.} ^б Пс. 77 (78) ^{33.} ^в Пс. 24 (25) ^{7.} ^г Пс. 19 (20) ^{13.} ^д Пс. 70 (71) ^{9.} ^ђ Пс. 101 (102) ^{20.} ^е Пс. 27 (28) ^{2.} ^ж 2 Кор. 6 ^{7.} ^з 1 Пет. 1 ^{3.}

прилике, и од сваке заседе противничке. Дај да нам и ово вече и ноћ што долази, и сви дани живота нашега, буду савршени, свети, мирни, без греха, без саблазни, без маштаније, молбама свете Богородице и свију светих, који су ти угодили откако је века.

Ђакон одмах говори:

Одбрани, спаси, смилуј се, подигни и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^а пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Тада свештеник оглас молитве:

Јер твоје је да будеш милостив и спасаваш нас, Господе^б Боже наш, и теби славу шаљемо Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

После тога свештеник или ђакон говори јектенију:

Рецимо сви од све душе и од свега разума^в својега рецимо.

Збор: Господи, помилуј.

Господе Сведржитељу, Боже отаца наших^г, молимо ти се, ўслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј.

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој^д, молимо ти се, ўслиши и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за **владара по чину** нашега по

^а Или: *Споменимо пресвету* итд. ^б У Пентикостару 1778: *Христe*. в Мк. 12³⁰. г 2 Дн. 20^г. д Пс. 5 (51) г.

имену, и за сав **владарски** дом; за моћ, победу, одржање, мир, здравље, спасење његово, и да му Господ Бог наш нарочито да напредак у свему, и да му покори под ноге свакога непријатеља и противника.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за преосвештенога архијереја нашега **по имену** и за сву у Христу браћу нашу^а.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за сву христољубиву војску.

Још се молимо за блажене и вечне у успомени саздатеље свете обитељи ове (**или:** светога храма овога) и за све оце и браћу нашу који раније починуше, који овде и свуда у православљу^б леже.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за милост, живот, мир, здравље, спасење, посету, опроштење и отпуштење греха слуга Божјих, браће свете обитељи ове (**или:** светога храма овога).

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Још се молимо за оне који доносе плодове и чине добро у овом светом и свечасном храму, за оне који се труде, који поју, и за народ који овде стоји и очекује од тебе велику и богату милост.

Збор: Господи, помилуј. **Трипут.**

Тада свештеник оглас:

Јер милостив и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Збор:** Амин.

И одмах ђакон говори:

Опет и опет, преклонивши колена, Господу се помолимо. **А ми:** Господи, помилуј. **Трипут.**

И преклањамо колена као што је напред написано.

Свештеник чита другу молитву тако да сви чују.

^а У грч. Евхологиону 1885 засебно је молба за архијереја, а засебно: за браћу нашу, свештенике, јеромонахе, јерођаконе и монахе, и за све у Христу браћство наше. ^б У неким грч. издањима још: *благодасииво*.

Господе Исусе Христе, Боже наш, који си свој мир^а дао људима, и увек раздајеш вернима у наслеђе које се не може одузети дар светогa Духа^б, будући да си још у овом животу и с нама; ти који особито јасно данас посла ту благодат својим ученицима и апостолима, те поткрепи њихове усне огњеним језицима^в, тако да ми, све човечје племе, чувши ухом на својем језику^г, примисмо знање о Богу и просветлисмо се^д светлошћу Духовом, ослободисмо се од заблуде као од таме, а раздавањем опажљивих и огњених језика, натприродним делањем сазнасмо веру у тебе и бисмо обасјани да учимо да си ти Бог с Оцем и свetim Духом у једном божанству и сили и власти. Ти, дакле, сјајности^е Очева, непроменљиво и непокретљиво обличје^ж бића и природе његове, изворе мудрости и благодати! отвори усне^з и мени грешнику, и научи ме како и о чему треба молити се^ж. Јер ти си онај који зна колико је много мојих греха, али ће твоје милосрђе победити њихову неизмерност. Ево стојим пред тобом у страху; очајање душе своје бацих у пучину милости твоје. Управљај живот мој, ти који све што је створено управљаш речју, неисказаном силом^з мудрости; тихо пристаниште оних које бура снађе, и покажи ми пут којим да идем^и. Размишљањима мојим дај духа мудрости^л своје, духа разума^к дарујући безумљу мојему; дела моја осени духом страха твојега^н; у утроби мојој понови дух прави^в, и што је клизаво у мислима мојим учврсти духом владалачким^и, да ме свакога дана твој добри Дух води^и оном што је корисно, да бих био удостојен да творим заповести твоје, мислећи свагда на твој будући славни долазак

^а Јов. 14 ²⁷. ^б Дел. ап. 2 ³⁸ 10 ⁴⁵. ^в Дел. ап. 2 ³. ^г Дел. ап. 2 ³. ^д Јевр. 6 ⁴ 10 ³². ^е Јевр. 1 ³. ^ж Рим. 8 ²⁶. ^з Јевр. 1 ³. ^и Пс. 142 (143) ⁸. ^ј Ис. 11 ² Еф. 17. ^к Ис. 11 ². ^л Ис. 11 ³. ^м Пс. 50 (51) ¹³. ^н Пс. 50 (51) ¹⁴. ^и Пс. 142 (143) ¹⁰.

да испиташ све што учанисмо. И не запустити ме да се заварам пропадљивим красотама овога света; него ме утврди да уживам будућа блага. Јер ти рече, Господару, да ће без сметње добити што год неко заиште^а у име твоје^а од твојега Бога и Оца, вечнога с тобом. Зато и ја грешник молим твоју доброту на дан доласка светог твојега Духа: дај ми на спасење што сам просио. Заиста, Господе, добри и богати даваоче свакога доброчинства, — јер ти изобилно дајеш што год молимо, — ти си жалостив и милостив; ти безгрешно поста заједничар нашега тела^б, ти се с љубављу и милошћу нагињеш нама који савијамо пред тобом колена; ти си измирење за грехе наше^в. О Господе, сажали се народу својему; саслушај нас с неба светог твојега^г; освети нас^д силом спасоносне деснице твоје^ђ; заклони нас^д сеном крила својих^е, не презри дела руку својих^ж. Теби јединому грешимо^з, но и теби јединому служимо: не знамо се клањати туђему Богу, нити, Господару, пружати руке другому Богу^и. Отпусти нам погрешке; прими молбе од нас који смо на коленима, и пружи нам свима руку у помоћ; прихвати молитву свију нас као пријатан кад^ј, који се прима горе пред твојим предобрим царством.

Додаје и ову:

Господе, Господе, који си нас избавио од сваке стреле што лети дању^к, избави нас и од сваке ствари што у мраку пролази^к. Прими вечерњу жртву, подизање наших руку^л. Удостој нас да и ноћно поприште пређемо без порока, неискушани ода зла. Из-

^а Мт. 21 ²² Јов. 14 ¹³ ¹⁴. ^б Јевр. 2 ¹⁴. ^в 1 Јов. 2 ² 4 ¹⁰. ^г Пс. 19 (20) ⁷. ^д Грчки: њих; у грч. Епхологиону 1885 пема даљних речи: *силом спасоносне деснице твоје; заклони нас*. ^ђ Пс. 19 (20) ⁷. ^е Пс. 16 (17) ⁸. ^ж Пс. 137 (138) ⁸. ^з Пс. 50 (51) ⁸. ^и Пс. 43 (44) ²¹. ^ј Пс. 140 (141) ². ^к Пс. 90 (91) ⁵ ⁶. ^л Пс. 140 (141) ².

бави нас од сваке пометње и стрепње ^а, које нам се од ђавола дешавају. Подари душама нашим скрушеност, а размишљањима нашим бригу о испиту на твојем страшном и праведном суду. Прикуј тела наша за страх од тебе^б, и умртви наше уде на земљи^в, како бисмо у спокојном сну били просветљени гледањем твојега суђења. Отклони од нас свако неприлично маштање и шткодљиву појуду. Подигни нас када буде време молитви учвршћене у вери и напредне у заповестима твојим.

Када се сврши молитва, ђакон говори:

Одбрани, спаси, смилуј се, подигни и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^г пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник оглас молитве:

Добром вољом и благодаћу јединороднога твојега Сина, с којим си благословен, с пресветим и добрим и животворним твојим Духом, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. Тада:

Удостој, Господе, да се овога вечера сачувамо од греха. Благословен си, Господе Боже отаца наших, и за хвалу је и прослављено име твоје у векове^д. **Амин.**

Да буде, Господе, милост твоја на нама као што се уздасмо у тебе^е. Благословен си, Господе, научи^е ме наредбама својим. Благословен си, Господару, ура-

^а 3 Мак 6 ¹⁴. ^б Пс. 118 (119) ¹²⁰. ^в Кол. 3 ⁵. ^г Или: *Споменимо пресвешту* и тл. ^д Дан. 3 ²⁶. (LXX). ^е Пс. 32 (33) ²¹. ^е Пс. 118 (119) ¹².

зуми^а ме наредбама својим. Благословен си, Свети просветли ме наредбама својим.

Господе, милост је твоја довека^б: не презри дела руку својих^б. Теби приликује хвала, теби приликује песма^с, теби слава приликује, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. Амин.

После тога говори ђакон:

Опет и опет, преклонивши колена, Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

А када ми тако преклонимо колена, свештеник чита трећу молитву.

Животни и просветни изворе који вазда тече; градилачка сило Очева^г, с њим заједно вечна; Христе Боже наш, који предивно испуни сву уредбу за спасење људи; растрже нераскидљиве окове^д смрти и преворнице адске, и згази мноштво опаких духова; који доведе непорочну клáницу^б за нас, себе, давши на жртву^е пречисто тело, нетакнуто икаквим грехом нити му доступно; који нам тим страшним и неисказаним свештеним делом дарова живот вечни^ж; који сиђе у ад^з, скрха вечне зáсовнице^и, и онима који седе под земљом показа пут горе, а зачетницу зла, аждаху^ј у дубини, упеца богомудрим мамцем^к, те свеза мрачним оковима у тартару и неугашљиву огњу, и у крајњој тами заточи својом неограничено силном крепошћу! Очева мудрости^г велика имена^д, ти који се показа велик помагач нападнутима и просветли оне што седе

а Пс. 118 (119) ²⁷. б Пс. 137 (138) ⁸. в Пс. 64 (65) ². г 1 Кор. 1 ²⁴. д 106 (107) ¹⁴. ^б Клáница, овца која ће да се коље (Вуков Рјечник). е Еф. 5 ². ж Јов. 10 ²⁸. з Еф. 4 ⁹ ¹⁰. и Пс. 106 (107) ¹⁶. ј Пост. 3 ¹ Откр. 12 ⁹ 20 ². к Као удицу мамцем, Христос обложи своје божанство телом (човештвом), које змија (ђаво, ад, смрт) прогута као све друге људе, али се упеца и зароби, јер Христос васкрсе и ослободи људе од смрти (васкрсени канони: глас 5, песма 7; гл. 4, песма 5; Григор. Вел. Moral., 33 ⁷ „). л Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁹; само у грч. и цсл.; нема у срп.

у тами и сени самртној^а! Ти Господе славе^б непрекидне и љубљени Сине^в Оца највишега; вечна светлости од вечне светлости, сунце правде^г! Саслушај нас који ти се молимо, и упокој душе својих слуга, отаца и браће наше и осталих рођака по телу, који пре нас уснуше, и свих који су с нама у вери^д, којима и помен чинимо сада, јер у тебе је моћ над свима, и све крајеве земаљске држиш у својој руци^е. Господару Сведржитељу, Боже отаца и Господе милости^е, градитељу смртнога и бесмртнога рода и све природе човечје, која се саставља и опет раствара, живота и смрти, боравка овде и премештаја онамо; који мериш године живима и одређујеш време смрти, одводиш доле у ад и изводиш горе; везујеш слабошћу, а дрешиш у снази^ж; садашњост уређујеш како треба, и будућност како ваља управљаш; рањене жаоком смрти оживљујеш^з надама на васкрсење! Ти Господару свега *света*, Боже Спаситељу наш, надање свих крајева земаљских и оних који су на мору далеко^и; ти нам и овога последњег и великога спасоноснога дана празника^ј Педесетнице показа тајну свете Тројице, по бићу истоветне, заједнички вечне, недељиве и несмешане; ти изли посету и долазак својега светог и животворнога Духа у виду огњених језика^к на свете своје апостоле, постави их за добре веснике^л наше благочастиве вере, и начини их исповедницима и гласницима истинитога учења о Богу; ти нађе да је достојно да и о овом сасвим савршеном^м и спасоносном празнику примаш молитвена очишћења за оне које држи ад, и пружаш

а Ис. 9² Мт. 4¹⁶. б 1 Кор. 2⁸. в Мт. 3¹⁷. г Мал. 4². д Гал. 6¹⁰ ђ Пс. 94 (95)⁴. е Мудр. Сол. 9¹. ж Болешћу вежеш човека, а опорављаш га оснаженога (упореди 1 Кор. 15⁴³). з Грч. Пентикостар 1761 и цсл.: *неселиш*. и Пс. 64 (65)⁶ (X^{с.а.} Т). ј Нема у грч. Пент. 1933 ни у Евхологону 1885. к Дел. ап. 2³. л Еф. 4¹¹. м Или: *сасвим завршеном* (који је сасвим на свршетку).

нам велике наде да ћеш преминулима^а послати олакшање и освежење од тегоба^б које их сналазе^в. Ти са-слушај нас смирене и јадне^г молитеље твоје, и упокој душе својих слуга који пре нас уснуше, на месту светлу, на месту травну, на месту хладовиту, одакле побеже сваки бол, жалост и уздах^д; и смести духове њихове у сенице праведника^ђ, и удостој их мира и олакшања, јер те неће мртви хвалити, Господе^е, нити се они аду усуђују приносити признање теби, него те ми живи благосиљамо^ж и преклињемо и приносимо теби опроштајне молитве и жртве за душе њихове.

Додаје и ову молитву.

Боже велики и вечни, свети и човекољупче, који нас удостоји да и овога часа станемо пред недоступну твоју славу да појемо и хвалимо твоја чудеса! Очисти нас недостојне слуге своје и пружи нам благодат да скрушена срца^з без охолости принесемо теби трисвето славословље и благодарност за велике твоје дарове, које нам учини и свагда чиниш. Сети се, Господе, немоћи наше и не погуби нас с безакоњима^и нашим, него учини велику милост с нашом смиреношћу, да избегнувши од таме греха почнемо ходити по дану^ј правде; да се обучемо у оружје светлости^к и проживимо без замки од сваке пакости опакога духа, и да за све смело прославимо тебе једнога истинитога Бога и човекољупца. Јер је заиста и заправо велика твоја тајна, Господару свега света и створитељу, да раствориш привремено ствари, а затим их саставиш и умириш у векове. Теби исповедамо благодарност за

^а Тако грч. Пентк. 1933 и Евхл. 1885; грч. Пентк. 1761 и 1778; *онима које ад држи*. ^б Цсл.: *кала (нечистиоша)*. в Дословце: *одржавају*. ^г Пент. 1761 и цсл.: *слуге*. ^д Ис. 35 ¹⁰. ^ђ Пс. 117 (118) ¹⁵. ^е Пс. 113 (114) ²⁵. ^ж Пс. 113 (114) ²⁶. ^з Пс. 33 (34) ¹⁹ 50 (51) ¹⁹ 146 (147) ³. Ис. 61 ¹. и Пост. 18 ²³ 19 ¹⁵ Пс. 25 (26) ⁹ Молитва цара Манасије ¹⁴. ^ј I Јон. 1 ⁵ ⁷. ^к Рим. 13 ¹²

све, за то што долазимо на овај свет и што одлазимо из њега, јер по твојем неварљивом обећању то даје наду на васкрсење и непропадљиви живот, који ћемо уживати у будућем другом доласку твојем^а; јер ти си првенац нашега васкрсења и неумитни и пријатељски судија онима који поживеше, и Господар и Господ награде. Јер по великој снисходљивости ти си заједно и једнако с нама имао тело и крв^б и наше страсти којима нема прекора^в, окусивши искуством од своје воље, зато што ти имаде срца и жалости. И у чему ти пострада и сам искушан би поста помагач и нама који се искушавамо^г, као што си сам обећао. Зато си и нас повео у своју бестрасност. Прими, дакле, Господару, молбе и преклињања наша, и упокој све оце, свакому, и матере, и браћу и сестре, и чеда, и иначе што је од нашега рода и порода, и све душе раније преминуле у нади на васкрсење и живот вечни; и уврсти духове њихове и имена у књигу живота, у наручје Аврама, Исака и Јакова; у пределе живих, у царство небеско, у рај сладости. Дај да их све анђели твоји светли уведу у твоје свете обитељи^д; дижи и наша тела у дан који си одредио по својим светим и неварљивим обећањима. Јер, Господе, нема смрти за нас слуге твоје кад изиђемо из тела и пређемо к теби Богу нашему, него само премештај од тужнога на корисно и срцу драго, затим покој и радост. Ако ти штогод и згрешисмо, милостив буди нама и њима, јер пред тобом нико није чист од прљавштине, све да му је живот један дан само^б; него си чист једино ти који си дошао на земљу безгрешан, Господ наш Исус Христос, кроз којег се сви надамо да ћемо добити милост и отпуштење греха^е. Зато као добар Бог и

а 1 Сол. 4 13-17. б Јевр. 2 11. в Цсл.: *неодметљиве* (Мальцев: *неизбежне*).
г Јевр. 2 18. д Јов. 14 2 23. е Јов. 14 4 5. е Кол. 1 14.

човекољубац, олакшај, отпусти, опрости нама и њима падања у грехе, хотимична и нехотична, у знању и у незнању, јавна и скривена, падања делом, помислом, речју, сваким нашим владањем и покретом. Онима које узме к себи подај слободу и олакшање, а нас који стојимо овде благослови; даруј добар и миран крај нама и свему народу својему; отварај нам срце милости и човекољубља о страшном и ужасном твојем доласку, и учини нас достојнима твојега царства.

Додаје и ову молитву.

Боже велики и узвишени, који сам имаш бесмртност и живиш у светлости неприступној^а, који мудрошћу сагради сву твар, растави видело од таме^б, сунцу намени да влада дању, а месецу и звездама да владају ноћу^в; ти који нас грешнике удостоји да и овога дана ступимо пред лице твоје с признањем^г, и да ти вечерњу службу принесемо! Ти Господе човекољупче, исправи молитву нашу као кад пред собом^д, и прими је као мирис благовоња^е. Дај да нам мирно буде вече ово и ноћ што долази; обуци нас у оружје светлости^ж; избави нас од страхоте ноћне и од сваке ствари што у мраку пролази^з, и дај да нам сан, који си даровао за одмор немоћи нашој, буде без икаква ђавоља маштанија. Јест, Господару свега света, даваоче добра, да се и ноћу скрушени и на^ипостељама својим^с сећамо пресветога имена твојега, и да обасјани старањем за твоје заповести устанемо с радошћу у души и да славом слаavimo твоју доброту, приносећи твојему милосрђу молитве и преклињања^и за грехе своје и свега народа^и твојега, који молбама свете Богородице милостиво погледај.

а 1 Тим. 6 16. б Пост. 1 4. в Пост. 1 16. г Пс. 94 (95) 2. д Пс. 140 (141) 2.
 е Пост. 8 21. Лев. 1 9 итд. Филб. 14 18. ж Пс. 13 12. з Пс. 90 (91) 5 г.
 и Пс. 4 5. и' Јевр. 7 27.

Када се молитве сврше, ђакон говори:

Одбрани, спаси, смилуј се, подигни и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Сетимо се^а пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице и увек девојке Марије са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник оглашава:

Јер ти си упокојење душа и тела наших, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. Тада ђакон:

Допунимо своју вечерњу молитву Господу.

Збор: Господи, помилуј.

Одбрани, спаси, смилуј се и сачувај нас, Боже, својом благодаћу.

Збор: Господи, помилуј.

Да све ово вече буде савршено, свето, мирно и безгрешно, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Анђела мирна, верна наставника^б, хранитеља^в душа и тела наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Опроштење и отпуштење греха и погрешака наших, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Што је добро и корисно душама нашим и мира свету, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Да преостало време живота својега свршимо у миру и покајању, у Господа просимо.

^а Или: Споменимо пресвету итд. ^б Или: пушовоју. ^в Или: чувара.

Збор: Подај, Господе.

Да хришћански крај живота нашега буде без бола, без срамоте, миран, и да добро одговоримо на страшном судишту Христову, у Господа просимо.

Збор: Подај, Господе.

Сетимо се^а пресвете, пречисте, преблагословене, славне госпође наше Богородице са свима светима, те сами себе и једни друге, и сав живот свој Христу Богу предајмо.

Збор: Теби, Господе.

Свештеник оглас:

Јер добар и човекољубац Бог јеси, и теби славу шаљемо, Оцу и Сину и светому духу, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. **Свештеник:** Мир свима.

Збор: И духу твојему.

Ћакон: Главе своје Господу приклонимо.

Збор: Теби, Господе.

МОЛИТВА ПРИ САГИБАЊУ ГЛАВЕ.

Свештеник говори обичну молитву тајно^б.

Господе Боже наш, који си савио небеса и сишао^в на спасење рода човечјега, погледај на слуге своје и на достојање своје. Јер твоје слуге приклонише главе своје и потчинише вратове своје теби, страшному и човекољубивому судији, а не чекају помоћи од људи, него ишчекују твоју милост и очекују од тебе спасење. Сачувај их у свако доба и у ово вече, и у ноћи која долази, од свакога непријатеља и од свакога противничкога делања ђавољега^г, и празних размишљања и опаких смерања^д.

^а Или: *Саоменимо пресвещу* итд. ^б Натпис из Евхологиона. ^в Пс. 17 (18) 10. ^г Нема у грч. Пентикостарима 1761 и 1933, ни у Евхл. 1885 (служба Педесетнице). ^д Цсл.: *успоменѝ*.

Затим оглас:

Да буде благословена и прослављена моћ царства^а твојега, Оца и Сина и светога Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Затим се оба збора састану и појемо на стихове стихире самогласне, глас 3.

Сада језици^б јасно посташе знак свима. Јер Јудеји, од којих Христос има порекло по телу, заболеше од неверовања и отпадоше од божанске благодати; а ми који смо пореклом од незнабожаца^в бисмо удостојени божанствене светлости, учвршћени речима^г ученика, који казују славу Бога, свима добротворима. Преклонимо с њима срца и колена, и с вером поклонимо се светому Духу, утврђени спаситељем душа наших.

Срце чисто саздај у мени, Боже, и дух прави понови у утроби мојој^д.

Сада се је Дух Утешитељ излио на свако тело^ђ. Јер поче од кола апостолскога и рашири благодат вернима ради деџништва, и тако уверава о својој моћној посети у огњеном виду, када ученицима раздаје језике да поју и славе Бога. Зато су нам срца мисаоно осветљена, и светим Духом утврђени у вери^е, молимо да се спасу душе наше.

Не одвргни ме од лица својега, и Духа својега светога не одузми од мене^ж.

Сада се облаче у силу с висине^з Христови апостоли, јер их обнавља Утешитељ обнављајући се у њима тајанственом новином знања^и; то нам разглашују необичним и узвишеним гласовима^ј и уче нас да поштујемо вечну и просту, троипостасну природу Бога,

^а Јлт. 2 ¹². ^б Дел. ап. 2 ³. ^в Рим. 11 ¹¹ ¹⁵. ^г Дел. ап. 2 ¹⁴. ^д Пс. 50 (51) ¹⁷. ^ђ Јонљ 2 ²⁸. ^е Кол. 2 ⁷. ^ж Пс. 50 (51) ¹³. ^з Лк. 24 ⁴⁹. ^и Њихово пово, тајанствено знање знак је да се у њима обнавља Дух, од којег то знање долази. ^ј Другим језицима, Дел. ап. 2 ⁴.

добротвора свима. Зато просветљени њиховим учењем, поклонимо се Оцу и Сину и Духу, молећи да се спасу душе наше.

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

И сада и увек, у векове векова. Амин.

Глас 8.

Ходите, народи, поклонимо се троипостасному божанству: Сину у Оцу са светим Духом. Јер Отац ван времена роди Сина, вечна с њим и с њим на престолу. И Дух свети беше у Оцу, слављен са Сином. Једна је сила, једно биће, једно божанство. Клањамо се пред њим и велимо сви: свети Боже, који све сагради кроз Сина делањем светог Духа; свети Силни, којим познасмо Оца и Дух свети дође у свет; свети, бесмртни, Душе Утешитељу, који исходиш од Оца и у Сину почиваш. Тројице света, слава теби!

Затим Лк. 2 ²¹⁻³²:

Сад отпушташ с миром слугу својега, Господару, по речи својој; јер видеше очи моје спасење твоје^а, које си уготовио пред лицем свију народа^б, светлост да се открије незнабошцима^в, и славу народа твојега Израиља^г.

Трисвето.

Свети Боже^д, свети крепки^б, свети бесмртни^в, смилуј се на нас. Трипут.

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек, и у векове векова. Амин.

Пресвета Тројице, смилуј се на нас. Господе, очисти грехе наше^ж; Господару, опрости безакоња наша; Свети, посети и исцели немоћи наше имена својега ради^ж.

^а Ис. 40 ^в (LXX). ^б Ис. 52 ¹⁰, ^в Ис. 42 ^в 49 ^с. ^г Ис. 46 ¹³. ^д Пс. 98 (99) ^в.
^ж Јер. 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁴. ^е 1 Тим. 6 ¹⁶. ^ж Пс. 78 (79) ^в.

Господи, помилуј. *Трипут.*

Слава Оцу и Сину и светому Духу, и сада и увек,
и у векове векова. *Амин.*

Мш. 6 ^{9-13.}

Оче наш, који си на небесима, да се свети име твоје; да дође царство твоје; да буде воља твоја и на земљи као на небу. Хлеб наш потребни дај нам данас; и отпусти нам дугове наше као и ми што отпуштамо дужницима нашим; и не наведи нас у искушење, но избави нас од опакога.

Свештеник оглас:

Јер је твоје царство и сила и слава, Оца и Сина и светог Духа, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

Благословен си, Христе, Боже наш, који у рибарима^а показа мудраце, кад им посла Духа светог и њима улови^б васиљену. Човекољупче, слава теби! *Трипут.^в*

Ђакон стаје споља пред лик Спаса Христа, затим говори огласом:

Мудрост!

Збор: Благослови!

Свештеник говори изнутра:

Онај који јест^г благословен је, Христос, Бог наш, свагда, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин. Затим се поје:

Утврди, Боже, владара по чину нашега по имену, свету православну веру, православне хришћане, у векове векова.

^а У апостолима, Мт. 4 ¹⁸ Мк. 1 ¹⁶. ^б Лк. 5 ¹⁰. ^в Нема у цсл. ^г Изл. 3 ¹⁴ Јер. 1 ⁸ 14 ¹³ 32 (срп., цсл.; LXX: 39) ¹⁷.

Тада свештеник тихим гласом:

Пресвета Богородице, спаси нас.

Браћа: Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

И опет свештеник:

Слава теби, Христе Боже, надање наше, слава теби!

А браћа говоре:

Слава Оцу и Сину и светому Духу, сада и увек, и у векове векова. **Амин.**

Господи, помилуј. **Трипут.**

Господе^в, благослови.

Бакон стоји споља десно и по обичају држи ора^р. Свештеник отвори царске двери и спустивши фелон говори овај отпуст:

Христос, истинити Бог наш, који се изручи^з из отачкога наручја и узе на се сву нашу човечанску природу, и учини је божанском, и после тога опет оде на небеса, седе с десне стране Богу и Оцу, и на своје свете ученике и апостоле посла божанскога и светог^а Духа, вечна с њим и истоветнога по бићу, по сили и слави, и њиме их просветли, а кроз њих сву васиљену; молбама свепречисте и свенепорочне матере своје, светих славних и сваке хвале достојних богопроповедника и духоносаца апостола, и свију светих, да помилује и спасе нас, јер јер је добар и човекољубац^д.

Крај и Богу слава.

^а Управо: да се ни поредиши не може. ^б Грчки: (тебе) заисша Бого-
родицу. в Нема у цсл. ^г Филб. 2 ^з (може се превести: испразни се; у
срп.: ионизи се); у прквеним песмама се поје да се Христос „изруче-
њем“ није оделио од Оца (напр. стихира на вазнесењском вечерњу: Исусе,
који се ниси оделио од ошачка наручја). ^д Нема у грч.: јер је добар и
човекољубац.

ДОДАТАК

1. ПЕСМЕ И МОЛИТВЕ,

које се поју и читају у обичне недеље, али се по Уставу изостављају о св. Педесетници.

а) Богородице Девојко.

На вечерњу свеноћнога бдења уочи недеље.

Тада говори настојатељ: Сад отпушташ, а чатац трисвето; после Оче наш, оглас: Јер је твоје царство. А ми отпусни тропар Богородичин, глас 4.

Богородице Девојко, радуј се, благодатна Марија, Господ је с тобом. Благословена си ти међу женама^а, и благословен је плод утробе твоје^б; јер си родила спаса душа наших. Трипут.

б) Тропари васкрсни,

који се поју после непорочних^в на јушрењу недељом преко читаве године, глас 5. Уз сваки тропар говоримо: Благословен си, Господе, научи ме наредбама својим^г.

Благословен си, Господе, научи ме наредбама својим^г.

Анђелски свет се препаде гледајући, Спасе, тебе, убројенога у мртве, како си смрти силу разрушио и са собом Адама дигао, и из ада све ослободио^д.

Благословен си, Господе, научи ме наредбама својим^г.

Што то миро^ђ жалостиво^е са сузама, о ученице,

^а Лк. 1 ³⁸. ^б Лк. 1 ⁴². ^в Катизма 17 (псалам 117 [118]), која почиње речима: Благо непорочнима. ^г Пс. 117 (118) ¹³. ^д 1 Кор. 15 ³². ^ђ Мирисно уље, Мк. 16 ¹ Лк. 23 ³⁹ 24 ¹. ^е Цсл.: са жалостивим сузама.

ви мешате? У гробу се блиста^а анђео и казује то мироносицама. Видите^б ви гроб и уразумите, јер Спас васкрсе из гроба.

Благословен си, Господе, научи ме наредбама својим^в.

Врло рано^з потекоше мироносице гробу твојему запевајући; но пред њима заста анђео и рече: Запевању време преста, не плачите! већ реците^д апостолима да је васкрсао.

Благословен си, Господе, научи ме наредбама својим^в.

Мироносице жене, када с мирима^ђ дођоше гробу твојему, Спасе, ридаху; но анђео рече њима говорећи^е: што замишљате живогa међу мртвима^ж? Та он је Бог и васкрсе из гроба!

Слава Оцу и Сину и светому Духу.

Поклонимо се Оцу и његову Сину и светому Духу, светој Троици у једноме бићу, и кличимо са серафимима: свет, свет, свет^з јеси, Господе.

И сада и увек, и у векове векова. Амин.

Даваоца живота^и када роди, ти Девојко, Адама од греха ослободи, и радовање Еви место туге даде. А оне који од живота отпадоше^ј животу упуту од тебе ваплоћени Бог и човек.

Алилуја, алилуја, алилуја. Слава теби, Боже. Трипут.

в) Васкрсење Христово.

После читања јеванђеља, збор опет: Слава теби, Господе, слава теби. Затим говоримо:

Васкрсење Христово видесмо, поклонимо се светому Господу Исусу, јединому безгрешному. Крсту тво-

а Мт. 28 ^з. б Мт. 28 ^в. в Пс. 117 [118] ¹². г Мк. 16 ² Лк. 24 ¹. д Мт. 28 ⁷ Мк. 16 ⁷. е Мирисна ула, Мк. 16 ¹ Лк. 23 ⁵⁶ 24 ¹. е Место ц. словенскога: ... ридаху, но анђео рече њима гонорећи, грчки текст гласи: слушаху глас, јер анђео јасно бесеђаше њима. ж Лк. 24 ⁵. з Ис. 6 ³, и Христа, 1 Јов. 5 ¹¹. ј Тако цел.; грчки: онога који од жиноша ошпаде, т. ј. Адама, затим: човечанство.

јему поклањамо се, Христe, и свето васкрсење твоје појемо и слави́мо. Јер ти си Бог наш, осим тебе другога не знамо, име твоје називамо^а. Ходите, сви верни, поклонимо се светому Христову васкрсењу. Јер, гле, крстом дође радост свему свету. Свагда благосиљамо Господа и појемо васкрсење његово, јер претрпе распеће и смрћу смрт разруши.

г) Васкрсе Исус из гроба.

Када се сврши целивање и 50 псалам, појемо **Слава, Молитвама апостола, И сада, Молитвама Богородичиним**; тада:

Смилуј се на ме, Боже, по великој милости својој, и по многим сажалењу својем избриши безакоње моје^б.

Затим:

Васкрсе Исус из гроба, као што прорече^в; даде нам живот вечни^г и велику милост.

д) ПЕСМА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ.

За време осме песме свештеник и ђакон чине поклон настојатељу, улазе у олтар и облаче се обично^д. А када се осма песма сврши, ђакон окади свету трпезу^б и пева великим гласом^е:

Богородицу и матер светлости песмама *поштујући*^ж величајмо.

А ми казујемо стихове девете песме појући великим гласом^е Велича душа моја Господа и Часнију, те чинимо и мале поклоне.

ПЕСМА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ,

из светогa Јеванђеља по Луци, 1 ^{46-51.}

Сину поје и Богу Мати Мома,

Богородицу песмама величајмо^з.

^а Ис. 26 ^{13.} ^б Пс. 50 (51) ^{з.} ^в Мт. 16 ²¹ 17 ^{23.} и чешће. ^г Јов. 10 ²⁵ 17 ²
^д Јов. 5 ^{11.} ^е Тако у грч. ^б Тако у цсл. ^в У цсл. само: *гласно говори*.
^ж Нема у цсл. ^з Нема у цсл. Часловцу.

Велича душа моја Господа, и обрадова се дух мој од Бога, спаса мојега.

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Што погледа на смиреност^в слушкиње своје; јер, гле, од сада ће блажену ме славити сви нараштаји.

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Што ми учини величину^г Силни, и свето име^д његово; и милост^б је његова од колена на колена онима који га се боје.

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Учини силу мишицом својом, разасу поносите^е у размишљању срца њихова.

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Обори силне^ж с престола, и подиже смирене^з; гладне напуни блага^ц, а богате отпусти празне^ј.

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

Прихвати Израилља, момка^к својега, сећајући се милости^л, — као што прозбори оцима нашим^б, — Авраму^и и семену његову^и докле је века.

а Управо: да се ни поредиши не може. б Грчки: (тебе) зашита Богородицу. в Или: понижености; ис. 112 (113) г. г Дословце: величине (велика дела). д Или: спешо је име; 1 Цар. 1¹⁷ Пс. 110 (111) в. ђ Пс. 102 (103) 17. е Пс. 88 (89) 11. ж Јов 12 15. з 1 Цар 2 7 Јов 5 11. и Пс. 106 (107) в. ј 1 Цар. 2 5 Пс. 33 (34) 11. к Ис. 41 в. л Пс. 97 (98) 3. љ Млх. 7 20. м Спојити: сећајући се милости... Авраму, итд. н Пс. 17 7 18 18 22 17.

Часнија си од херувима и неизмерно^а славнија од серафима; без покварења Бога Реч си родила. Ти си Богородица^б, тебе величамо.

ђ) Васкрсни тропари после Великога славословља.

Ако је недеља, после свршетка Славословља и трисветога говоримо тропаре васкрсне, и то уз 1, 3, 5 и 7 глас^в овај тропар Јована Дамаскина^г, глас 4^г.

Данас би спасење^д свету. Запевајмо васкрсом из гроба и првенцу живота^е нашега. Јер смрћу када смрт разруши^е, победу нам даде и велику милост.

А уз глас 2, 4, 6 и 8^ж говоримо овај тропар од истога, глас 2^з:

Кад уста из гроба и окове^и раскиде адске, ти разруши смртну осуду^ј, Госпode, из противничких замки^к све избави. Ти се показа^л апостолима својим, посла их на проповед^љ, и кроз њих мир даде васиљеној, једини много милостивни.

е) Блаженства.

На литургији изобразителни и Блажена Осмогласника на 8.

Види у овој књизи службу изобразителних, страна 267.

ж) Ходите, поклонимо се.

Ходите, поклонимо се и припаднимо Христу. Спаси нас, Сине Божји, који васкрсе из мртвих. Ми ти појемо: Алилуја.

а Управо: да се ни поредиш не може. б Грчки: (тебе) заиста Богородицу. в У грч.: 1, 2, 3 и 4 глас; у цсл. може се и тако разумети, да се тропар поје 1, 3, 5 и 7 гласом. г Нема у цсл. д Лк. 19^г. ђ Дел. ап. 3¹⁵. е Јевр. 2¹⁴. ж У грч. 5, 6, 7 и 8 глас; у цсл. може се и тако разумети, да се тропар поје 5, 6, 7 и 8 гласом. з Нема у цсл. и Пс. 106 (107)¹⁴. ј Рим 8¹³. к Пс. 90 (91)³. л Мк. 16^{13 14} Јов. 21¹, и чешће. љ Мт. 28¹⁹.

з) Кондак Богородичин.

Предводнице хришћана непостидљива, посреднице код Творца неизменљива! Не презри грешних молитвене гласе, него добра притеци у помоћ нама који те верно зовемо: пожурити на молитву и похитати на мољења, Богородице, која увек предводиш оне који тебе поштују.

и) Јектенија за покојнике.

Ако буде приношење за умрле, ђакон или свештеник говори ову јектенију:

Смилуј се на нас, Боже, по великој милости својој^а, молимо ти се, људи и смилуј се.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Још се молимо за упокојење душа уснулих слуга Божјих по имену, и да им се опросте сва грешења хотимична и нехотична.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Да би Господ Бог увео душе њихове тамо где су праведници у покоју.

Збор: Господи, помилуј. Трипут.

Милости Божје, царство небеско и отпуштење греха њихових у Христа, бесмртнога цара и Бога нашега просимо.

Збор: Подај, Господе.

Господу се помолимо.

Збор: Господи, помилуј^б.

Свештеник:

Боже духова и свакога тела^в, који згази смрт и ђа-вола уништи^з, а живот^д свету својему дарова! Ти Господе, упокој^ж душе уснулих слуга својих по имену, на месту светлом, на месту травном, на месту за о-

^а Пс. 50 (51) ^з. ^б Нема у грч. ^в Бр. 16 ^д Јер. 32 (срп., исл.; LXX: 39) ^ж ^з Јевр. 2 ^и ^д 1 Јов. 5 ^и ^ж Мт. 11 ²⁸⁻²⁹.

свежење, тамо одакле одбеже бол, жалост и уздах^а. Свако сагрешење које учинише речју или делом, или помишљу, опрости као добар и човекољубац Бог. Јер нема човека који ће живети а да не згреши; ти си сам без греха, правда је твоја правда довека и реч^б је твоја истина^в.

Јер си ти васкрсење, живот и упокојење уснулих слуга својих **по имену**, Христe Боже наш, и теби славу шаљемо, заједно и Оцу твојему, којему нема почетка, и свесветому и доброму Духу твојему, сада и увек, и у векове векова.

Збор: Амин.

а Ис. 35¹⁰. б Грч.: закон. в Пс. 118 (119)¹⁴² (В: реч, X с. а RT: закон); ова молитва Боже духова сачувана је на једном надгробном споменику из године 344.

2. ОБЈАШЊЕЊА

мање познатих речи, назива, ствари, итд.

Ад је у грчкој митологији бог онога света који се замишља под земљом, па се и тај свет тако звао. У Новом завету и у хришћанском песништву *ад* значи боравиште умрлих, које се замишља под земљом са чврсто забрављеним вратима. И смрт, замишљена као живо биће, назива се *ад*. Христос силази у ад, руши адска врата, ослобађа умрле (отима их као плен од ада), и даје им васкрсење.

Алилуја јеврејски значи: Хвалите Господа!

Амвон је узвишење, са којег се у цркви читају апостол и јеванђеље, и говоре јектенија и проповеди. На крају литургије једна се молитва чита иза амвона, са западне му стране, и зове се *Молитва за амвоном*. Амвон стоји пред царским дверима, округао је и има по коју степеницу. У старо време је стајао нешто по страни, био је виши и ограђен плочама као данас предикаоница.

Аналој је врста повисокога, ускога сточића, којему је задњи крај плоче прилично издигнут. Код нас аналој има с десне и с леве стране ногаре у облику слова Х, спојене у средини шипком. На ногарама горе разапета је кожа укусо, јер је предњи део ногара нижи од стражњег. Таки аналој се може склопити. На аналој се меће књига за читање или икона за целивање.

Антидор значи грчки оно што служи место дара. Тако се зову честице хлеба, које се вернима раздају

на крају литургије, остатак од хлебчића, освећених за службу (као нека замена за причешће). Код нас се зове *нафора*, од грчке речи *анафора*, која значи *узношење*.

Антиминс је платно, на коме је изображено полагање Христа у гроб. При освећењу архијереј ушије у антиминс делић светих моштију. Антиминс лежи савијен на часној трпези, а за време литургије се рашири.

Антиох, монах и пандект, спомиње се у овој књизи на стр. 100; то је по свој прилици монах манастира св. Саве у Палестини, који је 620 године написао књигу *Пандектис*, т. ј. *Зборник*, по којој је можда и назван. По Софоклесову грчком речнику *пандект* можда значи и *учен човек*.

Антифон. Види: *Катизма*.

Богородичан. После тропара, низа стихира, седалних, итд. по црквеном уставу поје се још и Богородици. Пред таким *богородичним* тропаром, седалном, стихиром итд. обично се поје: *И сада и увек и у векове векова. Амин*.

Ваздух се зове треће покривало за часне дарове. Има облик повеће мараме са две траке: по једном на два суседна угла. На проскомидији се ваздухом покрива већ покривени путир и дискос са звездицом. После преноса часних дарова на свету трпезу, ваздух се меће преко откривенога путира и дискоса са звездицом.

Глас. Црквено је појање удешено на осам напева, који се зову гласови. Заправо напева има и више, јер се у појединим гласовима разликују напр. напеви стихира од напева тропара и антифона. У српском појању се разликују самогласни, подобни, тропарски и антифонски напев. Али у црквеним књигама називи *самогласан*, *подобан* значе нешто друго. Види: *Самогласне стихире и подобан*.

Горње место је архијерејско седиште у олтару иза часне трпезе. За време читања апостола на литургији архијереј седи на горњем месту, а свештеници десно и лево од њега у полукругу.

Господи, помилуј (српски: *Господе, смилуј се*) остављено је у овој књизи непреведено као што је и у црквенословенском задржано погдешто непреведено с грчкога, (*Тон деспошин* — поздрав архијереју, *Аксиос*, т. ј. *достојан*, приликом рукополагања, а код Руса истом приликом још и *Кирије елеисон*, т. ј. *Господи, помилуј*; *Кирије елеисон* задржано је и у Римској Цркви).

Григорије Синаит (стр. 115) назван по синајском манастиру, где је живео, беше монах. За време византијскога цара Андроника II. Палеолога (1288—1328) прешао је у Свету Гору, где је написао неколико краћих аскетских списа.

Дарови, или *часни дарови*, зову се хлеб и вино, спремљени за свето причешће. Пре освећења се зову *предложени* (т. ј. постављени), а после: *предложени и освећени*. Хлеб и вино су хришћани доносили на дар за службу.

Двери значи врата. У цркви на иконостасу има троја врата. Средња и најглавнија зову се *свете двери*, *царске двери*, *царска врата*; са стране десне певнице су *јужне*, а с леве стране *северне двери*. Иза царских двери има завеса.

Девети час. Види *Часови*.

Диптих грчки значи двапут набран или савијен. Тако се у цркви зову два листа, савијена као у књизи; на једном од њих је списак живих, а на другом умрлих верних, за које се треба стално молити, а то су архијереји, свештеници, осниваоци (ктитори) и приложници храма, итд. Понекада је диптих један лист са две рубрике.

Дискос се зове грчки округла метална плоча (као тањир), на коју се у цркви поставља онај део просфоре који ће бити освећен за причешће, а затим и честице од других просфора. Над њима се преко дискоса меће *звезда*. То су две узане, полукружне металне траке, спојене у темену тако да се могу раставити унакрст (као слово X). Преко растављених трака, као кров преко грађе, меће се покривало. Испод места где се краци металних трака спајају виси звезда. Она потсећа на звезду приликом рођења Христовог.

Евергетидска обитељ. Види: *Павле, монах*.

Егзапостилар, од грчкога глагола, који значи *изаслати*, кратка је песма, која се поје недељом на јутрењу после канона. Није јасно зашто се тако зове. Егзапостилари за обичне дане зову се *свештилни*.

Еклисијарх значи грчки *старешина цркве*. У манастирима он води бригу о богослужењу. Његов помоћник се зове *параеклисијарх*, што се у црквено-словенском преводи: *палитељ кандила и црквењак*.

Епитрахил (грчки: оно што је о врату) зове се одежа, коју на богослужењу носе свештеници и архијереји. Некада, приликом рукоположења ђакон за свештеника, архијереј му је просто пребацивао стражњи крај орара, што виси о левом рамену, око врата преко деснога рамена напред, те су оба краја висила спреда. Ти су краци доцније бивали закопчани, па и сашивени, али се распознавао састав епитрахила из два дела. Данас често пута нема више трага од тога.

Жртвеник је у грчком један од назива за олтар, и за часну трпезу.

Збор је у овој књизи превод грчке речи, која значи *коло*, а тако се у манастирима зове скуп монаха, који поју на богослужењима. Има десни и леви збор (десна и лева певница).

Звездица. Види: *Дискос*.

Икос грчки значи *дом*; тако се зове молитва или песма, која се чита после кондака (а то је после шесте песме) на јутрењу. Није јасно зашто се тако зове. У италијанском има нешто слично: строфа се зове *станца*, а то значи *соба*.

Ирмос значи *ред*, *низ*. Ирмос се зове први тропар у свакој песми канона (види: *Канон*), који тропар служи за образац свима осталима у песми. Они се поју сасвим исто као и ирмос, њихов углед (мустра, калуп), морају имати исти број слогова и нагласака.

Јагње или *свешти хлеб* зове се онај део просфоре који се вади, спрема и освећује за причешће. Христос се зове „јагње Божје“ (Јов. 1 ²⁹ 36) и одведен је на распеће „као јагње на заклање“ (Ис. 53 ⁷). Приликом спремања часних дарова на проскомидији пре свете литургије то се Јагње *коље* (жртвује) и *иробада*.

Јектенија зове се у цркви дужи или краћи низ молби, које обично ђакон говори. Назив долази од грчке речи, која значи вредноћа, ревност, а у црквеном језику: ревносна молитва. Има *велика* (у почетку вечерња, јутрења и на литургији) и *мала* јектенија (од свега три молбе), која се често понавља. Има још *сугуба* јектенија, што ће рећи удвостручена. Одговор на сваку молбу у њој понавља се трипут (*Госиоди, помилуј* трипут, место једанпут). Јектенија, у којој се свака молба свршава речима: *у Госиода просимо*, зове се *иризбена*. Одговор на молбе гласи: *Подај, Госноде*. Има и нарочита јектенија за умрле.

Канон у богослужењу зове се састав од девет песама за појање, које су опет састављене од низа песмица (тропара). Прва од њих зове се ирмос и служи свима осталима за углед у појању. Друга песма канона поје се само уторником на јутрењу за време ве-

ликога ускршњег поста. *Канон* грчки значи *правило*; по Зонори назив долази отуда, што су песме у Канону састављене по одређеном правилу.

Катизма грчки значи *седиште* и *седење*. Псалтир са 150 псалама Давидових подељен је на 20 отсека, који се зову катизме. Сваки дан у току богослужења прочитају се две до три катизме, а у току недеље свих 20. За време читања катизама сви седе, те се по томе и отсеци за читање зову катизме (седења). И песме које са поју после свакога такога читања Псалтира зову се катизме, а на црквенословенском *седальни*. Тај назив је задржан и у овом преводу. Свака катизма је подељена на три отсека, који се зову *антифони*, а то ће рећи: оно што се наизменично поје или гласно чита. Стихови антифонски наизменично се читају у десној и левој певници.

Кондак је кратка песма, посвећена празнику или свецу. Поје се на јутрењу после шесте песме канона, и на литургији после блажѣна. Чита се и на другим службама. Некада су од кондака биле састављене читаве песме, као што је напр. акатист Богородици састављен од икоса и кондака. Таке песме писане су на свитку, који се омотавао око паличице, грчки: *контактион*, по којој је и песма названа. По другима назив долази од грч. *контас* (или *кондас*), што значи *кратак*.

Копље, нешто веће од цепнога ножа, служи на проскомодији за вађење Јагњета (види ту реч) и других делића из просфоре. Копљем се режу и честице за причеснике.

Ктитор значи оснивалац (храма или манастира).

Литија грчки значи *мољење*, *иреклињање*. У богослужењу то је назив за нарочите молбе, особито за оне које се о великим празницима умећу у вечерње.

Литургија грчки значи служба, услуга, државна служба. У Новом завету значи служба Богу, бого-служење. У ужем смислу то је најглавнија служба у цркви.

Многолетије зове се кратка молитва на крају службе, којом се моли да владар, архијереј, ктитори и приложници, и народ, буду сачувани *на много лета* (година).

Невеста безневесна или *неневесна* зове се у црквеним песмама пресвета Богородица. Даничић у преводу Писама о служби Божјој (Муравјова) преводи: *невесна незаручена*. Ала тачније је: *млађа неудата*, или *млађа немлађа*. Тако се зове Богородица, зато што је и жена, као мати, и девојка, јер је родила без човека, натприродно.

Обитељ или *света обитељ* зове се манастирска заједница, а и сам манастир.

Оглас је у овој књизи превод грчке речи, која значи узвикивање, проглашавање. Тако се зову кратка слављења Бога, која свештеник говори гласно, да сви чују, а не као дуже молитве, које се читају *тајно*, т. ј. тихо.

Орар је дуга трака, широка десетак центиметара, коју ђакон носи о левом рамену тако да се један крај њен спушта преко леђа до доле, а други исто тако спреда преко прсију, но тај предњи крај ђакон обично држи трима прстима десне руке. У нашој Цркви ђакон један крај орара спусти с левога рамена преко леђа до доле, а други, предњи, прво пренесе преко прсију под десно пазухо, па преко леђа опет на лево раме, и на прси, те тако пренесени део држи у десној руци. Пред причешћем опаше орар тако да се на леђима и на прсима добије крст у облику слова Х.

Павле, монах обитељи евергетидске (на стр.

99 у тексту и у напмени под њим погрешно: евгертидске), оснивалац је манастира пресвете Богородице Добротворке (грчки *Евергетис*).

Пандект. Види: *Антиох, монах*.

Панагијар (од *панагија*, грчки: пресвета, т. ј. Богородица) зове се у манастирима здела, у којој стоји просфора, која ће се после обеда подићи у част пресвете Богородице.

Паримија грчки значи пословица, изрека. Тако се зове у Старом завету књига, натпис које се српски преводи: Приче Соломонове, а која се чита на богослужењима. *Паримије* се зову и отсеци других старозаветних књига, који се обично читају на великим вечерњима.

Подобан значи прикладан. То је превод грчке речи, која значи прикладан, сличан. Њом се казује да једна песма има исти број слогова и ритам као друга нека позната песма, те се исто тако и поје, дакле као по калупу. Од песме, по којој се поје, наводе се прве речи, напр: Седалан, глас 4. Подобан оном: *Задиви се Јосиф*, дакле појати седалан исто као што се поје *Задиви се Јосиф*.

Полијелеј се зову псалми 134 (135) и 135 (136), који се о већим празницима или свецима поју на јутрењу или бдењу. Полијелеј значи *много милосшив*. Назив долази отуда, што се у псалму 135 (136) сваки стих свршава речима: *Јер је довека милост његова*, дакле *много* пута долази *милости*.

Први час. Види: *Часови*.

Предложење је црквенословенска реч и значи постављање унапред или пред нечим. Тако се зове постављање хлеба и вина за литургију по нарочитом обреду, у нарочитом дѣлу олтара (или у удубљењу у зиду). И само место где се тај обред врши зове се *предложење*. Види и *проскомидија*.

Преподобан је црквенословенска реч и значи прикладан, подобан у највећој мери, предостојан, свет. У црквенословенском тако се преводи грчка реч, која значи нешто што је одређено божанским и природним законом, од природе свето, а не освештењем од људи. Та црквенословенска реч задржана је у овој књизи.

Престолне иконе су главне иконе на иконостасу.

Притвор. Храмови из старијих времена имају три дела: на истоку олтар, пред њим простор за појце и мало даље за верне, а на западу је притвор, који је у старим манастирима одељен од осталог храма зидом. У зиду су обично украшена врата, *красна враша*. У парохијским црквама нема тога зида, али се виђа преграда, која дели женску цркву, која и јест некадашњи притвор, од мушке. На средини преграде виђају се два ступца с луком на њима; то је ознака некадашњих красних врата.

Причасни стих, или *причасно*, зове се стих из Светога писма, обично из псалама, који се поје док се свештеник у олтару причешћује.

Причат или *причт* је црквенословенска реч, којом је у 1 Пет. 5 ³ преведена грчка реч *клирос*, што значи коцка, затим имање, па онда и људе, који су под нечјом влашћу или старањем. У цркви се тако зову нижи црквени служитељи скупа (свећеносци, чаци, итд).

Прокимен значи оно што лежи напред или пред нечим. Тако се зову библијски стихови, обично из псалама, који се поју пред читањем апостола, јеванђеља, итд. Изабрани су тако да се могу применити на празник или свеца, који се слави.

Проскомидија значи грчки *приношење*. Тако се зове богослужбено спремање хлеба и вина за литургију. Оно се врши у засебном одељењу у олтару, (ако га има, иначе у нарочитом удубљењу у зиду на се-

верној страни олтара). Због тога се и то место зове проскомидија. Види и *предложење*.

Просфора, српски преиначено у *проскура*, *поскурица*, значи грчки принос. Тако се зове хлебчић састављен од два дела, као од две округле погачице једне на другој. На горњем делу је печат, који претставља квадрат с крстом у средини. Међу крацима крста је натпис:

ИИС ХС
НІ КА

То грчки значи: Исус Христос побеђује. За литургију се употребљавају пет просфора.

Псалтир се зове књига, у којој су 150 псалама Давидових, а често још и све службе из Часловца, и некоје друге.

Путир грчки значи чаша. Тако се у цркви зове златна чаша на ступчићу са стопицом, која се употребљава за причешће.

Рипида грчки значи махалица. Њом је ђакон терао мухе од причешћа. Данас је то четвороугласт картон, сасвим опшивен материјом, и меће се за време службе на откривени путир, а у случају потребе и маше се њим. Приликом својега рукоположења ђакон добива таку рипиду у руке. Данас се праве и дрвене и металне рипиде у облику плоче с иконом у среди, и имају држаље, а држе их деца. Таком рипидом, али мањом од наших, ђакон у Руској Цркви, после својега рукоположења, маше над часним даровима.

Самогласне стихире су оне песме за појање на службама које се не поју по неком угледу или калупу, него самостално.

Светилиште је један од назива за олтар у грчком. **Седалан**. Види: *Капизма*.

Синаксар значи отприлике што и наша реч

зборник. У синаксару су укратко изложени животи светаца, и приказани су главнији празници. И сваки поједини приказ зове се синаксар.

Сион је назив једнога узвишења јерусалимскога, на коме је Соломон сазидао храм. Пророци и песници тако зову и читав град и његов народ.

Спаљеница је назив једне врсте јеврејске жртве, која се разликовала од других тиме што је животиња за жртву бивала сва спаљена, а не само један део њен.

Стих. Књиге у Светом писму подељене су на главе, а главе на мале отсеке од два до три реда. Ти отсеци се зову стихови. И за друге ствари каже се стих; напр. на страни 323 тако се зове ирмос.

Стихар је одежа, коју на службама облаче сви свештенослужитељи од чаца до архијереја. Стихар је као затворена хаљина до земље, без струка, с рукавима. Некада се правио само од беле материје, а десно и лево, одгоре до доле, имао је пошире линије, траке, грчки *стихос*, те се по томе и зове стихар. Траке су доцније постале обележје само архијерејскога стихара.

Стихира (од *стихос* — линија, ред) зове се црквена песма. Пред стихирама се врло често поју стихови из Светога писма. Према томе имамо напр. *стихире на Господе, викнух*, т. ј. у вези са псалмом 145 (146), *на Хвалише*, псалам 148 и 149; *Стихире на стихове*, изабране из псалама према празнику; *стихире на литији*, које немају пред собом стиха.

Стихологија значи казивање стихова; тако се зове читање катизме.

Тајно значи тихо, да не чују сви; напомена за молитве, које не треба читати на глас.

Трећи час. Види: *Часови*.

Трисвето се зове кратка молитва, у којој трипут долази реч *свеш*: *Свети* Боже, *свети* крепки, *свети*

бесмртни, итд. Исто тако и *Свеш, свеш, свеш* је Господ Саваот, Ис. 6^з.

Тропар је краћа црквена песма. Назив долази од грч. *тропос*, што у музици значи тонски род. Има података да су Антим и Тимокле већ у петом веку писали тропаре. *Тропар дану* или *празнику* (т. ј. намењен свецу или празнику одређенога дана, код Грка се зове *ошћусни*, јер се поје пред отпуштањем на крају вечерња и јутрења. Канони који се поју на по-вечерју, полуноћници, јутрењу, итд., састављени су од читавога низа тропара.

Трпеза значи сто; но тако се зове и просторија у којој се руча у манастиру.

Улазак мали и велики. Некада је ђакон у почетку литургије износио јеванђеље из ризнице и преносио га у олтар, а свештеник, обукавши се у ризници, прелазио је у храм и улазио у олтар. Тако је постао *мали улазак*. Архијереј се ни данас не облачи у олтару, него пред њим. Његов одлазак у олтар с уношењем јеванђеља и јест *мали улазак*. Велики улазак је постао тако што су се часни дарови из одељења за проскомидију преносили кроз храм у олтар.

Уснути у богослужбеном језику више пута значи умрети.

Фелон је свештеничка одежа. Некада је био као велика округла марама с отвором на средини, да се кроза њ промоли глава. Тако је фелон покривао читавога свештеника, дакле и руке. Када је требало да руке буду слободне, свештеник је набирао фелон са стране на руке, и ослобађао их. После је опет *спуштао* фелон; отуда су у уставу упутства за спуштање фелона. Данашњи је фелон спреда прилично исечен, те су руке слободне.

Часови. Тако се зову кратке службе намењене

извесним часовима дана, и то *први* је по нашем времену у 7 часова ујутру, *трећи* је у 9 пре подне, *шести* у подне, а *девети* у 3 часа после подне. Али се у пракси први спаја с јутрењем, трећи и шести се читају пред литургијом или изобразителнима, а девети, којим се завршују службе једнога дана, чита се непосредно пред вечерњем, којим почињу службе за дан што долази. Зато је и у овој књизи задржан пред малим вечерњем, иако не спада у службе свете Педесетнице. Он је намењен суботи уочи празника, посвећеној покојницима. На стр. 10, после обичнога богородичнога тропара деветог часа (*Нас ради ши се роди*) метнут је и тропар суботи уочи празника. У правилу за месопусну суботу, које вреди и за овај случај, вели се: *На часовима тропар и кондак за упокој*, а под тропаром се може разумети и богородичан. Ипак треба имати на уму да у Уставу нема спомена о промени богородичнога тропара на часовима, према томе је сталан.

Чатац је лице, посвећено од епископа да чита на богослужењима псалме, молитве, апостол, итд. Но чаци врше и друге службе (они су напр. и свећеносци).

Шести час. Види: *Часови*.

Шестопсалмије зову се шест псалама, који се читају у почетку на јутрењу, а то су: 3, 37 (38), 62 (63), 87 (88), 102 (103) и 142 (143).

3. О ОВОЈ КЊИЗИ.

Овај превод дат је у штампу пре него што је потпуно обрађен. Зато ће у њему бити крупнијих и ситнијих недостатака. До потпуне обраде требало би још доста времена, али у ратним приликама време доноси све нове тешкоће, па тако и за штампање књига. Зато је пожурено да се изда скупљени материјал. Но ни у обичним приликама овака књига не би изашла на свет у савршеном облику. Јер за њену израду није доста један човек, нарочито не, ако му је то узгредан посао, већ је потребно више стручњака, напр. за Стари и Нови завет, за догматику и литургику, за грчки, црквенословенски и српски језик. Песме и молитве, написане пре више векова, нису увек сасвим јасне. За песничке списе преподобнога Јована Дамаскина, из осмога века, каже се¹ да их ни савременици нису лако разумевали због веома извијенога стила. Зато напр. не могу да задовоље преводи његова канона у недељу св. Педесетнице², који је написан у јамбима, али тако да у песми у исти мах долази до израза и нови принцип наглашених слогова. Речи су у стиховима понекада веома испреметане. Осим свега, треба имати на уму још и то, да је грчки језик много развијенији и богатији од нашега, због чега је такођер тешко преводити.

Све службе у овој књизи преведене су с грчкога, осим богородичнога канона на малом повечерју (у овој књизи на стр. 91—97), молитве пресветој Тројици на

¹) Krumbacher, Geschichte der byzantinischen Litteratur, стр. 679. ²) У овој књизи стр. 190 и даље.

полуноћници (стр. 118), и некојих делова из богослужбених упутстава. Те се ствари нису могле наћи у грчким књигама, иако је поуздано да су грчки написане.

Приликом превођења с грчкога на српски увек се пазило и на црквенословенски превод.

Службе су преведене без икаква изостављања и са свима понављањима, која устав прописује. Није преведен само синаксар из Месечника (Минеја), који треба да се чита после шесте песме канона на јутрењу¹. Није преведен, јер се месечни дан у који пада недеља свете Педесетнице сваке године мења, те се сваки пут чита други синаксар.

Српски превод није свуда једнак. Превод делова из Светога писма, који се читају на разним службама, доста је строг, да буде што ближе грчком тексту. Превод молитава, песама и осталог је слободнији, где више, где мање.

Строжи превод Светога писма био је потребан због тога што Свето писмо служи за подлогу богословским расправама и дефиницијама. Осим тога, оно је преведено на грчки с јеврејскога скоро од речи до речи, те има своје нарочито стилистичко обележје, које је сачувано и у црквенословенском преводу. То обележје је проникло и у црквене песме и молитве, које су проткане наводима и сећањима из Светога писма. Оно треба да остане и у српском преводу.

У српском језику ове књиге има не само архаизама, него и чисто црквенословенских речи, одомаћених у црквеним круговима. С друге стране понеки српски израз биће необичан читаоцу, који се можда неће моћи помирити с тим да се напр. за Бога, који је створио човека од земље, каже *вајар*. Али превод казује само оно што је у оригиналу.

Осим чисто богослужбених ствари (песме, молитве,

¹ Види у овој књизи на стр. 216.

поуке), у књизи су преведена и сва упутства за сваку поједину службу. Али та упутства нису узимана само из главнога извора, из Устава (Типика), него и из других књига у којима их има (Часловац, Служебник, Ирмологија, Осмогласник, Пентикостар). Сам Устав је у првом реду намењен манастирима. Зато је и у овом преводу приказано манастирско богослужење. Упутства у Уставу нису увек сасвим јасна, јер код нас нема манастирскога богослужења у пуном обиму. Без тога, смисао се може само нагађати. У Уставу има пропис да се од Велике суботе до Томине недеље на бдењима уочи недеље читају Дела апостолска. Али није казано који се отсеци читају на појединим бдењима. То је остављено на вољу. У овој књизи свакако је преведено више него што се заиста узима.

Као приликом превођења и издања књижице *О страшном суду, служба месопусне недеље*, 1925 године, и *Вечерње службе у недељу свете Педесетнице*, године 1928, која је служба ушла и у ову књигу, али доста прерађена, тако је преводилац и овога пута имао намеру да пружи читаоцу праву богослужбену књигу на српском језику. Но у исти мах се јављала и потреба да се погдешто објасни, да се прикажу разлике у старим рукописима Светога писма, у текстовима, преводима, итд. Тако је у књигу ушло и доста другог елемента, који је стављен у напомене под текстом.

Текстови употребљени за овај превод наведени су у засебном списку.

4. ТЕКСТОВИ,

употребљени за превод.

1. The Old Testament in Greek, Свитово (Sweete) критичко издање Старога завета на грчком, Кембриџ 1901 и 1905. Псалми још и у засебном издању 1915.

За *псалме* и *девет песама* упоређени су још и грчки текстови, наведени у овом списку под бројевима 9 и 11.

2. Кікѣла, на црквенословенском језику, синодско издање, Петроград 1900.

3. Фалтѣрь и молитве уз катизме, на црквенословенском језику, синодско издање с кратким објашњењима, Москва 1898.

4. Фалтѣрь (150 псалама), на црквенословенском језику, синодско издање, Петроград 1903.

5. 'H καὶνὴ Διαθήκη, новозаветни текст, одобрени од Васиљенске Патријаршије и Јеладске Цркве, издање братства *Зои* (Живот), Атина 1929.

6. The New Testament in the original Greek, Весткот-Хорово (Westcott-Hort) критичко издање Новога завета, Лондон и Њујорк 1895.

7. 'H καὶνὴ Διαθήκη, текст с критичким апаратом, спремљен од проф. Е. Нестле, издање Британскога и иностранога библијскога друштва, 1910.

8. Новѣй заветъ на црквенословенском језику, с варијантама под текстом, репродукција без ознаке издања, места и времена постанка.

9. Βίβλος Ἑκατόβιος, *Књига Годишњак*, врло обиман

зборник (1516 страна) црквених служби преко године, средио јеромонах Гедеон Светогробац, Лајпциг 1761.

10. Ἀγιασματάριον τὸ μέγα, *молишвослов*, спремио протосинђел Јевстатије (Скарпа), с допуштењем Христове Велике Цркве, Атина, без ознаке године.

11. Ὁρολόγιον τὸ μέγα, *Велики часловац*, много обилнији од црквенословенскога (575 страна), издање Вартоломеја Кутлумусијана, Венеција 1845.

12. Часослѡкъ, на црквенословенском језику, синодско издање, Москва 1905.

13. Εὐχολόγιον τὸ μέγα, *Велики молишвослов* (као наш Служебник и Требник заједно), спремио Спиридон, јеромонах Зерва, архимандрит Васиљенскога престола, пето издање, Венеција 1885.

14. Αἱ τρεῖς λειτουργίαι, *Три литургије* православне, научно издање по старим кодексима, почевши од 8—9 века, значајно дело П. Трамбеле, Атина 1935.

15. Liturgies Eastern and Western, Брајтманово (Brightman) научно издање источних литургија (на грчком језику), Оксфорд 1896.

16. Ἡ θεία λειτουργία, Divina Missa, литургија св. Јована Златоуста, на грчком и латинском језику, издање Димитрија Теодосијевога из Јањине, Венеција 1766.

Књиге под 10 и 16 употребљене су само од случаја до случаја.

17. Αἱ θείαι καὶ ἱεραὶ λειτουργίαι, The Divine and Sacred Liturgies, *Божанствене и свештене литургије* св. Јована Златоуста и св. Василија Великога, с енглеским преводом Робертсоновим (Robertson), Лондон 1886.

18. Γασηκνικъ, на црквенословенском језику, синодско издање, Петроград 1890.

19. Πεντηχοστάριον, *Педесетница*, службе од Ускрса до недеље свих светих после Педесетнице, издање Димитрија Теодосијева из Јањине, Венеција 1778.

20. Πεντηκοστήριον, *Педесетница*, спремио Вартоломеј Кутлумусијан, архимандрит Васиљенскога престола, Атина 1933.

21. The Service of the Blessing of the Waters on the Epiphany — The Service of Kneeling for Whitsunday, *Служба с благосиљањем воде на Богојављење — Служба с клечањем у недељу духовску*, грчки текст (с енглеским преводом) вечерња у недељу на Духове после литургије, како се служи у грчкој цркви у Лондону. Лондон 1917.

За вечерњу службу на сам дан Педесетнице после литургије употребљен је текст и по књизи наведеној овде под 13, а тако исто и сав текст из књеге под 9, у којој има читава служба.

22. Migne, Patrologia graeca, књига 96, у којој је штампан на грчком канон преп. Јована Дамаскина (јутрење у недељу св. Педесетнице) са два латинска превода (други, Белијев, је у стиховима).

23. Migne, Patrologia graeca, књига 36, у којој је беседа св. Јована Златоуста на Педесетницу (јутрење) с латинским преводом.

24. Migne, Patrologia graeca, књига 59, у којој је беседа св. Григорија Богослова о Педесетници (јутрење) с латинским преводом.

25. Πεντηκοστήριονъ, сѣркѣхъ Пѣтдесѣтница (Трѣѣдѣ цвѣтѣѣ) на црквенословенском језику, синодско издање, Москва 1905.

26. Їрмолѡгїѣ, на црквенословенском, синодско издање, Москва 1905.

27. Παρχιλητικὴ, грчки *Осмогласник*, Атина 1929.

28. Ὁκτῶνιχъ, сѣркѣхъ Ὁсмогласникъ, на црквенословенском језику, синодско издање, Москва 1906.

29. Τοπικόν, *Усшав*, на грчком језику, у систематској обради Васиљенске Патријаршије. Атинско издање.

30. Τυπικόνъ, сіастъ Оѣставъ, на црквенословенском језику, синодско издање, Москва 1906.

Местимице је употребљено и једно кијевопечерско издање Устава.

Доста уставних упутстава има и у књизи, наведеној овде под 13, и много се подударају с упутствима црквенословенскога Устава.

31. Све што се из Триода цветнога поје и чита у недељу св. Педесетнице превео је на руски М. Скаблановичъ (Пятдесятница, Кијев 1916). У овој књизи, у напоменама под текстом, то се дело наводи под скраћеним именом преводиочевим: *Скаб*.

32. Црквенословенски текст из Триода цветнога за недељу св. Педесетнице с кратким тумачењем штампao је П. Мироносицкiй (Пятдесятницу празнуимъ, Петроград 1913). У овој књизи, у напоменама под текстом, то се дело наводи под скраћеним именом преводиочевим: *Мирон*.

33. Каноне на јутрењу у недељу св. Педесетнице, превео је на руски и штампао упоредо с црквенословенским и грчким текстом, проф. Е. Ловягинъ (Богослужебные каноны, Петроград 1861). У овој књизи, у напоменама под текстом, то се дело наводи под скраћеним именом преводиочевим: *Лов*.

34. У књизи Fasten- und Blumen-Triodion, а то су изводи из Поснога и Цветнога Триода, делимично је преведена на немачки и служба у недељу св. Педесетнице. Преводилац је руски прота Алексије Маљцев. Књига је изишла у Берлину 1899 године.

5. СКРАЋЕНИЦЕ

назива књига, који долазе у овом преводу.

А. Књиге Светога писма.

Називи књига, бројеви глава, псалама и стихова наводе се по црквенословенској Библији. Број пред називом књиге казује која је књига наведена од више књига тога имена; напр. *1 Пет.* значи: прва (од двеју) посланица св. постола Петра. Крупније штампани број после назива књиге значи главу, а ситније штампани казује стих; напр. 4₁₈ значи: четврта глава, 18 стих. Код псалама крупније штампани број значи који је то псалам по реду у црквенословенској Библији, а други, исто тако штампани број у загради, казује који је то псалам по рачунању у јеврејској Библији (и у српском преводу); напр. Пс. 78 (79) значи: 78 псалам по црквенословенској, а 79 по јеврејској (и српској) Библији. Друге разлике у рачунању глава и стихова наведене су на свом месту.

Стари завет.

Пост. — Постање; **Изл.** — Излазак; **Лев.** — Левитска; **Бр.** — Бројеви; **Пон. зак.** — Поновљени закони.

Ис. Нав. — Књига Исуса Навина.

Суд. — Књига о судијама.

1 и 2 Цар. — Књига о царевима, прва и друга (у српском преводу Светога писма: Самуилова прва и друга); **3 и 4 Цар.** — Књига о царевима, трећа и четврта (у српском преводу Светога писма: О царевима, прва и друга).

1 и 2 Дн. — Књига Дневника, прва и друга.

Молитва Ман. — Молитва цара Манасије (неканонска, нема је у српском преводу; у цсл. Библији налази се после 2 књиге Дневника).

Јевд. или Јездр. — Књига Јездрина, по црквено-словенској Библији *прва*, по грчкој *друга*; у српском преводу без броја. **Нем.** — Књига Немијина.

Тов. — Књига о Товиту (неканонска, нема је у српском преводу Светога писма); **Јдт.** — Књига о Јудити (неканонска, нема је у српском преводу Светога писма). **3 Мак.** — Трећа књига макавејска (некан.).

Јов — Књига о Јову (иста скраћеница, но с тачком на крају, значи: Јованово јеванђеље). **Пс.** — Псалм. **Приче и Приче С.** — Приче Соломонове. **Проп.** — Књига проповедникова. **Мудр. и Мудр. Сол.** — Књига мудрости Соломонове (неканонска књига, нема је у српском преводу Светога писма). **Сир.** — Књига мудрости Исуса, сина Сирахова (неканонска књига, нема је у српском преводу Светога писма).

Ис. — Књига пророка Исаије. **Јер.** — Књига пророка Јеремије. **Плач или Плач Јер.** — Плач Јеремијин. **Јез.** — Књига пророка Језекиља. **Дан.** — Књига пророка Данила (ознака *Теод.*, која се јавља у неким наводима, значи да се текст пророка Данила узима по Теодотионову преводу, а не по LXX).

Јоиљ — Књига пророка Јоиља. **Амос** — Књига пророка Амоса. **Авд.** — Књига пророка Авдије. **Јона** — Књига пророка Јоне. **Мих.** — Књига пророка Михеја. **Ав и Авк.** — Књига пророка Авакума. **Захр.** — Књига пророка Захарије. **Мал.** — Књига пророка Малахије.

Нови завет.

Мт. и Мат. — Матејево јеванђеље. — **Мк.** — Марково јеванђеље. **Лк.** — Лучино јеванђеље. **Јов.** —

Јованово јеванђеље (иста скраћеница, но без тачке на крају, значи: Књига о Јову).

Дел. ап. — Дела апостолска.

Јак. — Посланица св. апостола Јакова. 1 и 2 **Пет.**

— Посланица св. апостола Петра, прва и друга. 1 **Јов.**

— Посланица св. апостола и јеванђелиста Јована, прва.

Посланице св. апостола Павла. **Рим.** — Римљанима 1 и 2 **Кор.** — Коринћанима, прва и друга. **Гал.**

— Галаћанима. **Еф.** — Ефесцима. **Филб.** и **Фил.** —

Филибљанима. **Кол.** — Колошанима. 1 **Сол.** — Со-

луњанима, прва. 1 и 2 **Тим.** — Тимотију, прва и дру-

га. **Тит** — Титу. **Јевр.** — Јеврејима.

Откр. — Откривење св. Јована Богослова.

Библ. — црквенословенска Библија, види: *Текстови*, под бр. 2.

Даничић — српски превод Светога писма.

Вук — српски превод Новог завета.

Nest. и **Nestle** — види: *Текстови*, под бр. 7

Б. Друге књиге.

Уст. или **Устав** — види: *Текстови*, под бр. 30.

Пентикостар, **Пентикост.** или **Пентк.** — види: *Текстови*, под бр. 19 и 20.

Пентикостар 1761 — види: *Текстови*, под бр. 9.

Евхл. **Евхл. 1885**, **Евхлг.** и **Евхологион**, — види: *Текстови*, под бр. 13.

Упут. **Евхл.** — упутство (устав) за богослужење у Евхологиону, види: *Текстови*, под бр. 13.

Служб. (**Служебник**) 1885 — Евхологион, види: *Текстови*, под бр. 13.

Служебник или **Служб.** — види: *Текстови*, под бр. 18.

Часловац и **Часл.** — види: *Текстови*, под бр. 12.

Часл. 1761 — Часловац у књизи, наведеној у *Текстовима*, под бр. 9.

Часл. 1845 — види: *Текстови*, под бр. 11.

Ирмологија и Ирмол. — види: *Текстови*, под бр. 26.

Migne — види: *Текстови*, под бр. 22, 23 и 24.

Brightman — види: *Текстови*, под бр. 15.

Скаб. — види: *Текстови*, под бр. 31.

Мирон. — види: *Текстови*, под бр. 32.

Лов. — види: *Текстови*, под бр. 33.

В. Разне скраћенице.

Буг. — бугарски.

Вар. — варијанта¹.

Г. — Господ.

Гл. — глава.

Грч. — грчки.

Грч. званични — види: *Текстови*, бр. 5.

Досл. — дословце.

Исп. — испореди.

Јевр. — јеврејски.

Срп. — српски.

Ст. — стих.

Цсл. — црквенословенски.

1) Разлике у рукописима Новог завета, које наводе Nestle и Westcott-Hart.

6. ЗНАЦИ,

који упућују на старе рукописе (кодексе) и издања
Светога писма и долазе у овој књизи.

У старо време Свето писмо је преписивано руком. Сачувано је много таквих рукописа (кодекса). Овде је реч о грчким. По начину писања има их две врсте. Једни су писани слово по слово, као у штампаним књигама, и зову се *унцијални*; а други, мање или више везаним, *курсивним* словима, као када се пише руком. У науци су старим рукописима дати кратки називи и знаци, по којима се лако могу познати и спомињати. Тако се напр. један рукопис из четвртога века зове *Ватикански* кодекс (по месту где се чува). За кратко обележје или знак унцијалних рукописа узимају се слова из латинске, грчке или јеврејске азбуке. Напр. латинско слово В знак је Ватиканскога кодекса. Кодекси писани курсивним словима обележавају се арапским цифрама, напр. 87 (то је један рукопис пророчких књига, који се чува у Риму, Chigi).

Преписивач је поправљао у тексту погрешке, које је запазио, а то је чинио и нарочити исправљач (коректор). Када се наводи управо тако поправљено место једнога рукописа, онда се поред његова знака метне звездица; напр. В* значи: текст о коме је реч наводи се онако како га је исправио сам преписивач или исправљач из истога времена. Ако исправка није у самом тексту, него са стране, на празној ивици (*in margine*), онда се то обележава словима *mg.* или *m*, напр.

B* mg.

Бива да је у другом времену исправљао рукопис и други неки коректор, па доцније и трећи, итд. Исправке тих доцнијих коректора обележавају се словима: с. а, с. b, с. с, итд. Тако напр.

B^{c. a}

значи да је реч о тексту у Ватиканском кодексу (B), који је исправио један од првих (a) доцнијих коректора. Ако у рукописима нешто није поуздано, обележава се словима vid, или се меће знак питања; напр.

B^{c. b vid}, или напр.: B^{c. a?}

У старим рукописима понекада недостају листови (странице). Када се текстови рукописа објављују у штампани, на место текста оних листова који су нестали узима се текст из којег другог рукописа. У Свитову издању Старог завета на грчком (види *Текстови*, под бр. 1) тако позајмљени текст обележава се у почетку знаком: §, а тај се знак меће и на ивицу уз знак рукописа из којег је узет. Напр.

§R,

што значи да је текст позајмљен из Веронског (R) рукописа. Тај знак је остављен у таким случајевима и у овој књизи као потсетник, када је реч о позајмљеном тексту.

Кодекси.

Знак:	Назив:	Век:	Место где се чува:
Ⲱ или S	Sinaiticus	IV	Лондон
A	Alexandrinus	V	Лондон
B	Vaticanus	IV	Рим
F	Ambrosianus	V	Милано
Q	Marchalianus	VI	Рим
R	Veronensis	VI	Верона

Знак:	Назив:	Век:	Место где се чува:
S или Ⲑ	Sinaiticus	IV	Лондон
Syr	Syrohexaplaris Ambrosianus ¹		Милано
T	Turicensis	VII	Цирих
U	Londoniensis	VII	Лондон
Г	Cryptoferratensis	VIII-IX	Grotta Ferrata
87	Chisianus LXX viralis libri Danielis		Рим Chigi

Други знаци:

LXX — грчки превод Старога завета (Септуагинта).

WH — Весткот-Хортово издање новог завета, *Текстови*, бр. 6.

1761 — види: *Текстови*, бр. 9.

1766 — види: *Текстови*, бр. 16.

Други знаци.

У тексту ове књиге мала, уздигнута цифра пред првим словом у једној речи казује који је на реду стих из Светога писма; напр. на стр. 80:

Једва могосмо уздржати чамац, ¹⁷који извукавши, итд.

С речју *који* почиње 17 стих исте главе.

Мало, уздигнуто, курсивно слово на крају једне речи у овој књизи упућује на напомену с истим таким словом под текстом. Напр. у последњем реду на стр. 66 има:

И оних на мору далеко^ж;

Слово *ж* на крају речи *далеко* упућује на напомену с истим словом под текстом, која казује да се наведене речи налазе у псалму 105 (106), стих 23.

Речи или реченице, штампане *курсивним* словима, или су додатак преводиочев ради лакшега разумевања или ради објашњења, или су узете из грчкога текста, а нема их у црквенословенском. У овом другом слу-

1) Превод Светога писма Старога завета са грчкога на сирски језик.

чају увек је казано у напомени под текстом да тога нема у црквенословенском. Напоследку, курсивом су штампани и текстови из Светога писма, употребљени у проповедима, које су унесене у ову књигу.

Угласта заграда:

[]

казује да оно што је у њој вреди за друге службе, а на служби у недељу свете Педесетнице изоставља се.

ГДЕ ЈЕ ШТО.

	Страна
1. Девети час	5
2. Чин малога вечерња	14
Молитва у трпези пре вечере	25
3. Чин великога вечерња	27
4. Мало повечерје	86
5. Полуноћница	105
6. Јутрење	122
7. Први час	243
8. Трећи час	250
9. Шести час	258
10. Изобразителни	265
11. Ред божанствене и свештене литургије	273
12. Божанствена литургија светог Јована Златоуста	290
Поредак у трпези	341
Девети час после литургије	347
13. Вечерње после литургије	348

ДОДАТАК

1. Песме и молитве, које се... по Уставу изостављају	383
2. Објашњења	390
3. О овој књизи	403
4. Текстови, употребљени за превод	406
5. Скраћенице	410
6. Знаци	414

ЗАПАЖЕНЕ ПОГРЕШКЕ.

1. Погрешке у словима, бројевима и др.

Страна	Ред	Стоји:	Треба:
8	2 од д.	А	А*
10	1 од д.	(39)	39)
25	16 од г.	свагда,	увек,
25	2 од д.	према изобрази- телној служби;	према оном после изо- бразителне службе;
38	1 од д.	<i>Изостало на крај</i> <i>реда:</i>	м Пс. 4 ⁵ .
43	4 од д.	Службе-	Служеб-
49	3 од д.	Службенику	Служеб-нику
53	5 од д.	<i>Закон</i>	<i>закон</i>
57	2 од д.	Бил.:	Библ.:
60	4 од д.	1845	1885
69	3 од д.	ж 52 ¹⁰ .	ж Ис. 52 ¹⁰ .
72	5 од г.	услиши	услиши
72	9 од д.	с поља	споља
73	5 од д.	пресвете	пречисте
77	15 од д.	ди	да
80	17 од г.	на супрот	насупрот
91	12 од д.	спасе	спаси
98	15 од г.	светога	свесветога
98	4 од л.	(у цсл.: и)	(у цсл.: и)
98	2 од ц.	в Пос.	в Пост.
99	13 од г.	евгертидске	еввергетидске
99	6 од д.	нашега господара	нашега Господара
99	1 од д.	<i>евгертидске.</i>	<i>еввергейидске.</i>
108	3 од д.	које ја	које је
109	5 од д.	<i>ѿ Заједничарем</i>	<i>ѿ Заједничарем</i>
112	2 од д.	<i>свенепо-рочностоји</i>	<i>свенепо-рочна стоји</i>
122	3 од д.	цел.	цсл.
131	2 од д.	признају, спаве.	<i>признају, славе.</i>
131	1 од д.	<i>гнева</i>	<i>гневи</i>
134	8 од г.	Оца	Оцу
144	18 од г.	горчина	горчине

Страна	Ред	Стоји:	Треба:
146	7 од д.	заговрише.	заговорише.
149	13 од д.	твојега	твојега л
149	12 од д.	њихов л,	њихов,
215	16 од г.	очиш-ћене ж	очиш-ћење ж
221	8 од д.	λόγου место λόγον Пентк. 1778, 1933:	(λόγου место λόγον; Пентк. 1778, 1933):
225	2 од д.	и Напомена	з Напомена
226	2 од д.	под 1, з)	под 1, д).
246	4 од д.	(Апостолима,	а Апостолима,
253	2 од д.	крој-ке	крој-ке
262	2 од д.	(103). а.	(103) з.
265	1 од г.	11.	10.
273	1 од г.	12.	11.
292	13 од д.	молитвама	молитва
302	1 од г.	Снебеса	С небеса
304	5 од г.	к њема	к њему
330	3 од д.	отпуштења	отпуштење
331	15 од г.	Ево ђ	Ево
337	14 од г.	Благословнђу	Благословиђу
340	5 од д.	смилуј се.	смилује се.
365	2 од д.	Сиоменимо	Сїоменимо
366	1 од д.	дизањима	издањима
377	13 од г.	добротворима	добротвора
406	9 од д.	Хорово	Хортово

2. Запете су изостале на овим местима,
(крупније цифре казују страну, ситније ред):

Стр. 16 11 од д.: Господи, — 34 16 од г.: слава ти, Сине,
— 52 16 од г.: свега, Го-споде, — 60 14 од г.: мир, — 78 9
од г.: ко си, Господе? — 86 1 од д.: Госпoде, — 358 4 од д.:
признам, — 416 8 од г.: Рим, —

3. Тачке су изостале на овим местима:

21 2 од г.: (93) , — 64 4 од д.: а 1 Пет. — 64 2 од д.:
лЛк. — 105 3 од д.: еЈов. — 141 1 од д.: прославите. —
168 8 од д.: ПОЛИЈЕЛЕЈ. — 327 1 од д.: грч., — 342 2 од д.:
Господње. — 348 5 од д.: еДан. — 387 2 од д.: ЈРим. —

4. а) Место тачке треба запета, б) место запете — тачка,
в) место две тачке — запета:

а) 10 1 од г.: спаси, — 27 1 од г.: ВЕЧЕРЊА, — 311 4
од д.: олшара, — б) 90 2 од д.: лДан. — 144 11 од д.: до
краја. — в) 61 9 од г.: шаљемо, — 67 4 од г.: шаљемо. —

5. Место црних требало је да су црвена слова:

Страна:	Ред:	Текст:
63	4 од г.:	Свештеник говори тајно.
105	2-3 од г.:	Ако уочи празника нема бдења итд.
208	14 од г.:	Двапут.
213	11 од г.:	Двапут. На 8 стихова.
323	13 од д.:	или:
385	11 од г.:	тада:
